

הבינלאומי

דוח על הסיכונים –
גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים
לשנת

2021

דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים - תוכן עניינים

תוכן עניינים

עמוד	
5	חלק 1 - כללי
10	יחסים פיקוחיים עיקריים, סקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון
12	חלק 2 - יחסים פיקוחיים עיקריים וסקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון
12	יחסים פיקוחיים עיקריים
13	גישת הבנק לניהול סיכונים
22	הסיכונים המתפתחים
25	דיון בגורמי סיכון
28	סקירת נכסי סיכון משוקללים
29	מידע נוסף על נכסי סיכון משוקללים
31	הון ומינוף
31	חלק 3 - הרכב ההון
31	הרכב ההון הפיקוחי
33	מידע נוסף על הון והלימות הון
36	חלק 4 - יחס המינוף
36	השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף
36	גילוי על יחס המינוף
37	סיכון אשראי
37	חלק 5 - סיכון אשראי
37	מידע כללי על איכות סיכון אשראי
42	שינויים ביתרת החובות הפגומים- הפנייה
42	גילוי נוסף בנוגע לאיכות האשראי של חשיפות אשראי
50	שיטות להפחתת סיכון אשראי - סקירה
51	שימוש בדירוגי אשראי חיצוניים בגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי
54	מידע נוסף על סיכון אשראי
58	חלק 5א - סיכון אשראי של צד נגדי
58	סיכון אשראי של צד נגדי
64	סיכון שוק
64	חלק 6- סיכון שוק
64	מידע כללי ומידע נוסף על סיכון שוק
70	חלק 6א- סיכון ריבית בתיק הבנקאי (IRRBB) ובתיק למסחר
70	טבלה א - מטרות ויעדים בניהול סיכון ריבית בתיק הבנקאי
76	חלק 6ב- מניות
76	גילוי איכותי על פוזיציות במניות

תוכן עניינים

עמוד	
77	<u>סיכון נזילות</u>
77	<u>חלק 7 - סיכון נזילות</u>
77	גילוי איכותי בגין יחס כיסוי נזילות
80	מידע נוסף על סיכון נזילות וסיכון מימון
85	<u>סיכונים נוספים</u>
85	<u>חלק 8 - תפעולי</u>
89	<u>חלק 9 - אחר - מידע נוסף על סיכונים אחרים</u>
97	<u>תגמול</u>
97	<u>חלק 10 - תגמול</u>
97	גילוי איכותי
100	מידע נוסף על תגמול
103	<u>תוספות</u>
103	<u>תוספת א' - קשרים בין הדוחות הכספיים לבין סכומים פיקוחיים</u>
103	הבדלים בין בסיס האיחוד החשבונאי ובין האיחוד הפיקוחי ומיפוי הדוחות הכספיים בהתאם לקטגוריות סיכון פיקוחיות
105	הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי
106	המקורות העיקריים להבדלים בין סכומי החשיפה הפיקוחית לבין היתרות המאזניות בדוחות הכספיים
106	הבהרות להבדלים בין סכומי החשיפה החשבונאית לסכומי החשיפה הפיקוחית
106	<u>תוספת ב' - איגוח</u>

רשימת הטבלאות

עמוד	
12	יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)
25	טבלת גורמי סיכון
28	סקירת נכסי סיכון משוקלים (OV1)
29	דוח תנועה בחשיפות לאחר הפחתות סיכון אשראי בכל משקל סיכון
30	נכסים משוקלים בסיכון ביחס לפעילויות העסקיות ולסיכונים הקשורים
31	הרכב ההון הפיקוחי תוך ציון הפניות למאזן הפיקוחי (CC1)
33	דוח תזרים של תנועות ממועד הדיווח הקודם על ההון הפיקוחי
35	ניתוח השפעות השינויים על יחס הון עצמי רובד 1
36	השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LR1)
36	יחס המינוף (LR2)
42	איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1)
45	סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק
47	חשיפות אשראי לפי יתרת תקופה לפירעון
48	חשיפות אשראי לפי אזורים גיאוגרפיים
50	שיטות להפחתת סיכון אשראי - סקירה (CCR3)
52	הגישה הסטנדרטית - חשיפה לסיכון אשראי והשפעות הפחתת סיכון אשראי (CR4)
53	הגישה הסטנדרטית - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון (CR5)
54	נתונים על סיכון האשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיר) בישראל
55	נתונים על הלוואות לדיר
60	ניתוח חשיפה של סיכון אשראי לצד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)
60	הקצאת הון בגין התאמת שערור לסיכון אשראי (CVA) (CCR2)
60	הגישה הסטנדרטית - חשיפות של סיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי תיק פיקוחי ומשקלות סיכון (CCR3)
61	הרכב הביטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) (CCR5)
62	חשיפות לנגזרי אשראי (CCR6)
63	חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים (CCR8)
67	סיכון שוק בגישה סטנדרטית (MR1)
67	ערך נתון בסיכון VAR
68	החשיפה בבסיס בפועל
72	שווי הוגן נטו מותאם של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו
72	השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו מותאם של הבנק וחברות מאוחדות שלו
73	השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית
74	חשיפה כוללת של הבנק וחברות מאוחדות לשינויים בשיעורי הריבית
76	פוזיציות במניות בתיק הבנקאי
78	יחס כיסוי הנזילות (LIQ1)
78	יחס מימון יציב נטו (NSFR)
81	הרכב הנכסים הנזילים באיכות גבוהה (HQLA)
84	הנכסים הפיננסיים הלא משועבדים והמשועבדים (ENC)
101	תגמול שהוענק במהלך שנת הדיווח (REM1)
101	תגמול- תשלומים מיוחדים (REM2)
102	תגמול נדחה (REM3)

חלק 1 - כללי

בהתאם להוראות המפקח על הבנקים בנק ישראל והנחיותיו, כפי שעודכנו ביום 31 בדצמבר 2017, נדרשים תאגידים בנקאיים לפרסם דוח מפורט על הסיכונים ואופן ניהולם באתר האינטרנט שלהם, שיכלול מידע משמעותי כמותי ואיכותי לפי דרישות הגילוי של באזל ודרישות גילוי על סיכונים המבוססות על מקורות אחרים, לרבות דרישות גילוי שפורסמו על ידי הפורום ליציבות פיננסית (FSF) ודרישות גילוי שפורסמו על ידי הועדה ליציבות פיננסית (Financial Stability Board). לצורך השלמת הגילוי יש לעיין בדוח זה ביחד עם הדוח הכספי, ובכלל זה עם פרק "סקירת הסיכונים" בדוח הדירקטוריון וההנהלה, שמתפרסם לציבור.

מדיניות גילוי

קבוצת הבינלאומי התווה מדיניות גילוי למידע שנדרש לפי הוראה 651 של בנק ישראל, שאושרה על ידי ועדת הביקורת והדירקטוריון. עקרונות המדיניות קובעים תהליך לבחינת נאותות הגילויים, שנגזרים ממנה, בין היתר, קריטריונים איכותיים ופרמטרים כמותיים המסייעים לבחון, כי הוצפו וטופלו באופן נאות כל הגילויים המהותיים הנדרשים, באופן שיביא לידיעת משתמשי הדוחות את כל המידע המהותי על פרופיל הסיכון של הבנק והקבוצה ודרכי ניהול הסיכונים. בנוסף, מעוגנות במדיניות הבקורות הפנימיות והנהלים למתן גילוי למידע זה.

מידע צופה פני עתיד

חלק מהמידע המפורט בדוח זה, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות, מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו במסגרת המידע צופה פני עתיד, לרבות, בין היתר, כתוצאה משינויים בשוקי ההון בארץ ובעולם, שינויים מאקרו כלכליים, שינויים רגולטוריים, שינויים חשבונאיים וכן שינויים אחרים שאינם בשליטת הבנק ואשר עשויים להביא לאי-התממשות הערכות. לעניין זה ראו גם הסתייגות בפרק 1 כללי - סעיף השפעת התפשטות נגיף הקורונה. מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "יעד", "תחזית", "הערכה", "אומדן", "תרחיש", "חזוי", "צפוי", "להערכת הבנק", "בכוונת הבנק" וביטויים דומים להם, בנוסף לשמות עצם כגון: "יכול", "יתכן", "יהיה". ביטויים צופי פני עתיד אלו, כרוכים בסיכונים ובחוסר ודאות, משום שהם מבוססים על הערכות ההנהלה לגבי אירועים עתידיים, אשר עשויים שלא להתממש או להתממש בצורה שונה מהצפוי כתוצאה, בין היתר, מהגורמים המפורטים לעיל או כתוצאה מהתממשות אחד או יותר מגורמי הסיכון המפורטים בפרק טבלת גורמי הסיכון דלהלן. המידע המוצג בדוח זה נסמך, בין היתר, על פרסומים של גורמים שונים כגון: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד האוצר ונתוני בנק ישראל, וכן על מידע פומבי שנמסר על ידי גורמים שונים, הפעילים והקשורים לשוקי ההון והכספים, או כאלה המשפיעים על שווקים אלה.

תחולת היישום

הקבוצה הבנקאית הכפופה לתחולת היישום כוללת:
הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ - החברה האם.
בנק מסד בע"מ - חברת בת של הבנק הבינלאומי

לא קיימים איסורים או מגבלות משמעותיות אחרות כלשהן על העברת כספים או הון פיקוחי בתוך הקבוצה, מעבר למגבלות הכלליות החלות על ביצוע עסקאות מכל סוג כל עוד הבנק שומר על יחס ההון המזערי הנדרש ממנו על פי הדין. יצוין כי העברת כספים שאינם הון פיקוחי לחברות בנות, כפופה לנב"ת 312 - עסקאות עם אנשים קשורים ונב"ת 313 - מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים.
העברת כספים לבנק בדרך של דיבידנד כפופה לעמידה במגבלות של חלוקת דיבידנד על פי חוק החברות ונב"ת 331, והעברת כספים לבנק בדרך שאינה דיבידנד כפופה למגבלות נב"ת 312.

השפעת התפשטות נגיף הקורונה

בסוף הרבעון הרביעי של השנה, החלה התפרצות של זן ה"אומיקרון" של נגיף הקורונה בעולם, כאשר במהלך חודש ינואר 2022 הגיעו רמות התחלואה בישראל לשיאים של עשרות אלפי חולים ליום. התמודדות הממשלה עם התפשטות ההדבקה לא כללה הטלת סגרים ומגבלות משמעותיות על הפעילות במשק, כמו כן, לא ננקטו צעדים משמעותיים בתחום הכלכלי לתמיכה באוכלוסיות שנפגעו כתוצאה מההתפרצות. במקביל נמשכת מגמת ההתרחבות בפעילות הכלכלית במרבית ענפי הפעילות במשק (למעט הענפים שנפגעו באופן משמעותי יותר מהמשבר כגון ענפי התיירות, התעופה והאירועים) ונמשכת הירידה בשיעור האבטלה. על פי אומדן הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה שפורסם בחודש פברואר 2022, התוצר המקומי לשנת 2021 עלה בשיעור של 8.1%. על פי תחזית של חטיבת המחקר של בנק ישראל, שפורסמה בחודש ינואר, התוצר צפוי לצמוח ב-5.5% בשנת 2022 וב-5% בשנת 2023.

למרות המשך השיפור בנתוני הפעילות הכלכלית במשק, קיימת מידה של חוסר וודאות לגבי הסיכונים הכרוכים בהתפשטות הנגיף לאור הסיכון בהתפרצות גלי תחלואה נוספים בעתיד, וגילוי ווריאנטים נוספים של הנגיף, והחשש להטלת מגבלות משמעותיות העלולות להביא לפגיעה בפעילות הכלכלית של המשק.

הבנק ממשיך במעקב ובניטור אחר הסיכונים השונים ובכללם אלו שההסתברות להתממשותם גדלה בעקבות המשבר, השלכותיהם והשפעותיהם על הבנק ובין היתר: סיכוני האשראי, סיכוני הסייבר ואבטחת המידע, המשכיות עסקית, סיכוני איסור הלבנת הון, הסיכון האסטרטגי ועוד.

נמשכת ההקפדה על ישום הנחיות משרד הבריאות ובנק ישראל, והבנק נוקט בשורה של צעדים במסגרת השמירה על ההמשכיות העסקית, בין היתר, פיצול יחידות קריטיות לקפסולות, צמצום ישיבות פרונטליות וכן שימוש בעבודה מרחוק, תוך הקפדה על ניהול סיכונים וקיום בקורות. לאורך גלי התחלואה, הבנק ממשיך לאפשר שירותים ללקוחותיו בערוצים השונים, באמצעים הישירים ובסניפים.

ביום 27 בדצמבר 2021, ביטל בנק ישראל במסגרת הוראת שעה ניהול בנקאי תקין 250 את מרבית ההקלות שאושרו לבנקים בנושאים השונים לצורך התמודדות עם נגיף הקורונה, למעט חלק מההקלות שתוקפן הוארך, ובכללן אלו הנוגעות לדרישות ההון ויחס המינוף. עם זאת, ביום 18 בינואר 2022, על רקע רמת התחלואה הגבוהה, העניק בנק ישראל הקלות נוספות בנוגע להמשכיות עסקית, שהסתיימו ביום 28 בפברואר 2022.

מתחילת השנה, נמשכת הירידה המשמעותית בהיקף האשראי "המוקפא" בבנק, ויתרת האשראי שנמצאת בדחיית פרעונות בעקבות משבר הקורונה, מסתכמת בהיקפים נמוכים ולא מהותיים. יתרת תשלומי ההלוואות (קרן וריבית) שנדחו ליום 31 בדצמבר 2021 עמדה על 9 מיליון ש"ח, מהווה כ-0.01% מיתרת האשראי לציבור, בהשוואה לסך של 125 מיליון ש"ח ליום 31 בדצמבר 2020, שהיוו 0.14% מיתרת האשראי לציבור באותו מועד. שיעור החובות אשר נמצאים בדחיית תשלומים נכון ליום 31 בדצמבר 2021 מהווה כ-0.08% מסך האשראי לציבור, בהשוואה ל-1.9% ביום 31 בדצמבר 2020.

עם פרוץ משבר הקורונה, נוכח אי הוודאות הגבוהה שיצר, ועל מנת לשקף את הגידול האפשרי בהפרשות הפרטניות בגין לווים אשר נפגעו מהמשבר אולם טרם זוהו, הגדיל הבנק, במהלך שנת 2020, באופן משמעותי את ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי. לאורך המשבר בוחן הבנק את

ההתפתחויות במשק ואת המידע הרלוונטי לקביעת ההפרשה להפסדי אשראי והתאמת ההפרשה הקבוצתית, על מנת לשקף גידול אפשרי בהפרשות הפרטניות בגין לווים אשר נפגעו מהמשבר, אולם טרם זוהו.

במסגרת השיקולים בקביעת רמת ההפרשה הקבוצתית לאורך שנת 2021, התחשב הבנק בהמשך העלייה בפעילות הכלכלית ביחס לזו שהשתקפה במהלך שנת 2020 והעריך, כי על אף הסיכון להמשך עלייה בשיעור התחלואה, הסיכון לגבי הפגיעה בפעילות הכלכלית פחת, לאור מדיניות הממשלה להתאמת המשק להמשך פעילות בתקופה של עלייה בתחלואה ולניהול משבר הקורונה במינימום פגיעה בכלכלה. לאור זאת, ברבעונים האחרונים של שנת 2021, נרשם בבנק קיטון ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי. יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בבנק ליום 31 בדצמבר 2021 עמדה על 1,076 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 1,277 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2020. שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי מיתרת האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2021, עמד על 1.05%, בהשוואה ל- 1.38% בסוף שנת 2020 ובהשוואה ל- 1.05% בסוף שנת 2019.

הערכות הבנק בדבר השלכות אפשריות של התפשטות נגיף הקורונה והשפעתו על השווקים הינן מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות-ערך, תשכ"ח-1968, המבוסס, בין היתר, על מידע, פרסומים של צדדים שלישיים ואומדנים המצויים בידי הבנק למועד זה. הערכות אלה אינן ודאיות והן עשויות להתממש באופן שונה מהותית מהאמור לעיל.

לפרטים נוספים על השפעת התפשטות נגיף הקורונה, ראה באור 1 סעיף ו' לדוחות הכספיים.

התפתחות המצב הביטחוני בין רוסיה לאוקראינה

בתקופה האחרונה, חלה התפתחות משמעותית בתחום היחסים הבינלאומיים בעולם, לאור הפלישה הרוסית לאוקראינה. כחלק מתגובות אפשריות של הקהילה הבינלאומית למצב זה, מוטלות סנקציות כלכליות ואף קיימת כוונה לנתק חלק מהבנקים ברוסיה ממערכת התשלומים הבינלאומית SWIFT. התפתחויות אלו, מגבירות את אי הוודאות ועלולות להשפיע על מצב המשק והכלכלה בארץ ובעולם. הבנק עוקב מקרוב אחר ההתפתחויות השונות, ובוחן את הצעדים הנדרשים על מנת למזער השפעות אלו על פעילותו.

הוראות רגולטוריות וגילויים נוספים הקשורים לפרופיל הסיכון של הבנק

הקלות ביישום הוראות בנק ישראל עקב השפעות נגיף הקורונה

מרבית ההתאמות וההקלות להוראות ניהול בנקאי תקין, שגיבש בנק ישראל לצורך התמודדות עם נגיף הקורונה, שמטרתן לאפשר לתאגידים הבנקאיים את הגמישות העסקית הנדרשת בעת המשבר ולסייע למשקי הבית ולעסקים הסתיימו ביום 31 בדצמבר 2021. חלק מההקלות עודכנו כהנחיות קבועות במסגרת ההוראות הרלוונטיות, ולחלקן נקבעה תקופת מעבר. לפרטים ר' פרק חקיקה ויוזמות רגולטוריות בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2021.

הבנק ערוך לביטול ההקלות ולהתפתחויות הרגולטוריות השונות.

גילוי על היערכות להפסקת השימוש בליבור

החל מתאריך ה- 31 בדצמבר 2021 הופסק פרסום ריביות הליבור במטבעות ליש"ט, אירו, פרנק שוויצרי וין יפני. בנוסף, בריבית הליבור הדולרית הופסק הפרסום לתקופות של שבוע וחודשיים. הפרסום של יתר הטורים בריבית הליבור הדולרית, צפוי להיפסק ב- 30 יוני 2023.

ביום 30 בספטמבר 2021 פרסם ב"א את נב"א 250A בנושא מעבר מריבית הליבור, המפרט הנחיות לעניין אופן ביצוע המעבר מריבית הליבור לריביות בסיס אלטרנטיביות בהיבטים הבאים: אופן בחירת הריביות האלטרנטיביות, עיגון אופן המעבר במדיניות ובנהלים, מתן מידע ללקוחות, ביצוע התאמות בחוזים קיימים, הפסקת התקשרות בחוזים חדשים מבוססי ליבור, ניהול סיכונים ועוד.

עד סוף שנת 2021, הבנק נערך להחלפת ריביות הליבור בריביות הבסיס האלטרנטיביות בפן העסקי ובפן והתפעולי תוך שיקולי הוגנות כלפי הלקוחות, בהבטי ציות וניהול הסיכונים וכל זאת בהלימה לדרישות הנב"א.

בנוסף, נבחנו ההשלכות הפיננסיות שצפויות להגרם כתוצאה מהמעבר לשימוש בריביות הייחוס החדשות.

נכון למועד הדיווח, הבנק בחר בריביות ייחוס חלופיות לכלל המטבעות, בהלימה להמלצותיהם של גופים בינלאומיים ובהתאם להנחיות בנק ישראל בנושא, וביום 1 בינואר 2022, חדל הבנק לעשות שימוש בריביות הליבור, לרבות ריבית הליבור הדולרית והחל להשתמש בריביות הייחוס החדשות: חשיפת הבנק לריבית הליבור במסגרת פעילות בנגזרים, המעוגנת תחת הסדרי ISDA ותחת הסדרים אחרים, אינה מהותית. כמו כן, על מנת למזער את הסיכונים המשפטיים הכרוכים בהפסקת ריבית הליבור בפעילות בנגזרים, חתם הבנק על הפרוטוקול החדש של ISDA המסדיר, בין היתר, את השיטה להתחשבות בגין חוזים ישנים שנחתמו בליבור ואינם פוקעים עד הפסקת פרסום הליבור.

נכון למועד הדיווח ובהתאם להערכות שביצע הבנק, לא קיימת לבנק חשיפה מאזנית מהותית בחוזים הנמשכים מעבר לשנת 2021, בהם נקובה ריבית ליבור.

סיכונים עיקריים והיערכות הבנק אליהם:

הפסקת השימוש בליבור והמעבר לריביות בסיס אלטרנטיביות, עלולה ליצור לבנק סיכונים שונים כגון: סיכון פיננסי, סיכון מודל, סיכון משפטי, סיכון רגולטורי ופיקוחי, סיכון טכנולוגי וסיכון עסקי. הבנק זיהה את הסיכונים באמצעות, בין היתר, מיפוי החוזים והחשיפות הרלוונטיות.

נכון למועד פרסום הדוח, ממשיך הבנק לנהל את הסיכונים שזוהו והקשורים להפסקת השימוש בליבור, כולל יישום בפועל של ריביות הבסיס החדשות.

בנוסף, שלח הבנק ללקוחות הרלוונטיים הודעה לגבי תהליך המעבר מריבית הליבור לריביות הבסיס החדשות והמשמעויות של שינויים אלה וכן מפורסם מידע רלוונטי באתר הבנק.

הסיכונים העיקריים שזוהו:

- **סיכון פיננסי** - ירידה ברווחיות ו/או גידול בעלויות הנובעים, בין היתר: מהכרה בהפסדים במכשירים פיננסיים המוחזקים על ידי הבנק עקב ביטול חוזים; מירידה במספר הפעולות ובמחזורי העסקאות הנעשות על ידי הלקוחות; מפתחת פוזיציות חשיפה לריבית והצורך בהתאמת תהליך ניהול הנכסים וההתחייבויות בבנק. בנוסף, סיכון הבסיס (basis) שיווצר כתוצאה משוני במנגנוני ה-fallback בין המכשירים הפיננסיים השונים (כגון פקדונות לעומת נגזרים).

לבנק הבינלאומי אין סיכון פיננסי משמעותי עודף הנובע מחלפת ריביות הייחוס ובכל מקרה החשיפות מנוהלות באופן שוטף.

- **סיכון מודל** - בניית מתודולוגיית מחירי העברה המותאמת למעבר לריביות הבסיס האלטרנטיביות; ביצוע תמחור מוצרים חדש.

- **סיכון משפטי** - עדכון ושינויים לחוזים קיימים וניסוח חוזים חדשים המותאמים להפסקת השימוש בליבור ולסביבה הכלכלית החדשה.

חלק מהותי מסיכון פוטנציאלי כתוצאה מערעורים של הלקוחות על קביעת תשלומי הריבית שלהם, הופחת כתוצאה מאימוץ ריביות חלופיות מקובלות במערכת הפיננסית העולמית ובעיקר באמצעות מתן הצעה מזכה ללקוחות.

בנוסף, בחלק מן המקרים, השינוי בוצע בתיאום עם הלקוחות ולאחר קבלת הסכמתם לשינוי.

- **סיכון רגולטורי ופיקוחי** - מיושמת מדיניות בנושא המעבר שאושרה בהנהלת הבנק ובדירקטוריון ועודכנו נהלים בהלימה לעקרונות הנב"ת.
- **סיכון טכנולוגי** - ביצוע התאמות לצורך שימוש במכשירים הפיננסיים הישנים והחדשים.

הבנק ממשיך לעקוב אחרי הפרסומים הבינלאומיים והנחיות בנק ישראל ויפעל בשאיפה להקטין את הסיכונים הנובעים מתהליך החלפת רביות הבסיס.

לפרוט ר' פרק סקירת הסיכונים בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2021.

אימוץ עדכונים לכללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב - הפרשות להפסדי אשראי צפויים (CECL)

ביום 28 במרץ 2018 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא "אימוץ עדכונים לכללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב - הפרשות להפסדי אשראי והוראות נוספות". בהתאם למכתב נדרש ליישם את כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בנושאים: הפרשות להפסדי אשראי; מכשירים פיננסיים, לרבות מכשירים נגזרים ופעילויות גידור; וכן חכירות. היישום לראשונה יבוצע בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בכללים בארה"ב. המכתב מאמץ את כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא הפרשות להפסדי אשראי צפויים, אשר פורסם במסגרת עדכון תקינה - ASU 2016-13. מטרת הכללים החדשים היא לשפר את איכות הדיווח על המצב הכספי של התאגיד הבנקאי, באמצעות הקדמת רישום ההפרשות להפסדי אשראי, באופן שמחזק את אנטי המחזוריות בהתנהגות ההפרשות להפסדי אשראי, שתומך בתגובה מהירה יותר של הבנקים להידרדרות באיכות האשראי של לווים, ולחיוזק הקשר בין ניהול סיכונים האשראי לבין האופן שבו סיכונים אלה משתקפים בדוחות הכספיים, תוך התבססות על שיטות ותהליכים קיימים.

עיקרי השינויים הצפויים בטיפול החשבונאי בדוחות הכספיים של תאגידים בנקאיים בעקבות יישום כללים אלה, הינם בין היתר: ההפרשה להפסדי אשראי תחושב לפי ההפסד הצפוי לאורך חיי האשראי, במקום לאמוד את ההפסד שנגרם וטרם זוהה; באומדן ההפרשה להפסדי אשראי יעשה שימוש משמעותי במידע צופה פני עתיד שישקף תחזיות סבירות ונתמכות לגבי אירועים כלכליים עתידיים; יורחב הגילוי על ההשפעה של מועד מתן האשראי על איכות האשראי של תיק האשראי; ישתנה האופן שבו נרשמות ירדות ערך של אגרות חוב בתיק הזמין למכירה; וכן הכללים החדשים לחישוב ההפרשה להפסדי אשראי יחולו על אשראי (לרבות הלוואות לדיר), אגרות חוב המוחזקות לפדיון, וחשיפות אשראי חוץ מאזניות מסוימות.

ביום 31 בינואר 2021, פרסם הפיקוח על הבנקים קובץ שאלות ותשובות בדבר יישום הכללים החדשים בנושא הפסדי אשראי צפויים. במסגרת שאלות ותשובות, בין היתר, נכללו הבהרות לגבי אופן הסינון והחזרת חובות בארגון מחדש למסלול צובר.

ביום 1 בדצמבר 2020, פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא "הון פיקוחי - השפעת יישום כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים". במסגרת החוזר נקבעו הוראות מעבר שיחולו על השפעת האימוץ לראשונה של הכללים החדשים בנושא הפסדי אשראי צפויים וזאת על מנת להפחית השפעות בלתי צפויות של יישום הכללים על ההון הפיקוחי, בהתאם להנחיות ועדת באזל לפיקוח על הבנקים ורשויות הפיקוח על הבנקים בארה"ב ובמדינות אחרות בעולם.

בנוסף לכך, ביום 2 בפברואר 2021, פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא "הפסדי אשראי צפויים ממכשירים פיננסיים" אשר במסגרתו בוטלה, בין היתר, הדרישה לחישוב הפרשה קבוצתית בשיעור מינימלי של 0.35% בגין הלוואות לדיר, ובוטלה הדרישה לחשב הפרשה מינימלית לפי שיטת עומק הפיגור, כמו כן, בוצע עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 בנושא "ההון הפיקוחי", לפיו תאגידים בנקאיים נדרשים לנכות מהון עצמי רובד 1 סכומים בגין הלוואות לדיר שמסווגות לאורך זמן כהלוואות שאינן צוברות.

הבנק יישם את ההוראות החדשות בנושא הפרשות להפסדי אשראי החל מיום 1 בינואר 2022 תוך זקיפת ההשפעה המצטברת לעודפים במועד היישום לראשונה. כמו כן, בכוונת הבנק לאמץ במועד היישום לראשונה, הקלות מסוימות, כמתאפשר בהוראות המעבר, לרבות פריסת השפעת היישום לראשונה בכל הקשור להשפעתה על יחס הון עצמי רובד 1 ולפרוס את ההשפעה על פני 3 שנים בהתאם להוראות המעבר שנקבעו.

יישום התקן צפוי להשפיע על יתרת האשראי לציבור, וזאת לאור עדכון הוראות הדיווח לציבור לפיו יש לסווג הלוואות לדיר בפיגור של 90 יום או יותר כהלוואות שאינן צוברות רבית, יתרת ההפרשה להפסדי אשראי והון עצמי רובד 1 וזאת לאור דרישה לניכוי מההון בגין הלוואות לדיר שאינן צוברות. להערכת הבנק, יישום ההוראות החדשות צפוי להביא לגידול של כ-60 מיליון ש"ח ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי. מזה: גידול של כ-80 מיליון ש"ח בגין אשראי מסחרי, כ-10 מיליון ש"ח בגין אשראי לאנשים פרטיים ומקלטון של כ-30 מיליון ש"ח בגין הלוואות לדיר.

כאמור לעיל, הבנק עתיד לזקוף את ההשפעה המצטברת לעודפים במועד היישום לראשונה.

כמו כן, יישום ההוראות החדשות צפוי להביא ניכוי בסך של כ-5 מיליון ש"ח מהון עצמי רובד 1 במועד היישום לראשונה, וזאת לאור הדרישה לנכות מהון עצמי רובד 1 סכומים בגין הלוואות לדיר שמסווגות לאורך זמן כהלוואות שאינן צוברות. סכום זה אינו כפוף להקלות שניתנו במסגרת הוראות המעבר.

לאור האמור לעיל, להערכת הבנק, יישום ההוראות החדשות צפוי להביא לירידה ביחס ההון העצמי רובד 1 ובהון הכולל בשיעור של כ-0.02%, זאת כתוצאה מהשפעת יישום ההוראות החדשות, בדרך של התאמת יתרת העודפים, לאחר התאמה בגין הוראות המעבר שנקבעו לנושא, ניכוי מהון עצמי רובד 1 בגין הלוואות לדיר שאינן צוברות, שינוי בסך נכסי הסיכון והתאמת יתרות המסים הנדחים המתייחסים. בנוסף, יישום ההוראות החדשות צפוי להביא לירידה ביחס המינוף של כ-0.01%.

הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 336 – שעבוד נכסי תאגיד בנקאי

לאור הגידול בהיקף ובמגוון הפעילויות שבגינן תאגידי בנקאיים נדרשים לשעבד נכסים, פורסם ביום 15 ביוני 2021 תיקון להוראה, המבטל את ההגבלה הרגולטורית הכמותית על שעבוד נכסי תאגיד בנקאי. חלף זאת הוגדרו בהוראה דרישות לניהול נאות של שעבוד נכסים, על מנת לשמור על איזון ראוי בין הצורך לנהל את עסקי התאגיד הבנקאי לבין הצורך להגן על זכויות המפקידים בעת חדלות פירעון, ובין היתר נקבע כי על דירקטוריון הבנק להתוות את האסטרטגיה בנושא נכסים משועבדים ולאשר את המדיניות שקבעה ההנהלה בנושא, בדצמבר 2021 אימץ דירקטוריון הבנק אסטרטגיה בנושא ואישר את המדיניות שקבעה ההנהלה.

חלק 2 - יחסים פיקוחיים עיקריים וסקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון

יחסים פיקוחיים עיקריים (אמ1)

על בסיס מאוחד ליום:					הון זמין (במיליוני ש"ח) (*)				
א	ב	ג	ד	ה					
31.12.21	30.9.21	30.6.21	31.3.21	31.12.20					
					הון עצמי רובד 1				
10,199	10,222	10,059	9,698	9,369	הון עצמי רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר (4)				
10,124	10,141	9,965	9,591	9,249	הון רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר (4)				
10,199	10,222	10,059	9,698	9,369	הון רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר (4)				
10,124	10,141	9,965	9,591	9,249	הון כולל				
12,090	12,111	11,942	11,540	12,118	הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר (4)				
11,987	12,000	11,817	11,403	11,955					
					נכסי סיכון משוקללים (במיליוני ש"ח)				
88,988	87,815	86,218	83,970	83,815	סך הכל נכסי סיכון משוקללים (RWA)				
					יחסי הלימות הון (באחוזים), לפי הוראות המפקח על הבנקים (*)				
11.46%	11.64%	11.67%	11.55%	11.18%	יחס הון עצמי רובד 1				
11.37%	11.53%	11.54%	11.40%	11.03%	יחס הון עצמי רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר				
11.46%	11.64%	11.67%	11.55%	11.18%	יחס הון רובד 1				
11.37%	11.53%	11.54%	11.40%	11.03%	יחס הון רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר				
13.59%	13.79%	13.85%	13.74%	14.46%	יחס הון כולל				
13.46%	13.65%	13.69%	13.56%	14.24%	יחס הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר				
8.25%	8.25%	8.26%	8.28%	8.29%	יחס הון עצמי רובד 1 הנדרש ע"י המפקח על הבנקים (1)				
3.21%	3.39%	3.41%	3.27%	2.88%	יחס הון עצמי רובד 1 זמין, מעבר לנדרש ע"י המפקח על הבנקים				
					יחס המינוף, לפי הוראות המפקח על הבנקים (2)				
191,042	184,631	183,199	182,534	177,195	סך החשיפות (במיליוני ש"ח)				
5.34%	5.54%	5.49%	5.31%	5.29%	יחס המינוף (באחוזים)				
5.30%	5.49%	5.44%	5.25%	5.22%	יחס המינוף, לפני השפעת הוראות מעבר (באחוזים) (4)				
					יחס כיסוי נדילות, לפי הוראות המפקח על הבנקים (3)				
56,107	56,127	57,601	59,182	55,224	סך הכל נכסים נדילים באיכות גבוהה				
43,923	42,723	42,104	42,154	36,940	סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים				
128%	133%	137%	140%	150%	יחס כיסוי נדילות (באחוזים)				
					יחס מימון יציב נטו, לפי הוראות המפקח על הבנקים (5)				
115,045					סך הכל מימון יציב זמין				
78,505					סך הכל מימון יציב נדרש				
147%					יחס מימון יציב נטו (באחוזים)				

(*) הון, יחסי הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון ויחס מינוף הינם לאחר השפעת התאמות בגין מהלכי התייעלות תפעולית – ר' באור 24 ב' בדוח כספי ליום 31 בדצמבר 2021.

(1) ככלל יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש ויחס הון הכולל הנדרש הינם 9% ו 12.5%, כאשר ליחס הון עצמי רובד 1 מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדו"ח.

עם זאת, בהתאם להוראות השעה בדבר ההתאמות להוראת ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה, החל מחודש מרץ 2020 יחס הון רובד 1 המזערי הנדרש ויחס הון הכולל המזערי הנדרש הינם 8% ו 11.5% בהתאמה. וכן לא תחול דרישת הון הנוספת בשיעור של 1% על הלוואות לדיור לרכישת דירת מגורים שאושרו בתקופה 19.3.20 ועד 30.9.21 ועל הלוואות לדיור לכל מטרה שהועמדו החל מיום 19.3.20, ואשר יתרתן למועד הדיווח עומדת על 10,372 מיליון ש"ח.

(2) ר' חלק 4 להלן להרחבה בנושא יחס המינוף.

(3) ר' חלק 7 להלן להרחבה בנושא יחס כיסוי נדילות.

(4) לפני השפעת הוראות המעבר, ולפני השפעת התאמות בגין תכנית ההתייעלות.

(5) בהתאם להוראת בנק ישראל, יחס המימון יציב נטו מחושב החל משנת 2021, לכן לא מוצגים נתוני השוואה.

גישת הבנק לניהול סיכונים

תיאור המודל העסקי של הקבוצה

קבוצת הבנק נמנית עם חמש הקבוצות הבנקאיות הגדולות בישראל.

בשנים האחרונות קבוצת הבינלאומי נערכת לסביבה התחרותית המשתנה, בין היתר, באמצעות יישום של מהלכי התייעלות לצד בניית יכולות טכנולוגיות בדגש על שיפור הצעת הערך הדיגיטלית. היערכות זו צפויה להימשך גם בשנים הבאות. זאת, על מנת לאפשר לקבוצה להתחרות גם מול גופים פיננסיים טכנולוגיים וכן להתאים את יכולותיה וכלי ניהול הסיכונים שלה לעולם דיגיטלי וטכנולוגי.

פעילותה העסקית של קבוצת הבנק מתמקדת במספר מישורים עיקריים:

- תיווך פיננסי בין מפקידים ללווים, העומד ביסודה של הבנקאות המסחרית. ההכנסות מפעילות זו מקבלות את ביטוין בהכנסות ריבית נטו, ומהוות את מקור הרווח העיקרי של הקבוצה. פעילות זו תומנת בחובה סיכונים שונים ובעיקר סיכון אשראי הנובע ממתן אשראי וסיכון נזילות בשל משיכות בלתי צפויות מפקדונות הציבור, ביקוש בלתי צפוי לאשראי, אי ודאות לגבי זמינות המקורות והתחייבויות בלתי צפויות אחרות, לרבות ירידה חדה בשווי הנכסים שעומדים לרשות הבנק. להרחבה אודות ניהול הסיכונים השונים ראה פרקים על סיכון אשראי וסיכון נזילות.
- שירותים פיננסיים ובנקאיים מניבי עמלות במגוון רחב של פעילויות, בתחומי ניירות הערך, מטבע חוץ, סחר בינלאומי, שירותי מידע, כרטיסי אשראי, שירותי תשלום, מכשירים פיננסיים נגזרים וכיו"ב. פעילות זו תומנת בחובה סיכונים שונים ובעיקר סיכון תפעולי הנובע מאי נאותות או כשל של תהליכים פנימיים, של אנשים או של מערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים. וכן סיכון אשראי צד נגדי הנובע מפעילות בנגזרים מול לקוחות שוק ההון ומוסדות פיננסיים, כמו כן כלל הפעילויות הבנקאיות תומנות בחובן את סיכון הציות. - לפרוט ר' פרקים של סיכון תפעולי, סיכון ציות וסיכון אשראי צד נגדי.
- ייעוץ השקעות וייעוץ פנסיוני. פעילויות אלו תומנות בחובן בעיקר סיכון ציות בתחום דיני ני"ע והדינים החלים על הייעוץ הפנסיוני.
- השקעת כספי הנוסטרו של הבנק כאשר הסיכונים המרכזיים הינם סיכון שוק וסיכון אשראי. לפרוט ר' פרק סיכון שוק ופרק סיכון אשראי.
- שירותי תפעול בנקאיים לשוק ההון. פעילות זו תומנת בחובה בעיקר סיכון תפעולי, סיכון משפטי וסיכון ציות בעיקר בשל שירותי התפעול למנהלי קרנות בקשר עם נכסי הקרנות המנוהלים ו/או מוחזקים בחשבונות ו/או בעבור הנכסים המוחזקים על ידי צד שלישי בבנק.
- שירותי נאמנות לגופים מוסדיים באמצעות החברה לנאמנות. פעילות זו תומנת בחובה בעיקר סיכון תפעולי, סיכון משפטי וסיכון ציות.
- בנוסף לבנק, כוללת כיום הקבוצה את בנק מסד, המתמחה במתן שירותים לאוכלוסיית המורים בישראל. הסיכונים בפעילותו דומים לאלו של הבנק ומנוהלים לפי אותם העקרונות.

קבוצת הבנק פועלת באמצעות שלוש חטיבות עסקיות עיקריות:

- החטיבה העסקית המרכזת את מכלול הפעילות מול לקוחות עסקיים גדולים (corporate) ומסחריים (middle market), וכן את תחום האשראי מול לקוחות עסקיים ומוסדיים הפעילים בשוק ההון. במסגרת החטיבה פועל איזור עסקים, המרכז את פעילות הסניפים העסקיים של הבנק.
- החטיבה הבנקאית מספקת באמצעות הסניפים שירותי בנקאות ומשכנתאות לכלל מגזרי הלקוחות - משקי בית, בנקאות פרטית ועסקים קטנים. במסגרת זו, פועלים גם סניפי יובנק המתמחים בבנקאות פרטית ובשוק ההון, וסניפי אוצר החייל, המתמחים במתן שירותים ללקוחות קמעונאיים ומסחריים, בדגש על עובדי וגמלאי מערכת הביטחון. בנוסף, במסגרת מערך פאגי, סניפי פאגי מתמחים במגזר הדתי והחרדי.
- חטיבת נכסי לקוחות המרכזת את מכלול הפעילות בתחומי שוק ההון, הכספים והמט"ח מול הלקוחות הפרטיים, העסקיים, המוסדיים ופעילי שוק ההון. במסגרת החטיבה פועלים חדרי העסקאות בניירות ערך, במט"ח ובפקדונות וכן מערכי ייעוץ ההשקעות, הייעוץ הפנסיוני, ומרכז ההשקעות. בבעלות הבנק גם חברה לנאמנות וחברה לניהול תיקים.

במהלך שנת 2019 גיבש הבנק תכנית אסטרטגית לשנים 2020-2022, הקובעת יעדי על במונחי תשואה על ההון ויחס יעילות המבוססת על המודל העסקי המפורט לעיל. בתכנית האסטרטגית נקבעו מיקודים עסקיים אשר נועדו להציע את הבנק קדימה בסביבת התחרות המתחדשת ותחת תנאי אי ודאות. עקב כך, ניתן דגש מיוחד לצעדים ומיקודים אשר יתרמו לפיתוח יכולות שיסייעו בהתמודדות זו. לפירוט בנושא ראה פרק יעדי האסטרטגיה בדוח הדירקטוריון וההנהלה בדוח הכספי. בחודש אוקטובר 2021, הובאה לדיון בחינה של התכנית האסטרטגית כחלק מהעדכון התקופתי ונמצא כי אין צורך בשינוי מהותי במתווה האסטרטגי.

כלל הסיכונים והערכת הסיכון בגינם מפורטים בהרחבה במסגרת טבלת גורמי הסיכון בדוח השנתי ובמידה וחל שינוי ניתנת התייחסות בדוח הסיכונים הרבעוני. הסיכונים מנוהלים לרוב שלוש קווי ההגנה, המפורטים בפסקת מבנה הממשל התאגידי להלן, כאשר תיאבון הסיכון (האיכות ו/או הכמות) מוצג בהרחבה במסמכי המדיניות ופרופיל הסיכונים מדווח במסגרת מסמך הסיכונים כמפורט בדוח זה.

תיאור פרופיל הסיכון של הבנק ודרכי ניהולו

כאמור לעיל, פעילותה של הקבוצה מלווה בחשיפה לסיכונים, כשהעיקריים בהם הינם: סיכוני האשראי, לרבות ריכוזיות (ענפי משק ולווים), סיכוני שוק, כאשר העיקרי שבהם הינו סיכון הריבית, סיכוני נזילות, סיכונים תפעוליים, לרבות סיכון סייבר ואבטחת מידע, וסיכון טכנולוגיות המידע, סיכון ציות ואיסור הלבנת הון, סיכון אסטרטגיה, סיכון משפטי, סיכון מוניטין וסיכון מודל.

ככלל, תיאבון הסיכון של הקבוצה הינו מידתי. כל הסיכונים העיקריים מנוהלים על ידי חברי הנהלה או בעלי תפקידים בכירים. כל סיכון מנוהל במסגרת מסמך מדיניות ייעודי שקובע, בין היתר, את תיאבון הסיכון. בגין סיכוני אשראי, סיכוני שוק וסיכונים תפעוליים, קיימת דרישה רגולטורית להלימות הון במסגרת הוראות נדבך 1 של באזל. במסגרת תהליך ה-ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process) הקבוצה מבצעת תהליך מעמיק של זיהוי מוקדי סיכון נוספים ואתגור מוקדי הסיכון המזוהים במסגרת הנדבך הראשון. במידת הצורך מתבצעת הקצאת הון משלימה בגין סיכוני נדבך 1 והקצאת הון נוספת בגין יתר הסיכונים ותתי הסיכונים.

מדיניות ניהול הסיכונים של הקבוצה מכוונת להשגת היעדים האסטרטגיים שנקבעו, תוך טיפוח התמחויות בקבוצה, ניצול היתרונות למגוון וגודל, תוך שמירה על רמות הסיכון שאושרו ועל קיומם של מנגנוני ניהול, בקרה, ביקורת ודיווח נאותים.

תפיסת הסיכון הכוללת של הקבוצה עולה בקנה אחד עם המסגרת הרגולטורית שנקבעה על ידי המפקח על הבנקים ועם העקרונות המנחים (ה-Sound Practices) של וועדת באזל, המושתתת על העיקרון כי לכל פעילות בנקאית טמונת בחובה סיכון יוגדרו ויאופיינו: מדיניות ותיאבון סיכון, מגבלות לתחיתום והגדרת היקף החשיפה, מעגלי בקרה וביקורת, מערכי דיווח ומנגנון לכימות הרווח, מדידתו ודיווח עליו על פי אמות מידה מקובלות.

מבנה הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים ובקרתם מתבצעים בקבוצה באמצעות תשתית נאותה של מנגנוני שליטה, פיקוח, בקרה וביקורת, ומיושמים באמצעות שלושה קווי הגנה: קו ההגנה הראשון שמקיימים האחראים על יצירת הסיכון וניהולו, קו ההגנה השני שמקיימות יחידות הבקרה הבלתי תלויות בחטיבה לניהול סיכונים, מערך היעוץ המשפטי, חטיבת החשבונאי הראשי למעט יחידת התכנון וההתייעלות המהווה קו הגנה ראשון וקו ההגנה השלישי שמקיימים מערך הביקורת הפנימית והחיצונית.

מנהל הסיכונים הראשי (CRO) - רו"ח אלי כהן, חבר הנהלה ונושא באחריות לפונקציית ניהול הסיכונים ולמסגרת ניהול הסיכונים המקיפה לרוחב הארגון כולו.

מנהל הסיכונים הראשי עומד בראש החטיבה לניהול סיכונים אשר תפקידה להשלים את פעילויות ניהול הסיכונים של קווי העסקים, תוך תכנון, תחזוקה ופיתוח שוטף של מסגרת העבודה לניהול הסיכונים, אתגור נאותות התשומות, ניהול הסיכונים של קווי העסקים, מדידת הסיכון ודיווח. החטיבה כוללת את תחום סיכוני האשראי (הכולל את היחידה להערכת סיכוני אשראי ואת היחידה לבקרת אשראי), היחידה לניהול סיכונים ויישום הוראות באזל, מחלקת ציות ואיסור הלבנת הון ומימון טרור (לרבות תחום האכיפה הפנימית בדיני ני"ע והאכיפה הפנימית בדיני התחרות הכלכלית, ניהול סיכונים חוצי גבולות, FATCA, CRS, QI ותחום הגנת הפרטיות), את היחידה לניהול סיכוני שוק ונזילות ותיקוף מודלים ואת היחידה לניהול סיכונים תפעוליים. החטיבה לניהול סיכונים מובילה את גיבוש מסמכי המדיניות השונים ומאתגרת את מסמכי מדיניות ניהול הסיכונים האחרים הנתונים באחריות של מנהלי סיכונים שונים. כמו כן, מפתחת החטיבה מתודולוגיות וכלים כמותיים ואיכותיים לזיהוי ומדידת החשיפה לסיכונים, תומכת בנוטלי הסיכונים בכל הקשור לניהול הסיכון שבאחריותם, עוסקת בבקורות, ניתוח ודיווח ביחס לחשיפות הבנק וקבוצת הבנק לסיכונים השונים.

בנוסף, החטיבה מבצעת תהליך של הערכת אפקטיביות הבקרה של גורמי הבקרה בקו הראשון, מגבשת המלצות בתחומי ניהול סיכונים לרבות ביחס לתיאבון לסיכון, נותנת חוות דעת בלתי תלויות בתחום האשראי, ממליצה על יעדי הלימות ההון ועוד.

במסגרת אחריות החטיבה לניהול סיכונים על קביעת נאותות הסיווגים וההפרשות, משמש מנהל הסיכונים הראשי כיו"ר הוועדות לחובות בעייתיים, למעט הוועדות בראשות מנכ"ל הבנק ומעלה. בנוסף, מתכנס פורום לניהול סיכוני אשראי המתמקד בניתוח סיכוני האשראי השונים ובכלל זה סיכון האשראי הצרכני. יו"ר הפורום הינו מנהל הסיכונים הראשי ומשתתפים בו, בין היתר, נציגי החטיבות העסקית והבנקאית וכן נציגי חברת הבת הבנקאית.

מנהל הסיכונים הראשי מכהן גם כמנהל הסיכונים התפעוליים, כממונה על האכיפה הפנימית בניירות ערך וכמנהל ההמשכיות העסקית.

האחרים הנוספים על ניהול הסיכונים הינם:

סיכוני האשראי מנוהלים על ידי רו"ח בנצי אדירי, ראש החטיבה העסקית. סיכון האסטרטגיה והסיכונים הפיננסיים מנוהלים על ידי גברת אלה גולן, ראש חטיבת משאבים וניהול פיננסי.

סיכוני הציות מנוהלים על ידי מר אמיר בירנבוים, אשר במסגרת תפקידו כקצין הציות הראשי, מנהל את סיכוני איסור הלבנת הון ומימון טרור וסיכונים חוצי גבולות, מנהל את יחידת האכיפה הפנימית בדיני ניירות ערך וממונה על האכיפה הפנימית בדיני התחרות הכלכלית. כמו כן, הוא מכהן כ- Responsible Officer הממונה על יישום הוראות ה- FATCA, CRS והסכם ה-QI. ותחת אחריותו נמצא גם תחום ההגנה על הפרטיות. סיכוני ה- IT מנוהלים החל מיום 6 באפריל 2021 על ידי מר אופיר קדוש, מנכ"ל מתף - מחשוב ותפעול פיננסי בע"מ. מתחילת השנה ועד ליום זה, נוהלו על ידי גב' איריס לבנון, משנה למנכ"ל מתף וממלאת מקומו. סיכוני הסייבר מנוהלים על ידי מר יהושע פלג, מנהל הגנת הסייבר ואבטחת מידע. הסיכונים המשפטיים מנוהלים על ידי עו"ד חביבה דהן, מנהלת מערך הייעוץ המשפטי. סיכון המוניטין מנוהל על ידי רו"ח נחמן ניצן, ראש חטיבת החשבונאי הראשי. סיכונים נוספים כדוגמת סיכוני רגולציה וחקיקה מנוהלים ומפוקחים אף הם כחלק מהניהול העסקי הכולל ועל ידי חברי הנהלה וראשי המערכים בתחומים הנתונים לאחריותם. ניהול הסיכונים מתבצע בכל חברה בת בקבוצה שלה פעילות עסקית בנפרד, על פי מדיניות שנקבעה בדירקטוריון החברה הבת המתבססת על מדיניות הקבוצה ועל בסיס מתודולוגיית ניהול סיכון קבוצתית, תוך שימת לב לאופי המיוחד של הפעילות בכל חברה בת. בחברה הבת הבנקאית מכהן מנהל סיכונים ראשי שכפוף למנכ"ל החברה הבת ומונחה מקצועית על ידי מנהל הסיכונים הראשי של הבנק. קבוצת הבנק מנהלת את הסיכונים תוך חתירה לפראקטיביות ויזומה אל מול החשיפה לסיכון ולא רק בתגובה להתממשות סיכונים בלבד. קבוצת הבנק מקיימת תהליכים מתמשכים של זיהוי, הערכה, תיעוד וניטור של הסיכונים המהותיים אליהם היא חשופה על מנת להבטיח כל העת כי הסיכונים המהותיים מולם קיימת חשיפה מזוהים ומנוהלים בצורה אפקטיבית. קבוצת הבנק רואה בממשל התאגידי אבן יסוד בהערכת הנאותות ההונית שלה. השליטה, הפיקוח והבקרה על נאותות ניהול הסיכונים בבנק נעשים, בין היתר, על ידי הדירקטוריון, ועדות מטעמו, ההנהלה וועדות הנהלה בתחומי הסיכון השונים, כמפורט להלן:

התייחסות הדירקטוריון וועדותיו לסוגיות ניהול הסיכונים

- הדירקטוריון נושא באחריות לעסקי התאגיד הבנקאי ולאיתנותו הפיננסית. הדירקטוריון מתווה את אסטרטגיית הסיכון הכוללת, לרבות תיאבון הסיכון כמפורט להלן:
- א. דירקטוריון הבנק מתווה את האסטרטגיה של הקבוצה.
 - ב. דירקטוריון הבנק ו/או ועדותיו דנים ומאשרים אחת לשנה את תכנית העבודה השנתית ואחת לתקופה את מדיניות ניהול הסיכונים בתחומי הסיכון המהותיים השונים, הכוללים, בין היתר, את תיאבון הסיכון הכולל, מסגרות הסיכון ותקורות החשיפה המותרות בתחומי הפעילות ובמגזרים השונים, וכן מציב סטנדרטים לניהול, מדידה, בקרה ודיווח על החשיפה לסיכונים השונים. במסגרת זאת, מתאימים הדירקטוריון ו/או ועדותיו את מדיניות החשיפה לסיכונים השונים לשינויים ולתמורות בשווקים הפיננסיים ולסביבת הפעילות של הבנק.
 - ג. דירקטוריון הבנק ו/או ועדותיו מאשרים פעילויות חדשות מהותיות ומוצרים חדשים מהותיים העלולים ליצור חשיפות חדשות, תוך בחינת הסיכון שהפעילות יוצרת וכן את יכולת הבנק לנהל, למדוד ולבצע בקרה בלתי תלויה על סיכוני הפעילות.
 - ד. במסגרת עבודת הדירקטוריון פועלת ועדת דירקטוריון לניהול סיכונים, המתכנסת כשמונה פעמים בשנה. הוועדה מקבלת דיווח על חשיפות הבנק והקבוצה לסיכונים השונים וכן על עמידת הבנק והקבוצה במגבלות רגולטוריות ובמגבלות שקבע הדירקטוריון. בנוסף, הוועדה מבצעת בחינה של נאותות ואפקטיביות מערך ניהול ובקרת הסיכונים בבנק. בוועדה נדון בין היתר מסמך הסיכונים הרבעוני.
 - ה. במסגרת עבודת הדירקטוריון פועלות ועדות נוספות המתכנסות מספר פעמים בשנה בנושאים של: הלוואות, ביקורת, טכנולוגיות מידע וחדשנות טכנולוגית ותגמול.
 - ו. ככלל, לפחות אחת לחודש מתכנסת ועדת הביקורת של הדירקטוריון. ועדת הביקורת מפקחת על פעילות הביקורת הפנימית של הבנק לרבות המלצה לדירקטוריון לגבי: מינוי מבקר פנימי וקביעת שכרו, אישור כתב המינוי והסמכויות של המבקר הפנימי ותכנית העבודה של הביקורת הפנימית. הוועדה מבצעת מעקב אחר יישום תכנית העבודה של הביקורת הפנימית ודנה בדוחות ביקורת מהותיים ובדיווחים אחרים של המבקר הפנימי ומפקחת על עבודת רואה החשבון המבקר ועוד.

התייחסות ההנהלה לסוגיות ניהול הסיכונים

- הנהלת הבנק אחראית להשאת רוחי הבנק בהתאם לתיאבון הסיכון שנקבע ותוך עמידה במגבלות החשיפה לסיכונים, וקידום עסקיו ובמסגרת זו לניהול הפעילות היום יומית של הבנק. ההנהלה אחראית לביצוע החלטות הדירקטוריון לרבות ביצוע התוכנית האסטרטגית, ויישום מדיניות הבנק במסגרת תיאבון הסיכון כפי שאושרו על ידי הדירקטוריון.
- א. שלוש פעמים בשבוע מתכנסת הוועדה לעניינים שוטפים בראשות המנכ"ל, או מנהל הסיכונים הפיננסיים ובהשתתפות חברי הנהלה ומנהלים בכירים, ביניהם גם מנהל הסיכונים הראשי ודנה על סמך דיווחים ניהוליים במצב הנזילות בשקלים ובמטבע חוץ, בסיכון השוק (לרבות סיכון הריבית של הבנק), בהתפתחויות הפיננסיות בשווקים הפיננסיים, במוצרים חדשים ואחת לשבוע נערכת סקירה של מערך

- הביניים על פעילות הנוסטר. כמו כן, הוועדה מקבלת דיווח שוטף על ביצועי המשכנתאות בבנק וכן עדכון לגבי עסקאות אשראי שבוצעו ביום האחרון מעבר לסכום מסוים.
- ב. הנהלת הבנק בראשות המנכ"ל מתכנסת לפחות פעם בשבוע ודנה, בין היתר, במגוון נושאים בתחום ניהול ובקרת הסיכונים השונים, לרבות מסמכי מדיניות לניהול הסיכונים השונים, במסמך הסיכונים הרבעוני, בממצאי דוחות ביקורת, אירועי כשל, סטטוס התקדמות בתכניות שונות, תרחישי קיצון, מסמך ה-ICAAP, מוצרים או תהליכים חדשים ועוד. ההנהלה מעבירה את המלצותיה לדיקטוריון וועדותיו השונות.
- ג. וועדת אשראי בראשות המנכ"ל מתכנסת לפחות פעם בשבוע ודנה בבקשות אשראי חדשות ובחידושי מסגרות אשראי.
- ד. מספר פעמים בשנה מתקיים דיון בראשות המנכ"ל בהתפתחויות בתיק הנוסטר ובפתחויות בשווקים הפיננסיים.
- ה. הפורום לניהול סיכונים תפעוליים (כולל הגנת הסייבר) בראשות מנכ"ל הבנק ובהשתתפות חברי ההנהלה ומנכ"ל בנק מסד, מתכנס אחת לרבעון ומקיים מעקב שוטף על מצב החשיפה לסיכונים תפעוליים כולל סיכונים טכנולוגיים וסיכונים אבטחת מידע וסייבר, בין היתר בהתבסס על ממצאי סקרי הסיכונים השונים, וכן על הפעולות הננקטות על ידי היחידות השונות והחברות הבנות, למזעור חשיפות אלה. הפורום משמש גם כפורום בנושא מניעת סיכונים מעילות והונאות.
- ו. דיון ייעודי בנושאי ניהול נכסים והתחייבויות והשקעות נוסטר מתקיים בהנהלה אחת לחודשיים. בדיון נדונים התפתחויות בחשיפות הפיננסיות של הבנק לרבות, סיכון הריבית, סיכון הנזילות, פעילות בתיק הנוסטר ונושאים נוספים הקשורים לניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק.
- ז. פורום צוות ואכיפה פנימית בני"ע ובדיני תחרות בראשות המנכ"ל ובהשתתפות ראשי החטיבות והמערכים בבנק ובחברות הבנות, מתכנס אחת לרבעון.
- ח. ועדת חובות בעייתיים בראשות המנכ"ל ובהשתתפות ראש החטיבה העסקית וראש החטיבה לניהול סיכונים. הועדה ממליצה לדיקטוריון על ביצוע הפרשות להפסדי אשראי בגין חובות בעייתיים, מתכנסת אחת לרבעון.
- ט. בנוסף, מתקיימות ועדות בחטיבות השונות, בראשות חברי ההנהלה וגורמים בכירים שונים בתחום פעילותם.

פונקציית הביקורת הפנימית

מערך הביקורת הפנימית של הבנק, מעריך במסגרת הביקורות המבוצעות על ידו בסניפים וביחידות המטה, את תהליך ניהול הסיכונים בקבוצה, את יישום המדיניות ואת ביצוען בפועל של החלטות הדיקטוריון בהיבטי ניהול הסיכונים השונים. בנוסף, הוא מעריך את מידת ההתאמה ואת אפקטיביות ואיכות תהליכי הבקרה הנהוגים בקבוצה. כמו כן, המערך מבצע את הסקירה הבלתי תלויה על תהליך ה-ICAAP השנתי המתקיים בבנק, במטרה לאתגר את התהליך ולבחון את מהימנותו ושלמות הנתונים המוצגים בו והתאמתו לדרישות הפיקוח על הבנקים.

הביקורת הפנימית פועלת על פי תכנית עבודה רב שנתית לתקופה של ארבע עד חמש שנים ותכנית עבודה שנתית הנגזרת ממנה, הכוללת את כל הפעילויות והישויות של הבנק, לרבות החברות הבנות. תכנית העבודה מבוססת על מתודולוגיה שיטתית של הערכת סיכונים ומביאה בחשבון, בין היתר, את הערכת הסיכונים כפי שבאה לידי ביטוי במסמך ה-ICAAP והערכות של הביקורת הפנימית בנוגע למוקדי הסיכון בפעילות הבנק, לרבות מוקדי הסיכון השונים ולממצאים שהועלו בביקורות קודמות שבוצעו על ידיה ועל ידי גורמים חיצוניים. תכנית העבודה כוללת את הקצאת התשומות ואת התדירות לביצוע הביקורת בהתאמה לרמת הסיכון של הישות/הפעילות המבוקרת.

עבודת הביקורת הפנימית מבוצעת על פי דרישות החוק השונות, לרבות חוק הביקורת הפנימית, פקודת הבנקאות, כללי הבנקאות, הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו לרבות הוראת ניהול בנקאי תקן 307 (מסדירה בין היתר, את תפקידי הפונקציה, היקף פעילותה, שיטות עבודתה והדיווחים שעליה להעביר), הנחיות של גופים רגולטוריים אחרים, וכן בהתאם לתקנים מקצועיים מקובלים שנקבעו על ידי הלשכה העולמית למבקרים פנימיים.

הדיווחים התקופתיים של הביקורת הפנימית כוללים דיווח חודשי, דיווח חצי שנתי ודיווח שנתי ומוגשים למנכ"ל ולחברי הנהלת הבנק, לחברי ועדת הביקורת וליו"ר הדיקטוריון.

הדיווח החצי שנתי והדיווח השנתי של הביקורת הפנימית כוללים דיווח בדבר ביצוע תכנית העבודה למול התכנון, רשימה של כל דוחות הביקורת שהופצו בתקופה המדווחת, דיווח בדבר ממצאי המעקב אחר תיקון הליקויים העולים מדוחות הביקורת ותמצית מהממצאים המהותיים שהועלו בדוחות הביקורת ובדיווח השנתי וכן הערכה של אפקטיביות הבקרה הפנימית.

ערוצים לצורך תקשורת, הגבלה ואכיפה של תרבות ניהול הסיכון

מסמכי המדיניות היעודיים מתורגמים לנהלים תפעוליים רלוונטיים המאפשרים לגורמים המקצועיים לפעול ליישום המדיניות. במסמכי המדיניות הוגדר תיאבון הסיכון ובהתאם לרלוונטיות נקבעו מגבלות וספי דיווח. הטיפול בחריגות והסתייגות הנין בהתאם למדרג הסמכויות המתאים שנקבע במדיניות. קיימת תשתית דיווחית לחריגות ולסתייגות מתיאבון הסיכון, בין היתר באמצעות דיווחים לראשי החטיבות, להנהלה ו/או לדיקטוריון וועדותיו.

קביעת קוד אתי הולם - הדירקטוריון הינו הגוף ה"קובע את הטון" ביישום נורמות התנהגות ותמריצים המעודדים התנהגות מקצועית ואחריות בכל הדרגים, בקביעת סטנדרטים מקצועיים וערכי תאגיד המקדמים יושרה ובביסוס תרבות פנים ארגונית המדגישה ומציגה בפני עובדים בכל הדרגים את חשיבותן של הבקורות הפנימיות, בין היתר באמצעות קביעת קוד אתי הולם.

הדרכות ופורומים - חטיבת ניהול סיכונים אחראית ומשתתפת במגוון הדרכות ופורומים מקצועיים קבוצתיים הקשורים לאכיפת תרבות הסיכונים.

ההיקף והמאפיינים העיקריים של המערכות למדידת סיכונים

ניהול הסיכונים מתבצע לגבי כל סיכון במערכות ובמתודולוגיות שונות המאפשרות מדידה של הסיכון ומעקב שוטף ומספקות לדירקטוריון ולהנהלה מידע שוטף בנוגע לפרופיל הסיכון של הבנק. ככלל, מערכות ומתודולוגיות אלו מאפשרות סכימת החשיפות וחישוב מדדי סיכון על פי קווי עסקים, ולפי הצורך מסייעות בזיהוי ריכוזי סיכון רלוונטיים וסיכונים מתהווים, מזהות ומתריעות על מקרים של הפרת מגבלות, מאפשרות ניתוח תרחישי קיצון, ומשקפות השפעת פעולות גידור והפחתת סיכון. פעילות הבנק מבוססת על מודלים בתחומים שונים. על מנת להבטיח את שלמות, ודיוק הנתונים, הבנק מבצע עבודת תיקוף בלתי תלויה באמצעות היחידה לניהול סיכונים שוק ונזילות ותיקוף מודלים הפועלת בחטיבה לניהול סיכונים כמפורט בפרק סיכונים שוק.

תהליך דיווח המידע על הסיכונים

בבנק קיימת תשתית דיווחית ענפה לרוחב קווי ההגנה, המעוגנת במסמכי המדיניות השונים. דיווחים בגין הסיכונים השונים מוגשים להנהלה, לדירקטוריון וועדותיו השונות בהתאם לרלוונטיות הנושאים המדווחים. להרחבה ראה פרקי הסיכונים בדוח זה.

מידי רבעון נכתב מסמך הסיכונים הקבוצתי על ידי החטיבה לניהול סיכונים. המסמך מוצג בפני הנהלת הבנק, הוועדה לניהול סיכונים ודירקטוריון הבנק.

מסמך הסיכונים מציג את הסיכונים שאליהם חשופה קבוצת הבנק במסגרת פעולותיה, תוך פירוט הממצאים ברמת הסיכון הספציפי, עמידה ביעדי העל, מפת הסיכונים, וכן את תוצאות תרחישי הקיצון שבוצעו.

במסמך מוצגת סקירת מנהל הסיכונים הראשי על מצב ניהול הסיכונים בקבוצה ועל אפקטיביות ואיכות ניהול הסיכונים. כמו כן, נסקרות בו עמידה בתיאבון הסיכון ביחס לסיכונים השונים והערכות הסיכון וכן טיפול החטיבה בתהליכים מרכזיים בסוגי הסיכונים השונים ופעולות מיוחדות, שננקטו על ידי החטיבה והבנק ברבעון הרלוונטי.

מבחני קיצון

לבנק ולקבוצה מגוון תרחישי קיצון לסיכונים הייחודיים כפי שמוטמעים במסמכי המדיניות השונים ובכלל זאת ניתן למנות את התרחישים העיקריים הבאים: בתחום סיכונים אשראי מבוצעים תרחישי קיצון ללווים ולקבוצות לוויים גדולים, לענפים מרכזיים, ולהחמרת תנאי מאקרו. בתחום הסיכונים הפיננסיים מבוצעים תרחישי קיצון לשחיקה בשווי ההון כתוצאה משינויים בגורמי הסיכון הפיננסיים השונים ועוד.

הבנק מיישם מתווה תרחישי קיצון לבחינת הנאותות ההונית ובוחן את יחסי ההון לפי תכנון ההון התלת שנתי. המתווה כולל, בין היתר, תרחישי קיצון הוליסטיים בתחום סיכונים השוק (הן על התיק הבנקאי והן על התיק למסחר), הנזילות והאשראי, איסור הלבנת הון, ציות, אסטרטגיה, מוניטין, תפעולי ועוד. התרחישים משלבים התממשות של מספר מוקדי סיכון בו זמנית. התרחישים שמפעיל הבנק מתבססים על ניתוחי רגישות, תרחישים היסטוריים, תרחישים היפותטיים ותרחישים מאקרו-כלכליים. תוצאות התרחישים והמשמעות שלהם מדווחות להנהלה, לוועדה לניהול סיכונים ולדירקטוריון. תרחישי הקיצון מתעדכנים אחת לשנה בהתאם להתפתחויות המאקרו כלכליות ומוקדי הסיכון.

תרחישי הקיצון מהווים כלי משלים למיפוי ולניהול הסיכונים הגלומים בכלל הפעילויות של הבנק ובמוקדי הסיכון הנגזרים מהם. התרחישים ותוצאותיהם מהווים כלי לאיתור נקודות החולשה וקבלת החלטות. לבנק תכניות הנהלה להתמודדות עם תרחישי הקיצון באמצעות נקיטת אמצעים שונים. בנוסף, בהתאם לדרישת בנק ישראל, הבנק מחשב מבחן קיצון על בסיס פרמטרים אחידים למערכת הבנקאית. תרחישי הקיצון האחידים מהווים עבור בנק ישראל כלי לקבלת תמונה הוליסטית ועדכנית על המשק הישראלי, ועל יכולת המערכת הבנקאית להוסיף ולהעמיד אשראי לציבור תוך שמירה על יציבותה. בתחילת שנת 2022 הועבר לבנק ישראל תרחיש אחיד לנתוני ה-30 יוני 2021, התרחיש נבנה בהתאם לשתי דרגות חומרה – בסיסית (המייצגת את התיב הצפוי של הכלכלה) וקיצון. יחסי ההון בכל התרחישים הינם מעל המגבלות הרלוונטיות.

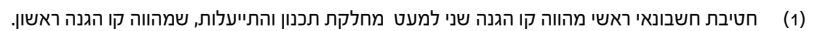
הפחתה של הסיכונים

הבנק עושה שימוש בפעולות שונות שנועדו לגדר ולהפחית סיכונים, ובין היתר ניתן למנות: קבלת ביטחונות מלקוחות, שיעבוד נכסים, חתימה על הסכמים מפחיתי סיכון ועוד. בנוסף הבנק מבצע פעולות גידור על תיק הנכסים וההתחייבויות להקטנת סיכונים שוק. לבנק ביטוחים שונים המסייעים בהפחתת הנזקים שעשויים להיווצר עם התממשות סיכונים שונים. פירוט נוסף בנושא זה קיים בפרקים הבאים.

בנוסף, לבנק ולקבוצה מערך שלם של מסמכי מדיניות והגדרת תפקידים, מנגנוני בקרה ופיקוח, מערך דיווח, תכניות עבודה ואכיפה להבטחת האפקטיביות של ניהול הסיכונים.

הפחתת הסיכונים באה לידי ביטוי בעבודת פונקציית ניהול הסיכונים שמוודאת שכל הסיכונים להם חשוף הבנק מנוהלים כיאות על ידי היחידות הרלוונטיות ומוצגות לדירקטוריון במסגרת ראייה הוליסטית. חטיבת ניהול סיכונים מזהה את כלל מוקדי הסיכון במסגרת תהליך ה-ICAAP, מריצה תרחישי קיצון על מוקדי הסיכון שזוהו, בוחנת את הנאותות ההונית של הבנק ומקצה הון במידת הצורך; מנטרת ומעריכה באופן שוטף מוקדי סיכון מרכזיים; שותפה לתהליכים ולמוצרים חדשים בבנק, ובוחנת את הסיכונים הגלומים בפעילות; מתקפת מודלים לרוחב הבנק, מאתגרת את ניהול הסיכונים בקו הראשון ואת אפקטיביות הבקורות ודואגת לחיזוק תרבות ארגונית שמקדמת ערכי ציות בקרב העובדים.

תרשים קווי ההגנה של ניהול הסיכונים בבנק

תרבות ניהול הסיכונים ותפיסתה של הקבוצה מושתתת על ממשל תאגידי איתן ושימוש בפרקטיקה מיטבית ועדכנית לניהול הסיכונים, ראייה רחבה, תרבות ארגונית מוכוונת סיכון, וביצוע ההתאמות הנדרשות בהתאם לצרכי היחידות העסקיות ומאפייניהן. הממשל התאגידי ותהליכי ניהול הסיכונים בבנק ובקבוצה מבטיחים כי במסגרת התנהלותו העסקית, נוטל הבנק סיכונים בהתאם לתיאבון הסיכון שלו ומצמצם למינימום את אפשרות התממשותם של הסיכונים אליהם הוא חשוף. במסגרת הוראות ניהול בנקאי תקין בנושא עבודת הדירקטוריון (301) ובנושא ניהול סיכונים (310) אומצו, בין היתר, עקרונות באזל בתחום הממשל התאגידי וניהול הסיכונים.

לבנק קיים מסמך עקרונות הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים, המהווה תשתית לממשל התאגידי של ניהול ותרבות הסיכונים בקבוצת הבינלאומי, התואמת את עקרונות באזל והנחיות בנק ישראל. במסמך מוגדרים הגופים השונים הפועלים במשימות ניהול הסיכונים, התהליכים היסודיים של ניהול הסיכונים וכן חלוקת התפקידים והמשימות, הסמכות והאחריות של האורגנים השונים ברמת הדיריקטוריון, ההנהלה, חברי ההנהלה וראשי המערכים האחראים כל אחד על סיכונים שבתחומי פעילותם, גופי ניהול הסיכונים ובקרת ניהול סיכונים והביקורת הפנימית. המסמך מיושם באמצעות נוהל הדיריקטוריון, מסמכי המדיניות הרלוונטיים ונהלי היחידות השונות.

- גיבוש התיאבון לסיכון והקצאת מגבלות חשיפה לסיכונים.
- הערכה עצמית של הלימות או נאותות הון הבנק על בסיס הערכת היכולת של קבוצת הבנק ליטול ולנהל סיכונים אל מול מקורות ההון הזמינים של הבנק.
- קביעת יעדי ההון ותכנון ההון.
- קביעת מדיניות לניהול הסיכון.

- יישום של המדיניות לניהול הסיכון.

עם פרוץ משבר הקורונה ביצע הבנק בחינה לתהליכים אלו, ועל פי הנדרש בוצעו התאמות שונות למשבר. הבנק ממשיך לבחון מעת לעת את התהליכים השונים והצורך בהתאמתם במידת הצורך.

תהליך הערכה עצמית של הלימות/נאותות ההון (ה-ICAAP) - הינו תהליך עצמאי שמתבצע על ידי קבוצת הבנק במסגרת הנדבך השני של באזל, ומהווה את הבסיס לתהליכי הליבה של ניהול הסיכונים בבנק ובקבוצת הבנק. הערכת הנאותות ההונית מתבצעת על בסיס שנתי ומטרתה - להעריך האם הון הבנק הינו נאות, אל מול החשיפה הכוללת של הבנק וקבוצת הבינלאומי לסיכונים - בהווה ובראייה צופה פני עתיד. כנגזרת מהתהליך נקבעים יעדי הון. תהליך ה-ICAAP האחרון שבוצע לנתוני ה-30 ביוני 2021, הביא לידי ביטוי את ההשפעות האפשריות של משבר הקורונה. הבנק מיישם מתווה תרחישי קיצון לבחינת הנאותות ההונית. כמפורט בפסקת מבחני קיצון לעיל.

גיבוש התיאבון לסיכון והקצאת מגבלות חשיפה לסיכונים כחלק מתכנון השימושים בהון הבנק -

במסגרת תרבות הסיכונים, תיאבון הסיכון מהווה בסיס לקביעת מדיניות ניהול הסיכונים, מסגרת ליעדי ההון, לגיבוש התוכניות האסטרטגיות ותוכניות העבודה של הבנק. התיאבון לסיכון מורכב ממערכת מגבלות כמותיות ואיכותיות ביחס לחשיפה האפשרית לכל סיכון והוא מבטא את רמת החשיפה הרצויה לסיכונים. תיאבון הסיכון נבחן על רקע משבר הקורונה, ובמידת הנדרש בוצעו התאמות.

תכנון ההון וקביעת יעדי ההון - תכנון ההון משלב בין קביעת יעד הלימות ההון לבין התכנון האסטרטגי. קביעת יעד הלימות ההון מבוצעת בעקבות הערכת הנאותות ההונית, זיהוי כרית ההון הנדרשת לשם הבטחת היציבות של הבנק וסיבולת הסיכון, ובמסגרת תיאבון הבנק לסיכון. יעדי ההון שנקבעו כחלק מתהליך ה-ICAAP לנתוני 30 ביוני 2021, התחשבו גם בהשפעות המשבר.

גיבוש מדיניות ניהול הסיכון - מטרת מדיניות ניהול הסיכון הינה להבטיח את קיומם של תהליכים אפקטיביים של ניהול סיכונים ואת העמידה במגבלות החשיפה שנקבעו ביחס לסיכונים השונים.

יישום המדיניות לניהול הסיכונים - תהליך היישום של המדיניות כולל את שלב הביצוע של שרשרת הפעולות שנועדו להבטיח יכולת מתמשכת של זיהוי הסיכונים המהותיים אליהם חשופה הקבוצה; הערכה ומדידה של החשיפה לסיכונים מול המגבלות שנקבעו, יצירת מנגנוני דיווח כמוגדר במסמך המדיניות לרבות דיווחים תקופתיים ומידיים ונקיטת פעולות להפחתת סיכונים, במידה ומתבררת חריגה ממגבלות הסיכון שנקבעו.

הגורמים המעורבים בניהול הסיכונים - הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים נועד ליצור איזון בין מעגלים נפרדים הקשורים בניהול הסיכונים. הגורמים המעורבים בניהול הסיכונים כוללים את הדירקטוריון, ועדת ניהול הסיכונים, ההנהלה וכן את שלושת קווי ההגנה הקשורים בניהול הסיכונים, כאשר ביניהם: נוטלי הסיכונים (קו הגנה ראשון), פונקציית ניהול הסיכונים, החשבונאי הראשי והמערך המשפטי (קו הגנה שני), והביקורת הפנימית הכפופה לדירקטוריון וגופי ביקורת חיצוניים (קו הגנה שלישי). במסגרת הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים, הבנק דואג, בין היתר, לגייס אנשי מקצוע מתאימים בעלי מומחיות והבנה בפעילויות הבנקאיות השונות, לרבות פעילויות מורכבות.

נטילת אחריות לסיכונים - כל אחד מהסיכונים המהותיים אליהם חשוף הבנק, הינו באחריות נושא משרה בכיר. האחריות הראשונית לניהול הסיכונים (נטילת סיכון, זיהוי, מדידה והערכה, בקרה והפחתה, ניטור ודיווח) מוטלת על הנהלת קווי העסקים של התאגיד הבנקאי. ההנהלה היא זאת שאחראית לקבל החלטות אופרטיביות בעניין הסיכונים וניהולם. נוטל הסיכונים נדרש להבין את הסיכון הגלום בפעולותיו ואת היחס בין התשואה לסיכון, ולפעול באופן אחראי תוך קבלת החלטות במסגרת מגבלות החשיפה המאושרות. מעבר למתואר לעיל, כחלק מניהול תקשורת אפקטיבית, קיימת אחריות אישית של כל עובד בבנק לזהות ולהציף סוגיות סיכון בעצמו, לרבות כאלו העולות מהפעילות העסקית, וזאת באמצעות השתתפות בהדרכות ופורומים שונים, דיווח אנונימי למערך הביקורת ו/או למנהל ממונה וכו'.

תגמול - מדיניות התגמול בבנק תואמת את הערכים ותפיסת ניהול הסיכונים של הבנק. פירוט אודות התגמול ומדדי הסיכון מופיע בפרק התגמול, ראה חלק 10 בהמשך.

ניהול סיכונים קבוצתי

ניהול הסיכונים הקבוצתי בא להבטיח את יציבות הקבוצה, ואת נאותות ההון שלה אל מול כלל הסיכונים שהקבוצה חשופה אליהם, ומכאן החשיבות המכרעת לתפיסה אחידה של הערכים והעקרונות בעניין אופן ניהול הסיכונים של כל מרכיב בקבוצה. דירקטוריון חברת האם מופקד על קביעת האסטרטגיה והמדיניות הכוללת של הקבוצה, על מבנה ממשל תאגידי עבור חברות הבנות, שיתרום לשרשרת פיקוח אפקטיבית בקבוצה ולפיקוח על הממשל התאגידי וניהול הסיכונים הקבוצתי.

מנהל הסיכונים הראשי ומנהלי הסיכונים השונים בבנק אחראים ליצירת תיאום בין תפיסת הבנק לבין אופן ניהול הסיכונים בחברות הבנות, על ידי תמיכה ומעורבות במדיניות ניהול הסיכונים בחברות הבנות ובאופן יישומה.

הדירקטוריון של כל חברת בת מאמץ את המדיניות הקבוצתית בעניין מבנה ממשל תאגידי וניהול סיכונים, בהתאם לעניין, ככל שהם מתיישבים עם הוראת סעיף 11 לחוק החברות, ובהתאמות הנדרשות.

בין חברות הבנות לבנק מתקיים מערך דיווח מקיף לרוחב קווי ההגנה כפי שמעוגן במסמכי המדיניות השונים. בנוסף, ישנה תשתית ענפה של פורומים קבוצתיים בהם משתתפים הגורמים הרלוונטיים מהבנק ומחברות הבנות.

סיכונים מתפתחים

סיכונים מתפתחים הם סיכונים שעשויים להיווצר בתחומים חדשים, או מוקדי סיכון חדשים בתחומים קיימים, שנגזרים, בין היתר, מתמורות בסביבה שמשיפיעה על תחומי הפעילות הבנקאית, לרבות סביבה רגולטורית, תחרותית, דיגיטלית ועוד.

להלן פרטים בדבר הסיכונים המתפתחים העיקריים:

1. **סיכון מאקרו כלכלי** – התוצאות העסקיות של המערכת הבנקאית בישראל ושל הבנק כחלק ממנה מושפעות באופן ישיר ממצב המשק בישראל ובעולם. הרעה בתנאים הכלכליים (לרבות שינוי ריבית, מטבע, אינפלציה ועוד), הפוליטיים, הביטחוניים, לרבות התפתחות המצב הביטחוני בין רוסיה לאוקראינה (להרחבה ראו פסקה – פרק 1 כללי לעיל) או התפשטות תחלואה עולמית עלולים להביא למיתון במשק, או להאטה כלכלית מהותית. המיתון עלול לגרום לעלייה מהותית בשיעור האבטלה, ירידה ברמת החיים בישראל, שינויים בהרגלי הצריכה, שיכולים לבוא לידי ביטוי, בין היתר, בירידה בהיקף הפעילות בכרטיסי אשראי, או להשפיע על הביקוש לשירותים בנקאיים אחרים על ידי משקי הבית והעסקים, לגרום לשינויים במחזורי הפעילות בשוק ההון ועוד. גורמים אלו עלולים להביא לפגיעה בהכנסות הקבוצה, להגדיל את היקף החובות הבעייתיים ולהשפיע לרעה על תוצאות הקבוצה.

הבנק עוקב אחר השינויים הצפויים בהתפתחויות המאקרו-כלכליות השונות, כגון: המשך מגמת האינפלציה, צפי לעליית הריבית בארץ ובעולם, ועוד. להרחבה ראו פרק הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי בדו"ח הדירקטוריון והנהלה לשנת 2021.

במהלך החודשים האחרונים חלה עלייה בחשיפות האשראי לענף הבינוי והנדל"ן במערכת הבנקאית, גידול זה לווה בחלקו בהגדלת תיאבון הסיכון, בהקלות בתנאי החיתום וכן בירידה במרווחי האשראי של העסקאות החדשות. על רקע זה, נדרש על ידי הפיקוח על הבנקים, בין היתר, להתאים את ההפרשה הקבוצתית בגין תיק האשראי המסחרי, באופן שייתן ביטוי נאות לעלייה ברמת הסיכון של התיק. לבנק מדיניות פרטנית ביחס לתחומי הפעילות השונים בתחום הבינוי והנדל"ן, והוא נוקט במדיניות אשראי מידתית וזהירה בתחום, אשר מתעדכנת באופן שוטף בהתאם לשינויים בענף ובדרישות הרגולטוריות. להרחבה ראו להלן בפרק סיכון אשראי לבינוי ונדל"ן.

התפרצות נגיף הקורונה יצרה שינוי משמעותי בסביבה המאקרו-כלכלית שעשויה להיות לו השפעה מתמשכת על המשק, וכפועל יוצא על פעילות המערכת הבנקאית בכלל ועל הבנק כחלק ממנה. כאשר עוצמת ההשפעה תלויה בעוצמת גלי התחלואה ובהיקפם.

להרחבה ראו בפיסקת השפעת התפשטות נגיף הקורונה - פרק 1 כללי לעיל.

2. **סיכון אסטרטגי/מודל עסקי** – השינויים בסביבת הפעילות של הבנק וההתגברות המשמעותית בעוצמת התחרות נבחנו וקיבלו ביטוי בעת גיבוש התכנית האסטרטגית הקבוצתית עבור השנים הקרובות. התוכנית האסטרטגית נבחנת באופן שוטף מול השינויים בסביבת התחרות ומול האתגרים השונים, לרבות אלו שמייצרת מגפת הקורונה בארץ ובעולם.

שינויים המשפיעים על הסביבה העסקית ומשנים את עצמת התחרות:

שינויים רגולטורים – הסביבה הרגולטורית ממשיכה באינטנסיביות בקידום הסדרתם של מהלכים להגברת התחרות בתחומים שונים, כגון שירותי תשלום, שינויים בשוק כרטיסי האשראי והתשלומים, לרבות המתווה להפחתת העמלה הצולבת, אשראי קמעונאי, מאגר נתוני אשראי, החלת תקן לבנקאות פתוחה אשר נועד לאפשר שיתוף מידע פיננסי של לקוחות עם צדדים שלישיים, רפורמת הניוד בין בנקים, הקמת לשכת שירותי מחשוב בנקאיים, רגולציה התומכת במעבר לבנקאות דיגיטלית ועוד.

שינויים בצרכי הלקוחות – סיכונים הקשורים למגמות חברתיות וצרכניות, לרבות שינויים בצרכי לקוחות שחלו בעקבות התפרצות נגיף הקורונה.

שינויים בסוג המתחרים – בשנים האחרונות התחרות על השירותים והמוצרים הפיננסיים התרחבה מעבר לתחרות המסורתית בין הבנקים המסורתיים עם כניסתם והעמקת אחיזתם של שחקנים חדשים וקיימים לתחומים של פעילויות פיננסיות מסורתיות, כגון: בנקים דיגיטליים, מתחרים חוץ-בנקאיים, חברות ביטוח, חברות כרטיסי האשראי, וחברות קמעונאיות, וכן חברות הזנק ופינטק שמפתחות מוצרים חדשניים בענף וחברות ביג טק עולמיות שצפויות להרחיב את פעילותן בתחומים הפיננסיים בשנים הקרובות.

שינוי במודל העסקי הבנקאי – ההתפתחויות הרבות שמתרחשות במקביל בזירות התחרות השונות בענף הפיננסיים, הבנקאי והחוץ-בנקאי, בהתקדמות הטכנולוגיה, ובשינויים בצרכי הלקוחות והעדפותיהם, עלולים להוביל בעתיד לשינוי המודל הבנקאי.

שינויים טכנולוגיים – המעבר לבנקאות דיגיטלית וכניסת מתחרים טכנולוגיים לפעילות פיננסית מייצרים סיכונים ואתגרים טכנולוגיים וסיכונים אבטחת מידע וסייבר חדשים אליהם הבנק נערך.

דרישת התייעלות של המערכת הבנקאית – התחרות הגוברת במערכת הפיננסית וסביבת הריבית הנמוכה, על רקע דרישת התייעלות של המערכת הבנקאית מצד הפיקוח על הבנקים, הובילו לקידום מהלכי התייעלות במסגרתם ננקטו צעדים שונים, התייעלות בהוצאות ובעקבות כך שיפור יחס היעילות. בהמשך מהלכי התייעלות בהם נוקט הבנק בשנים האחרונות, לבנק מהלכי התייעלות כחלק מהתכנית האסטרטגית, הכוללים, בין היתר, המשך הרחבת פעילות באמצעים דיגיטליים, צמצום במספר הסניפים ושיפורים בתהליכי עבודה בסניפים ובמטה.

3. **סיכון רגולטורי** - מקורו של הסיכון הוא בהתגברות הדרישות הרגולטוריות בארץ ובעולם בשנים האחרונות. השינויים הרגולטוריים ויישום רפורמות רגולטוריות מגבירים את אי הוודאות והתחרותיות במערכת הפיננסית ויוצרים סיכון להכנסות ולהון הקבוצה, לרבות באמצעות מניעת או הטלת מגבלות על פעילות עסקית. שינויים אלה גם מחייבים את הבנק להיערכות, יישום והטמעה של דרישות רגולטוריות הכרוכים בעלויות והשקעות (כגון השקעות מיכוניות) נכבדות. כמו כן, אי עמידה בהוראות החוק והרגולציה החלות על הבנק והקבוצה חושף אותם לסנקציות, ובהן עיצומים כספיים, תביעות של לקוחות, לרבות תובענות ייצוגיות, הטלת אחריות פלילית על הבנק ועל נושאי משרה בו וכן לפגיעה בתדמיתו של הבנק בציבור. הסיכון הרגולטורי מנוהל בבנק כחלק מהסיכון המשפטי, מסיכון הציות ומסיכון האסטרטגיה.
- מדיניות הציות של הבנק מעגנת, בין היתר, את ערכי הציות אותם מקדם הבנק, משמשת כקו מנחה לפעילות כל הגורמים בבנק בניהול סיכונים הציות בכלל ובעמידה במכלול ההוראות הרגולטוריות בפרט, מתווה את העקרונות וקווי היסוד, ומעגנת את הסמכויות ותחומי האחריות של הגורמים השונים בבנק ובקבוצה לצורך בניית תשתית נאותה ליישום החובות החלות על הבנק והקבוצה בתחום הציות והסדרתן בנהלים ותהליכים.
- ההיבטים הרגולטוריים-משפטיים מפוקחים ומנוהלים על ידי מערך היעוץ המשפטי במסגרת מדיניות לניהול הסיכון המשפטי המאושרת על ידי ההנהלה והדירקטוריון. המדיניות מסדירה את הדרכים לאיתורו, מיפוי ומזעורו של הסיכון המשפטי, לרבות באמצעות מעקב שוטף אחר ההתפתחויות בחקיקה, ברגולציה ובפסיקה ומתן יעוץ ותמיכה משפטית שוטפים, בין היתר, על בסיס התפתחויות אלה.
- בהיבט האסטרטגי, התכנית האסטרטגית ותכנית העבודה מתייחסות להשפעות אפשריות שצינו לעיל, ולקוחות בחשבון את השינויים האמורים. לפרטים בדבר יוזמות רגולטוריות מהותיות בעלות השפעה על פעילות הבנק בתקופת הדיווח ראו "מגבלות חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים שחלים על קבוצת הבנק", בפרק ממשל תאגידי בדוח הכספי. כמו כן, ראו הקלות ביישום הוראות בנק ישראל עקב השפעות נגף הקורונה בפרק הוראות רגולטוריות וגילויים נוספים הקשורים לפרופיל הסיכון של הבנק.
4. **סיכונים סייבר ואבטחת מידע (כחלק מהסיכון התפעולי)** - סיכון סייבר מוגדר כפוטנציאל לנזק הנובע מאירוע סייבר בהתחשב ברמת סבירותו וחומרת השלכותיו. לסיכונים סייבר, דלף מידע ואבטחת מידע פוטנציאל גבוה לגרימת נזק בהתממש אירוע משמעותי הכרוך בעלויות שיקום גבוהות. החדשנות בבנקאות בתקשורת, שימוש בטכנולוגיות חדשות, מערכות פתוחות ויישומי מחשוב ענן, גוררות סיכונים תפעוליים בדגש על סיכונים סייבר ואבטחת מידע. עקב כך, לצורך ניהול נאות של סיכונים סייבר, הורחבה והותאמה המסגרת הקיימת של ניהול סיכונים טכנולוגיים המידע ואבטחת מידע בבנק בהיבטי תפיסת מרחב האיום ויכולות ההגנה הנדרשות. הבנק מנהל את סיכון הסייבר כולל הגדרת אסטרטגיה, מדיניות, מינוי מנהל הגנת הסייבר ליישום המדיניות ובניית מתודולוגיה לניהול הסיכון. כמו כן, הבנק נוקט בפעולות מניעה רבות להפחתת הסיכון כולל קידום מודעות בתחום סיכונים סייבר ואבטחת מידע וביצוע תרגילים. משבר הקורונה הוביל לעלייה משמעותית בתקיפות סייבר על ארגונים פיננסיים בעולם, על ארגונים בארץ ועל גופי שרשרת האספקה של ארגונים אלו. כמו כן, קיימת מגמת עלייה בגורמי תקיפה מדינתיים ועלייה משמעותית בתקיפות כופרה, עלייה בנסיגות פשיג והנדסה חברתית. החשיפה לסבירות התממשות אירוע סייבר עולה בין היתר כתוצאה משימוש גובר של לקוחות בערוצים דיגיטליים והמשך עבודה מרחוק של עובדים וספקים. הבנק נוקט באופן שוטף בצעדים למזעור הסיכונים כולל: פתרונות גישה מרחוק המלווים ע"י מח' אבטחת מידע, הגברת ניטורים ויישום בקורות ואמצעים שונים בהתאם להתפתחות האיומים.
- לבנק קיימות פוליסות ביטוח המקנות כיסוי ביטוחי לקבוצת הבנק בגין אירועי נזק שונים כתוצאה מאירוע כשל מחשובי ו/או אירוע סייבר.
5. **סיכון טכנולוגיות המידע (כחלק מהסיכון התפעולי)** - בשנים האחרונות, הסביבה הטכנולוגית מתפתחת והתלות בה הולכת וגוברת, ונוצר הצורך בהגדלת הגמישות העסקית והטכנולוגית והצורך בהגברת השימוש בטכנולוגיות חדשות. לקבוצת הבינלאומי קיימת תוכנית לתשתיות המחשוב, אשר מקנה מענה טכנולוגי לצורך מימוש האסטרטגיה העסקית של הבנק.
6. **סיכונים חוצי גבולות (Cross Border) (כחלק מסיכון הציות)** - קבוצת הבנק פועלת בתחומי בנקאות שונים, ומספקת שירותים גם ללקוחות שהינם תושבי חוץ. על רקע המאמצים המוגברים של מדינות שונות באיתור כספים של תושביהן המוחזקים מחוץ למדינת התושבות והמגמה של שיתוף פעולה בינלאומי במאבק בהעלמות מס, עלולה פעילות הבנק מול תושבי החוץ כאמור להגדיל את החשיפה של הבנק לסיכונים ציות שמקורם בפעילות חוצה גבולות (Cross Border) וכן לסיכונים מוניטין. לקבוצה מדיניות ייעודית לנושא זה, נקבעו נהלי עבודה, ומתבצעת שורה של צעדים אופרטיביים לניהול וצמצום הסיכון.
- בנוסף לאמור, חלו בשנים האחרונות התפתחויות בחקיקה וברגולציה הבנקאית באירופה ובעולם בכלל, שיש בהן להשפיע על רמת הסיכון והחשיפה לסיכונים ציות הנובעים ממתן שירותים בנקאיים ללקוחות תושבי חוץ. ככלל הבנק אינו יוזם פעילות שיווק, קידום ופרסום ואינו מכון או מציע את שירותיו באופן מובהק או מכון ללקוחות תושבי חוץ בין אם באופן ישיר ובין אם באופן מקוון. לבנק אין שלוחות או נציגויות מחוץ לישראל ועובדי הבנק לא פועלים מחוץ לישראל. לגבי חשבונות של תושבי חוץ הנפתחים בבנק, נוקט הבנק בגישה מבוססת סיכון בכל תהליכי פתיחת החשבונות ותהליכי ניהול החשבונות, על מנת למזער ולגדר ככל האפשר היתכנות או אפשרות שהבנק יפר את הדין הזר בעת מתן שירותים בנקאיים ללקוחות תושבי חוץ. זאת על ידי איסור ביצוע פעילות שיווק אקטיבית, הגבלה והתאמה של סוג ואופן מתן השירותים, לרבות הגבלה או הימנעות ממתן שירותים לתושבי חוץ בעת שהייתם מחוץ לישראל, והתייחסות לסוגיית יוזם השירות.
- הוראות ה-FATCA - חקיקה אמריקאית המעוגנת בהסכם בין מדינת ישראל עם ישראל בדרך של חקיקה מקומית. במסגרת כללי הוראה זו מפעיל הבנק תהליכים פנימיים לזיהוי ותיעוד לקוחות אמריקאים ומדווח עליהם מדי חודש ספטמבר לגבי שנת המס הקודמת, לרשות המיסים

בארה"ב באמצעות רשות המס בישראל בהתאם לדרישות ההוראה. החל מכניסת התקנות לתוקף, הבנק מאפשר פתיחת חשבון חדש בכפוף לחתימת לקוח על הצהרה בדבר תושבות המס שלו.

הוראות ה-CRS – תקן שפותח ע"י ארגון ה-OECD ושמטרתו איסוף מידע לגבי תושבות המס של לקוחות הבנק ודיווח עליהם לרשויות המס של המדינות המשתתפות, באמצעות רשות המס בישראל. התקן אשר הוטמע בחקיקה מקומית, מיושם ע"י הבנק אשר מדווח מדי חודש ספטמבר על לקוחותיו שהצהירו על תושבות מס זרה או שבחשבונם אינדיקציה לתושבות מס כזו.

7. **סיכון בנקאות הוגנת (conduct risk) (כחלק מסיכון הציות) –** קבוצת הבנק הטמיעה ערכי הוגנות ושיקופות בפעילותה מול לקוחותיה ופועלת לחיזוק עקרונות אלו בהתנהלותה השוטפת. ככלל, נדרשת קבוצת הבנק לוודא, כי ההצעות הניתנות ללקוח מותאמות לצרכיו, וכי השירותים המוענקים לו ניתנים לו ללא הפליה, מכל סוג. אי עמידה בסטנדרט התנהלות ראוי חושפת את הקבוצה לסיכונים שונים כמו סיכונים ציות, משפטי, מוניטין וכיו"ב. לקבוצת הבנק קיימת מדיניות בנושא התנהלות עסקית נאותה כחלק ממדיניות הציות ואחד מיעדי קצין הציות הינו לפעול להטמעת עקרונות המדיניות בקרב החטיבות השונות.

8. **סיכונים ESG (Environmental, Social and Governance) –** בשנים האחרונות חלה עליה בחשיבות שהסביבה העסקית והרגולטורית מייחסת לסוגיות סביבתיות, חברתיות וממשל תאגידי (ESG). סוגיות אלו הינן סוגיות מגוונות, והעליה בחשיבות שלהן עולה בקנה אחד עם המגמה הגלובלית של שילוב היבטים אלו בפעילות העסקית השוטפת. בין סוגיות אלו, ניתן למנות:

סביבה: סיכון סביבתי הינו הסיכון להפסד הן בשל עלויות שמקורן בחשיפה לפגיעה פוטנציאלית ישירה (נזקי שריפות, שטפונות וכיו"ב) והן בשל עלויות שמקורן בהוראות מעבר הנוגעות לנושאי איכות הסביבה ובאכיפתן. הסיכון הסביבתי הוא בעל השפעה במספר היבטים באופן ישיר או עקיף: סיכון אשראי, סיכון שוק, סיכון תפעולי, ציות וסיכון מוניטין. השפעה ישירה – כתוצאה מעלויות מפגעים סביבתיים שעל הבנק לשאת בהם בגין נזקים ישירים הקשורים בשינויי אקלים או הפסד כספי העלול להיגרם כתוצאה מאימוץ של הוראות לגבי מדיניות אקלים וסביבה, התפתחות טכנולוגית ושינויים בהעדפות השוק.

השפעה עקיפה – כגון על סיכונים האשראי – עלולה לנבוע מהרעה במצבו הפיננסי של לווה בעקבות השפעות סביבתיות ושינויי אקלים, בין היתר בעקבות אי-עמידה בהוראות הדין הסביבתיות הרלבנטיות, בשל הוצאות גדולות הנדרשות כדי לעמוד בדרישות רגולציה סביבתית או בשל קנס גבוה שניתן להשית בשל פגיעה סביבתית, וכן התממשות של סיכונים אחרים הקשורים בסיכונים סביבתיים כגון סיכון מוניטין.

הבנק נוקט בפעולות לזיהוי וניהול הסיכון הסביבתי, בדגש על סיכון האשראי, תוך חתירה לצמצום או מניעה של סיכון הנובע מהשפעה סביבתית שיש בה פוטנציאל לפגיעה. הבנק רואה ערך רב במימון פרויקטים/גופים התורמים לפיתוח סביבתי, כגון מימון פרויקטים בתחום האנרגיה המתחדשת.

חברה: סיכון חברתי הינו סיכון של פגיעה בבנק עקב פגיעה פוטנציאלית של הבנק בקהילות שונות עימן הוא פועל, כגון לקוחות, עובדים ושותפים. הסיכון החברתי הינו בעל השפעה ישירה על הבנק, כגון עקב היתכנות או אפשרות להיעדר יחס מותאם ללקוחות שיקשה על הבנק לגייס ולשמר לקוחות או יוביל לתביעות עקב אפליה או פגיעה בזכויות, היעדר ידע פיננסי מצד לקוחות שיקשה עליהם לעמוד בהתחייבויותיהם, או קושי לגייס ולשמר עובדים. בנוסף, ישנו גם סיכון פיננסי עקיף לבנק – כגון סיכון אשראי – עקב מימון והשקעה בחברות שמצבן הפיננסי יפגע בעקבות השפעות ומגמות חברתיות שונות (כגון חברה המייצרים מוצרים לא בריאים, חברה שלא שומרת על בטיחות עובדיה וכיו"ב).

ממשל תאגידי: סיכון ממשל תאגידי הוא סיכון שהארגון יתנהל באופן שאינו אפקטיבי או נאות, העלול לפגוע בהשגת יעדים קצרי וארוכי טווח, לטובת כלל מחזיקי העניין. הסיכון כולל בין היתר היבטים של אתיקה עסקית והוגנות, מנהיגות, תגמול מנהלים, ביקורות, בקורות פנימיות, הגנה על קניין רוחני, וזכויות בעלי מניות.

היעדר ניהול אפקטיבי של היבטים אלו בפעילות העסקית והתפעולית, בהתאם לציפיות מחזיקי העניין ובהתאם ליעדים העסקיים של הבנק, עלול להוביל למגוון רחב של סיכונים פיננסיים, תפעוליים ואסטרטגיים. בין סיכונים אלו, ניתן למנות סיכונים משפטיים, סיכונים רגולציה, סיכונים אשראי ונידולות, סיכונים מוניטין ועוד. הבנק ממשיך ללמוד את הדרישות הרגולטוריות והמגמות העסקיות המתפתחות ולהטמיען בניהול הסיכונים השוטף.

דיון בגורמי סיכון

מידת ההשפעה של גורמי הסיכון מתבססת על המתודולוגיה שמשמשת את הבנק בתהליך ה-ICAAP ובמסמך הסיכונים. המתודולוגיה לוקחת בחשבון את רמת הסיכון והתפתחות פרופיל הסיכון של הבנק אל מול תאבון הסיכון שנקבע ואיכות ניהול הסיכון. כל גורם סיכון המופיע בטבלה נבחן, כאשר הוא עומד בפני עצמו, ומתוך הנחה של אי-תלות בין גורם סיכון אחד לבין גורמי סיכון אחרים המופיעים בטבלה.

סיכון	השפעה	רמת סיכון
1. סיכונים שוק	סיכון קיים או עתידי להפסד או לירידת ערך הנובע משינוי בשווי הכלכלי של מכשיר פיננסי, תיק מסוים או קבוצת תיקים וברמה הכוללת, עקב שינויים במחירים, שערים, מרווחים ופרמטרים אחרים בשווקים.	נמוכה - בינונית
1.1 סיכון רבית	סיכון להפסד או להון הנובע מתזוזות בשיעורי הרבית בשווקים השונים. שינויים ברבית משפיעים על רווחי הבנק באמצעות שינוי בהכנסות נטו, ועל שווי נכסי הבנק, התחייבויותיו ומכשירים חוץ מאזניים, כיוון שהערך הנוכחי של תזרימי מזומנים עתידיים (או אף התזרימים עצמם) משתנה כאשר חל שינוי בשיעורי הרבית. סיכון הרבית שאליו נחשף הבנק כולל: סיכון תמחור מחדש, סיכון עקום התשואה, סיכון בסיס (מרווח) וסיכון אופציות. סיכון הרבית בתיק, הינו הסיכון הדומיננטי אליו חשוף הבנק בכל הקשור להשפעה על השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות ועל הרווח.	נמוכה - בינונית
1.2 סיכון האינפלציה	סיכון להפסד כתוצאה משינויים בעקום הציפיות למדד המחירים לצרכן ו/או במדד המחירים עצמו.	נמוכה
1.3 סיכון שער החליפין	סיכון להפסד כתוצאה משינוי שער חליפין ו/או כתוצאה משינויים בציפיות לשינוי בשער החליפין.	נמוכה
1.4 סיכון מניות / אופציות	סיכון להפסד כתוצאה משינויים בשערי המניות או מדדי המניות. סיכון אופציות הוא הסיכון להפסד הנובע משינויים בפרמטרים המשפיעים על שוויין של האופציות, לרבות סטיית התקן. ברבעון השלישי של 2021, הועלתה רמת הסיכון מ"נמוכה" ל"נמוכה-בינונית", על רקע המשך מגמת הגידול בחשיפה לאפיק ההשקעה של הבנק במניות.	נמוכה - בינונית
2. סיכון נזילות	סיכון שהבנק יתקשה לעמוד בהתחייבויותיו בשל משיכות בלתי צפויות של פקדונות הציבור, ביקוש בלתי צפוי לאשראי, אי ודאות לגבי זמינות המקורות והתחייבויות בלתי צפויות אחרות, לרבות ירידה חדה בשווי הנכסים הנדלים.	נמוכה
3. סיכון אשראי	הסיכון שלווח או צד נגדי, לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי הבנק. במסגרת הערכת סיכון האשראי הכוללת, מבוצע שקלול של כלל הגורמים המשפיעים על רמת הסיכון, וביניהם, היקפי החשיפה, השפעות סיכון איכות לווים ובטחונות והשפעות הריכוזיות הענפית ובכללם הסיכון הגלום באשראי לענף בינוי ונדל"ן, אשר נמצא במגמת עלייה בישראל במהלך החודשים האחרונים, לאור הגידול בהיקפי החשיפות.	בינונית
3.1 איכות לווים ובטחונות	סיכון קיים או עתידי לפגיעה בשווי הנכסים, בהכנסות ובהון הקבוצה שעלול להתרחש כתוצאה מהרעה באיכות הלווים על רקע פגיעה בחוסנם הפיננסי של הלווים ובכוש ההחזר שלהם, ו/או בשווי ובטיב או תמהיל הבטחונות שהועמדו כבטוחה לאשראי.	בינונית
3.2 ריכוזיות ענפית	סיכון קיים או עתידי לפגיעה בשווי נכסי הקבוצה, בהכנסות ובהון הקבוצה הנובע מהיקף גבוה של אשראי שניתן ללווים המשתייכים לענף משק מסוים ו/או השקעות במוצרים הרגישים לענף. הרעה בפעילות העסקית בענף משק כזה, על רקע שינויים בביקוש או בהיצע, שינוי במחירי חומרי גלם, שינויים בטחוניים ו/או פוליטיים, שינויים רגולטוריים ועוד, עלולה להביא לפגיעה ביכולת ההחזר ו/או בשווי הבטחונות שניתנו על ידי חלק מהלווים המשתייכים לענף זה, וכתוצאה מכך, להשפיע לרעה על שווי נכסי הקבוצה ורווחיותה.	נמוכה

סיכון	השפעה	רמת סיכון
3.3 ריכוזיות לווים וקבוצת לווים	סיכון קיים או עתידי לפגיעה בשווי נכסי הקבוצה, בהכנסות והון הקבוצה הנובע מהרעה במצב של לווה/קבוצת לווים גדול/ה יחסית לתיק האשראי, שעלולה להשפיע לרעה על סיכויי גביית האשראי, ובהתאמה על רווחיותה. השפעת הסיכון הינה נגזרת, בין היתר, של התמהיל הפנימי של הקבוצות, הקשר בין החברות המרכיבות אותן עסקית או ענפית, פיזורן, והשפעת הבעיות באחת מהן על היתר.	נמוכה
4. סיכון תפעולי	סיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או כשל של תהליכים פנימיים, אנשים (לרבות סיכון יחסי עבודה), או מערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים. ההגדרה כוללת סיכון משפטי, סיכונים מעילות והונאות, סיכונים IT, אבטחת מידע, סייבר והמשכיות עסקית, ואינה כוללת סיכון אסטרטגי או סיכון מוניטין.	בינונית
4.1 סיכון סייבר ואבטחת מידע	סיכון זה (כחלק מהסיכון התפעולי) מוערך בנפרד לאור ריבוי אירועים בעולם ובמערכת הפיננסית בפרט, ולאור הרחבת פעילות הדיגיטל על ידי לקוחות הקבוצה. הסיכון מוגדר כפוטנציאל לנזק הנובע מאירוע סייבר בהתחשב ברמת סבירותו וחומרת השלכותיו. ברבעון הרביעי של שנת 2021, הועלתה רמת סיכון סייבר ואבטחת מידע מ"בינונית" ל"בינונית- גבוהה", וזאת על רקע מגמת הגידול באירועי הסייבר בארץ ובעולם, וכן לאור שימוש בטכנולוגיות חדשות, מערכות פתוחות ויישומי מחשוב ענן, ולאור זיהוי הסיכון כסיכון מתפתח וכנגזרת של עלייה בסביבת הסיכון. רמת הסיכון התפעולי נותרה ללא שינוי.	בינונית - גבוהה
4.2 סיכון טכנולוגיות המידע	סיכון זה (כחלק מהסיכון התפעולי) מוערך בנפרד לאור כך שהסביבה הטכנולוגית מורכבת ומשתנה והתלות בה גוברת. בשנים האחרונות הסיכון התעצם לאור הצורך בהגדלת הגמישות העסקית והטכנולוגית והגברת השימוש בטכנולוגיות חדשות.	בינונית
5. סיכון משפטי	נכלל בגדר סיכון תפעולי כהגדרתו בנהל בנקאי תקין מס' 350 - ניהול הסיכון התפעולי וכולל גם, אך אינו מוגבל ל"חשיפה לקנסות (fines, penalties) או צעדי עונשין כתוצאה מפעילות פיקוחית (punitive damages), כמו גם מהסדרים פרטניים (private settlements)". ברבעון השני של 2021 הועלתה רמת הסיכון מ"נמוכה" ל-"נמוכה-בינונית", על רקע ריבוי תהליכי החקיקה והרגולציה בתחום הבנקאות וגידול בכמות הבקשות החדשות לאישור תובענות ייצוגיות, שהוגשו כנגד הבנקים בישראל	נמוכה - בינונית
6. סיכון מוניטין	סיכון הנובע מתפיסה שלילית מצד לקוחות, צדדים נגדיים, בעלי מניות, משקיעים, מחזיקי אגרות חוב, אנליסטים, גורמים רלוונטיים אחרים או רגולטורים, אשר עלולה להשפיע לרעה על יכולתו של תאגיד בנקאי לשמור על קשרים עסקיים קיימים או ליצור קשרים חדשים וליהנות מגמישות רציפה למקורות מימון. סיכון המוניטין מושפע באופן מהותי מהתממשות של סיכונים משיקים כגון סיכון תפעולי, סיכון אשראי, סיכון ציות, סיכון הלבנת הון ומימון טרור ועוד, אשר דבר פרסומם עלול לגרום התממשות של סיכון המוניטין (לדוגמא: אירועי גניבה או מעילה, אירועי הלבנת הון, אירועי סייבר, הפסד כספי גבוה וכו').	נמוכה- בינונית
7. סיכונים חקיקה ורגולציה	סיכון קיים או עתידי להכנסות והון הקבוצה העלול להיווצר משינויים ברגולציה או בחקיקה, שיש בהם להשפיע על פעילות הקבוצה ועסקיה. הבנק, כתאגיד בנקאי, והחברות המוחזקות על ידו, כפופים להוראות רגולטוריות רבות הבאות לידי ביטוי בחקיקה, חקיקת משנה ומדיניות רשויות הפיקוח והאכיפה כגון: הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל, אגף שוק ההון וחיסכון באוצר, הרשות לניירות ערך, הרשות להגנת הפרטיות, רשות התחרות, גופים סטאטוטוריים בתחום הגנת הצרכן וכיו"ב. תחום המחשוב מושפע אף הוא משינויים בחקיקה וברגולציה, על רקע שדרוגים ושינויים הנדרשים לבצע לעיתים במערכות המחשוב. בתחומים אלו קיימים שינויים ו/או חידושים תכופים בחקיקה ובמדיניות הרשויות השונות העלולים להשפיע על פעילות הקבוצה ועל עסקיה, וכן לרוב דורשים השקעות והקצאת משאבים על מנת להתאים את הפעילות אליהם, הן בהשקעה במערכות והן בכח אדם ובהכשרתו.	בינונית

סיכון	השפעה	רמת סיכון
8. סיכון ציות, איסור הלבנת הון ומימון טרור	סיכון ציות הוא הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי מהותי, או לנזק תדמיתי, אשר התאגיד הבנקאי עלול לספוג כתוצאה מכך שאין הוא מקיים את הוראות הציות. סיכון הציות כולל את הסיכון לאי קיום הוראות הדין כמפורט בהוראת ניהול בנקאי תקין 308, ובכלל זה הסיכון לאי קיום הוראות הדין בתחום איסור הלבנת הון ומימון טרור, הסיכון לאי קיום הוראות תכנית האכיפה הפנימית בדיני ניירות ערך, הסיכון לאי קיום תוכנית האכיפה הפנימית בדיני תחרות כלכלית, הסיכון באי קיום דיני ההגנה על הפרטיות ואת הסיכונים הנובעים מהפעילות מול תושבי חוץ. סיכון זה כולל גם סיכון בנקאות הוגנת (CONDUCT RISK), אשר הינו סיכון חוצה ארגון השואב את מסגרתו הנורמטיבית משורה ארוכה של הוראות דין ורגולציה ומושתת על ערכי יסוד בדמות הוגנות ושקיפות באופן בו מתנהל הבנק אל מול מחזיקי העניין השונים.	בינונית
	התחזקות הרגולציה והאכיפה של רשויות המס במדינות שונות, מתוך כוונה לאתר כספים של תושביהן המוחזקים מחוץ למדינת התושבות עלולים להשליך על דפוסי התנהגות של לקוחות ומכאן לחשוף את הבנק לסיכונים ציות, סיכונים מוניטין I-Cross border risk.	
	סיכונים איסור הלבנת הון ומימון טרור הינם הסיכונים להיווצרותה של אחריות פלילית של התאגיד, מנהליו ועובדיו, ולפגיעה ברווח ובהון הקבוצה העלולה להיווצר על רקע הטלת עיצומים כספיים משמעותיים וסיכונים מוניטין העשויים לקבל ביטוי בניתוק קשרים מול גופים פיננסיים בעולם ונטישת לקוחות, וזאת כתוצאה מאי עמידה בהוראות הדין בנושא מניעת הלבנת הון ואיסור מימון טרור. התממשות עבירה על הוראות הדין בתחום איסור הלבנת הון ומימון טרור כמו גם מעורבות הבנק בעבירות על דיני המס בישראל ובעולם המבוצעות ע"י לקוחותיו, עשויה לגרום התממשות של סיכונים מוניטין, סיכונים תפעוליים, סיכונים משפטיים, סיכונים אסטרטגיים וסיכונים נוספים.	
	ההשפעה של סיכון ציות, איסור הלבנת הון ומימון טרור משליכה על כל תחומי הפעילות של הבנק, לרבות, האכיפה המנהלית, ורגולציה מקומית ובינלאומית בתחומי מיסוי לרבות ה-FATCA וה-CRS.	
9. סיכון אסטרטגי	הסיכון של ההשלכות הנוכחיות והעתידיות על רווחים, הון, מוניטין או מעמד הנובעים מהחלטות עסקיות שגויות, מיישום בלתי נאות של החלטות או מהעדר תגובה לשינויים ענפיים, כלכליים או טכנולוגיים. סיכון זה הינו פונקציה של התאימות בין היעדים האסטרטגיים של הבנק, האסטרטגיות העסקיות שפותחו להשגת יעדים אלו, המשאבים שהוקצו לעמידה ביעדים אלו ואיכות היישום. סיכון אסטרטגיה כולל בתוכו גם סיכון תחרות הנובע מחשיפת הקבוצה לתחרות בישראל בכל תחומי עסקיה. במהלך פעילותה השוטפת מתמודדת הקבוצה עם גורמים מתחרים בהם התאגידים הבנקאיים האחרים וגופים פיננסיים אחרים המספקים מוצרים פיננסיים חלופיים לאלו המוצעים על ידה. סיכון התחרות מבטא את סיכון השחיקה ברווחיות ובהון על רקע הלחץ התחרותי להקטנת גובה העמלות והמרווחים.	בינונית
10. סיכון מודל	מוגדר כפוטנציאל להשלכות שליליות מהחלטות שהתקבלו בהתבסס על תוצרי מודל שגויים או שימוש שגוי בתוצרי מודל. סיכון מודל עלול להוביל להפסד כספי, קבלת החלטות עסקיות שגויות, או פגיעה במוניטין הבנק	נמוכה

הבנק נוקט בפעולות ספציפיות למזעור הסיכונים המתוארים לעיל. כמו כן, נקבעה מדיניות מפורטת לניהול החשיפות והסיכונים, הכוללת, בין היתר, הגדרת תיאבון סיכון פרטני, מגבלות על החשיפה, מנגנוני בקרה שונים, מערך דיווחים ועוד. בנוסף, קיימת מעטפת נהלים המיושמים ע"י הבנק ומערכות מיכון תומכות.

סקירת נכסי סיכון משוקללים (ov1) (במיליוני ₪)

	א	ב	ג
	נכסי סיכון משוקללים		
	31.12.21	30.9.21	דרישות הון מזעריות ^(א) 31.12.21
1 סיכון אשראי (לא כולל סיכון אשראי של צד נגדי) (CCR) (גישה סטנדרטית) ^(א)	78,091	76,072	8,980
6 סיכון אשראי של צד נגדי (גישה סטנדרטית)	386	1,009	44
10 התאמה בגין סיכון אשראי (CVA)	167	284	19
15 סיכון סילוק (Settlement risk)	4	25	-
16 חשיפות איגוח (גישה סטנדרטית)	-	-	-
25 סכומים מתחת לספי הניכוי (כפופים למשקל סיכון 250%)	3,012	2,907	347
סך הכל סיכון אשראי	81,660	80,297	9,390
20 סיכון שוק (גישה סטנדרטית)	683	793	79
24 סיכון תפעולי	6,645	6,725	764
27 סך הכל	88,988	87,815	10,233

(א) דרישות הון בהתאם ליחס ההון הכולל המזערי הנדרש בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין ולעדכון הוראת השעה מיום 19 במרס 2020 (קורונה) בדבר יחסי ההון המזעריים, נדרש הבנק לעמוד ביחס הון כולל מזערי של 11.5%.

(ב) סיכון אשראי אינו כולל סיכון אשראי של צד נגדי, התאמה בגין סיכון אשראי, סיכון סילוק, חשיפות איגוח וסכומים מתחת לסף הניכוי.

לפרוט הקשרים בין הדוחות הכספיים לבין חשיפות פיקוחיות - ר' [תוספת א'](#)

מידע נוסף על נכסי סיכון משוקללים

דוח תנועה בחשיפות לאחר הפחתות סיכון אשראי בכל משקל סיכון (במיליוני ש"ח)

לשנה שנתיימה ביום 31 בדצמבר 2021													
שינויים בחשיפה לאחר הפרשה להפסדי אשראי ולאחר הפחתת בטחונות (לפני המרה לאשראי)													
סוג החשיפה	סה"כ	0%	2%	20%	35%	50%	60%	75%	100%	150%	250%	שינוי בנכסי סיכון	ניכוי מבסיס ההון
יתרה ליום ה-31.12.2020	194,817											83,815	
ריבונות	2,588	2,588	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
יישויות סקטור ציבורי	321	-	-	321	-	-	-	-	-	-	-	64	-
תאגידים בנקאיים	(33)	(33)	-	18	-	(21)	-	-	3	-	-	(151)	-
חברות נ"ע	2,414	-	-	2,414	-	-	-	-	-	-	-	355	-
תאגידים	2,955	-	(136)	53	-	(41)	-	-	3,112	(33)	-	1,761	-
בביטחון נדל"ן מסחרי	70	-	-	-	-	-	-	-	73	(3)	-	73	-
קמעונאות ליחידים	1,200	-	-	-	-	-	-	1,222	(31)	9	-	828	-
עסקים קטנים	73	-	-	-	-	-	-	75	(5)	3	-	60	-
בגין משכנתאות לדיוור	4,592	-	-	-	856	1,547	2,645	(672)	238	(22)	-	1,904	-
נכסים אחרים	522	(15)	-	-	-	-	-	-	440	60	37	603	-
סה"כ השינוי באשראי	14,702	2,540	(136)	2,806	856	1,485	2,645	625	3,830	14	37	5,497	-
סיכון סליקה	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(31)	-
סיכון שוק	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(200)	-
סיכון תפעולי	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(84)	-
CVA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(9)	-
שינוי רגולטורי ומתודולוגי	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
השפעות אחרות	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
יתרה ליום 31.12.2021	209,519											88,988	

לשנה שנסיימה ביום 31 בדצמבר 2020													
שינויים בחשיפה לאחר הפרשה להפסדי אשראי ולאחר הפחתת בטחונות (לפני המרה לאשראי)													
סוג החשיפה	סה"כ	0%	2%	20%	35%	50%	60%	75%	100%	150%	250%	שינוי בנכסי סיכון	ניכוי מבסיס ההון
יתרה ליום ה-31.12.2019	166,961											81,249	
ריבונות	22,803	22,803	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
יישויות סקטור ציבורי	(258)	(260)	-	2	-	-	-	-	-	-	-	(9)	-
תאגידים בנקאיים	(164)	(618)	-	454	-	1	-	-	(1)	-	-	24	-
תאגידים	443	-	307	158	-	(135)	-	-	293	(180)	-	55	-
בביטחון נדל"ן מסחרי	139	-	-	-	-	-	-	-	135	4	-	141	-
קמעונאות ליחידים	390	-	-	-	-	-	-	383	25	(18)	-	(374)	-
עסקים קטנים	437	-	-	-	-	-	-	444	2	(9)	-	209	-
בגין משכנתאות לדיוור	3,431	-	-	-	583	1,124	1,950	(653)	423	4	-	1,355	-
נכסים אחרים	635	(2)	-	-	-	-	-	-	451	3	183	904	-
סה"כ השינוי באשראי	27,856	21,923	307	614	583	990	1,950	174	1,328	(196)	183	2,305	-
סיכון סליקה	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20	-
סיכון שוק	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-
סיכון תפעולי	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	217	-
CVA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	-
שינוי רגולטורי ומתודולוגי	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
השפעות אחרות	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
יתרה ליום 31.12.2020	194,817											83,815	

נכסים משוקללים בסיכון ביחס לפעילויות העסקיות ולסיכונים הקשורים (במיליוני ש"ח)

ליום 31 בדצמבר 2021							
מגזרי פעילות פיקוחיים							
סה"כ	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית
81,660	4,794	1,046	18,863	6,367	17,670	86	32,834
683	683	-	-	-	-	-	-
6,645	603	469	764	433	1,452	158	2,766
88,988	6,080	1,515	19,627	6,800	19,122	244	35,600

סיכון אשראי

סיכון שוק

סיכון תפעולי

סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2020							
מגזרי פעילות פיקוחיים							
סה"כ	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית
76,203	6,014	1,237	16,841	5,517	16,272	62	30,260
883	883	-	-	-	-	-	-
6,729	700	481	783	465	1,448	152	2,700
83,815	7,597	1,718	17,624	5,982	17,720	214	32,960

סיכון אשראי

סיכון שוק

סיכון תפעולי

סך הכל

(*)הוצג מחדש

הון ומינוף חלק 3 הרכב ההון

הרכב ההון הפיקוחי (CC1)

ה	ד	ג	ב	א	הרכב ההון הפיקוחי
הפנייה	ליום 31 בדצמבר 2020	ליום 31 בדצמבר 2021	ליום 31 בדצמבר 2020	ליום 31 בדצמבר 2021	
	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל וו	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל וו			
	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח			
					הון עצמי רובד 1: מכשירים ועודפים
1	927	927			הון מניות רגילות שהונפק על ידי התאגיד הבנקאי ופרמיה על מניות רגילות הכלולות בהון עצמי רובד 1.
2	-	9,257	-		עודפים, לרבות דיבידנד שהוצע או שהוכרז לאחר תאריך המאזן.
3	-	(183)	-		רווח כולל אחר מצטבר ועודפים שניתן להם גילוי.
4	-	-	-		מכשירי הון עצמי רובד 1 שהונפקו על ידי התאגיד הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר
5	-	208	-	220	מניות רגילות שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי שאוחדו והמוחזקות על ידי צד ג' (זכויות מיעוט).
	-	9,349	-	10,223	הון עצמי רובד 1 לפני התאמות פיקוחיות וניכויים.
					הון עצמי רובד 1: התאמות פיקוחיות וניכויים
9		98		96	נכסים לא מוחשיים אחרים למעט זכויות שירות למשכנתאות, בניכוי מיסים נדחים לשלם.
14					רווחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההון של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של התאגיד הבנקאי. בנוסף, בהתייחס להתחייבויות בגין מכשירים נגזרים, יש לגרוע את כל התאמות השווי החשבונאיות (DVA) הנובעות מסיכון האשראי העצמי של הבנק.
15		2		3	עודף יעודה על עתודה, בניכוי מיסים נדחים לשלם שישולקו אם הנכס יהפוך לפגום או ייגרע בהתאם להוראות הדיווח לציבור.
26		(120)		(75)	התאמות פיקוחיות וניכויים נוספים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים
26א					מזה: בגין השקעות בהון של תאגידים פיננסיים.
26ב					מזה: בגין זכויות שירות למשכנתאות.
26ג		(120)		(75)	מזה: בגין השפעת תכנית ההתייעלות.
28		20		24	סך כל ההתאמות הפיקוחיות והניכויים בהון עצמי רובד 1.
29		9,369		10,199	הון עצמי רובד 1.
					הון רובד 1 נוסף: מכשירים
36					הון רובד 1 נוסף לפני ניכויים.
					הון רובד 1 נוסף: ניכויים
44		-		-	הון רובד 1 נוסף.
45		9,369		10,199	הון רובד 1.
					הון רובד 2: מכשירים והפרשות
46		1,754		878	מכשירים שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי (שאינם נכללים בהון רובד 1) ופרמיה על מכשירים אלו.
47		2		1	מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי התאגיד הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר.
48		40		28	מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי למשקיעי צד ג'.
49		40		28	מזה: מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי והמוחזקים על ידי משקיעי צד ג', המופחתים בהדרגה מהון רובד 2.

דוח על הסיכונים – גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים לשנת 2021 | 31

הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ וחברות מאוחדות שלו

ה	ד	ג	ב	א	הרכב ההון הפיקוחי
ליום 31 בדצמבר 2020	ליום 31 בדצמבר 2021	ליום 31 בדצמבר 2020	ליום 31 בדצמבר 2021	ליום 31 בדצמבר 2020	ליום 31 בדצמבר 2021
סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III
הפנייה	הפנייה	הפנייה	הפנייה	הפנייה	הפנייה
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
10+11	953	984	984	984	984
2,749	1,891	1,891	1,891	1,891	1,891
50	הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס.	הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס.	הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס.	הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס.	הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס.
51	הון רובד 2 לפני ניכויים.	הון רובד 2 לפני ניכויים.	הון רובד 2 לפני ניכויים.	הון רובד 2 לפני ניכויים.	הון רובד 2 לפני ניכויים.
הון רובד 2: ניכויים					
57	סך כל ההתאמות הפיקוחיות להון רובד 2.	סך כל ההתאמות הפיקוחיות להון רובד 2.	סך כל ההתאמות הפיקוחיות להון רובד 2.	סך כל ההתאמות הפיקוחיות להון רובד 2.	סך כל ההתאמות הפיקוחיות להון רובד 2.
58	הון רובד 2.	הון רובד 2.	הון רובד 2.	הון רובד 2.	הון רובד 2.
59	סך ההון.	סך ההון.	סך ההון.	סך ההון.	סך ההון.
60	סך נכסי סיכון משוקללים.	סך נכסי סיכון משוקללים.	סך נכסי סיכון משוקללים.	סך נכסי סיכון משוקללים.	סך נכסי סיכון משוקללים.
יחסי הון וכריות לשימור הון					
61	הון עצמי רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)	הון עצמי רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)	הון עצמי רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)	הון עצמי רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)	הון עצמי רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
62	הון רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)	הון רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)	הון רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)	הון רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)	הון רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
63	ההון הכולל (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)	ההון הכולל (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)	ההון הכולל (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)	ההון הכולל (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)	ההון הכולל (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
דרישות מזעריות שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים					
69	יחס הון עצמי רובד 1 מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים ⁽¹⁾	יחס הון עצמי רובד 1 מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים ⁽¹⁾	יחס הון עצמי רובד 1 מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים ⁽¹⁾	יחס הון עצמי רובד 1 מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים ⁽¹⁾	יחס הון עצמי רובד 1 מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים ⁽¹⁾
71	יחס הון כולל מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים החל ⁽¹⁾	יחס הון כולל מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים החל ⁽¹⁾	יחס הון כולל מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים החל ⁽¹⁾	יחס הון כולל מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים החל ⁽¹⁾	יחס הון כולל מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים החל ⁽¹⁾
סכומים שמתחת לסף ההפחתה (לפני שקלול סיכון)					
72	השקעות בהון של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), שאינן עולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה.	השקעות בהון של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), שאינן עולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה.	השקעות בהון של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), שאינן עולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה.	השקעות בהון של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), שאינן עולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה.	השקעות בהון של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), שאינן עולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה.
73	השקעות בהון עצמי רובד 1 של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), העולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי, והן מתחת לסף ההפחתה.	השקעות בהון עצמי רובד 1 של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), העולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי, והן מתחת לסף ההפחתה.	השקעות בהון עצמי רובד 1 של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), העולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי, והן מתחת לסף ההפחתה.	השקעות בהון עצמי רובד 1 של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), העולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי, והן מתחת לסף ההפחתה.	השקעות בהון עצמי רובד 1 של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), העולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי, והן מתחת לסף ההפחתה.
75	מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי שהן מתחת לסף ההפחתה.	מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי שהן מתחת לסף ההפחתה.	מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי שהן מתחת לסף ההפחתה.	מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי שהן מתחת לסף ההפחתה.	מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי שהן מתחת לסף ההפחתה.
תקרה להכללת הפרשות ברובד 2					
76	הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות תחת הגישה הסטנדרטית, לפני יישום התקרה.	הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות תחת הגישה הסטנדרטית, לפני יישום התקרה.	הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות תחת הגישה הסטנדרטית, לפני יישום התקרה.	הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות תחת הגישה הסטנדרטית, לפני יישום התקרה.	הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות תחת הגישה הסטנדרטית, לפני יישום התקרה.
77	התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 תחת הגישה הסטנדרטית.	התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 תחת הגישה הסטנדרטית.	התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 תחת הגישה הסטנדרטית.	התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 תחת הגישה הסטנדרטית.	התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 תחת הגישה הסטנדרטית.
מכשירי הון שאינם כשירים כהון פיקוחי הכפופים להוראות המעבר					
84	סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רובד 2 הכפופים להוראות המעבר [בהתאם להוראות המעבר בהוראה 299].	סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רובד 2 הכפופים להוראות המעבר [בהתאם להוראות המעבר בהוראה 299].	סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רובד 2 הכפופים להוראות המעבר [בהתאם להוראות המעבר בהוראה 299].	סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רובד 2 הכפופים להוראות המעבר [בהתאם להוראות המעבר בהוראה 299].	סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רובד 2 הכפופים להוראות המעבר [בהתאם להוראות המעבר בהוראה 299].
85	סכום שנוכה מהון רובד 2 בשל התקרה.	סכום שנוכה מהון רובד 2 בשל התקרה.	סכום שנוכה מהון רובד 2 בשל התקרה.	סכום שנוכה מהון רובד 2 בשל התקרה.	סכום שנוכה מהון רובד 2 בשל התקרה.

(1) יחס הון עצמי מזערי ויחס ההון הכולל הנדרש החל מדו"ח ה- 31 למרץ 2020 בהתאם להוראת שעה 250 הינו 8% ו 11.5% בהתאמה, ליחס עצמי רובד 1 מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדירור למועד הדיווח, למעט הלוואות לדירור שאושרו בתקופה 19.3.20 ועד 31.12.21. הנתונים ליום 31 בדצמבר 2020, עודכנו לאור הבהרות הפיקוח על הבנקים כי דרישת ההון הנוספת בגין הלוואות לדירור תווסף ליחס הון עצמי רובד 1 בלבד.

לגילוי על הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי - ר' [תוספת א'](#)

מידע נוסף על הון והלימות הון

דוח תזרים של תנועות ממועד הדיווח הקודם על ההון הפיקוחי, לרבות שינויים בהון העצמי רובד 1, הון רובד 1, והון רובד 2

לשנה שנסתיימה	לשנה שנסתיימה	
31.12.2020-ב	31.12.2021-ב	
	במיליוני ש"ח	
		1. שינוי בהון עצמי רובד 1
8,801	9,349	סך הון עצמי רובד 1, לפני התאמות פיקוחיות וניכויים לתחילת תקופה
573	862	שינוי בהון המיוחס לבעלי מניות הבנק
		שינוי בהבדלים בין הון המיוחס לבעלי מניות הבנק לבין הון עצמי רובד 1
(25)	12	שינוי בזכויות שאינן מקנות שליטה
-	-	ישום הוראות מעבר בגין אימוץ כללי חשבונאות מקובלים בנושא זכויות עובדים
9,349	10,223	סך הון עצמי רובד 1, לפני התאמות פיקוחיות וניכויים לסוף תקופה
		שינוי בהתאמות פיקוחיות וניכויים:
16	(20)	סך הכל התאמות פיקוחיות וניכויים לפני התאמות בגין מהלכי התייעלות - הון עצמי רובד 1, לתחילת תקופה
(2)	(2)	שינוי בנכסים בלתי מוחשיים
-	-	שינוי בהתחייבות להשקעה עצמית במניות
(3)	1	שינוי בהתאמות פיקוחיות וניכויים אחרים - הון עצמי רובד 1
11	(21)	סך הכל התאמות פיקוחיות וניכויים לפני התאמות בגין מהלכי התייעלות - הון עצמי רובד 1, לסוף תקופה
(31)	45	סך שינוי בהתאמות בגין מהלכי ההתייעלות - הון עצמי רובד 1
9,369	10,199	סך הכל הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
		2. שינוי בהון רובד 2
2,345	2,749	סך הון רובד 2, לפני ניכויים לתחילת תקופה
232	(889)	שינוי בהון רובד 2: מכשירים, לפני ניכויים
172	31	שינוי בהון רובד 2: הפרשות, לפני ניכויים
2,749	1,891	סך הון רובד 2, לפני ניכויים לסוף תקופה
		שינוי בניכויים:
-	-	סך הכל ניכויים - הון רובד 2
-	-	שינוי בסך הכל ניכויים - הון רובד 2
2,749	1,891	סך הכל הון רובד 2

באזל

הבנק מיישם את הוראות ועדת באזל בנושא מדידה והלימות הון, כפי שאומצו על ידי בנק ישראל בהוראות ניהול בנקאי תקין 201 עד 211. הוראות באזל מתייחסות ל-3 נדבכים:

נדבך ראשון - דרישות הון מזעריות, המחשבות לכל אחד מסוגי הסיכונים בנפרד, כאשר לגבי סיכונים אשראי הגישות העיקריות הן:

1. הגישה הסטנדרטית המסתמכת בעיקר על נתוני דירוגי אשראי של חברות דירוג חיצוניות.
 2. הגישות המתקדמות המבוססות על דירוגים פנימיים אשר חושבו בהתאם למודלים שפותחו על ידי הבנק (IRB-Internal Ratings-Based).
- הבנק מיישם את הגישה הסטנדרטית לכלל החשיפות של הבנק, ובגין סיכון שוק מבוצע גם חישוב של הקצאת ההון הנדרשת בגין הסיכון הספציפי בתיק למסחר.

נדבך שני - עוסק בתהליך הפנימי להערכת נאותות ההון ביחס לפרופיל הסיכונים של הבנק - תהליך ה-ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process) ובמערכי הפיקוח והבקרה שהבנק מיישם. תהליך ה-ICAAP נועד להבטיח קיום רמה הולמת של אמצעים הוניים שתתמוך בכלל הסיכונים הגלומים בפעילות הבנק, לרבות בהתחשב בתוכניות אסטרטגיות עתידיות, זאת מעבר לדרישות ההון המינימאליות שעל הבנק להחזיק בהתאם לנדבך הראשון, ובכלל זה: סיכון ריכוזיות אשראי, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכון אינפלציה, סיכון ציות, סיכון הלבנת הון ומימון טרור, סיכון אסטרטגיה, סיכון משפטי, סיכון מוניטין ועוד. התהליך כולל, בין היתר, בחינת המנגנונים המובנים לזיהוי הסיכונים ומוקדי הסיכון וביצוע הערכת נאותות הונית על בסיס תרחישים שונים, בחינת קיום תהליכים פנימיים ליישום ממשל תאגידי נאות, שיפור ושדרוג מערכי הבקרה והביקורת וקיום תשתית תרחישי קיצון נאותה הכוללת תרחישי קיצון הוליסטיים. כמו כן, עוסק נדבך זה בתהליך הסקירה הפיקוחי (SREP) מול בנק ישראל.

נדבך שלישי - משמעת שוק - דרישות הגילוי והדיווח לציבור. הנדבך כולל את דרישות הגילוי בדיווח הכספי של תאגיד בנקאי.

במהלך חודש דצמבר 2017, פירסמה ועדת באזל לפיקוח בנקאי עדכון להוראות "מדידה והלימות הון", שאמור להיכנס לתוקף באופן מדורג החל מה-1 בינואר 2023 ועד 1 בינואר 2027. חשוב לציין כי בשלב זה, לא ידוע באיזה אופן ומתי יאומצו הוראות אלה בישראל.

אימוץ הוראות באזל ע"י בנק ישראל

הבנק מיישם את הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 201-211 בנושא מדידה והלימות הון כפי שעודכנו, על מנת להתאימן להנחיות באזל. בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין בדבר יחסי הון מזעריים, נדרש הבנק לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי של 9% יחס הון כולל של 12.5% וזאת כתאגיד בנקאי ששך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד הוא עד 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית. ליחס ההון העצמי רובד 1 המזערי¹, מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדיר למועד הדיווח.

לאור התפרצות נגיף הקורונה וכחלק מהתאמות להוראות ניהול בנקאי תקין, פרסם הפיקוח על הבנקים, את הוראת ניהול בנקאי תקין 250 בה נכללה, בין היתר, הוראת שעה הנוגעת לעדכון הוראה 201 אשר כוללת הפחתת דרישות ההון הרגולטוריות החלות על הבנקים בנקודת אחוז אחת וכן עדכון להוראה 329, אשר מבטל את דרישות ההון של נקודת אחוז נוספת על הלוואות לדיר לרכישת דירת מגורים, שהועמדו בתקופה החל מיום 19 במרס 2020 ועד ליום 30 בספטמבר 2021, ועל הלוואות לדיר שלא לצורך רכישת זכות במקרקעין ובמשכון דירה (להלן – "הלוואה לכל מטרה") שהועמדו החל מיום 19 במרס 2020.

לאורך תקופת המשבר פרסם הפיקוח על הבנקים עדכונים להארכת תוקף הוראת השעה, כאשר לעניין הפחתת דרישות ההון נקבע כי ההקלה תחול עד תום 24 חודשים מתום תוקף ההוראות ובלבד שיחסי ההון של התאגיד הבנקאי לא יפחתו מיחסי ההון במועד תום תוקף ההוראה או יחסי ההון המזעריים שחלים על התאגיד הבנקאי טרם הוראת השעה, הנמוך מביניהם. עם זאת, במסגרת החוזר נקבע כי הפחתה ביחס ההון של עד 0.3 נקודות האחוז בתקופת ששת החודשים מתום תוקף ההוראה לא תחשב כחריגה כאמור.

ביום 27 בדצמבר 2021 פרסם בנק ישראל חוזר לפיו, החל מיום 1 בינואר 2022, פג תוקף הוראת השעה. כמו כן, בוצע עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין 329 בנושא מגבלות על הלוואות לדיר לפיו, דרישת ההון הנוספת בשיעור 1 נקודת האחוז תחול בגין הלוואות למטרת דיר בלבד ולא תחול בגין הלוואות לכל מטרה.

¹ בהתאם להבהרת הפיקוח על הבנקים מיום 6 באוקטובר 2021, דרישת ההון הנוספת בגין הלוואות לדיר, מתווספת להון עצמי רובד 1 בלבד.

בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי ויחס ההון הכולל המזערי הנדרשים על ידי הפיקוח על הבנקים, לפי נתוני מועד הדיווח הינם 8.25% ו 11.50% בהתאמה. (יחס ההון הכולל המזערי הנדרש לתקופות השוואה המוצגות בדוח עודכן לאור הבהרת הפיקוח בענין התוספת בגין הלוואות לדירור והוא, כאמור, 11.50%).

גישת הבנק להערכת הלימות ההון

במסגרת הטמעת הנדבך השני של באזל בבנק מהווה תהליך הערכת הנאותות ההונית (תהליך ה-ICAAP) את הבסיס לקביעת יעד ההון המינימאלי של הקבוצה.

תהליך ה-ICAAP מתבצע בהתאם לפרקטיקה בינלאומית מקובלת ובהתאם למסגרת העבודה של באזל והנחיות בנק ישראל, במסגרתו מאותגרת הקצאת ההון הרגולטורית בנדבך הראשון ומוקצות כריות הון ייעודיות נוספות במידת הצורך. מסמך ה- ICAAP מטמיע את מתודולוגיית אמידת הסיכונים השונים, הערכת הנאותות ההונית והניהול השוטף של ההון. הוא מכיל עדכונים ושינויים רבים שהתבצעו במהלך השנים עקב תהליכי שיפור פנימיים, דו שיח מתמשך עם בנק ישראל (לרבות תהליך ה-SREP), עדכוני בנק ישראל ועדכונים בינלאומיים שונים. תהליך הערכת הנאותות ההונית נועד לבחון את יכולת הקבוצה לשאת בסיכונים אליהם היא חשופה ותוצאותיו מהוות היזון חוזר הן ליעדי ההון שקבע הדירקטוריון והן לאיכות מדיניות ניהול הסיכונים והצלחת יישומה, והן משמשות בסיס לקביעת יעדי ההון ותכנון ההון וגיבוש תיאבון לסיכון ומגבלות על ידי זיהוי צרכי ההון וקיבולת הסיכון של הקבוצה.

בקביעת יעד ההון נבחנים ממצאי התהליך המהווים את היקף ההון הנדרש בראיית הקבוצה אל מול פרופיל הסיכון שלה למועד הדוח ובראייה צופה פני עתיד בהתבסס על היעדים העסקיים של הקבוצה והצמיחה המתוכננת ותחת תרחישי קיצון הוליסטיים. מסמך ה-ICAAP לנתוני 30 ביוני 2021 הוגש כנדרש לבנק ישראל. תשתית תהליך הנאותות ההונית שאושרה בבנק משמשת בסיס לתהליך הפנימי המבוצע בבנק ובחברת הבת הבנקאית בהתאמות הנדרשות ועל בסיס פרופיל הסיכון הספציפי של חברת הבת. בנק מסד ביצע תהליך ICAAP, גם הוא לנתוני ה-30 ביוני 2021.

דיון כמותי ואיכותי בתכנון ההון במסגרת הדיון הכללי בתכנון האסטרטגי של ההנהלה

לבנק תכנית אסטרטגית לשנים 2020-2022 הכוללת יעדים כמותיים. כנגזרת של התכנית האסטרטגית, הכוללת יעדי הכנסות והוצאות חמש שנים קדימה ונבנה תכנון הון תלת שנתי. התוכנית האסטרטגית על יעדיה הכמותיים מתוקפת פעמיים בשנה, ובמסגרת זאת נעשית בדיקה כי תכנון ההון הקיים הינו בהלימה עם היעדים האסטרטגיים המעודכנים. טרם אישור תכנון ההון, מתבצע תהליך של בחינת העמידה ביעדי ההון במצב עסקים רגיל ותחת תרחישי קיצון.

יישום הנדבך השני של באזל כולל ביצוע תהליך ה-ICAAP כאשר אחד מתוצריו המרכזיים הינו קביעת יעדי ההון במצב עסקים רגיל ובמצב קיצון. יעדי ההון נקבעים להון עצמי רובד 1 ולהון הכולל. יעדי ההון שנקבעו על ידי הדירקטוריון הינם:

במצב עסקים רגיל - יחס הון עצמי רובד 1 לא יפחת מ-9.25% ויחס ההון הכולל לא יפחת מ-12.50% ובתקופת הקלת בנק ישראל יעדי ההון הינם: 8.25%-ו 11.50%. אלה עשויים להשתנות בהתאם לביצועי המשכנתאות ברבעון הרלוונטי. במצב קיצון - יחס הון עצמי רובד 1 לא יפחת מ-6.50% ויחס ההון הכולל לא יפחת מ-9.00%.

תכנון ההון לוקח בחשבון שינויים רגולטוריים עתידיים מרכזיים העשויים להשפיע על תכנון ההון. בנוסף תכנון ההון הוא שמרני וכולל כריות ביטחון. בהתאם להוראות המעבר, מכשירי ההון שאינם כשירים עוד כהון פיקוחי יוכרו עד לתקרה של 80% ביום 1 בינואר 2014 ובכל שנה עוקבת תופחת תקרה זו ב-10% נוספים עד ליום 1 בינואר 2022. בהתאם לכך, בשנת 2021 עומדת התקרה על 10%.

להלן ניתוח השפעות השינויים על יחס הון עצמי רובד 1 ליום 31 בדצמבר 2021:

השפעת השינוי ב-100 מיליון ש"ח בהון עצמי רובד 1	השפעת השינוי ב-1 מיליארד ש"ח בסך נכסי הסיכון
בנק (בנתוני המאוחד)	
0.11	0.12
1.67	2.11
מסד	

חלק 4 - יחס המינוף

השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LR1)

	31 בדצמבר 2021	31 בדצמבר 2020
	במיליוני ש"ח	
1 סך הנכסים בהתאם לדוחות הכספיים המאוחדים	180,470	167,778
2 ההתאמות בגין השקעות בישויות בתחום הבנקאות, הפיננסים, הביטוח או המסחר שאוחדו לצרכים חשבונאיים, אך אינם בתחולת האיחוד לצרכים פיקוחיים	-	-
3 ההתאמות בגין נכסי נאמנות שהוכרו במאזן בהתאם להוראות הדיווח לציבור, אך לא נכללו במדידת החשיפה של יחס המינוף	-	-
4 התאמות בגין מכשירים פיננסיים נגזרים	(1,152)	(1,121)
5 התאמות בגין עסקאות מימון ניירות ערך (לדוגמא: עסקאות רכש חוזר והלוואות מובטחות דומות אחרות)	-	-
6 התאמות בגין פריטים חוץ מאזניים (המרה של החשיפות החוץ מאזניות לסכומים שווי ערך אשראי)	10,905	9,539
7 התאמות אחרות (*)	819	999
8 חשיפה לצורך יחס המינוף	191,042	177,195

יחס המינוף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 218

	31 בדצמבר 2021	31 בדצמבר 2020
	במיליוני ש"ח	
חשיפות מאזניות		
1 נכסים במאזן (למעט נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך, אך לרבות בטחונות)	178,831	166,968
2 (סכומים בגין נכסים שנוכו בקביעת הון רובד 1)	(97)	(98)
3 סך חשיפות מאזניות (למעט בגין נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך)	178,734	166,870
חשיפות בגין נגזרים		
4 עלות השחלוף הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים (לדוגמא: לאחר הפחתת בטחון משתנה במזומן כשיר)	546	696
5 סכומי תוספות בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים	12	79
6 גילום (gross-up) ביטחונות שניתנו בגין נגזרים, שנוכו מהנכסים במאזן בהתאם להוראות הדיווח לציבור	-	-
7 (ניכויים של נכסי חייבים בגין בטחון משתנה במזומן שניתן בעסקאות בנגזרים)	-	-
8 (רגל צד נגדי מרכזי פטורה של חשיפות מסחריות שסולקו על ידי הלקוח)	-	-
9 סכום נקוב אפקטיבי מתואם של נגזרי אשראי שנכתבו	-	-
10 בניכוי: קיזוזים נקובים אפקטיביים מתואמים וניכוי תוספות בגין נגזרי אשראי שנכתבו	-	-
11 סך חשיפות בגין נגזרים	558	775
חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך		
12 נכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך (ללא קיזוזים), לאחר התאמות בגין עסקאות שמטופלות כמכירה חשבונאית	845	11
13 (סכומים שקוזזו של מזומנים לשלם ושל מזומנים לקבל מנכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך)	-	-
14 חשיפת סיכון אשראי של צד נגדי מרכזי בגין נכסי מימון ניירות ערך	-	-
15 חשיפות בגין עסקאות כסוכן	-	-
16 סך חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך	845	11
חשיפות חוץ מאזניות אחרות		
17 חשיפה חוץ מאזנית בערך נקוב ברוטו	41,630	36,739
18 (התאמות בגין המרה לסכומים שווי ערך אשראי)	(30,725)	(27,200)
19 פריטים חוץ מאזניים	10,905	9,539
הון וסך החשיפות		
20 הון רובד 1	10,199	9,369
21 סך החשיפות	191,042	177,195
יחס מינוף		
22 יחס המינוף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 218	5.34%	5.29%

(*) עיקר סכום ההתאמות נובע מהפרשה קבוצתית להפסדי אשראי.

ביום 27 בדצמבר 2021, פרסם בנק ישראל עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 250- התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה (הוראת שעה), במסגרתה הוארך תוקף העדכון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 218 בנושא יחס מינוף. העדכון מקל את דרישת יחס המינוף בחצי נקודת האחוז, כך שעל הבנק לעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-4.5% על בסיס מאוחד (במקום 5%), וזאת כתאגיד בנקאי ששך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד הוא עד 24% מהיקף הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית. לעניין הפחתת דרישות המינוף, נקבע כי לאחר תום תוקף ההוראה תמשיך ההקלה לחול עד 31.12.2023 ובלבד שיחס המינוף לא יפחת מיחס המינוף ליום 30.06.22 או יחס המינוף המזערי שחל על התאגיד הבנקאי טרם הוראת השעה, הנמוך מביניהם.

חלק 5 - סיכון אשראי

מידע כללי על איכות סיכון אשראי

סיכון האשראי הינו הסיכון שלווה או צד נגדי, של הבנק, לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי הבנק על פי הסכם האשראי. במסגרת יישום הוראות באזל מיישמת הקבוצה את הגישה הסטנדרטית בגין החשיפה לסיכונים אשראי. במסגרת נדבך 2 מאותגרת הקצאת ההון של הנדבך הראשון ובמידת הצורך מתבצעת הקצאת הון משלימה בגין סיכונים אשראי.

המודל העסקי במרכיבי פרופיל סיכונים האשראי

תיק האשראי של הבנק מתמקד באשראי ללקוחות פרטיים (הכולל אשראי למגזר החרדי והדתי, אשראי לעובדי וגמלאי מערכת הבטחון ואשראי לאוכלוסיית המורים בישראל, וכן כולל אשראי למשכנתאות), המאופיין ברמת פיזור גבוהה ורמת סיכון נמוכה, באשראי מסחרי ועסקי, המאופיין בביקוש יציב, ואשר מושפע במידה נמוכה מתנודות בשווקים, באשראי לפעילי שוק ההון, באשראי למימון ליווי בניה למגורים ובאשראי לעסקים קטנים. עיקר הסיכון הטמון בפעילות זו הינו הרעה במצבם של הלווים שעלול להשפיע לרעה על שווי תיק האשראי ורווחיות הקבוצה.

תיאבון הסיכון

תיאבון הסיכון של הבנק משקף נכונות מידתית לנטילת סיכונים אשראי, תואם פעילות בנקאית זהירה, תואם לדרישות הפיקוחיות ותואם להיקף פעילות הבנק וצביונו. במסגרת המדיניות התווה דירקטוריון הבנק אסטרטגיה לצמצום סיכון האשראי הכוללת מערך מגבלות רחב לסיכון האשראי לענפים ותחומי פעילות שונים.

ניהול על בסיס קבוצתי של חשיפות האשראי

היבט מרכזי במדיניות ניהול סיכונים האשראי הינו מיסוד תיאבון קבוצתי וקביעת מיקוד עסקי מובהק וברור, לרבות קביעת עקרונות מנחים לפעילות האשראי בחברת הבת הבנקאית בקבוצה והגברת השליטה והבקרה על האשראי הניתן בחברה זו. במסגרת זו גם מאותגר מסמך מדיניות האשראי של חברת הבת הבנקאית על ידי החטיבה לניהול סיכונים של החברה האם. הבנק הטמיע מדיניות אשראי על בסיס קבוצתי, תוך שימור מאפייניה הייחודיים של חברת הבת.

ניהול סיכונים האשראי

סיכון האשראי מנוהל באמצעות יישום מדיניות אשראי בעיקר בהתאם לנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין 311. מדיניות האשראי נועדה להבטיח קיומם של תהליכים אפקטיביים לשמירה על איכות תיק האשראי, מיחזור, שינוי תנאיו והגדלתו באופן מבוקר ומדוד, בהתבסס על הסביבה העסקית-כלכלית, התיאבון המידתי לסיכון, רמת השליטה והבקרה של הבנק בתחומי פעילות הענף או הלקוח וכן למתן מעטפת נאותה של מנגנוני שליטה, ניהול, פיקוח, ניטור, דיווח, בקרה וביקורת על תהליך ניהול סיכון האשראי. הבנק מפעיל מנגנונים הולמים לביצוע בקרה ופיקוח על האשראי, חלקם בזמן אמת וחלקם בדיעבד. הבקרה והפיקוח מבוצעים באמצעות יחידות אקסוגניות ליחידות המנהלות את האשראי. החטיבה לניהול סיכונים מובילה את תהליך גיבוש מדיניות האשראי, תוך שיתוף הגורמים העסקיים האחראיים על מתן האשראי בבנק. מסמך מדיניות האשראי, שהינו תוצר של גיבוש מדיניות זו, נדון ומאושר לפחות אחת לשנה על ידי ההנהלה, וועדות הלוואות וניהול סיכונים ובדירקטוריון הבנק, ומתעדכן על פי השינויים והתמורות בשווקים הפיננסיים בארץ ובעולם, שינויים ברגולציה ובצרכים עסקיים, כמפורט בהמשך. נהלי הבנק בתחום האשראי וניהול סיכון האשראי תומכים ומבטאים מדיניות זו הלכה למעשה. מדיניות הבנק כוללת דיון רחב ומפורט ביעדים ובאופן פיתוח עסקי האשראי בענפים ובתחומי הפעילות השונים תוך הגדרת עקרונות מפורטים בכל ענף ותחום לרבות מגבלות פרטניות ברמת תתי ענפים ומוצרים המאופיינים ברמת סיכון גבוהה.

הקריטריונים המשמשים בהגדרת המדיניות לניהול סיכון אשראי ובקביעת ההגבלות על סיכון אשראי

במסגרת מדיניות האשראי התווה דירקטוריון הבנק אסטרטגיה לצמצום סיכון האשראי באמצעות הגדרת התיאבון לסיכון והגדרת תחומי פעילות שאינם נמצאים במיקוד השיווקי של הבנק, וכן, תחומים בהם לא יינתן אשראי, וזאת במידה שרמת הסיכון הטמונה בהם גבוהה או רמת השליטה והבקרה עליהם אינה גבוהה, אף אם התשואה הפוטנציאלית העשויה להתקבל מהם גבוהה. כחלק מאסטרטגיה זו מיישם הבנק מספר עקרונות:

- **פיזור** נאות של הסיכונים וניהול זהיר ומבוקר של החשיפות, הן ברמת הלקוח הבודד והן ברמת ענפי המשק ומגזרי הפעילות העסקיים השונים.

- **בחנית קריטריונים לאישור אשראי הכוללים בין היתר: בחינת כושר ההחזר של הלקוח, בחינה שוטפת של מאפייני הפעילות העסקית של הלקוח, בדיקת תזרים המזומנים ומבנה הנכסים וההתחייבויות שלו, כולל תרחיש קיצון (בסכומים שנקבעו במדיניות), טיב הביטחונות, ניתוח המגזר הענפי בו הוא פועל וניתוח פרמטרים נוספים להם השלכה על איתנותו הפיננסית כגון: תלות גבוהה של הלקוח בלקוחותיו, בספקים שלו וכיוצ"ב.**
- **שמירה על מתן אשראי בתנאי שוק תוך שמירה על הלימה בין המרווחים והרווחיות הכוללת מהלקוחות לבין רמת הסיכון הגלומה בפעילותם, תוך שימוש בתהליכים ובקורות ממוקדים, המביאים לידי ביטוי את שיעור ההכנסה הכוללת מהלקוח (מרווחים ועמלות), ביחס לתיק האשראי הכולל, לרבות קביעת רף מינימום לשיעור זה. רמת המרווחים משקפת גם את הקצאת ההון הנדרשת בשל מתן האשראי.**
- **אי תלות, ניגוד עניינים ואנשים קשורים (אישור מיוחד):** בהתאם למדיניות האשראי עסקאות אשראי עם אנשים קשורים תובאנה לוועדת הביקורת של הדירקטוריון, לאחר אישורן בוועדות האשראי המתאימות. הבקשות מוגשות לוועדה בצורה שיטתית ומסודרת הכוללת נתוני השוואה על מנת לאפשר לוועדה לבחון את הוגנות תנאי העסקה והיעדר העדפה ביחס ללקוחות אחרים (תנאי שוק).
- **קביעת מגבלות פנימיות** לשמירה על חשיפת האשראי במסגרת הרמה שקבע התאגיד לעצמו, כך שיוכל לפקח על עמידה בתיאבון סיכון האשראי שנקבע.
- **שמירה על הנאותות ההונית** של הבנק בהתבסס על יעדי הלימות ההון של הבנק כפי שקבע הדירקטוריון.
- **שמירה על רמת ריכוזיות אשראי סבירה** באמצעות קביעת מגבלות אשראי פנימיות ללווה בודד ולקבוצות לווים, למגזרי פעילות, ולהיקף האשראי הכולל של קבוצות הלווים הגדולות ביחס לתיק האשראי וכו'.
- **הגדרת אינדיקטורים כמותיים** ברורים לבחינת הצורך בעדכון מסמך המדיניות בעקבות שינויים מאקרו כלכליים ורגולטוריים או שינויים בנתוני הבנק, ביניהם: שינויים בתחזיות צמיחה במשק, שינוי בשערי חליפין, הוראות רגולטוריות חדשות בעלות השפעה על תחום האשראי, שינוי בחלקו של הבנק באשראי במערכת הבנקאית, הלימות הונו של הבנק ועוד.
- **היבטי אשראי בפעילות הנוסטרו בניירות ערך קונצרנים** - הבנק משקיע בניירות-ערך שהונפקו על ידי חברות בדירוג השקעה (Investment Grade) וזאת לאחר ניתוח איכות האשראי של המנפיק, המרווחים, סיכוני השוק הגלומים בהשקעה, הסחירות ונזילות ניירות-הערך.

המבנה והמערך הארגוני של ניהול סיכון האשראי ופונקציית הבקרה באשראי - קווי הגנה

מערך הבקרה הפנימית מורכב משלושה נדבכים עיקריים (קווי הגנה):

מערך יוצרי הסיכונים, המהווה גם את קו ההגנה הראשון כולל את החטיבה העסקית, על מחלקותיה העסקיות והמסחריות (ראשי סקטורים, קציני אשראי, רפרנטים וכו') וכולל את החטיבה הבנקאית לרבות מטה האשראי ואנשי האשראי במערך הסניפים ואת מערך פאג'י, את המחלקה הפיננסית (כחלק מחטיבת המשאבים) ואת חטיבת ניהול נכסי לקוחות. בנוסף נכללים בקו ההגנה הראשון, בין היתר, יחידות הבקרה הבאות: יחידת תפעול ובקרה עסקית, מחלקת אשראים מיוחדים ופיקוח, מחלקת גביה קבוצתית, היחידה לניתוח פיננסי, מחלקת סחר חוץ ותשלומים בינלאומיים, מחלקת ניהול מכירות ויחידת הבקרה לשוק ההון בחטיבה לניהול נכסי לקוחות.

קו ההגנה השני באשראי כולל את היחידה להערכת סיכונים אשראי, היחידה לבקרת אשראי, היחידה לניהול סיכונים ויישום הוראות באזל ואת היחידה לסיכונים שוק ונזילות ולתיקוף מודלים. בנוסף קו ההגנה השני כולל את חטיבת החשבונאי הראשי והמערך המשפטי.

קו ההגנה השלישי כולל את מערך הביקורת הפנימית הבלתי תלוי, הכפופה ישירות לדירקטוריון, ואת כל גופי הביקורת החיצוניים.

בבנק מתבצעים באופן שוטף תהליכים להפחתת סיכון האשראי באמצעות ניתוח כלכלי ועסקי של בקשות האשראי להערכת סיכון האשראי בפעילות הלווה, דירוג האשראי הניתן ומעקב ובקרה שוטפים אחר האשראי הניתן. במסגרת היחידות העסקיות נדון באופן תקופתי האשראי הניתן ללווים גדולים וקבוצות לווים וכן האשראי לענפי משק שונים. כל חביונות לקוחות הבנק לרבות שווי הביטחונות העומדים כנגדן, מרוכזים במערכת האובליגו - באמצעותה מבצע הבנק מעקב יומי של מצבת הביטחונות אל מול חשיפות האשראי.

הבקרה הפנימית באשראי מבוצעת על ידי יחידות שונות שהמרכזיות שבהן הינן:

- מחלקת אשראים מיוחדים ופיקוח
- מחלקת אשראים מיוחדים מופקדת על ניהול תיקי האשראי שסווגו כבעייתיים והוחלט להעבירם לטיפול היחידה. תפקיד מחלקת פיקוח הוא איתור לקוחות בעייתיים מעל 100 אלף ש"ח ובחינת מצבם הפיננסי, והיא בלתי תלוייה ואינה מעורבת בפעילות העסקית. המעקב והפיקוח מתבצעים באופן שוטף ביחס לכלל לקוחות הבנק על בסיס מגוון של דיווחים ממוחשבים המופקים בתדירות ובחתיכים שונים.

- יחידת בקרת חדרי מסחר ניירות ערך בחטיבת נכסי לקוחות
- אחראית על בדיקת חוסרי בטחונות ועמידה במסגרות מאושרות של הלקוחות פעילי שוק ההון, כולל ביצוע בקרה תוך יומית.
- היחידה לניתוח פיננסי
- היחידה משמשת כגוף תומך החלטה לגורמי הבנק ותפקידה העיקרי הוא לחוות דעה מקצועית ואובייקטיבית בנושא סיכונים אשראי של לווים בבנק, הן קיימים והן פוטנציאליים. ייחודה ויתרונה של היחידה מתבטא בכך שאינה מעורבת במתן אשראי בפועל ובכך נשמרת אי התלות שלה.
- יחידת תפעול ובקרה עסקית
- היחידה בוחנת את התפתחות הרווחיות הכוללת של לקוחות האשראי העסקי והמסחרי במגוון חתכים לרבות מול דירוג הסיכון של הלקוחות.
- מחלקת פיקוח אשראי וגביה
- המחלקה מבצעת "בקרת על" בגין אשראי בסכום של עד 100 אלף ש"ח בתיאום עם מטה האשראי בחטיבה הבנקאית.
- יחידת רגולציה ובקרה במטה האשראי של החטיבה בנקאית
- היחידה מבצעת מעקב אחר התפתחות שיעור האשראי הבעייתי ומבצעת בקורות שוטפות הקשורות לניהול האשראי בהתאם לנהלי הבנק.
- תחום ניהול סיכונים אשראי בחטיבה לניהול סיכונים
- תחום זה כפוף למנהל הסיכונים הראשי העומד בראש החטיבה לניהול סיכונים. התחום מורכב משתי יחידות:
 - היחידה לבקרת אשראי, אחראית על בקרת סיכונים האשראי של לווים ספציפיים, על פי מדגם מבוסס סיכון מתיק האשראי של הבנק, על פי נב"ת 311 ("ניהול סיכונים אשראי"). בנוסף, מבצעת היחידה בקרה על אגרות החוב הקונצרניות בתיק הנוסטרו, שדירוגן ירד מתחת לדירוג המותר לפי נהלי הבנק ("חריגה פאסיבית") במידה ונמצאו כאלה.
 - היחידה להערכת סיכונים אשראי, אשר עוסקת בשלושה תחומים מרכזיים: האחד ניתוח ומתן חוות דעת כתובה בלתי תלויה לגבי חשיפות אשראי בסכומים מהותיים, על פי נב"ת 311. חוות הדעת של היחידה מתייחסת לבקשת האשראי או השקעה ולדירוג האשראי, תוך ביצוע ניתוח עצמאי של העסקה, ומאגרת לפי העניין את שיקול הדעת שמפעיל הגורם העסקי. נציג היחידה משתתף בוועדות האשראי (מסמכות ראש החטיבה העסקית ומעלה), בודק ומעריך את סיכונים האשראי בכל בקשות האשראי הנדונות, ובמידת הצורך מחווה את דעתו בדינוי הוועדות. פעילות היחידה אינטגרלית לתהליך קבלת ההחלטות העסקיות בגין האשראי הניתן ועמדתה נבחנת כחלק מהתהליך ולא בדיעבד. התחום השני הינו ביצוע הליכים עצמאיים משלימים לאיתור חובות שמצבם מורע, לרבות קביעת נאותות הסיווגים וההפרשות להפסדי אשראי. התחום השלישי הינו בקרת תהליכי אשראי הכולל, בדיקת תקינות תהליך אישור האשראי בחשבונות העונים על הפרמטרים המפורטים בנוהל היחידה, קיומם ותקינותם של מסמכי האשראי והביטחונות וקיום אישור הסמכות המתאימה לויתורים והקלות.

מערכות למדידה, אמידה וניהול של סיכונים האשראי

לבנק **מודלים פיננסיים** מתוקפים שפיתח לדירוג סיכון האשראי הגלום בפעילות הלקוחות העסקיים. המודלים מתבססים ברובם על פרמטרים אובייקטיביים בקשר עם מצבו של הלקוח (מאפייני הלקוח, תמהיל הביטחונות, החוסן הפיננסי המשתקף מן הדוחות הכספיים של הלקוח, נתונים ענפיים, נתונים נוספים וכיו"ב). על מנת להדק את הקשר שבין דירוג הסיכונים של הלקוח והתשואה הנובעת מפעילותו, קבע הבנק רף תשואה מינימלית שיש לשאוף אליה לכל דרגת סיכון.

לבנק מודלים סטטיסטיים לדירוג סיכונים האשראי ללקוחות פרטיים ועסקיים קטנים, בהתאם לדרישות העסקיות, הסביבה התחרותית, תיאבון הסיכון של הבנק ועקרונות רגולטוריים. המודלים מתבססים, בין היתר, על נתוני החשבון, נתוני הלקוח, והסיכוי לכשל. כמו כן, לבנק מודלים סטטיסטיים לדירוג סיכון האשראי בהלוואות לדיר, בעת מתן משכנתא, הבנק בוחן את ההסתברות לכשל על-ידי שימוש במודל סטטיסטי וגם בוחן את יכולת ההחזר של הלקוח בתרחישים אפשריים של שינוי ריבית. הבנק נוקט משנה זהירות בנכסים בהם המצב הרישומי מורכב, תוך מתן משקל יתר לטיב הלקוח ולשיעור המימון.

מערכות ממוכנות - מערכות הבנק מאפשרות מעקב שוטף אחרי פעילות הלקוחות, במכלול רחב, ובמגוון חתכים: רמות ותמהיל פעילות, ניצול מסגרות אשראי, רמת ביטחונות ומידע עדכני על מצבו הכספי של הלקוח. מנגנון זה משמש בין היתר את הסניפים ואת המטה, ומאפשר להעניק ללקוחות את מיטב השירות ברמה גבוהה של מקצוענות ומיומנות.

אחת מהמערכות הממוכנות המיושמות בבנק הינה **מערכת ממוכנת של בקשות אשראי** אשר משפרת ומייעלת את הליך קבלת ההחלטות והבקרה עליו.

בנוסף בוחן הבנק באופן תדיר את עמידתו בהוראות הרגולטוריות בכל הקשור **במגבלות הריכוזיות**: לווה וקבוצת לווים או חשיפה לענפי משק, באמצעות מערכת חשיפות אשראי.

לבנק מערכת לתיעוד המסמכים המשפטיים היוצרים את השעבודים על הנכסים שניתנו כביטחון בתיקי הלקוחות ומערכת המנהלת מעקב אחר שוויים של נכסים אלה. מערכות הביטחונות מבטיחות את זמינות הנתונים הנדרשים לניהול סיכונים אשראי לכל גופי הבקרה השונים בסניפים ובמטה. הנהלת הבנק ממשיכה לשכלל ולשפר את כלי המדידה, הדיווח והבקרה הדרושים לה, לשם קבלת תמונת מצב עדכנית בכל הקשור למאפייני הסיכון השונים, הקיימים בסביבתם העסקית של מקבלי האשראי. לשם כך היא נעזרת, בין היתר, בראשי סקטורים מומחים בחטיבה העסקית וביחידות תחום ניהול סיכונים אשראי בחטיבה לניהול סיכונים. עם פרוץ משבר הקורונה, בחן הבנק את סיכון כלל המודלים של האשראי ונקטו פעולות להפחתת הסיכון בעת מתן אשראי חדש.

פיקוח ובקרה

- הבנק מפקח על חביונות הלקוחות ועל שווי הביטחונות שניתנו להבטחתן באמצעות מערכת האובליגו המאפשרת מעקב יומי שוטף. מבוצע מעקב בתדירות יומית אחר חוסרי בטחונות ברמת הלקוח הבודד:
- איתור אובליגנטים עם חוסרי בטחונות על ידי סניפי הבנק.
 - עבודת פיקוח ובקרה על אובליגנטים עם סכום חבות של מעל 100 אלף ש"ח במחלקת אשראים מיוחדים ופיקוח על ידי רפרנטים ייעודיים למקבץ סניפים אזורי, ללקוחות שוק ההון והנדל"ן.
 - יחידת בקרת חדרי מסחר ניירות ערך, אחראית על בדיקת הלקוחות פעילי שוק ההון, באמצעות מערכות מיכוניות ייעודיות לתחום פעילות זה.
 - בקרה על פי סט בקרות על ניהול האשראי בסניפים בחשבונות מתחת ל- 100 אלף ש"ח במטה האשראי של החטיבה הבנקאית.

דיווח על החשיפה לסיכונים אשראי

ההנהלה ודירקטוריון הבנק וועדותיו מקבלים מגוון דיווחים על החשיפה לסיכונים אשראי בחתכים שונים, על ידי גורמי הניהול, הפיקוח והבקרה, ביניהם דיווחים על החשיפה לסיכונים אשראי במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני. ניהול החשיפה לסיכונים האשראי נבחן ומבוקר באופן שוטף, במסגרת בחינת כלל הסיכונים על ידי ועדות ופורומים ייעודיים ברמת הדירקטוריון וההנהלה וכן על ידי דרגי הביניים. במסמך הסיכונים נסקרת התפתחות תיק האשראי ומדווחים, בין היתר, הערכת סיכון האשראי לפי ענפי משק וחתכים שונים, עמידה במגבלות רגולטוריות ובמגבלות שנקבעו על ידי הדירקטוריון וההנהלה, בחינת יתרת החובות הבעייתיים ויתרת הפרשה להפסדי אשראי. במסגרת המסמך בוחן הבנק מתווה של תרחישי קיצון בתחום התממשות סיכונים אשראי על כלל התיק המשלבים סיכונים נוספים בו זמנית. תרחיש קיצון זה משמש לבחינת הנאותות ההונית. מסמך הסיכונים נדון, אחת לרבעון, בהנהלה, בוועדת הדירקטוריון לניהול סיכונים ובדירקטוריון.

השפעת התפשטות נגיף הקורונה

בתקופה האחרונה חלה דעיכה בשיעור התחלואה שהגיעה לשיאה במהלך הרבעון הראשון של שנת 2022 בישראל כתוצאה מהתפרצות זן ה"אומיקרון" של נגיף הקורונה, אך עדיין קיימת אי וודאות לגבי ההשפעות האפשריות על הפעילות העסקית. הבנק ממשיך לנטר את מוקדי הסיכון בתיק האשראי ואת הלקוחות אשר עלולים להיות מושפעים מהתמשכות המשבר ונוקט באמצעים למזעור סיכונים אשראי. למידע נוסף על הפעולות שנקטו במהלך תקופת המשבר, ראה בדוח על הסיכונים לשנת 2020 וכן בפרק סקירת הסיכונים בדוח ההנהלה והדירקטוריון בדוח הכספי ליום 31 בדצמבר 2021.

שינויים בתנאי חובות במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה

בתחילת המשבר ולאור השלכותיו האפשריות על מצב המשק והלווים, ומתוך מטרה לעודד תאגידים בנקאיים לפעול לייצוב לוויים שלא עומדים או עשויים לא לעמוד במחויבויות התשלום החוזיות שלהם עקב נגיף הקורונה, פרסם בנק ישראל חוזרים לגבי דגשים לטיפול בחובות לגביהם בוצעו שינויים בתנאים. בהתאם לחוזרים נקבע, בין היתר, כי שינויים בתנאי הלוואות וביניהם דחייה במועדי תשלום, ויתורים על רבית פיגורים והארכות של תקופות לפרעון לא גורמים באופן אוטומטי לסיווג של הלוואות כחובות בעייתיים בארגון מחדש. בנק ישראל עודד את הבנקים לבצע שינויים זהירים בתנאי הלוואות, אשר מבוססים על הבנת סיכון האשראי של הלווה, ואשר עקביים עם חוקים, תקנות והוראות רלוונטיות, ויכולים לסייע לפרעון החוב. לאור התמשכות המשבר והתפרצות הגל החמישי, שהביא שוב לאי ודאות לגבי מצב הלקוחות, הבנק ממשיך לנהוג בזירות רבה בבחינת מתן אשראי וחיידושו ובצורך בסיווג לוויים כבעייתיים.

לפרטים בדבר הנחיות הפיקוח על הבנקים במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה, ראה ביאור ג.1 (4) בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2021.

מידע נוסף על חובות ששונות תנאיהם במסגרת ההתמודדות עם אירועי נגיף הקורונה, אשר לא סווגו כארגון מחדש של חוב בעייתי:

[illegible]

(1) מזה: דחיות שניתנו שאינן במסגרת תוכנית רוחבית בסך 26 מליון ש"ח

(2) מזדה: סווגו כחובות פגומים שאינם צוברים הכנסות רבית בסך 45 מיליון ש"ח.

(3) תקופת דחיית התשלומים הינה התקופה המצטברת של דחיות שניתנו לחוב מתחילת ההתמודדות עם נגיף הקורונה, ואינה כוללת דחייה אשר לה הלווה זכאי לפי כל דין.

עם פרוץ משבר הקורונה, אימץ הבנק את ההקלות הרגולטוריות שניתנו על-ידי בנק ישראל ואיפשר ללקוחותיו לדחות החזרי תשלומים של הלוואות וגם להסדיר לוח תשלומים מקל לפרעון החוב.

קיימת ירידה משמעותית בהיקף האשראי המוקפא. נכון ליום 31 בדצמבר 2021 שיעור החובות אשר נמצאים בדחיית תשלומים מהווה כ-0.08% מסך האשראי לציבור.

במקביל, עם פרוץ המשבר, הבנק חתם על הסכם עם החשב הכללי יחד עם בנקים נוספים במערכת הבנקאית ואחרים, להעמדת הלוואות בערבות מדינה שמטרתן לסייע לעסקים בישראל להתמודד עם קשיי תזרים שנוצרו כתוצאה מהתפשטות נגיף הקורונה, ולצורך כך הוקמו קרנות ייעודיות בשם "הקרן לעסקים קטנים ובינוניים לנפגעי קורונה" ו"הקרן לעסקים גדולים להתמודדות עם התפשטות נגיף הקורונה". למידע נוסף, ראה בדו"ח על הסיכונים לשנת 2021.

הבנק ממשיך להעמיד ללקוחותיו העסקיים הלוואות במסגרת הקרנות בערבות המדינה, המאפשרות להם להתמודד עם התמשכות המשבר והשלכותיו.

אשראי שניתן בערבות מדינה במסגרת ההתמודדות עם משבר הקורונה

31 בדצמבר 2020	31 בדצמבר 2021	פעילות לווים בישראל
	במיליוני ש"ח	
1,308	1,326	עסקים קטנים וזעירים
431	321	עסקים בינוניים
165	146	עסקים גדולים
1,904	1,793	סך הכל

איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1)

א	ב	ג	ד
31 בדצמבר 2021			
יתרות ברוטו			
פגומים או בפיגור של 90 ימים או יותר	אחרים	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך	יתרות נטו
במיליוני ש"ח			
746	104,915	(1,076)	104,585
3	14,356	-	14,359
113	41,686	(79)	41,720
862	160,957	(1,155)	160,664

1 חובות, למעט איגרות חוב

2 איגרות חוב

3 חשיפות חוץ מאזניות

4 סה"כ

א	ב	ג	ד
31 בדצמבר 2020			
יתרות ברוטו			
פגומים או בפיגור של 90 ימים או יותר	אחרים	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך	יתרות נטו
במיליוני ש"ח			
794	95,076	(1,277)	94,593
50	12,751	(3)	12,798
118	36,784	(86)	36,816
962	144,611	(1,366)	144,207

1 חובות, למעט איגרות חוב

2 איגרות חוב

3 חשיפות חוץ מאזניות

4 סה"כ

שינויים ביתרת החובות הפגומים

ראה פרק סקירת הסיכונים, סיכון אשראי, איכות האשראי וסיכון אשראי בעייתי, תנועה בחובות הפגומים בגין אשראי לציבור, בדוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2021.

גילוי נוסף בנוגע לאיכות האשראי של חשיפות האשראי

זיהוי וסיווג חובות פגומים

מדיניות האשראי בבנק מגדירה סממנים עיקריים לבחינת איכות האשראי, ביניהם מצב הפיגור, דירוג הלקוח, סוג מקור ההחזר, מצב הביטחונות ועוד. בהתאם למדיניות זו, הבנק קבע נהלים לזיהוי אשראי בעייתי ולסיווג חובות כפגומים. בהתאם לנהלים אלו, הבנק מסווג את כל החובות הבעייתיים ואת פריטי האשראי החוץ מאזני בסיווגים: פגום או נחות קבוצתי, נחות פרטי, והשגחה מיוחדת.

חוב מסווג **כפגום או נחות קבוצתי** - חוב אשר בהתבסס על מידע ואירועים עדכניים צפוי שהבנק לא יוכל לגבות את כל הסכומים המגיעים לו לפי התנאים החוזיים של הסכם החוב. החלטה בדבר סיווג החוב מבוססת, בין היתר, על מצב הפיגור של החוב, הערכת מצבו הפיננסי וכוח הפירעון של הלווה, קיום ומצב הביטחונות, מצבם הפיננסי של ערבים, אם קיימים, ומחויבותם לתמוך בחוב ויכולת הלווה להשיג מימון מצד ג'. בכל מקרה חוב מסווג כחוב פגום או נחות קבוצתי כאשר הקרן או הרבית בגין מצויים בפיגור של 90 ימים או יותר. לצורך כך הבנק עוקב אחר מצב ימי הפיגור אשר נקבע בהתייחס לתנאי הפירעון החוזיים שלו. החל ממועד הסיווג כפגום החוב יטופל כחוב שאינו צובר הכנסות רבית (חוב כאמור ייקרא "חוב שאינו מבצע"). כמו כן, כל חוב שתנאיו שונו במסגרת ארגון מחדש של חוב בעייתי יסווג כחוב פגום, אלא אם לפני הארגון מחדש ולאחריו נערכה בגין הפרשה מזערית להפסדי אשראי לפי שיטת עומק הפיגור בהתאם לנספח להוראות ניהול בנקאי תקין 314 בנושא הערכה נאותה של סיכוני אשראי ומדידה נאותה של חובות.

חוב מסווג כחוב **נחות פרטי** כאשר האשראי אינו מוגן באופן מספק ע"י השווי הנוכחי המבוסס של הבטחונות ו/או יכולת התשלום של החייב, באופן שקיימת אפשרות ברורה שהבנק יספוג הפסד מסוים בגין אשראי זה, אם לא יחול שיפור ביכולת הפירעון של הלווה.

חוב מסווג כחוב **בהשגחה מיוחדת** כאשר לאשראי חולשות פוטנציאליות שראוי שיקבלו תשומת לב מיוחדת של הבנק.

סיווג השגחה מיוחדת כולל חובות הנמצאים בפיגור כאשר הקרן או הרבית בגינם לא שולמו לאחר שהגיע המועד לפירעונם. חשבונות חח"ד או עו"ש מסווגים כחובות בהשגחה מיוחדת בפיגור של 60 ימים או יותר, כאשר החשבון נותר ברציפות בחריגה ממסגרת האשראי המאושרת למשך 60 ימים או יותר, או אם בתוך מסגרת האשראי לא נקפו לזכות אותו חשבון סכומים עד לכדי כיסוי החוב תוך תקופה של 180 ימים.

ההבדלים בהגדרת אופן הטיפול של פיגור וכשל למטרות חשבונאיות ומטרות פיקוחיות

חוב מוגדר "בפיגור" למטרות חשבונאיות לאחר 30 ימי פיגור, זאת בעוד שלמטרות פיקוחיות חובות בפיגור יוכלו לקבל ביטוי על ידי החלת משקל סיכון מוגבר רק לאחר 90 ימי פיגור ו/או כאשר החוב מסווג כחוב פגום שאינו צובר הכנסות ריבית. ארגון חוב מחדש אשר צובר ריבית נחשב "פגום" למטרות חשבונאיות זאת בעוד שלמטרות פיקוחיות אינו מקבל ביטוי כהלואה בפיגור ולכן מטופל כחוב תקין. הלואות בולט לדיו, שלא נפרעה במועד, תיחשב חוב "פגום" למטרות חשבונאיות זאת בעוד שלמטרות פיקוחיות לא תקבל ביטוי כהלואה בפיגור עד שתקופת הפיגור תעלה על 90 יום. פריטים חוץ מאזניים כגון קווי אשראי וערבויות ששייכים לחשבון שקיימת בו הלואה בפיגור למטרות רגולטוריות, יסווגו אף הם הלואות בפיגור למטרות רגולטוריות, על אף שבחלק מהמקרים לא יקבלו ביטוי כחובות פגומים למטרות חשבונאיות.

חשיפות אשראי בפיגור של למעלה מ-90 יום שלא נחשבות כפגומות

חובות בפיגור של 90 יום ומעלה נחשבים חובות פגומים למעט שתי אוכלוסיות: חובות שנבדקים על בסיס קבוצתי בפיגור של 90 יום ומעלה יסווגו בסיווג נחות. חובות של הלואות לדיו בפיגור של 90 יום ומעלה יסווגו בסיווג השגחה מיוחדת.

הפרשה להפסדי אשראי

החל מיום 1 בינואר 2011 מיישם הבנק את הוראת הדיווח לציבור בנושא "מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי" המאמצת את תקני החשבונאות האמריקאיים בנושא (ASC 310) ועמדות של רשויות הפיקוח על הבנקים בארה"ב ושל הרשות לניירות ערך בארה"ב.

הבנק קבע נהלים לזיהוי אשראי בעייתי ולסיווג חובות כבעייתיים. בהתאם לנהלים אלו, הבנק מסווג את כל החובות הבעייתיים שלו ואת פריטי האשראי החוץ מאזני בסיווגים: השגחה מיוחדת, נחות או פגום. כמו כן, הבנק קבע מדיניות למדידת ההפרשה להפסדי אשראי כדי לקיים הפרשה ברמה מתאימה לכיסוי הפסדי אשראי צפויים בהתייחס לתיק האשראי.

ההפרשה לכיסוי הפסדי האשראי הצפויים בהתייחס לתיק האשראי מוערכת באחד משני מסלולים: "הפרשה פרטנית" או "הפרשה קבוצתית". ההפרשה הפרטנית, הרלוונטית לחובות בעייתיים בסיווג פגום, נעשית בהתבסס על הערכות ההנהלה לגבי הפסדים הגלומים בתיק האשראי המאזני והחוץ מאזני. הפרשה זו נאמדת באמצעות הפער שבין יתרת החוב הרשומה לבין הערך הנוכחי של התקבולים הצפויים לפירעון החוב, או השווי ההוגן של הבטוחות.

אמידת התקבולים הצפויים לפירעון החוב, המתבססת על מגוון מקורות ההחזר הרלוונטיים, לרבות פעילות העסקית של הלווה, ערך הבטוחות שהעמיד הלווה, מקורות פרעון פרטיים וערך מימוש ערבויות שניתנו על ידי הלווה או צדדים שלישיים, מחייבת שימוש בשיקול דעת ואומדנים אשר הנהלת הבנק מאמינה כי הינם סבירים במועד ההערכה, אולם, מטבע הדברים, אין ודאות כי הסכומים שיתקבלו בפועל יהיו זהים לאומדנים שנקבעו. בנוסף, הבנק בוחן את החובות ומבצע מחיקה חשבונאית בחובות אשר עומדים בתנאי המחיקה החשבונאית.

ההפרשה הקבוצתית, הרלוונטית לכלל החובות שלא סווגו כפגומים, מחושבת כדי לשקף הפרשות לירידת ערך בגין הפסדי אשראי בלתי מזוהים פרטנית, הגלומים בקבוצות גדולות של חובות קטנים בעלי מאפייני סיכון דומים, וכן בגין חובות שנבחנו פרטנית ונמצא שאינם פגומים.

ההפרשה המוערכת על בסיס קבוצתי בגין סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני מחושבת על בסיס שיעורי הפסד היסטוריים בענפי המשק השונים החל משנת 2011 ועד למועד הדיווח, תוך חלוקה בין אשראי בעייתי לבין אשראי לא בעייתי.

הבנק משתמש בממוצע שיעורי ההפסד ההיסטוריים בענפי המשק השונים בטווח השנים כאמור לעיל, או ממוצע תוך מתן משקל עודף לנתוני השנה האחרונה, הגבוה מהשניים. בנוסף, לצורך קביעת שיעור ההפרשה הנאות בקשר לאשראי לציבור הבנק לוקח בחשבון נתונים נוספים (התאמות איכותיות). לעניין זה, בקשר לאשראי לאנשים פרטיים שאינו בעייתי, למעט סיכון אשראי הנובע מחייבים בגין כרטיסי אשראי בנקאיים ללא חיוב רבית, נקבע כי שיעור ההתאמות האיכותיות בגין גורמים איכותיים הרלוונטיים לסיכוי הגביה לא יפחת מ-0.75% מיתרת האשראי המאזני שאינו בעייתי לאנשים פרטיים במועד הדיווח, וזאת לאור חוזר הפיקוח על הבנקים מיום 19 בינואר 2015 לעדכון הוראות הדיווח לציבור בנושא "הפרשה קבוצתית בגין אשראי לאנשים פרטיים" (בנקים ששיעור ההפסד השנתי שלהם נמוך מ-0.3% בכל אחת מחמש השנים שהסתיימו במועד הדיווח, רשאים לשקול לעשות שימוש בהתאמות בגין גורמים סביבתיים בשיעור של לא פחות מ-0.5%. אישור לפעול במסגרת המותר לבנקים בעלי שיעור הפסד שנתי נמוך כאמור, ניתן על ידי בנק ישראל לחברה ממוזגת). בהלואות לדיו מחושבת הפרשה מזערית לחובות מסופקים לפי נוסחה שקבע המפקח על הבנקים, בהתחשב בעומק הפיגור, באופן שבו שיעורי ההפסד גדלים ככל שמעמיק הפיגור. כמו כן, על יתרת ההלואות לדיו שאין בהן הפרשה לפי עומק פיגור או הפרשה פרטנית מבוצעת הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי בשיעור שלא יפחת מ-0.35% מיתרת ההלואות האמורות למועד הדיווח.

התאמות בגין משבר נגיף הקורונה

במהלך משבר הקורונה, ביצע הבנק התאמות למקדמי ההפרשה הקבוצתית במטרה לשקף את ההשפעה השלילית של המשבר ואת אי הוודאות שיצר לגבי יכולת הפירעון של הלווים.

ההתאמות הנוספות נבחנו ועודכנו לאורך המשבר בהתבסס על הערכת רמת אי הוודאות השוררת, התייחסות להתפתחויות במשק, אופן ניהול המשבר על ידי קובעי המדיניות, היקף ההגבלות שהושטו על הפעילות הכלכלית, פרמטרים מאקרו כלכליים שהתהוו ועוד.

ירידת ערך ניירות ערך

הבנק בוחן בכל תקופת דיווח האם ירידה בשוויים ההוגן של ניירות ערך המסווגים לתיק הזמין למכירה ולתיק המוחזק לפדיון הינה בעלת אופי אחר מזמני, על מנת לקבוע אם יש צורך בהפרשה לירידת ערך. הבחינה מתבצעת על פי קריטריונים ושיקולים המפורטים בבאור 1 בדוח הכספי השנתי.

חשיפת אשראי שאורגנה מחדש

חוב אשר פורמאלי עבר ארגון מחדש של חוב בעייתי הינו חוב אשר לגביו, מסיבות כלכליות או משפטיות הקשורות לקשיים פיננסיים של חייב, הבנק העניק ויתור בדרך של שינוי בתנאי החוב.

מידע נוסף על סיכון אשראי

הבנק ממשיך לפעול לעדכון מוקדי הסיכון בתיק האשראי ולנטר את הלקוחות, אשר עלולים להיות מושפעים מהתמשכות המשבר. הבנק נוקט באמצעים למזעור סיכוני האשראי.

מניתוח האשראי לפי מגזרי פעילות וענפי משק, ניתן לראות כי הענפים שזוהו ככאלה שעשויים להיפגע משמעותית מהמשבר הינם שירותים עסקיים (הכוללים, בין היתר, סוכנויות נסיעות, בתי מלון ושירותי הארחה ואוכל, ומסחר). משקי הבית עלולים להיפגע אף הם מהמשבר. הבנק פועל בהתאם להנחיות המתקבלות מעת לעת על ידי בנק ישראל. רובם המכריע של הלקוחות להם בוצעה הקפאת תשלומי הלוואות בתקופת המשבר חזרו לשלם את ההלוואות כסדרן. יתרת ההלוואות לעסקים קטנים להם בוצעה דחיית תשלומים הינה לא מהותית. לאור האמור לעיל, הבנק חזר למדיניות החיתום טרם המשבר. עם זאת, התפרצות מחודשת של הנגיף עלולה לפגוע במגמת השיפור.

סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2021									
חובות (2) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) (3)							סיכון אשראי כולל (1)		
הפסדי אשראי (4)									
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	פגום	בעייתי (6)	מזה: חובות (2)	סך הכל	בעייתי (6)	דירוג ביצועי אשראי (5)	סך הכל
פעילות לווים בישראל									
ציבור - מסחרי									
8	(2)	(1)	2	15	592	710	15	637	716
חקלאות									
2	-	(2)	2	2	55	77	2	73	77
כרייה וחציבה									
191	14	(28)	130	366	7,047	10,418	366	10,031	10,585
תעשייה									
92	(2)	(1)	60	143	7,317	13,743	143	13,381	13,840
בינוי ונדל"ן - בינוי (7)									
25	1	(16)	100	110	6,012	6,435	113	6,144	6,549
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן									
6	1	(2)	-	1	1,629	1,857	1	1,934	1,952
אספקת חשמל ומים									
166	(8)	(58)	52	252	6,259	7,367	252	6,933	7,520
מסחר									
17	(2)	(25)	10	38	874	1,018	38	901	1,020
בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל									
31	-	6	32	77	1,126	1,492	77	1,441	1,558
תחבורה ואחסנה									
10	1	(5)	9	13	1,270	1,954	13	1,918	1,996
מידע ותקשורת									
22	(8)	(15)	6	10	9,234	13,563	10	18,486	18,602
שירותים פיננסיים									
76	7	(41)	37	195	2,331	3,183	195	2,895	3,232
שירותים עסקיים אחרים									
21	(2)	(18)	27	154	3,020	3,663	154	3,416	3,682
שירותים ציבוריים וקהילתיים									
667	-	(206)	467	1,376	46,766	65,480	1,379	68,190	71,329
סך הכל מסחרי (8)									
אנשים פרטיים - הלוואות לדירור									
159	(1)	(6)	51	275	32,260	35,838	275	35,222	35,838
אנשים פרטיים - אחר									
326	(6)	2	140	280	22,633	35,575	280	34,385	35,595
סך הכל ציבור - פעילות בישראל									
1,152	(7)	(210)	658	1,931	101,659	136,893	1,934	137,797	142,762
בנקים בישראל									
-	-	-	-	-	752	757	-	989	989
ממשלת ישראל									
-	-	-	-	-	811	842	-	13,886	13,886
סך הכל פעילות בישראל									
1,152	(7)	(210)	658	1,931	103,222	138,492	1,934	152,672	157,637
פעילות לווים בחו"ל									
סך הכל ציבור									
3	(1)	(6)	-	2	581	616	2	1,091	1,110
בנקים בחו"ל									
-	-	-	-	-	1,858	1,888	-	2,728	2,728
ממשלות בחו"ל									
-	-	-	-	-	-	-	-	1,342	1,342
סך הכל פעילות בחו"ל									
3	(1)	(6)	-	2	2,439	2,504	2	5,161	5,180
סך הכל ציבור									
1,155	(8)	(216)	658	1,933	102,240	137,509	1,936	138,888	143,872
סך הכל בנקים									
-	-	-	-	-	2,610	2,645	-	3,717	3,717
סך הכל ממשלות									
-	-	-	-	-	811	842	-	15,228	15,228
סך הכל									
1,155	(8)	(216)	658	1,933	105,661	140,996	1,936	157,833	162,817

הערות:

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בסך 105,661 מיליון ש"ח, 14,359 מיליון ש"ח, 845 מיליון ש"ח, 1,709 מיליון ש"ח ו-40,243 מיליון ₪.
- (2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אגרות חוב וניירות ערך שנשאלו.
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (יתרת ההפרשה בגין מכשירים אלה, מוצגת במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- (5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (6) סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדירור שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדירור שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (7) כולל סיכון אשראי מאזני בסך של 84 מיליון ש"ח וסיכון אשראי חוץ מאזני בסך של 80 מיליון ש"ח בגין הלוואות לדירור שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- (8) יתרת החובות המסחריים כוללת הלוואות לדירור בסך 2,964 מיליון ש"ח, המשולבות במערך העסקאות והביטחונות של עסקי לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.

סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק (המשך)

(במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2020									
חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾							סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾		
הפסדי אשראי ⁽⁴⁾									
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	פגום	בעייתי ⁽⁶⁾	מזה: חובות ⁽²⁾	סך הכל	בעייתי ⁽⁶⁾	דירוג ביצועי אשראי ⁽⁵⁾	סך הכל
פעילות לווים בישראל									
ציבור - מסחרי									
8	1	2	3	13	565	672	14	621	678
4	-	3	3	3	261	328	25	325	351
237	29	73	157	460	7,108	9,834	460	9,376	10,038
90	(2)	18	59	139	5,834	10,892	139	10,618	10,997
36	(8)	8	92	145	5,512	5,923	145	5,647	6,037
9	(1)	1	1	15	1,258	1,580	15	1,709	1,749
214	23	83	44	245	6,067	7,156	245	6,591	7,266
41	2	33	21	56	964	1,110	59	964	1,112
25	2	8	12	71	980	1,191	71	1,135	1,264
14	(2)	(27)	11	57	960	1,623	57	1,570	1,666
31	-	9	7	14	7,371	10,403	14	14,669	14,727
124	9	96	67	222	2,032	2,823	222	2,458	2,854
42	3	33	26	173	2,886	3,532	173	3,236	3,547
875	56	340	503	1,613	41,798	57,067	1,639	58,919	62,286
164	(2)	41	36	287	28,336	31,285	287	30,667	31,285
318	34	77	156	348	21,333	34,517	348	33,506	34,535
1,357	88	458	695	2,248	91,467	122,869	2,274	123,092	128,106
-	-	-	-	-	1,108	1,114	-	1,435	1,435
-	-	-	-	-	656	685	-	11,305	11,305
1,357	88	458	695	2,248	93,231	124,668	2,274	135,832	140,846
פעילות לווים בחו"ל									
6	-	6	-	-	780	822	21	1,306	1,334
-	-	-	-	-	1,859	1,890	-	2,808	2,808
-	-	-	-	-	-	-	-	1,312	1,312
6	-	6	-	-	2,639	2,712	21	5,426	5,454
1,363	88	464	695	2,248	92,247	123,691	2,295	124,398	129,440
-	-	-	-	-	2,967	3,004	-	4,243	4,243
-	-	-	-	-	656	685	-	12,617	12,617
1,363	88	464	695	2,248	95,870	127,380	2,295	141,258	146,300

הערות:

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בסך 95,870 מיליון ש"ח, 12,798 מיליון ש"ח, 11 מיליון ש"ח, 1,897 מיליון ש"ח ו-35,724 מיליון ש"ח.
- (2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אגרות חוב וניירות ערך שנשאלו.
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (יתרת ההפרשה בגין מכשירים אלה, מוצגת במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- (5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (6) סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (7) כולל סיכון אשראי מאזני בסך של 88 מיליון ש"ח וסיכון אשראי חוץ מאזני בסך של 101 מיליון ש"ח בגין הלוואות לדיור שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- (8) יתרת החובות המסחריים כוללת הלוואות לדיור בסך 3,001 מיליון ש"ח, המשולבות במערך העסקאות והביטחונות של עסקי לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.

חשיפות אשראי לפי יתרת תקופה חוזית לפרעון

ליום 31 בדצמבר 2021					
סה"כ חשיפת אשראי	ללא תקופת פרעון	מעל חמש שנים	משנה עד חמש שנים	עד שנה	
במיליוני ש"ח					
48,550	258	5,088	14,030	29,174	חשיפת אשראי מאזנית:
39,067	10	26,262	10,051	2,744	מסחרי
24,842	69	4,574	10,551	9,648	אנשים פרטיים - הלוואות לדיוור
1,282	-	10	62	1,210	אנשים פרטיים - אחר
113,741	337	35,934	34,694	42,776	נכסים בגין מכשירים נגזרים
18,956	-	3,235	9,796	5,925	סך הכל ציבור
132,697	337	39,169	44,490	48,701	בנקים וממשלות
14,754	-	3,300	9,216	2,238	סה"כ חשיפת אשראי מאזנית
35,155	-	-	7,185	27,970	מזה: אגרות חוב
					סה"כ חשיפת אשראי חוץ מאזנית

ליום 31 בדצמבר 2020					
סה"כ חשיפת אשראי	ללא תקופת פרעון	מעל חמש שנים	משנה עד חמש שנים	עד שנה	
במיליוני ש"ח					
43,836	34	4,786	13,082	25,934	חשיפת אשראי מאזנית:
34,958	14	23,192	9,206	2,546	מסחרי
23,585	127	4,354	10,102	9,002	אנשים פרטיים - הלוואות לדיוור
1,177	-	7	83	1,087	אנשים פרטיים - אחר
103,556	175	32,339	32,473	38,569	נכסים בגין מכשירים נגזרים
16,863	-	3,983	8,083	4,797	סך הכל ציבור
120,419	175	36,322	40,556	43,366	בנקים וממשלות
13,190	-	4,103	7,153	1,934	סה"כ חשיפת אשראי מאזנית
31,554	-	-	5,754	25,800	מזה: אגרות חוב
					סה"כ חשיפת אשראי חוץ מאזנית

חשיפות לפי אזורים גיאוגרפיים

החשיפה המאזנית למדינות זרות כוללת פיקדונות, אגרות חוב, אשראי לציבור ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים.
החשיפה החוץ מאזנית כוללת ערבויות, סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ומסגרות לא מנוצלות.

א. מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות⁽¹⁾ ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך נכסי המאוחד או מעל 20% מההון, לפי הנמוך (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2021												
חשיפה מאזנית ⁽²⁾				חשיפה מאזנית של חברות מאוחדות של הבנק במדינות זרות לתושבים מקומיים								
חשיפה מאזנית ⁽³⁾⁽²⁾				חשיפה מאזנית מעבר לגבול								
חשיפה מאזנית מעבר לגבול ⁽²⁾	חשיפה חוץ מאזנית ⁽³⁾⁽²⁾			חשיפה מאזנית מעבר לגבול								
	מזה סיכון	סך חשיפה חוץ מאזנית	סך חשיפה חוץ מאזנית בעייתי	מזה סיכון	סך חשיפה חוץ מאזנית	סך כל החשיפה המאזנית	נאו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	לאחרים	לבנקים	למשלות ⁽⁴⁾
607	2,515	-	65	-	-	3,122	-	-	-	506	1,274	1,342
387	2,351	-	386	-	4	2,738	-	-	-	1,501	1,237	-
994	4,865	-	451	-	4	5,860	-	-	-	2,007	2,511	1,342
1	20	-	1	-	1	21	-	-	-	21	1	-
4	215	-	39	-	-	219	-	-	-	219	-	-

31 בדצמבר 2020												
חשיפה מאזנית ⁽²⁾				חשיפה מאזנית של חברות מאוחדות של הבנק במדינות זרות לתושבים מקומיים								
חשיפה מאזנית ⁽³⁾⁽²⁾				חשיפה מאזנית מעבר לגבול								
חשיפה מאזנית מעבר לגבול ⁽²⁾	חשיפה חוץ מאזנית ⁽³⁾⁽²⁾			חשיפה מאזנית מעבר לגבול								
	מזה סיכון	סך חשיפה חוץ מאזנית	סך חשיפה חוץ מאזנית בעייתי	מזה סיכון	סך חשיפה חוץ מאזנית	סך כל החשיפה המאזנית	נאו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	לאחרים	לבנקים	למשלות ⁽⁴⁾
140	2,927	-	33	-	-	3,067	-	-	-	495	1,260	1,312
517	2,008	-	349	-	5	2,525	-	-	-	1,148	1,377	-
657	4,935	-	382	-	5	5,592	-	-	-	1,643	2,637	1,312
1	22	-	2	-	-	23	-	-	-	23	-	-
4	164	-	41	-	-	168	-	-	-	135	33	-

(1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות, בטחונות נזילים ונגזרי אשראי.

(2) סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני, סיכון אשראי בעייתי וחובות פגומים מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי, ולפני השפעת בטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

(3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.

(4) ממשלות, מוסדות רשמיים ובנקים מרכזיים.

(5) כולל מידע גם בדבר כל החשיפות למדינות פורטוגל, איטליה, יוון וספרד.

ב. מידע בדבר מדינות שסך החשיפה לכל אחת מהן הינו בין 0.75% לבין 1% מסך הנכסים במאוחד
או בין 15% לבין 20% מההון, לפי הנמוך (במיליוני ש"ח)

סכום החשיפות המאזניות	סכום החשיפות המאזניות
ליום 31 בדצמבר 2021	ליום 31 בדצמבר 2020
-	1,287 בריטניה

ג. מידע בדבר חשיפה מאזנית למדינות זרות עם בעיות נדילות (במיליוני ₪)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021				
קוסטה ריקה	דר' אפריקה	מרוקו	ונצואלה	
-	-	3	2	סכום החשיפה בתחילת השנה
4	1	8	(1)	שינויים נטו בסכום החשיפה לזמן קצר
-	-	-	-	חשיפות שהתווספו
-	-	-	-	שינויים אחרים (לרבות הפרשות ומחיקות)
4	1	11	1	סכום החשיפה בסוף השנה

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020				
דר' אפריקה	מרוקו	ונצואלה		
1	3	2		סכום החשיפה בתחילת השנה
(1)	-	-		שינויים נטו בסכום החשיפה לזמן קצר
-	-	-		חשיפות שהתווספו
-	-	-		שינויים אחרים (לרבות הפרשות ומחיקות)
-	3	2		סכום החשיפה בסוף השנה

מידע נוסף בנוגע לאיכות האשראי

למידע בדבר תנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי, ראה באור 13, סעיף 2 ובאור 29, סעיף א.1 בדוחות הכספיים לשנת 2021.
למידע בדבר ניתוח גיוול (פיגור) של חשיפת אשראי בפיגור ראה באור 29, סעיף ב.1 בדוחות הכספיים לשנת 2021.
לפירוט חשיפות אשראי שאורגנו מחדש ראה באור 29, סעיף ב.2 בדוחות הכספיים לשנת 2021.

סיכון ריכוזיות

סיכון ריכוזיות האשראי נובע מהעדר פיזור בתיק האשראי. הסיכון יכול לבוא לידי ביטוי בהיקף גבוה של אשראי שניתן ללווה בודד או לקבוצת לווים או באשראי גבוה שניתן לענף מסוים או לאזור גיאוגרפי מסוים. הבנק בוחן את ריכוזיות האשראי שלו על פי התפלגות סיכון האשראי בבנק ובקבוצה כפי שבאה לידי ביטוי בטבלת ענפי משק וכן באשראי ללווים גדולים ולקבוצות לווים ועל פי מאפייני אשראי שונים נוספים, כגון סוגי פעילות: שוק, ההון, חברות אחזקה ועוד. על מנת להפחית את הסיכון משתמש הבנק במגבלות פנימיות המושתות על הענפים, הלווים הבודדים וקבוצות הלווים ועל יתר מאפייני האשראי כאמור לעיל וכן במגבלת גובה "מדד הרפינדל" בהשוואה למערכת.

שיטות להפחתת סיכון אשראי - סקירה

מדיניות ותהליכים לקיזוז מאזני וחופ מאזני

לצרכי הלימות הון הבנק מבצע קיזוזים של נגזרים וכן קיזוז של ביטחונות CSA, שהתקבלו או הופקדו במסגרת פעילות בנגזרים כאמור. לפירוט בנושא זה ראו פרק "סיכון אשראי צד נגדי". פרט לאמור, הבנק אינו עושה קיזוז מאזני או חופ מאזני נוסף של יתרות מאזניות או חופ מאזניות.

מדיניות ניהול מערך הביטחונות הכללי

לבנק מדיניות מפורטת בנושא קבלת נכסים כביטחונות לאשראי, אופן השעבוד שלהם ושיעורי ההישענות על כל סוג וסוג של ביטחון. עיקרי המדיניות נדונים ומאושרים אחת לשנה בהנהלת ובדירקטוריון הבנק ומפורטים בהרחבה בנהלים. במסגרת המדיניות נקבעו עקרונות וכללים להערכת שוויין של הבטוחות לפי סוג הבטוחה ואופי האשראי אותו היא מבטיחה, עקרונות המתחשבים גם במשתנים ואינדיקטורים כלכליים שונים. נקבעו נהלים לאופן הטיפול בבטוחות ולמעקב אחר השינויים בהן ובשוויין, וכן מערכי בקרה בתחום ניהול ותפעול מערך הביטחונות. סוגי הביטחונות העיקריים עליהם נשען הבנק הינם: פיקדונות, ניירות ערך, כלי רכב וצויד, המחאות עתידיות, שעבודים שוטפים, שעבודי נדל"ן, ערבויות בנקאיות ומסמכי יצוא.

הבנק שואף לקבל מלקוחותיו מגוון ביטחונות, כדי לא להתבסס על סוג ביטחון ספציפי. מדיניות ההישענות על ביטחונות היא שמרנית ומתבססת על השווי ההוגן העדכני של הביטחון, על נזילותם ועל מהירות מימוש הביטחונות בעת הצורך. בקביעת מדיניות ההישענות על ביטחונות מתבסס הבנק על ניסיון העבר. לבנק מערכת לתיעוד המסמכים המשפטיים היוצרים את השעבודים על הנכסים שניתנו כביטחון בתיקי הלקוחות ומערכת המנהלת מעקב אחר שווים של נכסים אלה. מערכות הביטחונות מבטיחות את זמינות הנתונים הנדרשים לניהול סיכונים אשראי לכל גופי הבקרה השונים בסניפים ובמטה. למקרים בהם מעניק הבנק אשראי ללא בטוחות, נקבעו במדיניות האשראי תבחינים המתייחסים לחוסנו הפיננסי וכושר החזר של הלווה או הערב.

הפחתת ביטחונות כשירים ע"פ הוראות ניהול בנקאי תקין 203

השימוש בביטחונות כמפחיתי סיכון מתבצע על פי הוראות ניהול בנקאי תקין 203 "מדידה והלימות הון" באמצעות הגישה המקיפה (Comprehensive approach) לשימוש בביטחונות. גישה זו מתירה קיזוז מלא של ביטחונות כנגד החשיפה, ע"י הפחתה אפקטיבית של סכום החשיפה בערך המיוחס לביטחון (מקדמי ביטחון, haircuts). מתוך סוגי הבטחונות עליהם נשען הבנק כאמור, הבטחונות הכשירים להפחתת סיכון הינם: מזומנים ופיקדונות, ניירות ערך וערבויות, העומדים בתנאי ההוראה.

בבנק קיימת מערכת המחשבת את נכסי הסיכון עבור סיכונים האשראי על פי הוראות באזל וכן מערכת בלתי תלויה המבצעת בקורות על הביטחונות. המערכת מחשבת את נכסי הסיכון לפי מקדמי ההמרה לאשראי ומשקל הסיכון המיוחס לצד נגדי וכן את ערך הביטחון שנתקבל לפי המקדמים להמרה הקבועים בהוראה. כאשר החשיפה והביטחון מוחזקים במטבעות שונים, מבוצעת התאמה של סכום הביטחון, כדי להביא בחשבון אפשרות של תנודות עתידיות בשערי החליפין. ההתאמה מבוצעת באמצעות מקדמי הביטחון הפיקוחיים המופיעים בהוראת ניהול בנקאי תקין 203, סעיף 151.

בוצעה סקירה משפטית בקשר עם מסמכי הבטחונות, ובנוסף ערבויות (לרבות ערבויות זרות), אשר נבדקו פרטנית על ידי מערך הייעוץ המשפטי ונמצא כי הן עומדות בדרישות ההוראה והוכרו ככשירות. סוגי הערבויות בבנק כוללים ערבויות של בנקים וערבויות מדינה. להפחתת ריכוזיות, הבנק פועל לפי מדיניות המגבילה את החשיפה הן ברמת הלווה והן ברמת קבוצת הבנק.

שיטות להפחתת סיכון אשראי (CR3) (במיליוני ש"ח)

[illegible]

ליום 31 בדצמבר 2020									
א		1א	2א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
לא מובטחים		מובטחים							
סך הכל		סך הכל	מזה:	מובטחים על ידי ביטחון		מובטחים על ידי ערבויות פיננסיות		מובטחים על ידי נגזרי אשראי	
יתרה מאזנית	סכום מובטח	יתרה מאזנית	סכום מובטח	יתרה מאזנית	סכום מובטח	יתרה מאזנית	סכום מובטח	יתרה מאזנית	סכום מובטח
81,571	13,033	9,214	9,236	5,417	3,798	3,797	-	-	-
12,798	-	-	-	-	-	-	-	-	-
94,369	13,033	9,214	9,236	5,417	3,798	3,797	-	-	-
829	15	8	13	6	2	2	-	-	-
מזה: פגום או בפיגור של 90 ימים או יותר									

השימוש בחברות דירוגי אשראי חיצוניים בגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי

הבנק עושה שימוש בדירוגי בחברת דירוג אשראי חיצונית Standard & Poors (ECAI) (S&P).

סוגי החשיפות לגביהן נעשה שימוש בדירוגי החברה, הינם: אגרות חוב בנוסטרו, השאלות ניירות ערך, ריבונות ובנקים.

המידע מתקבל באופן ממוכן מחברת הדירוג S&P ומומר לנכסי סיכון בהתאם למיפוי הסטנדרטי (standard mapping) אשר מפורסם על ידי

הפיקוח על הבנקים. בנוסף נעשה שימוש בדרוגי אשראי עבור בדיקת כשירות הבטחונות בהתאם להוראות נב"ת 203 סעיף 145.

עדכון אופן מדידת דרישות ההון בגין חשיפות לחברות ביטוח, קופות גמל וקרנות להשקעות משותפות בנאמנות

ביום 26 בדצמבר 2021, פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר לעדכון אופן מדידת דרישות ההון בגין חשיפות לחברות ביטוח, קופות גמל וקרנות להשקעות משותפות בנאמנות. בהתאם לחוזר, הוחלט להפחית את משקל הסיכון המיוחס לחברות ביטוח, קופות גמל וקרנות נאמנות ולהשוותו למשקל הסיכון המיוחס לתאגידים בנקאיים בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203. "שום העדכון הביא לעלייה ביחס הון עצמי רוברד 1 וביחס ההון הכולל בשיעור של כ-0.18% וכ-0.22%. בהתאמה, וזאת כתוצאה מירידה בסך נכסי הסיכון בגין חשיפות אלה בסך של כ-1,420 מיליון ש"ח.

הגישה הסטנדרטית - חשיפה לסיכון אשראי והשפעות הפחתת סיכון אשראי (CR4) (במיליוני ₪)

ליום 31 בדצמבר 2021											
א		ב		ג		ד		ה		ו	
חשיפות לפני CRM-ICCF		חשיפות אחרי CRM-ICCF		חשיפות לפני RWA		חשיפות אחרי RWA		חשיפות לפני RWA		חשיפות אחרי RWA	
סכום מאזני	סכום חוץ-מאזני	סכום מאזני	סכום חוץ-מאזני	סכום מאזני	סכום חוץ-מאזני	סכום מאזני	סכום חוץ-מאזני	סכום מאזני	סכום חוץ-מאזני	סכום מאזני	סכום חוץ-מאזני
סוגי הנכסים											
1	69,062	31	73,062	269	-	247	-	20%	20%	20%	20%
2	1,117	310	1,117	117	247	549	247	20%	20%	20%	20%
3	2,234	1,465	2,411	318	549	290	290	20%	20%	20%	20%
4	1,283	3,522	1,283	165	290	34,068	34,068	98%	98%	98%	98%
5	35,685	17,251	28,850	6,049	34,068	17,300	17,300	75%	75%	75%	75%
6	25,289	13,754	20,938	2,128	17,300	3,659	3,659	75%	75%	75%	75%
7	5,070	1,851	4,516	363	3,659	16,159	16,159	51%	51%	51%	51%
8	31,401	3,340	31,401	381	16,159	2,334	2,334	100%	100%	100%	100%
9	2,325	26	2,320	14	2,334	688	688	129%	129%	129%	129%
10	449	111	443	92	688	2,797	2,797	83%	83%	83%	83%
11	3,336	83	3,336	41	2,797	78,091	78,091				
12	177,251	41,744	169,677	9,937	78,091						

ליום 31 בדצמבר 2020											
א		ב		ג		ד		ה		ו	
חשיפות לפני CRM-ICCF		חשיפות אחרי CRM-ICCF		חשיפות לפני RWA		חשיפות אחרי RWA		חשיפות לפני RWA		חשיפות אחרי RWA	
סכום מאזני	סכום חוץ-מאזני	סכום מאזני	סכום חוץ-מאזני	סכום מאזני	סכום חוץ-מאזני	סכום מאזני	סכום חוץ-מאזני	סכום מאזני	סכום חוץ-מאזני	סכום מאזני	סכום חוץ-מאזני
סוגי הנכסים											
1	66,450	30	70,088	410	-	175	-	20%	20%	20%	20%
2	779	287	779	97	175	700	700	20%	20%	20%	20%
3	3,192	541	3,351	144	700	31,969	31,969	97%	97%	97%	97%
4	32,122	17,294	27,919	5,017	31,969	16,459	16,459	75%	75%	75%	75%
5	23,764	13,967	19,794	2,150	16,459	3,594	3,594	75%	75%	75%	75%
6	5,002	1,868	4,418	373	3,594	14,197	14,197	51%	51%	51%	51%
7	27,437	2,666	27,437	309	14,197	2,259	2,259	100%	100%	100%	100%
8	2,281	31	2,244	15	2,259	792	792	129%	129%	129%	129%
9	538	107	527	89	792	2,286	2,286	79%	79%	79%	79%
10	2,878	55	2,878	29	2,286	72,431	72,431				
11	164,443	36,846	159,435	8,633	72,431						
12											

הגישה הסטנדרטית - חשיפות לאחר הפחתת בטחונות (CRM) לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון (CR5) (במיליוני ש"ח)

ליום 31 בדצמבר 2021											
א	1א	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	יב	יג
0%	2%	10%	20%	35%	50%	60%	75%	100%	150%	אחר	סה"כ חשיפות אשראי (אחרי CCF ואחרי CRM)
סוגי הנכסים											
1	73,331	-	-	-	-	-	-	-	-	-	73,331
ריבוניות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית											
2	-	-	-	1,234	-	-	-	-	-	-	1,234
ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית											
3	-	-	-	2,723	-	-	3	-	3	-	2,729
בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))											
4	-	-	-	1,448	-	-	-	-	-	-	1,448
חברות נירות ערך											
5	-	158	-	776	-	111	-	-	33,854	-	34,899
תאגידים											
6	-	-	-	-	-	-	-	23,064	2	-	23,066
חשיפות קמעונאיות ליחידים											
7	-	-	-	-	-	-	-	4,879	-	-	4,879
הלוואות לעסקים קטנים											
8	-	-	-	-	11,405	8,974	6,322	4,775	306	-	31,782
בביטחון נכס למגורים											
9	-	-	-	-	-	-	-	-	2,334	-	2,334
בביטחון נדל"ן מסחרי											
10	-	-	-	-	-	-	-	-	306	-	535
הלוואות בפיגור											
11	668	-	-	-	-	-	-	-	173	-	3,377
נכסים אחרים*											
11א	-	-	-	-	-	-	-	-	132	-	837
מזה: בגין מניות											
12	73,999	158	-	6,181	11,405	9,088	6,322	32,718	39,264	479	179,614
סך הכל											

היתרות בגילוי כוללות יתרות חוב מאזניות וחוז' מאזניות, למעט השקעות בתאגידים פיננסיים ומיסים נדחים מתחת לסף הניכוי הכפופים למשקל סיכון של 250%.

ליום 31 בדצמבר 2020											
א	1א	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	יב	יג
0%	2%	10%	20%	35%	50%	60%	75%	100%	150%	אחר	סה"כ חשיפות אשראי (אחרי CCF ואחרי CRM)
סוגי הנכסים											
1	70,498	-	-	-	-	-	-	-	-	-	70,498
ריבוניות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית											
2	-	-	-	876	-	-	-	-	-	-	876
ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית											
3	32	-	-	3,440	-	23	-	-	-	-	3,495
בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))											
5	-	294	-	752	-	155	-	-	31,735	-	32,936
תאגידים											
6	-	-	-	-	-	-	-	21,941	3	-	21,944
חשיפות קמעונאיות ליחידים											
7	-	-	-	-	-	-	-	4,791	-	-	4,791
הלוואות לעסקים קטנים											
8	-	-	-	-	10,546	7,506	3,932	5,471	291	-	27,746
בביטחון נכס למגורים											
9	-	-	-	-	-	-	-	-	2,259	-	2,259
בביטחון נדל"ן מסחרי											
10	-	-	-	-	-	-	-	-	351	-	616
הלוואות בפיגור											
11	683	-	-	-	-	-	-	-	127	-	2,907
נכסים אחרים*											
11א	-	-	-	-	-	-	-	-	93	-	301
מזה: בגין מניות											
12	71,213	294	-	5,068	10,546	7,684	3,932	32,203	36,650	478	168,068
סך הכל											

היתרות בגילוי כוללות יתרות חוב מאזניות וחוז' מאזניות, למעט השקעות בתאגידים פיננסיים ומיסים נדחים מתחת לסף הניכוי הכפופים למשקל סיכון של 250%.

מידע נוסף על סיכון אשראי

סיכון אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדירור וללא נגזרים)

הצריכה הפרטית לא נפגעה מהותית גם בעת משבר הקורונה, הבנקים בקבוצה מעמידים אשראי צרכני למגוון משקי בית המורכבים בעיקרם מאוכלוסיות יעד המאופיינות ברמת סיכון נמוכה מהממוצע, בעיקר לקוחות שכירים, חלקם ממערכת החינוך וממערכת הביטחון. מדיניות האשראי לאנשים פרטיים משקפת את תיאבון הסיכון של הבנק וכוונותיו לגבי רמות הסיכון אשר ברצונו ליטול וכן את הפרופיל הרצוי לתיק האשראי לאנשים פרטיים והיקפו ביחס לתיק האשראי הכולל.

השפעת התפשטות נגיף הקורונה על האשראי לאנשים פרטיים

נתוני הבנק מצביעים, כי שיעור האשראי הבעייתי של לקוחות פרטיים, על אף התמשכות משבר הקורונה, לא השתנה באופן מהותי. רובם המכריע של הלקוחות להם בוצעה הקפאת תשלומי הלוואות בתקופת המשבר, חזרו לשלם את ההלוואות כסדרן. הבנק עוקב בהתמדה ובאופן שוטף אחר נתוני המשק וכפועל יוצא מכך מבסס את חיתום האשראי על יכולת ההחזר העדכנית של לקוחותיו.

להלן התפלגות סיכון האשראי לאנשים פרטיים בישראל:

ליום 31 בדצמבר			
שינוי	2020	2021	
ב- %		במיליוני ש"ח	
12.0	4,865	5,449	יתרות עו"ש ויתרות מנוצלות בכרטיסי אשראי
4.3	16,468	17,184	הלוואות אחרות
6.1	21,333	22,633	סך כל סיכון האשראי המאזני
(0.1)	4,693	4,686	מסגרות עו"ש לא מנוצלות
0.8	7,287	7,346	מסגרות כרטיסי אשראי לא מנוצלות
(24.4)	1,204	910	סיכון אשראי חוץ מאזני אחר
(1.8)	13,184	12,942	סך כל סיכון האשראי החוץ מאזני
3.1	34,517	35,575	סך כל סיכון האשראי הכולל
3.5	20,529	21,254	ממוצע היקף האשראי המאזני, כולל משיכת יתר בעו"ש, כרטיסי אשראי והלוואות

להלן התפלגות סיכון האשראי הבעייתי מסך החובות לאנשים פרטיים בישראל:

31 בדצמבר			
שינוי	2020	2021	
ב- %		במיליוני ש"ח	
(10.3)	156	140	סיכון אשראי פגום
(27.1)	192	140	סיכון אשראי בעייתי לא פגום
3.3	34,169	35,295	סיכון אשראי לא בעייתי
3.1	34,517	35,575	סך כל סיכון האשראי
33.3	18	22	מזה: חובות שאינם פגומים בפיגור של 90 ימים או יותר
(9.7)	113	102	יתרת ארגוני החוב שבהסדר מתוך האשראי הבעייתי
0.36%		0.01%	שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור

לפרוט נוסף ראה פרק סיכון אשראי בסקירת הסיכונים בדוח ההנהלה והדירקטוריון ליום 31 בדצמבר 2021.

סיכונים בתיק ההלוואות לדיור

הבנק נוקט במדיניות אשראי מידתית המאפשרת על ידי דירקטוריון הבנק ונבחנת מידי שנה ומתעדכנת על פי השינויים והתמורות בארץ, שינויים ברגולציה וכיו"ב. כחלק ממדיניות זו, הבנק עוקב באופן שוטף אחר ההתפתחויות בתיק המשכנתאות ונוקט במגוון אמצעים לשם ניהול הסיכונים בו. הסיכונים נבחנים בהתאם למדיניות שנקבעה לגבי תיאבון הסיכון בתחום המשכנתאות, הן ברמת העסקה הבודדת והן ברמה של כלל תיק המשכנתאות של הקבוצה. הבנק מנהל את הסיכונים, בין השאר, על-ידי השתת מגבלות בפרמטרים שונים, כגון שיעור המימון (LTV), שיעור ההחזר מההכנסה, שיעור ההלוואות בריבית משתנה, שיעור ההלוואות הניתנות לתקופות ארוכות (מעל 25 שנה) ועוד. בעת מתן משכנתא, הבנק בוחן את ההסתברות לכשל על-ידי שימוש במודל סטטיסטי וגם בוחן את יכולת ההחזר של הלקוח בתרחישים אפשריים של שינויי ריבית. הבנק נוקט משנה זהירות בנכסים בהם המצב הרישומי מורכב, תוך מתן משקל יתר לטיב הלקוח ולשיעור המימון. הבנק מבצע בקרה חודשית אחר התפתחות מאפייני הסיכון בתיק המשכנתאות, בהתאם למגבלות על פי פרמטרים במדיניות האשראי. בנוסף נעשה מעקב אחר השתנות היקף החוב הבעייתי בתיק המשכנתאות ואחר שיעור הפיגורים בו והשוואת הנתונים לאלו של כלל המערכת הבנקאית. בשנת 2021 העמיד הבנק משכנתאות לציבור, בניטרול מיחזורים, בסכום כולל של 8,044 מיליון ש"ח, בהשוואה ל- 5,960 מיליון ש"ח בשנת 2020, גידול בשיעור של 35.0%. למרות הגידול האמור, קיימת עמידה בכל המגבלות שקבע הבנק, והא תואמת את העמידה בתיאבון הסיכון המידתי של הבנק.

השפעת התפשטות נגיף הקורונה על אשראי לדיור

החל מחודש מרס 2020, איפשר הבנק ללווים להקפיא את החזר התשלום החודשי של ההלוואות לדיור ולהסדיר לוח תשלומים מקל לפרעון החוב. נכון ליום 31 בדצמבר 2021, תשלומי ההלוואות שנדחו הסתכמו בסכום לא מהותי, וזאת כמפורט בבאור 1.1. לדוחות הכספיים.

ביום 30 בספטמבר 2021 פרסם בנק ישראל עדכון הקלות רגולטוריות הקשורות להוראות נב"ת 329 בנושא "מגבלות למתן הלוואות לדיור" במסגרת נב"ת 250 "התמודדות עם משבר הקורונה". העדכון כולל ביטול ההקלה שהתירה לבנק לאשר הלוואה לדיור שלא לצורך רכישת זכות במקרקעין ובמשכון דירה עד לשיעור מימון של 70% במקום עד לשיעור מימון של 50%. בנוסף, אשר להקלה שניתנה עד כה בנושא דרישת ההון הנוספת בשיעור של 1%, בוטלה ההקלה בגין הלוואות לכל מטרה. כך שהחל מיום תחילת התיקונים להוראה (מיום 1 באוקטובר 2021) דרישת ההון הנוספת בשיעור של 1% תחול בגין הלוואות לדיור ולא תחול בגין הלוואה לכל מטרה. המשמעות היא שבגין הלוואות לדיור שהועמדו מיום 19 במארס 2020 ועד ליום 30 בספטמבר 2021 לא חלה דרישת הון בשיעור של 1%. החל מינואר 2022 דרישת ההון בשיעור של 1% ממשיכה לחול על הלוואות למטרת דיור מכוח הוראות ניהול בנקאי תקין 329 ואינה חלה בגין הלוואה לדיור שלא לצורך רכישת זכות במקרקעין ובמשכון דירה (הלוואה "לכל מטרה").

עדכון מגבלות על חלק ההלוואה לדיור בריבית משתנה

ביום 27 בדצמבר 2020, פורסם תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין 329 בנושא "מגבלות למתן הלוואות לדיור", במסגרתו הוחלט לבטל את "מגבלת רבית הפריים" (לפיה היחס בין חלק ההלוואה בריבית משתנה הנושא רבית שעשויה להשתנות, תוך פחות מחמש שנים ממועד אישור ההלוואה, או ממועד קביעת שיעור הרבית הקודם, לבין סך ההלוואה, אינו עולה על 33%) ולהסתפק במגבלת הרבית המשתנה, הקובעת כי לפחות שליש מסך המשכנתא יינתן בריבית קבועה ועד שני השלישים הנותרים יינתנו בריבית משתנה. תחילת התיקונים להוראה היתה החל מיום 17 בינואר 2021. עבור הלוואה לדיור המיועדת למימון פירעון מוקדם של הלוואה בבנק, או בבנק אחר, התיקון חל מיום 28 בפברואר 2021.

ביום 6 באוקטובר 2021 פרסם בנק ישראל עדכון לקובץ שאלות ותשובות להוראת ניהול בנקאי תקין 329 בנושא "מגבלות למתן הלוואות לדיור" לפיו תאגיד בנקאי אינו רשאי להעמיד הלוואה נוספת לצורך מימון הון עצמי לרכישת דירה. בכדי לאפשר מימון ביניים למשפרי דיור נקבע כי תאגיד בנקאי רשאי להעמיד הלוואות גישור, בכפוף לקיומם של תנאים מסוימים כמפורט בקובץ. הובהר כי העדכון האמור לא יחול על הסכמים שנחתמו לפני מועד הפרסום (הסכמי רכישה, הסכמי הלוואה ואישור עקרוני למתן הלוואה).

כן עודכנה תשובה לשאלה נוספת המבהירה כי סיוע צד ג' למימון הון עצמי באמצעות הלוואה מוגבל לבני משפחה בדרגה ראשונה, ונוספו שאלות המבהירות התייחסות בעניין סיווג הלוואה לכל מטרה והלוואות מיחזור וכן הוספה התייחסות להבהרת חישוב התוספת ליעד ההון כפונקציה של יתרת ההלוואות לדיור.

עדכון הוראת נב"ת 451 "נהלים למתן הלוואות לדיור"

ביום 31 בינואר 2022 פרסם בנק ישראל עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין 451 "נהלים למתן הלוואות לדיור". התיקונים נועדו להקל על הלווים בתהליך נטילת המשכנתא בשלושה היבטים: שקיפות ויכולת השוואה, פשטות ויכולת הבנה ויעילות בביצוע התהליך. התיקון להוראה כולל, בין היתר, עדכון בתהליך מתן אישור עקרוני לרבות קביעת מבנה אחיד של האישור העקרוני, קביעת שלושה סלי משכנתא אחידים עם אפשרות למתן סל מותאם בהתאם לצרכי המבקש, הצגת הריבית הכוללת החזויה וסך התשלומים החזוי, קביעת לוח זמנים מוגדר למתן מענה לבקשת האישור העקרוני, אפשרות הגשת בקשה וקבלת אישור גם באופן מקוון ובטלפון, העמדה לרשות הציבור של מחשבון מקוון המאפשר ביצוע סימולציות של תמהילים שונים של הלוואות בטווחי זמן שונים לרבות של המסלולים האחדים וכן מידע שעל הבנק להציג ביישום האינטרנטי שהוא מציע ללקוחותיו לצורך בחינת כדאיות פירעון מוקדם. תחילת התיקונים להוראה ביום 31 באוגוסט 2022, אולם בנק רשאי לפעול בהתאם להוראה העדכנית או חלקה אף לפני מועד תחילתו של התיקון. הבנק נערך ליישום ההוראה.

להלן נתונים לגבי מאפיינים שונים של אשראי לדיור שהעמיד הבנק- שיעור מסך הביצועים החדשים:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2019	2020	2021	
			מאפיינים
27.3%	32.7%	34.5%	שיעור מימון מעל 60%
0.2%	0.1%	0.0%	שיעור החזר מהכנסה מעל 40% (למטרת רכישה ובהחזר חודשי)
57.4%	54.7%	58.0%	שיעור בריבית משתנה
1.9%	2.5%	2.1%	שיעור ההלוואות לכל מטרה
10.8%	11.0%	13.1%	שיעור ההלוואות למטרת השקעה מסך רכישת הדירות
22.2	22.6	23.0	תקופת פירעון מקורית ממוצעת בשנים (למטרת רכישה ובהחזר חודשי)

לפרטים נוספים ראה פרק סקירת הסיכונים בדוח דירקטוריון והנהלה של דוח כספי ליום 31 בדצמבר 2021.

סיכונים בענף הבינוי והנדל"ן

הבנק נוקט במדיניות אשראי מידתית וזהירה המאפשרת על ידי דירקטוריון הבנק, נבחנת מידי שנה ומתעדכנת על פי השינויים והתמורות בארץ, הן בתחום הנדל"ן בכלל והן בתחום האשראי בפרט, שינויים ברגולציה (כגון: הוראות המפקח על הבנקים ותקנות ממשלתיות) וכיו"ב. מדיניות זו באה לידי ביטוי בבחינת שיעור המימון, קביעת מגבלות שונות, ביצוע ניתוחי רגישות בליווי פרויקטים לבניה ובחינת שיעור ההון העצמי ודרישה למכירות מוקדמות, וזאת על מנת לצמצם ככל הניתן את הסיכונים.

כמו כן, אימץ הבנק מדיניות פרטנית ביחס לתחומי הפעילות השונים בתחום הנדל"ן והבינוי, ובהם ליווי בניה למגורים, ליווי בניה לנכסים מניבים וכן אשראי למימון נדל"ן מניב ביעוד למשרדים, מסחר ותעשייה.

בחינת בקשות חדשות למימון נדל"ן בבנק מאופיינות בפרמטרים שונים, בין היתר, מיקום הנכס, פיזור גאוגרפי, ייעודו (מגורים/משרדים/מסחר/תעשייה), סוג העסקה (תמ"א/מחיר למשתכן/מחיר מטרות וכד'). כמו כן נבחנת רמת הסיכון הנגזרת בכל מימון בהתייחס לשיעור המימון, תקופת המימון, איכות הלווה ואיתנותו. בהתייחס לכל האמור לעיל וכן פרמטרים נוספים, נקבעת רמת התמחור ורווחיות התיק. מעבר לבדיקות הנעשות באופן שוטף, מקיים הבנק דיון תקופתי בכל תיקי האשראי בענף הבינוי והנדל"ן, ובוחן את מצב הפרויקטים וכן את רמת הסיכון בכל פרויקט ומצמצם חשיפות בהתאם. ככלל, בחינת הפרויקטים מתבצעת על בסיס חודשי ועל פי דוחות ביצוע המתקבלים מאת המפקח על הפרויקט, כאשר הסיכונים הנבחנים הם, הן ברמת סיכון השוק והן ברמת סיכון הביצוע.

הבנק מקפיד לתמחר כל עסקה בהתאם לסיכון ולריתוק ההון הנדרש באמצעות כלים לחישוב תשואה.

ההפרשה להפסדי אשראי מחושבת בהתאם להוראות המפקח על הבנקים ונקבעת גם עבור ענף הבינוי והנדל"ן, על פי מאפייניו. יצוין, כי בנוסף למדידה כמותית זו, בוחן הבנק מדי רבעון, באופן סובייקטיבי את הצורך בהגדלה נוספת של מקדמי ההפרשה לענף הבינוי והנדל"ן, בהתחשב בהתפתחויות בסביבה העסקית ואינדיקציות נוספות, הרלוונטיות לרמת הסיכון הגלומה בתיק האשראי, ובמידת הצורך, מגדיל את מקדמי ההפרשה הקבוצתית. בחינה נוספת מבוצעת גם עבור לווים ספציפיים, ובמידת הצורך, נרשמת גם הפרשה ספציפית.

משבר הקורונה הביא לחוסר וודאות באשר להמשך הביקושים בתחום הנדל"ן המניב, כאשר קיימת שונות בין סוגי הנכסים המניבים. ככל שתהיה פגיעה בתחום זה, היא צפויה להשפיע בעיקר על נכסים ישנים שאינם באזורי ביקוש. הבנק בוחן באופן שוטף את מידת הפגיעה בנכסים מסוג זה. החל מתחילת המשבר בוצעה בחינה מעמיקה של כלל הלקוחות בתיק האשראי בבנק, תוך ניתוח השפעה אפשרית על פעילותם, התייחסות למימון קרקעות וליווי פרויקטים פעילים, ובחנת לפי יעוד הקרקע או הפרויקט (מגורים/משרדים/מסחר/תעשייה), מתוך כוונה למפות ולהציף סיכונים אפשריים בתיק האשראי לנדל"ן.

למועד הדיווח, שוק הנדל"ן בארץ מצוי במגמת גידול והתפתחות מואצת, בדגש על תחום המגורים, אך גם בתחום המשרדים והמסחר. מגמה זו, בשילוב עם מדיניות הבנק המידתית, הביאו לכך שלהערכת הבנק לא נרשמה השפעה מהותית על איכות התיק.

להלן נתונים על סיכון האשראי לציבור הבינוי והנדל"ן בישראל:

31 בדצמבר		
2021	2020	
במיליוני ש"ח		
		סיכון אשראי כולל⁽¹⁾ (3)
		נדל"ן שבנייתו לא הושלמה
		מזה: קרקע גולמית
		נדל"ן בתהליכי בניה
		נדל"ן שבנייתו הושלמה
		אחר ⁽²⁾
		סך הכל
3,630	2,296	
4,893	4,613	
5,185	4,494	
6,681	5,631	
20,389	17,034	

(1) מזה: אשראי המובטח בנדל"ן למגורים בסך של 7,522 מיליון ש"ח (4,402 מיליון ש"ח מאזני ו-3,120 מיליון ש"ח חוץ מאזני), אשראי המובטח בנדל"ן לתעשייה בסך של 800 מיליון ש"ח (717 מיליון ש"ח מאזני ו-83 מיליון ש"ח חוץ מאזני) ואשראי המובטח בנדל"ן למסחר ואחרים בסך של 5,386 מיליון ש"ח (4,993 מיליון ש"ח מאזני ו-393 מיליון ש"ח חוץ מאזני) (31.12.20 - 5,348 מיליון ש"ח, 770 מיליון ש"ח ו-5,285 מיליון ש"ח, בהתאמה).

(2) כולל אשראי ללווים בענף הבינוי והנדל"ן בישראל, להם בטחון שאינו נדל"ן, או לווים ששווי הנכס שלהם למימוש מהיר מבטיח פחות מ-50% מסך סיכון האשראי של הלווה.

(3) שיעור המימון הממוצע (משוקלל) ביחס לקרקע גולמית הינו 87%, ביחס לנדל"ן בתהליכי בניה 77% וביחס לנדל"ן שבנייתו הושלמה 75%.

שיעור האשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי מסך סיכון האשראי בענף הבינוי והנדל"ן ליום 31 בדצמבר 2021, עמד על 4.2%, בהשוואה ל-4.5% ליום 31 בדצמבר 2020.

שיעור האשראי הבעייתי מסיכון האשראי הכולל בענף הבינוי והנדל"ן ליום 31 בדצמבר 2021, עמד על 1.3%, בהשוואה ל-1.4% ליום 31 בדצמבר 2020.

חלק 5 א- סיכון אשראי של צד נגדי

סיכון אשראי של צד נגדי הוא הסיכון שהצד הנגדי לעסקה יכנס לכשל טרם מועד הסילוק הסופי של התשלומים בגין העסקה. הפסד כלכלי ייגרם אם בעת כניסתו של הצד הנגדי למצב של כשל, יהיו עסקאות עמו בעלות ערך כלכלי חיובי לבנק. סיכון אשראי צד נגדי בבנק מתבטא בפעילות בנגזרים מול מוסדות פיננסיים.

בניגוד לחשיפת האשראי, בה החשיפה היא חד צדדית והבנק נושא לבדו בסיכון להפסד, סיכון צד נגדי יוצר סיכון דו צדדי להפסד וזאת בהתאם להיות ערך העסקה חיובי או שלילי עבור כל אחד מצדדי העסקה. שווי השוק של העסקאות אינו וודאי והוא יכול להשתנות לאורך חיי העסקה, בשל שינויים בפרמטרים הרלוונטיים בשוק.

החשיפה למוסדות פיננסיים מושפעת, הן ממצבו הספציפי של כל מוסד ומוסד והן מסיכון המדינה בה הוא פועל. פעילות הבנק מול מוסדות פיננסיים, ובכלל זה קביעת סמכויות וקריטריונים להעמדת מסגרות לפעילות מעוגנת במדיניות ובנהלים של הבנק שאושרו על ידי הדירקטוריון.

מוסדות פיננסיים כוללים בנקים, בנקים להשקעות, חברות ביטוח, ברוקרים או דילרים וגופים מוסדיים הכוללים בעיקר קרנות פנסיה. במסגרת מסמך מדיניות האשראי של הבנק קבע דירקטוריון הבנק מדיניות ותיאבון לסיכון ברמת הקבוצה לפעילות מול בנקים ובתי השקעות, הן ברמת תיאבון הסיכון הכולל והן ברמת החשיפה לצד הנגדי הבודד בחתך סוג החשיפה וטווח העסקה, ותוך התחשבות בהון העצמי של הבנק ומשקל החשיפות בו.

מדיניות האשראי של הבנק בהתייחס לאופי והיקף החשיפות מול צדדים נגדיים מתבססת על מספר פרמטרים הנגזרים מחוסנו הפיננסי של הצד הנגדי ובכלל זה: דירוג האשראי שניתן למוסד על ידי חברות הדירוג המובילות בעולם (S&P-I, Moody's, Fitch), היקף ההון העצמי שלו, רווחיות, גובה ה-CDS (Credit Default Swap), מבנה הבעלות, המדינה בה הוא פועל וכדומה.

לצורך כימות ואמידת החשיפה של הצדדים הנגדיים עושה הבנק שימוש במתודולוגיה פנימית המשקללת את הסיכון הגלום בעסקאות על פי מאפייני הסיכון - סוג העסקה ומאפייניה, תקופת העסקה וכדומה.

כחלק מניהול סיכונים הצד הנגדי השוטפים, מבצע הבנק בקרה יומית שוטפת על עמידה במגבלות קווי האשראי שהוקצו לפעילות מול בנקים ובתי השקעות הכוללת בחינה ודיווח שוטפים על שינויים בדירוגי הצדדים הנגדיים להם מוקצים קווי אשראי, וכן שינויים במרווח האשראי בהם הם נסחרים.

קווי האשראי למוסדות בהם, בין היתר, נצפו שינויים משמעותיים בפרמטרים האמורים, נבחנים מחדש במסגרת וועדות האשראי השונות. כמו כן, לבנק מדיניות אשראי מפורטת בכל הקשור בהסתמכות על בטחונות בפעילות בנגזרים של לקוחות פעילי שוק ההון. בצד זה מבצע הבנק מעקב שוטף וצמוד על סיכון התיק ביחס לבטחונות ולמסגרות הפעילות המאושרות על בסיס מדיניות האשראי שדירקטוריון הבנק קבע.

התיאבון לסיכון המידתי שהוגדר על ידי דירקטוריון הבנק מקבל ביטוי בהתפלגות חשיפת האשראי למוסדות פיננסיים אשר מרביתה הינה מול מוסדות המדורגים בדירוגים גבוהים.

בנוסף הקבוצה מנהלת את החשיפות לחלק מהצדדים הנגדיים באמצעות הסכמי קיזוז (Netting) מול בנקים המצמצמים באופן משמעותי את הסיכון להכנסות ולהון הקבוצה במצבי חדלות פרעון של מוסדות אלו, כמפורט בהמשך.

עיקר חשיפת האשראי הנוכחית של הקבוצה (90%) מיוחסת למוסדות פיננסיים זרים מובילים במדינות OECD, המדורגים בקבוצות הדירוג AAA עד A- כאשר 3% מסך החשיפה מדורג בטווח שבין AAA עד AA-.

סיכון האשראי המאזני של הקבוצה למוסדות פיננסיים זרים כולל השקעה של כ-244 מיליון ש"ח באגרות חוב במט"ח. תיק אגרות החוב, הכלול בחשיפה למוסדות פיננסיים זרים, מפוזר וכולו בדירוג השקעה (Investment Grade), מזה כ-53% מדורגות בדירוג A- ומעלה. משך החיים הממוצע של התיק עומד על כ-3 שנים.

בנוסף, כולל סיכון האשראי המאזני פקדונות שהופקדו בבנקים זרים בהיקף של כ-2.2 מיליארד ש"ח, בעיקר לתקופה קצרה של יום עד שבוע. ליום 31 בדצמבר 2021, אין מדינה בה קיימת לקבוצת הבנק חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים העולה על 15% מבסיס ההון של הבנק, המהווה סך של 1,814 מיליון ש"ח (כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 202 בדבר רכיבי ההון).

הסכמים מפחיתי סיכון

ככלל, הקבוצה מנהלת את החשיפות לצדדים נגדיים, מולם הבנק פעיל בנגזרים לא סחירים (OTC), באמצעות הסכמי קיזוז (Netting) מול צדדים נגדיים, רובם המכריע בנקים ומוסדות פיננסיים, המצמצמים את הסיכון להון הקבוצה במצבי חדלות פירעון של צדדים נגדיים אלו באופן משמעותי, כדלהלן:

- הסכם ISDA MASTER הוא ההסכם הבסיסי הנהוג בין צדדים נגדיים ויתרונו העיקרי הוא היכולת לבצע קיזוז (Netting) של התחייבויות במקרה של פשיטת רגל של אחד הצדדים כך שהחשיפה מצטמצמת לחשיפה נטו.
- CSA הוא נספח להסכם ISDA ליצירת והפעלת מנגנון הדדי של העברת נכסים נזילים להבטחת חשיפות בעסקאות פתוחות בין צדדים נגדיים, וזאת לאחר חישוב החשיפה.

סיכון סליקה (Settlement Risk) - מהות הסיכון היא שבתהליך סליקת העסקאות, הבנק יעביר תשלום או נכס, אך לא יקבל את התמורה או יקבלה כעבור פרק זמן מסוים. מדיניות הבנק הינה למזער את החשיפה לסיכונים הסליקה, תוך פגיעה מינימאלית בפעילות העסקית היוצרת את החשיפה לסיכונים סליקה. במסגרת זו, הבנק קובע מגבלות ביחס לחשיפה לסיכונים סליקה, הן ביחס לקווי הסליקה והן ביחס למאפייניהם של הצדדים הנגדיים לפעילות הסליקה.

הבנק פועל למזעור סיכונים הסליקה בעסקאות החלפת מטבע וסולק את הרוב המכריע של עסקאות אלו דרך מסלוקת ה-CLS (באמצעות חבר המסלוקה) לגבי אותם מטבעות ועסקאות המשתתפים ב-CLS. ככלל, במסגרת הסכמי ה-ISDA של הבנק, אין דרישה לספק בטחונות נוספים במקרה של הורדת דרוג אשראי של התאגיד הבנקאי.

סיכון אשראי צד נגדי SA-CCR

במרס 2014, פרסמה וועדת באזל לפיקוח בנקאי (BCBS) הוראה בדבר "גישה סטנדרטית לחישוב חשיפה לסיכון אשראי צד נגדי SA-CCR". גישה זו היא חלק ממסמך "הוראת באזל 3 - השלמת הרפורמות לאחר המשבר" המוכרת גם כ"באזל 4". בספטמבר 2017, שלח בנק ישראל דרישה לביצוע סקר השפעה כמותית. הבנק ביצע את הסקר כנדרש. שיטת המדידה החדשה צפויה לשנות את אופן חישוב הקצאת ההון בגין סיכון אשראי הגלום במכשירים נגזרים. ההוראה נכנסה לתוקף באיחוד האירופאי בתאריך 28 ביוני 2021. על פי חוזר שפירסם בנק ישראל בדצמבר 2021 נקבע שהיישום בישראל ייכנס לתוקף החל מתאריך ה-1 ביולי 2022. הבנק נערך לכניסת ההוראה לתוקף.

מדידה והלימות הון - התאמת שווי בגין סיכון אשראי (CVA)

בדצמבר 2021 פרסם בנק ישראל חוזר עבור הוראת ה-CVA שתיכלל תחת נב"ת A208 – "התאמת שווי בגין סיכון אשראי" (הוראה זו תחליף את חישוב ה-CVA המחושב היום בנספח ג' להוראה 203). הוראה זו קובעת כיצד יש לחשב את הקצאת ההון לכיסוי הסיכון להתאמת שווי בגין סיכון אשראי (CVA Credit Valuation Adjustment). ה-CVA משקף את ההתאמות במחירים חסרי סיכון ועסקאות מימון ני"ע שיתרחש בעקבות כשל פוטנציאלי של הצד הנגדי בנגזרים.

בתאריך ה-30/01/2022 בנק ישראל פירסם חוזר ובו הוא דוחה את יישום הוראת ה-CVA ל-01/01/2025, וזאת בהמשך להודעת האיחוד האירופי מיום 27/10/2021 על דחיית יישום הוראת ה-CVA באירופה לתאריך זה.

דיווח על החשיפה לסיכונים אשראי צד נגדי

ההנהלה ודירקטוריון הבנק וועדותיו מקבלים מגוון דיווחים על החשיפה לסיכונים אשראי צד נגדי, ובחתכים שונים על ידי גורמי הניהול, הפיקוח והבקרה. מערך הביניים שבמערך הפיננסי מדווח מגוון דיווחים מיידיים ואחרים על גובה, היקף ואופי החשיפה.

ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1) (במיליוני ₪)

ליום 31 בדצמבר 2021				
א	ב	ה	ו	
עלות שחלוף	חשיפה פוטנציאלית עתידית	EAD לאחר CRM	RWA	
546	1,219	833	386	1 שיטת החשיפה הנוכחית
-	-	-	-	3 הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקאות מימון ניירות ערך (SFT))
546	1,219	833	386	6 סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2020				
א	ב	ה	ו	
עלות שחלוף	חשיפה פוטנציאלית עתידית	EAD לאחר CRM	RWA	
696	1,339	936	642	1 שיטת החשיפה הנוכחית
-	-	-	-	3 הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקאות מימון ניירות ערך (SFT))
696	1,339	936	642	6 סך הכל

הקצאת הון בגין התאמת שערון לסיכון אשראי (CVA) (CCR2) (במיליוני ₪)

א	ב	א	ב	
ליום 31 בדצמבר 2021	ליום 31 בדצמבר 2020	EAD לאחר CRM	RWA	
746	167	867	176	3 סך כל התיקים שמחשבים בגינם CVA לפי הגישה הסטנדרטית

הגישה הסטנדרטית - חשיפות לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לאחר הפחתת בטחונות (CRM) לפי תיק פיקוחי ומשקלות סיכון (CCR3)

(במיליוני ₪)

ליום 31 בדצמבר 2021									
א	א1	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט
0%	2%	10%	20%	50%	75%	100%	150%	אחר	סך חשיפת אשראי
סוגי הנכסים									
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	4	-	-	-	-	-	4
-	-	-	173	-	-	-	-	-	173
-	-	-	326	-	-	-	-	-	326
-	14	-	32	9	-	260	-	-	315
-	-	-	-	-	-	13	-	-	13
-	-	-	-	-	-	2	-	-	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	14	-	535	9	-	275	-	-	833
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

ליום 31 בדצמבר 2020

ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	א
סך חשיפת אשראי	אחר	150%	100%	75%	50%	20%	10%	2%	0%
סוגי הנכסים									
104	-	-	-	-	-	-	-	-	104
43	-	-	-	-	-	43	-	-	-
172	-	-	-	-	2	170	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
599	-	-	576	-	6	3	-	14	-
17	-	-	17	-	-	-	-	-	-
1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
936	-	-	594	-	8	216	-	14	104

נגזרים מעבר לדלפק (OTC)

השיטה שבה נעשה שימוש בבנק כדי להקצות הון כלכלי בגין נגזרים מעבר לדלפק (OTC) הינה "שיטת החשיפה הנוכחית", לפי נספח ג' בהוראת ניהול בנקאי תקין 203, לפיה מחושבת עלות השחלוף הנוכחית על ידי שערות חוזים למחיר שוק, כך שהחשיפה הנוכחית תיכלל ללא צורך באמידתה, ולאחר מכן יתווסף מקדם ה"תוספת" ("add-on") כדי לשקף את החשיפה הפוטנציאלית העתידית למשך יתרת חיי החוזה.

הרכב הביטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) (CCR5) (במיליוני ₪)

ליום 31 בדצמבר 2021

א	ב	ג	ד	ה	ו
ביטחון שמשמש בעסקאות נגזרים					
שוי הוגן של ביטחון שהתקבל	שוי הוגן של ביטחון שהופקד	שוי הוגן של ביטחון שהתקבל	שוי הוגן של ביטחון שהופקד	שוי הוגן של ביטחון שהתקבל	שוי הוגן של ביטחון שהופקד
לא מנותק	לא מנותק	לא מנותק	לא מנותק	לא מנותק	לא מנותק
-	317	-	13	-	845
-	95	76	1,302	-	-
-	318	-	722	845	-
-	42	-	78	-	-
-	-	-	-	-	-
-	18	-	-	-	-
-	143	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	933	76	2,115	845	845

ליום 31 בדצמבר 2020

א	ב	ג	ד	ה	ו
ביטחון שמשמש בעסקאות נגזרים					
ביטחון שמשמש בעסקאות (SFTs) למימון ניירות ערך					
שווי הוגן של ביטחון שהתקבל		שווי הוגן של ביטחון שהופקד		שווי הוגן של ביטחון	שווי הוגן של ביטחון שהופקד
מנותק	לא מנותק	מנותק	לא מנותק	שהתקבל	שהופקד
-	325	-	38	-	11
-	65	11	1,379	-	-
-	421	-	683	11	-
-	76	-	82	-	-
-	-	-	-	-	-
-	20	-	-	-	-
-	191	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	1,098	11	2,182	11	11

(*)הוצג מחדש

חשיפות לנגזרי אשראי (CCR6) (במיליוני ש"ח)

א		ב		א	
ליום 31 בדצמבר 2020		ליום 31 בדצמבר 2021			
הגנה שנרכשה	הגנה שנמכרה	הגנה שנרכשה	הגנה שנמכרה		
-	-	-	-	סכומים נקובים	
-	-	-	-	עסקאות החלף כשל אשראי מול ישות יחידה (Single-name credit defaults swaps)	
-	-	-	-	עסקאות החלף כשל אשראי בהתאם למדד מסויים (index credit default swap)	
-	-	-	-	עסקאות החלפת תשואה כוללת	
-	-	-	-	אופציות אשראי	
-	-	-	-	נגזרי אשראי אחרים	
-	-	-	-	סך הכל סכומים נקובים	
-	-	-	-	ערכי שווי הוגן	
-	-	-	-	שווי הוגן חיובי (נכס)	
-	-	-	-	שווי הוגן שלילי (התחייבות)	

נכון ליום 31 בדצמבר 2021 וליום 31 בדצמבר 2020, לא קיימות עסקאות מסוג זה בבנק.

חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים (CCR8) (במיליוני ש"ח)

א		ב		א		ב	
ליום 31 בדצמבר 2020		ליום 31 בדצמבר 2021		ליום 31 בדצמבר 2020		ליום 31 בדצמבר 2021	
EAD לאחר		EAD לאחר		RWA		CRM	
RWA		RWA		CRM		RWA	
143	1,112	154	1,045	1	3	6	32
-	-	-	-	-	-	-	-
1	3	6	32	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-
142	976	148	880	-	133	-	133
-	-	-	-	-	-	-	-
82	82	78	78	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-
82	82	78	78	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-

חלק 6 - סיכון שוק

מידע כללי על סיכון שוק

סיכון שוק (סיכון פיננסי) הינו סיכון קיים או עתידי להפסד או לירידת ערך הנובעים משינוי בשווי הכלכלי של מכשיר פיננסי, תיק מסוים או קבוצת תיקים וברמה הכוללת, עקב שינויים במחירים, שערי מטבע, מרווחים ופרמטרים אחרים בשווקים, ובכללם: סיכון ריבית, סיכון מטבע, סיכון אינפלציה, סיכון מחיר מניות וסיכון תגודתיות.

בעקבות ההתאוששות המהירה ממשבר הקורונה והביקוש הגובר לסחורות בעולם, הצפי הוא לעלייה במדד המחירים לצרכן וכפועל יוצא השוק צופה שבנקים מרכזיים בעולם יעלו את הריבית המקומית.

מתחילת שנת 2022 הציגו מדדי המניות ירידות שערים, וזאת לעומת שנת 2021 שאופיינה בעלויות שערים משמעותיות במדדי המניות בארץ ובעולם.

אסטרטגיה וניהול

אסטרטגיית סיכון השוק של הבנק נגזרת מהאסטרטגיה הכוללת של הבנק, מהחסיבות והמערכים העסקיים וממסמך מדיניות ניהול הסיכונים הפיננסיים. המשימה העיקרית בניהול סיכון השוק היא זיהוי גורמי סיכון השוק, מדידתם הערכתם וניהולם באופן שוטף.

ניהול סיכונים השוק מתבצע בראייה כוללת של פעילות הבנק והקבוצה. תחומי הפעילות ומסגרות הסיכון מאושרים על ידי ההנהלה והדירקטוריון. ניהול סיכונים השוק מתבצע בשני מוקדי סיכון עיקריים - התיק הבנקאי והתיק למסחר:

התיק הבנקאי כולל את כל העסקאות אשר מטרתן ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק לטווח בינוני/ארוך. הפעילות בתיק הבנקאי כוללת את ניהול המקורות והשימושים והחשיפות לסיכונים שוק ונדילות. ניהול סיכון השוק מנוהל ומתבצע על ידי המערך הפיננסי שמרכז ומתאם את הנושא ברמת הבנק והקבוצה.

תחומי האחריות העיקריים של המערך הפיננסי בניהול הנכסים וההתחייבויות הם: ניהול כלל הנכסים וההתחייבויות של הבנק, ניהול ההון הפנוי של הבנק, ניהול החשיפות לסיכונים שוק בתיק הבנקאי, ניהול הנדילות העסקית והסטטוטורית, ניהול סיכון הנדילות וכן הקצאת המקורות לשימושים השונים באמצעות יישום מחירי מעבר וניהול וגידור החשיפות המאזניות באמצעות מכשירים נגזרים.

הגדרת **התיק למסחר** נגזרת מהוראות באזל והיא כוללת את תיק ניירות הערך ועסקאות נגזרים עם כוונת מסחר בטווח הקצר וכן פעולות בנגזרים שאינן למטרות הגנה או גידור. הפעילות בתיק למסחר מתבצעת על ידי חדר עסקאות מטבע חוץ שבחטיבה לנכסי לקוחות ועל ידי המערך הפיננסי. בקרת הפוזיציות בתיק למסחר ובקרת עמידה במגבלות Stop Loss שנקבעו, מבוצעות ברמה תוך יומית על ידי מערך הביניים בקו ההגנה הראשון.

מדיניות ניהול הסיכונים הפיננסיים

לבנק מדיניות מפורטת לניהול החשיפה לסיכונים פיננסיים המאושרת מדי שנה על ידי ההנהלה והדירקטוריון. מסמך המדיניות מתווה ומפרט, בין היתר, תיאבון כולל לסיכונים פיננסיים ותיאבון לסיכון בחתך הסיכון הבודד, עקרונות לפעילות ומגבלות לסיכונים השוק אליהם חשוף הבנק וברמת המכשירים והיחידות השונות במערך הפיננסי ובחטיבה לניהול נכסי לקוחות.

הובלת מסמך המדיניות, גיבושו והצגתו, נעשית ע"י החטיבה לניהול סיכונים בשיתוף עם המערך הפיננסי.

ניהול הסיכונים בבנק מיועד הן לצורך גידור כלכלי והן לצורך גידור חשבונאי ותיאבון הסיכון בא לידי ביטוי באמצעות קביעת מגבלות סיכון/הפסד כמותיות ואיכותיות. מדידת ניהול סיכונים השוק כוללת מגבלות בהתאם לתיאבון הסיכון על החשיפות הפיננסיות (השווי הכלכלי והרווח החשבונאי). מגבלות אלו נועדו להגביל את הנזק שעלול להיגרם לבנק כתוצאה משינויים לא צפויים בגורמי הסיכון השונים הקיימים בשווקים הפיננסיים. מערכת המגבלות תוחמת את השפעת החשיפה של שינויים בלתי צפויים בגורמי הסיכון השונים לרבות שיעורי הריבית, אינפלציה, ושערי חליפין. חשיפות במגבלות עיקריות על סיכונים שוק מדווחות בדוחות הכספיים של הבנק.

ניהול סיכון שוק קבוצתי

היבט מרכזי במדיניות ניהול סיכונים השוק ותיאבון הקבוצה לסיכונים שוק הינו מיסוד תיאבון סיכון קבוצתי לרבות עקרונות מנחים לפעילות חברת הבת הבנקאית בקבוצה, אשר קובעת לעצמה מדיניות לניהול סיכון השוק בהלימה עם המדיניות הקבוצתית.

אמידה ובקרה של סיכונים השוק מתבצעות על בסיס מתודולוגיה אחידה ברמת הקבוצה וברמת הבנק סולו, בהנחיית החטיבה לניהול סיכונים ובשים לב לגודל ההון ולאופי הפעילות של חברת הבת.

חלק מהראייה הכוללת של חשיפת הקבוצה לסיכונים שוק הינו המידע על מצב החשיפות בחברה הבת הבנקאית, והן מדווחות להנהלה ולדירקטוריון לפחות אחת לרבעון, בהתאם לרמת הסיכון. בנוסף, הבנק בוחן באופן שוטף, את תיאבון הסיכון ואת סיכונים השוק בפועל של הקבוצה.

סיכויי שוק

סיכויי השוק הנוצרים כתוצאה מהפעילות בתיק הבנקאי ובתיק למסחר מוגדרים במסמך המדיניות ונקבעה לגביהם מסגרת תיאבון סיכון. להלן גורמי הסיכון העיקריים:

חשיפת ריבית - סיכון הריבית הוא סיכון לרווחים או להון הנובע מתזוזות בשיעורי הריבית. שינויים בריבית משפיעים על רווחי הבנק באמצעות שינוי בהכנסות נטו, ועל שווי נכסי הבנק, התחייבויותיו ומכשיריו חוץ מאזניים, מכיוון שהערך הנוכחי של תזרימי מזומנים עתידיים (או אף התזרימים עצמם) משתנה כאשר חל שינוי בשיעורי הריבית. מקורותיו העיקריות של סיכון הריבית שאליו נחשף הבנק כוללות: סיכון תמחור מחדש, סיכון עקום התשואה, סיכון בסיס (מרווח), סיכון אופציות.

סיכון הריבית בתיק, הינו הסיכון הדומיננטי אליו חשוף הבנק בכל הקשור להשפעה על השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות ועל הרווח. הבנק מנהל את סיכויי הריבית בהתאם להוראת בנק ישראל בנושא ניהול סיכון הריבית (הוראה 333) ובהתאם למדיניות לניהול הסיכונים הפיננסיים. בחישוב השווי ההוגן החשבונאי לצורך הדיווח, נעשה שימוש בעקומי היוון אשר מייצגים את מחירי הכסף של הבנק ומביאים בחשבון את מרווחי האשראי. בחישוב החשיפה הכלכלית, לצורכי ניהול סיכון השוק, נעשה שימוש בעקומי היוון המייצגים את מחירי הכסף של הבנק וללא מרווחי אשראי.

חשיפת בסיס - סיכון הבסיס הוא סיכון קיים או עתידי להכנסות ולהון הקבוצה שעלול להתרחש כתוצאה משינויים בלתי צפויים במדד המחירים לצרכן, או בשערי החליפין עקב ההפרש בין שווי הנכסים לבין שווי ההתחייבויות (כולל השפעת עסקאות עתידיות ואופציות גלומות בכל מגזר הצמדה). חשיפת הבסיס נמדדת ומנוהלת באופן שוטף בכל אחד ממגזרי ההצמדה השונים: המגזר הצמוד למדד המחירים לצרכן, המגזר במטבע חוץ ובשקלים הצמודים למטבע חוץ.

חשיפת בסיס נוצרת כתוצאה מאי הקבלה בעיתוי, בבסיס המדידה ובסכומי ההשקעה עם או ללא פעולות גידור. על פי כללי החשבונאות ההון מוגדר כמקור שקלי לא צמוד, כך שההשקעה של ההון במגזר שאינו המגזר השקלי הלא צמוד מוגדרת כחשיפת בסיס.

סיכויי אופציות - סיכויי אופציות הם הסיכון להפסד הנובע משינויים בפרמטרים המשפיעים על שוויין של האופציות, לרבות סטיות התקן.

סיכון מניות - הינו סיכון להפסד כתוצאה משינויים בשערי המניות או מדדי המניות.

דיווח

הדירקטוריון, הוועדה לניהול סיכונים והנהלה מקבלים לפחות אחת לרבעון דיווחים בין היתר במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני ובדיווח הייעודי של המערך הפיננסי. הדיווחים כוללים את עיקרי החשיפות ורמות הסיכון המנוצלות מתוך המסגרות המאושרות, סיכום אירועי דיווח (הפסדים, חריגות לפי סמכויות, אירועים חריגים), בקשות ואישורים להרחבת פעילויות והרשאות לפעילויות השונות בהתאם למדרג סמכויות ותמונת סיכון כוללת לפעילות הבנק וחברות הבנות. כמו כן, נבחנו גם שינויים נדרשים בהתאם לשינויים בפעילויות הבנק והקבוצה ו/או שינויים בסביבת הבנק והקבוצה או בשווקים הפיננסיים. הדירקטוריון והוועדה לניהול סיכונים מקבלים דיווח שוטף בהינתן חריגה ממגבלה שבסמכות הדירקטוריון.

כמו כן ישנם בבנק מספר מנגנונים המאפשרים דוח ותגובה מיידית להתפתחויות חריגות בשווקים:

1. הוועדה לעניינים שוטפים בראשות המנכ"ל, או מנהל הסיכונים הפיננסיים מתכנסת שלוש פעמים בשבוע בהשתתפות חברי הנהלה ומנהלים בכירים, וביניהם גם מנהל הסיכונים הראשי ודנה על סמך דיווחים ניהוליים במצב הנזילות בשקלים ובמטבע חוץ, בסיכון השוק (לרבות סיכון הריבית של הבנק), בהתפתחויות הפיננסיות בשווקים הפיננסיים, ובמוצרים חדשים. בנוסף, אחת לשבוע נערכת סקירה של מערך הביניים על פעילות הנוסטרו.
2. דיון ייעודי בהנהלה מתקיים אחת לחודשיים בנושאי ניהול נכסים והתחייבויות והשקעות נוסטרו. בדיון נדונים התפתחויות בחשיפות הפיננסיות של הבנק לרבות, סיכון הריבית, סיכון הנזילות, פעילות בתיק הנוסטרו ונושאים נוספים הקשורים לניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק.
3. דיון בראשות המנכ"ל בהתפתחויות בתיק הנוסטרו ובהתפתחויות בשווקים הפיננסיים מתקיים לפחות אחת לרבעון.
4. ישיבות הנהלה השבועיות, במסגרתן דנה הנהלה בין היתר ובהתאם לצורך, במגוון נושאים בתחום ניהול ובקרת הסיכונים הפיננסיים.
5. במסגרת תכנית הנהלה להתמודדות עם תרחישי קיצון בתחום סיכויי שוק, מתקיימת בחינה שוטפת של התממשות ארבעה פרמטרים כלכליים לפחות, מעבר לסף תגובה שנקבע מראש.
6. במסגרת תכנית הנהלה לטיפול במשבר נזילות, מבוצע מעקב וניטור שוטף אחר אינדיקטורים לזיהוי מוקדם של לחצי נזילות.

7. ועדת הדירקטוריון לניהול סיכונים המתכנסת לפחות 6 פעמים בשנה לצורך דיון פרטני על החשיפות הפיננסיות העיקריות בבנק והתאמתן לתיאבון הסיכון, וזאת בנוסף לדיון במסמך הסיכונים הרבעוני המוגש לדיון גם בהנהלה ובדירקטוריון, אחת לרבעון.

מערכות לזיהוי, מדידה, אמידה וניהול של סיכוני השוק

לצורך זיהוי ומדידת חשיפות לסיכוני שוק עושה הבנק שימוש במערכות ניהול סיכונים מתקדמות המשמשות כבסיס מידע עבור מדידת הסיכון. לצורך מדידת הסיכון נעשה שימוש במודלים מקובלים ומתוקפים. אמידת תוצאות מדדי הסיכון בתחום סיכוני השוק והריבית מתבצעת באמצעות מערכת מרכזית אחת וכן במספר מערכות ייעודיות נוספות המודדות את הסיכונים בפעילויות ספציפיות. מערכות מידע אלו משמשות את הבנק בביצוע תהליכים שונים, בחישוב מדדי סיכון ומבחני קיצון, וכן בתהליכי פיקוח ובקרה המתקיימים באופן שוטף בקווי ההגנה השונים.

כלים לניהול סיכון שוק

הבנק עושה שימוש במספר כלים לניהול סיכון השוק כגון שימוש במודלים מקובלים לניהול, מדידת והערכת סיכון שוק לרבות מדדי חשיפה לשחיקה בשווי ההון כתוצאה משינוי בלתי צפוי בגורמי הסיכון, מדד הערך בסיכון (Value at Risk), מדד לחישוב השפעת שינויים בשיעור הריבית על הרווחים שימדדו בהתאם להוראות הדיווח לציבור וכן מבחני קיצון. כמו כן קיים בבנק תהליך סדור לתיקוף מודלים בכדי להבטיח את נאותות השימוש בהם, והתאמתם לצרכי הבנק ולדרישות הרגולציה.

מודל הגישה הכלכלית לבחינת רגישות לריבית - המודל אומד את רגישות השווי ההון הכלכלי לשינוי מידי של עקום הריבית באופן מקבילי ולא מקבילי ובעוצמות שינוי שונות המשקפות מצב עסקים רגיל או מצבי קיצון. השפעת שינוי זה נבחנת על שווי התיק הבנקאי, התיק למסחר וסך הבנק והקבוצה תחת הנחות שונות.

מודל הערך בסיכון (ה-Var) שיטה היסטורית - המודל אומד את השחיקה הצפויה בשווי ההון (נכסים והתחייבויות, לרבות מכשירים פיננסיים נגזרים), במהלך אופק השקעה של 21 ימים, בהינתן רמת מובהקות של 99%. נתוני ה-Var מחושבים בבנק בתדירות יומית, על תיקים שונים (כגון: התיק הבנקאי והתיק למסחר). מבוצע תהליך בחינה בדיעבד (Back Testing) בלתי תלוי, על פי קריטריונים שהוגדרו בוועדת באזל במטרה לבחון את תקפות מודל ה-Var.

מודל גישת הרווחים לבחינת רגישות ריבית - המודל מציג את השפעתם של שינויים בריבית על הכנסות הריבית נטו החזויות והכנסות הריבית מגלגול עסקאות על פי הנחות מסוימות.

כלים לאמידת סיכוני אופציות - חדר העסקאות במט"ח של הבנק סוחר במגוון של מוצרים פיננסיים - ובכלל זה באופציות מט"ח. הנהלת הבנק קבעה מגבלות על פעילות דסק אופציות בחדר העסקאות ביחס לפעילות המותרת באופציות במונחי הפסד מקסימאלי בתרחישים מסוימים. התרחישים מתייחסים לשינויים סימולטניים בשער החליפין ובתנודתיות של נכסי הבסיס. כמו כן נקבעו מגבלות נוספות במונחי מדדי רגישות (Greeks) וכן קיימת מגבלת Var לאופק של יום אחד.

כלי הניהול ובקרת סיכוני אופציות בחדר עסקאות מט"ח כוללים: שימוש במטריצת Vol-Spot המראה את החשיפה כתוצאה משינוי של שער חליפין ותנודתיות בתרחישים שונים. בנוסף, נעשה שימוש במדד הרגישות Rho הבוחן את השינוי בשווי הפוזיציה במקרה של תזוזות בעקום הריבית. כמו כן נעשה שימוש במודל Weighted Vega לניהול החשיפה לסיכון התנודתיות.

תרחישי קיצון פרמטריים - דירקטוריון הבנק קבע מגבלה על גובה השחיקה המקסימאלי בשווי ההון בגין שינוי בגורמי סיכון השוק, הנבדקת באמצעות הפעלתם של תרחישי קיצון. מגבלה זו נקבעה לעד 10% מסך ההון העצמי.

מדיניות גידור ו/או הפחתת סיכונים

הבנק עושה שימוש במספר כלים לניהול והפחתת סיכוני ריבית באמצעות קנייה ומכירה של אגרות חוב ממשלתיות, ובאמצעות הנפקת מכשירי חוב. בנוסף, הבנק פועל בנגזרים למטרות גידור או הגנה של חשיפות מאזניות ובכדי לגדר חשבונאית את סיכון הריבית בפעילות במכשירי אג"ח במט"ח בעלי מח"מ ארוך ובינוני בהתאם לכללי החשבונאות.

הבנק פועל במכשירים נגזרים לניהול פוזיציות הריבית והבסיס באמצעות עסקאות פרוורד, עסקאות סוואפ ופעילות באופציות. העסקאות הן בעלות רמה גבוהה של נזילות, וניתן באמצעותן להעביר חשיפות ממגזר הצמדה אחד לאחר בקלות יחסית. אחת לחודש נבחן שינוי הערך הכלכלי הנובע משינוי בשווקים על התיק הבנקאי כולל גידורים. כמו כן מתבצעות ישיבות תיאום רבות עם כל היחידות הרלוונטיות בנושא ניהול סיכון השוק והריבית.

ממשל תאגידי לניהול סיכון שוק

מערך הפיקוח והבקרה על סיכונים פיננסיים ובכללם סיכוני שוק, מושתת על שלושה קווי הגנה כמפורט להלן.

קו הגנה ראשון:

יחידת מערך הביניים כפופה למנהל המחלקה הפיננסית שבחטיבת משאבים וניהול פיננסי, ומתמחה בביצוע בקורות על פעילות הנוסטרו, פעילות היחידה לניהול פיננסי בתחום ניהול הנכסים וההתחייבויות, ניהול הנזילות וכן על הפעילות בחדר עסקאות מטבע חוץ שבחטיבה לניהול נכסי לקוחות. היחידה מטרת את הסיכונים הפיננסיים השונים סמוך להיווצרותם, ככל הניתן, מבצעת בקרה שוטפת של המגבלות בהתאם למדיניות הפיננסית, מפתחת בקורות ונהלי עבודה לצמצום חשיפת הבנק ומבצעת בקורות לאיתור מעילות, הונאות והתנהגות לא אתית. במסגרת פעילותה בודקת היחידה את העמידה במגבלות שנקבעו על ידי ההנהלה והדירקטוריון לגבי הפוזיציות השונות הן ברמה תוך יומית והן בדיעבד ומבצעת תרחישי קיצון בתיקים ספציפיים.

המערך האחורי בחטיבת המשאבים אחראי על סליקת העסקאות והעברת הכספים ובמסגרת זאת מבצע בקורות תפעוליות תוך יומיות על ביצוע העסקאות במטבע חוץ ובשקלים, הן בחדר עסקאות מטבע חוץ והן ביחידות נוסטרו מטבע חוץ ושקלים.

קו הגנה שני:

היחידה לניהול סיכונים שוק ונזילות ולתיקוף מודלים בחטיבה לניהול סיכונים, אחראית להתאמה של פרופיל הסיכון לתיאבון הסיכון שנקבע בידי הדירקטוריון וההנהלה הבכירה, ובתוך כך אחראית על גיבוש ועדכון מסגרת ניהול הסיכונים הפיננסיים, זיהוי והערכת סיכונים באופן בלתי תלוי בקו העסקים, אתגור נאותות הבקורות, התשומות והתפוקות בקו הראשון ובחינת אפקטיביות המגבלות. כמו כן, היחידה מבצעת תיקוף למודלים שבשימוש הבנק.

קו הגנה שלישי:

מערך הביקורת הפנימית של הבנק משלב בתוכניות העבודה השנתיות שלו ביקורות בנושא ניהול סיכונים פיננסיים בבנק, ובכללן ביקורות על היחידות השונות במערך הפיננסי והיחידות הרלוונטיות בקו ההגנה השני. מבין תפקידיו של המבקר הפנימי לבחון את גיבוש ויישום המדיניות והחלטות הדירקטוריון, את עמידת היחידות במגבלות שנקבעו, קיום הבקרה בנושא, ואת מהימנות וזמינות המידע הניהולי והדיווחים הפיננסיים המוצגים לדירקטוריון ולהנהלת הבנק. כמו כן, קו ההגנה השלישי כולל את כל גופי הביקורת החיצוניים.

סיכונים שוק בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים

במסגרת יישום הוראות באזל הקבוצה מיישמת את הגישה הסטנדרטית בגין החשיפה לסיכונים שוק. להלן פרוט נכסי סיכון בגין רכיבי סיכון השוק:

סיכון שוק בשיטה הסטנדרטית (MR1)

א	ב	
ליום 31 בדצמבר 2021	ליום 31 בדצמבר 2020	
סכומים במיליוני ש"ח		
		מוצרים ישירים (outright products)
549	415	1 סיכון שיעור ריבית (כלל וספציפי)
1	1	2 סיכון פוזיציה במניות (כללי וספציפי)
13	263	3 סיכון שער חליפין
-	-	4 סיכון סחורות
		אופציות
-	-	5 הגישה הפשוטה
-	-	6 גישת דלתה-פלוס
120	204	7 גישת התרחישים
-	-	8 איגוח
683	883	9 סך הכל

הערך בסיכון VAR

התיאבון לסיכון

ערך ה-**VAR** ההיסטורי של הקבוצה ליום 31 בדצמבר 2021 עמד על כ-75 מיליון ש"ח, לעומת סך של כ-305 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2020. משקלו של ה-**VAR** ביחס לסך כל ההון ליום 31 בדצמבר 2021 עומד על כ-0.72%. במהלך השנה חלה ירידה משמעותית בערך בסיכון עקב יציאת תצפיות של שינויים חדים בגורמי הסיכון שנצפו בתחילת משבר הקורונה ממודל החישוב. הערך בסיכון (VAR) הינו נמוך ביחס להון הבנק ומשקף את החשיפות המידתיות של הקבוצה לסיכון שוק.

בחינת Back Testing

הקבוצה והבנק פועלים בהתמדה לשיפור איכות החיזוי של מודל ה-VAR ההיסטורי באמצעות בחינה שוטפת של ה-Back Testing. בחינת ה-Back Testing של מודל ה-VAR ההיסטורי מראה כי בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021 נרשם מקרה אחד בו ההפסד התיאורטי היומי הקבוצתי עלה על ערך ה-VAR שנחזה. על פי תוצאות הבדיקה, המודל עומד בקריטריונים שהוגדרו על ידי ועדת באזל לקבלת המודל.

החשיפה בבסיס

ניהול החשיפה

- ניהול הסיכונים בחשיפות הבסיס והשקעת ההון במגזרי ההצמדה השונים נעשה בהתבסס על הערכות ותחזיות שוטפות של הגורמים הניהוליים השונים במערך הפיננסי לגבי התפתחויות צפויות בשוקי הכספים וההון.
- תמהיל ההשקעה של ההון במגזרי ההצמדה השונים מנוהל באופן שוטף בכפוף למגבלות, ועל בסיס התחזיות לגבי משתני השוק הרלוונטיים תוך ניצול פערי המחירים בין עלות המקורות ותשואת השימושים במגזרי ההצמדה השונים וכדאיותן של פוזיציות "יתר" או "חסר" בכל מגזר פעילות.
- במסגרת ניהול מאזני ההצמדה נעזר הבנק, בין השאר, במכשירים פיננסיים נגזרים, כאמצעי לניטרול החשיפה לסיכונים בבסיס וברבית.

התיאבון לסיכון

דירקטוריון הבנק קבע מגבלות לגבי הפוזיציות המותרות (עודף או חוסר) של נכסים על התחייבויות לפי מגזרי הצמדה. בנוסף, קבעה הנהלת הבנק גם מגבלות פרטניות ברמת חדרי העסקאות והיחידות העסקיות השונות היוצרות סיכונים בסיס, על היקף החשיפה בבסיס.

החשיפה בבסיס בפועל

להלן מאפייני החשיפה במגזרי ההצמדה בהם נתוני סוף התקופה שונים מהותית מהנתונים המאפיינים את שנת הדיווח. נתוני החשיפות להלן מבוססים על גישה כלכלית, המחושבת על בסיס יומי לעומת הגישה החשבונאית המוצגת בבאזר נכסים והתחייבויות לפי בסיס הצמדה.

שנת 2021	מט"י צמוד מדד
	במיליוני ש"ח
סוף תקופה	3,607
מינימום	2,187
מקסימום	4,274
ממוצע	3,398

ניהול סיכונים במכשירים פיננסיים נגזרים

הבנק פועל במגוון מכשירים פיננסיים נגזרים כחלק מניהול סיכונים השוק (חשיפות בסיס ורבית) וכן כשירות ללקוחותיו, בהם מהוות האופציות (לרבות מסלולי הברירה) תחום בעל מרכיב גבוה יותר של סיכון שוק. במסגרת זו פעיל הבנק בעיקר באופציות על שערי החליפין של מספר מטבעות זרים ביחס לשקל.

מדיניות ניהול סיכונים המכשירים הנגזרים, לרבות: היקפי הפעילות ומגוון המכשירים המותרים לשימוש, מאושרת במסגרת דירקטוריון הבנק, ועדת הדירקטוריון לניהול סיכונים והנהלה. דירקטוריון הבנק קבע מגבלות לגבי היקף מסלולי הברירה המגלמים אופציות "גלומות" וכן לגבי גובה ההפסד המרבי בהתקיים תרחישים מסוימים בגין האופציות שהבנק פועל בהם כעושה שוק.

תיאבון הסיכון

השקעה במכשירים נגזרים לסוגיהם נעשית לאחר בחינת כל מכשיר לגופו והתאמתו לצרכים הפיננסיים של הבנק וליכולתו לתפעל אותו באופן מיטבי, וכן ליכולתו לנטר את הסיכון בגינו הן בצד סיכון השוק והן בצד סיכון האשראי עבור עסקאות בהן הבנק פועל כמתווך עבור לקוחותיו.

פיקוח ובקרת ניהול סיכונים המכשירים הנגזרים

פעילות הבנק במכשירים פיננסיים נגזרים מבוקרת ומפוקחת על ידי מערך הביניים ועל ידי יחידת תחום ניהול סיכונים שוק ונזילות. החשיפות לסיכונים שבפעילות במכשירים נגזרים אל מול מגבלות החשיפה שנקבעו מרוכזות ומדווחות במסגרת מסמך הסיכונים

הרבעוני, המובא לדיון ולאישור בהנהלה, בועדה לניהול סיכונים ובדירקטוריון. הכנסות המימון ממכשירים נגזרים אחרים מפורטות בביאור "הכנסות מימון שאינן מריבית" בדוחות הכספיים.

חדר עסקאות מט"ח

החדר סוחר במגוון של מכשירים פיננסיים במטבע חוץ. כמו כן, מונה ע"י האוצר לעושה שוק ראשי באג"ח ממשלתי שקלי. החדר פועל בשווקי המטבע באמצעות עסקאות ספוט, עסקאות ריבית, אופציות OTC ואופציות מט"ח/שקל הנסחרות בבורסה בת"א. החדר פועל במטבעות העיקריים בעולם כאשר עיקר פעילות החדר הינה במטבע דולר/שקל. החשיפה הנוצרת הן בבסיס והן בריבית, כתוצאה מפעילות זו, נכללת במסגרת המגבלות המאושרות על ידי הדירקטוריון לחשיפות בבסיס ובריבית.

חלק 6 א - סיכון ריבית בתיק הבנקאי (IRRBB) ובתיק למסחר

- סיכון הריבית הוא סיכון לרווחים או להון הנובע מתזוזות בשיעורי הריבית. שינויים בריבית משפיעים על רווחי הבנק באמצעות שינוי בהכנסות נטו, ובנוסף משפיעים על שווי נכסי הבנק, התחייבויותיו ומכשירים חוץ מאזניים, מכיוון שהערך הנוכחי של תזרימי מזומנים עתידיים או אף התזרימים עצמם משתנה כאשר חל שינוי בשיעורי הריבית. צורותיו העיקריות של סיכון הריבית שאליו נחשף הבנק כוללות:
- סיכון תמחור מחדש הנובע מהבדלי עיתוי בתקופות לפירעון (בריבית קבועה) ובמועדי תמחור מחדש (בריבית משתנה) של נכסים התחייבויות ופוזיציות חוץ מאזניות של הבנק.
 - סיכון עקום התשואה הנובע מתזוזות בלתי צפויות של עקום התשואה המשפיעות באופן שלילי על רווחי התאגיד הבנקאי או על השווי הכלכלי.
 - סיכון בסיס הריבית הנובע ממתאם לא מושלם בשינויים של שיעורי הריבית בשווקים פיננסיים שונים או במכשירים שונים הדומים במאפייני התמחור מחדש.
 - סיכון אופציות הנובע משינוי עיתוי או בהיקף תזרים המזומנים של מכשיר פיננסי עקב שינויים בשיעורי ריבית השוק.
- בניהול החשיפות לסיכונים שוק מבחין הבנק בין החשיפות הנוצרות כחלק מהניהול השוטף של הנכסים וההתחייבויות של הבנק (התיק הבנקאי) לבין החשיפות בתיק למסחר, זאת בהתבסס על מדיניות מפורטת שאישר דירקטוריון הבנק להגדרת התיק הבנקאי והתיק למסחר.

ניהול סיכון וחשיפת הריבית בתיק הבנקאי

מטרת ניהול סיכון הריבית בתיק הבנקאי היא להשיא את רווחיות הבנק ולשמור על יציבות ההון, תוך ניהול השפעות השינוי בשיעורי הריבית. הבנק עושה שימוש בשתי גישות עיקריות למדידה והערכה של סיכון הריבית בתיק הבנקאי:

הגישה הכלכלית - מעריכה את השפעת שינוי מקבילי ולא מקבילי בעוצמות שונות בשערי הריבית על השווי ההוגן, המחושב כהפרש בין היוון הנכסים וההתחייבויות במחירי הכסף הנוכחיים של הבנק לבין היווןם במחירי הכסף לאחר יישום התרחיש. בגישה זו הבנק מתבסס על מודלים התנהגותיים לגבי פריסת העו"ש ולגבי פירעונות מוקדמים במשכנתאות ופדיונות מוקדמים בפיקדונות עם תחנת יציאה. תדירות המדידה היא יומית.

גישת הרווחים - גישה חשבונאית המעריכה את השפעת שינוי בשערי הריבית על הכנסות הריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית. בגישה זו הבנק מניח שיעורי מחזור מלאים במועדי הפירעון החוזיים או במועדי התמחור מחדש עבור כל פעילות, כאשר אופק החישוב הוא למשך שנה אחת קדימה. בגישה זו נלקח בחשבון גם שינוי בשווי הון בתיק למסחר ומתקיימות הנחות לגבי רצפת ריבית בתרחישים של ירידת ריבית. במהלך השנה האחרונה, שולבה בתרחישי הריבית התייחסות למרווח הפיקדונות בהתאם לסוג המפקיד. לצורך ניהול השוטף, נלקחת בחשבון השפעה על קרן ההון בתיק הזמין. כמו כן, תדירות המדידה היא חודשית.

בנוסף לשתי גישות אלו, הבנק מבצע ניתוחי רגישות שונים, מבחני קיצון בשערי הריבית, וכן בוחן את הערך בסיכון (VaR).

ניהול ובקרת סיכון הריבית בתיק הבנקאי מתבצע על בסיס שוטף ובדיעבד, ברובו במערכת מרכזית לניהול נכסים והתחייבויות. החשיפה העיקרית לסיכונים ריבית בבנק מיוחסת לפעילות המימון במגזר השקלי הלא צמוד ובמגזר צמוד המדד, ונובעת ממאפייני ההשקעה, הנגזרים מטווח השימושים והמקורות במגזרים אלה.

על מנת למזער את סיכון הריבית בתיק הבנקאי וכחלק מניהול הנכסים וההתחייבויות, הבנק עושה שימוש בכלים שונים, לרבות באמצעות הנפקת אגרות חוב ופעילות בנגזרים.

הנחות מפתח

סיכון הריבית והשווי ההוגן נמדד ומנוהל על בסיס הנחות שונות באשר לזמני הפירעון של הנכסים וההתחייבויות: לשם כך נעשה שימוש במודלים הבאים:

מודל פריסת עו"ש - ביתרות חשבונות העובר ושב שאינן נושאות ריבית קיימות יתרות זכות בסכום יציב לאורך זמן. הבנק חישב באמצעות מודל ייעודי מהי יתרת העו"ש היציבה לאורך זמן מתוך כלל העו"ש וקבע כי תקופת הפרעון של יתרה זו בחישוב החשיפה לריבית תהיה למספר שנים. התקופה הממוצעת לתמחור מחדש המוקצה לפיקדונות לפי דרישה הינה 8.21 חודשים, והתקופה הארוכה ביותר לתמחור מחדש המוקצה לפיקדונות לפי דרישה הינה 5 שנים.

מודל פירעונות מוקדמים במשכנתאות - ניהול חשיפות הריבית מביא בחשבון את השפעת הפרעונות המוקדמים של הלוואות לדיור בהתבסס על מודל סטטיסטי התנהגותי הלוקה בחשבון את מאפייני ההלוואה, הלקוח ותנאי השוק.

מודל תמחור אופציה גלומה - לצורך חישוב השווי ההוגן ולאמידת סיכון הריבית בגישה הכלכלית של פיקדונות הברירה, נעשה שימוש במודל המחשב את שווי האופציה הגלומה בפיקדונות אלו.

מודל פדיונות מוקדמים בפיקדונות עם תחנות יציאה - ניהול חשיפות הריבית מביא בחשבון את השפעת הפדיונות המוקדמים של פיקדונות עם תחנות יציאה בהתבסס על מודל סטטיסטי התנהגותי, הלוקה בחשבון את מאפייני הפיקדון, הלקוח ותנאי השוק

התיאבון לסיכון

תיאבון הסיכון לריבית כפי שמשקף במגבלות שהוגדרו במדיניות הבנק הינו מידתי, וניצול מסגרות החשיפה מבוצע בהתאם להערכות הבנק בנוגע לשיעורי הריבית הצפויים ולמבנה עקום הריבית הצפוי באופקי זמן שונים ובכפוף למגבלות שהוגדרו במדיניות הסיכונים הפיננסיים. דירקטוריון הבנק קבע מגבלה על החשיפה לסיכונים הריבית בתיק הבנקאי באמצעות תחיימת החשיפה המקסימאלית לשחיקת השווי ההוגן של ההון העצמי בעקבות שינוי מקביל של 1% בסך כל מגזרי ההצמדה. מגבלה זו לרבות מגבלות נוספות שנקבעו, מנוטרות בתדירות יומית. בנוסף קבעה הנהלת הבנק מגבלות פרטניות ברמת חדרי העסקאות והיחידות העסקיות השונות היוצרות סיכונים ריבית, לגבי היקף חשיפת הריבית המותרת ביחס להון העצמי. תרחישי קיצון - דירקטוריון הבנק קבע מגבלה על גובה השחיקה המקסימאלי בשווי ההוגן הנבדקת בתדירות יומית באמצעות הפעלתם של מספר תרחישי קיצון לרבות מגבלה על השפעת זעזוע סטנדרטי בריבית (2%) על התיק הבנקאי. בנוסף, נקבעו מגבלות לתרחישי זעזוע בשיעורי ריבית הגבוהים מ-2%. תוצאות התרחישים ומשמעותן מדווחות לפחות אחת לרבעון להנהלה, לוועדה לניהול סיכונים ולדירקטוריון.

מידע כמותי על סיכון ריבית בתיק הבנקאי ובתיק למסחר

כימות החשיפה בתיק הבנקאי משולבת בחישוב מודל VaR, וכן במבחני הקיצון, ונועד להגביר את אפקטיביות ניהול סיכון הריבית בבנק הן בתיק הבנקאי והן בתיק למסחר. הבנק מודד ומעריך את רגישות התיק הבנקאי לשינויים בריבית בהתאם לנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין 333 בנושא סיכון הריבית. המדידה נעשית הן ברמת מגזר הצמדה והן ברמת פעילות בודדת, ומודדת באופן שוטף את השפעת זעזוע סטנדרטי (קרי שינוי בלתי צפוי בעקום הריבית בשיעור של 100 נקודות בסיס), על השווי הכלכלי.

ניתוח רגישות להשפעת החשיפה לשינויים בריבית המבוססת על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים

להלן מידע על נכסים והתחייבויות החשופים לשינויים בריבית על פי שוויים ההוגן, כולל ניתוח רגישות לגבי השפעת שינויים פוטנציאליים בשיעור הריבית על שוויים ההוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו, למעט פריטים לא כספיים, על פי כללים חשבונאיים:

1. שווי הוגן נטו מותאם ⁽¹⁾ של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו

ליום 31 בדצמבר 2021					
שקל לא צמוד (6)	שקל צמוד למדד (6)	מטבע חוץ - דולר (7)	מטבע חוץ - אחר	סך הכל	
במיליוני ש"ח					
146,885	14,016	10,794	2,714	174,409	נכסים פיננסיים *
29,014	267	33,703	8,479	71,463	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים
128,904	10,046	22,355	4,308	165,613	התחייבויות פיננסיות
42,159	487	22,262	6,884	71,792	סכום לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים
4,836	3,750	(120)	1	8,467	שווי הוגן נטו
(987)	-	-	-	(987)	השפעת התחייבויות לזכויות עובדים
566	-	123	-	689	השפעת פריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה
4,415	3,750	3	1	8,169	שווי הוגן נטו מותאם ⁽¹⁾
4,615	3,686	(214)	48	8,135	מזה: תיק בנקאי

ליום 31 בדצמבר 2020					
שקל לא צמוד	שקל צמוד למדד	מטבע חוץ - דולר	מטבע חוץ - אחר	סך הכל	
במיליוני ש"ח					
137,497	12,484	9,857	3,019	162,857	נכסים פיננסיים *
28,061	230	29,079	8,552	65,922	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים
120,701	9,735	19,202	4,337	153,975	התחייבויות פיננסיות *
38,629	514	19,972	7,225	66,340	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים
6,228	2,465	(238)	9	8,464	שווי הוגן נטו
(960)	-	-	-	(960)	השפעת התחייבויות לזכויות עובדים
359	-	6	-	365	השפעת פריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה
5,627	2,465	(232)	9	7,869	שווי הוגן נטו מותאם ⁽¹⁾
5,632	2,464	(347)	50	7,799	מזה: תיק בנקאי

לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים ראה ב"אור 32 א' בדו"ח הכספי.

* למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים.

2. השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו מותאם ⁽¹⁾ של הבנקים וחברות מאוחדות שלו

ליום 31 בדצמבר 2021					
שקל לא צמוד (2)(6)	שקל צמוד למדד (2)(5)(6)	מטבע חוץ - דולר (5)(7)	מטבע חוץ - אחר (5)	סך הכל	
במיליוני ש"ח					
97	(124)	42	(25)	(10)	שינויים מקבילים
108	(122)	43	(25)	4	עלייה במקביל של 1%
(26)	131	(38)	24	91	מזה: תיק בנקאי
(35)	130	(41)	26	80	ירידה במקביל של 1%
					מזה: תיק בנקאי
(94)	(38)	21	(16)	(127)	שינויים לא מקבילים
(94)	(38)	22	(14)	(124)	התללה ⁽³⁾
157	10	(9)	(1)	157	מזה: תיק בנקאי
162	11	(11)	-	162	השטחה ⁽⁴⁾
178	(44)	9	(10)	133	מזה: תיק בנקאי
187	(42)	7	(9)	143	עליית ריבית בטווח הקצר
(70)	44	(3)	6	(23)	מזה: תיק בנקאי
(76)	43	(3)	8	(28)	ירידת ריבית בטווח הקצר
					מזה: תיק בנקאי

ליום 31 בדצמבר 2020				
שקל לא צמוד ⁽²⁾	שקל צמוד למדד ⁽²⁾⁽⁵⁾	מטבע חוץ - דולר ⁽⁵⁾	מטבע חוץ - אחר ⁽⁵⁾	סך הכל
במיליוני ש"ח				
47	(88)	(15)	(30)	(86)
48	(87)	(8)	(30)	(77)
113	87	13	34	247
119	88	10	32	249
שינויים מקבילים				
עלייה במקביל של 1%				
מזה: תיק בנקאי				
ירידה במקביל של 1%				
מזה: תיק בנקאי				
שינויים לא מקבילים				
התללה ⁽³⁾				
מזה: תיק בנקאי				
השטחה ⁽⁴⁾				
מזה: תיק בנקאי				
עליית ריבית בטווח הקצר				
מזה: תיק בנקאי				
ירידת ריבית בטווח הקצר				
מזה: תיק בנקאי				

בטבלה זו מוצג השינוי בשווי ההוגן נטו המותאם של כל המכשירים הפיננסיים, בהנחה שחל השינוי שצוין בכל שיעורי הריבית בכל מגזרי ההצמדה.

3. השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית⁽⁹⁾

31 בדצמבר 2020			31 בדצמבר 2021			
סך הכל ⁽⁸⁾	הכנסות מימון שאינן מריבית	הכנסות רבית	סך הכל ⁽⁸⁾	הכנסות מימון שאינן מריבית	הכנסות רבית	
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			
419	1	418	534	5	529	שינויים מקבילים
417	-	417	528	-	528	עלייה במקביל של 1%
(725)	(1)	(724)	(652)	(6)	(646)	מזה: תיק בנקאי
(724)	-	(724)	(646)	-	(646)	ירידה במקביל של 1%
						מזה: תיק בנקאי

(1) שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים, ולאחר השפעת התחייבות לזכויות עובדים ופריסה לתקופות של פקדונות לפי דרישה (עו"ש). מודל פירעונות מוקדמים של

משכנתאות ומודל פירעונות מוקדמים של פיקדונות הציבור. פירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן המותאם של המכשירים הפיננסיים, ראה באור 32 א' בדוח הכספי.

(2) פיקדונות ברירה מוצגים לפי מגזר גובר. בבנק קיים גם מודל תמחור המבוסס על אופציה גלומה. הפערים בשווי ההוגן ובהשפעה על חשיפת הריבית אינם מהותיים, לגבי פיקדונות ברירה "פיקדונות ברירה מוצגים לפי מגזר גובר, בבנק קיים גם מודל תמחור המבוסס על אופציה גלומה. הפערים בשווי ההוגן ובהשפעה על חשיפת הריבית אינם מהותיים)..

(3) התללה - ירידה בריבית בטווח הקצר ועליה בריבית בטווח הארוך.

(4) השטחה - עליה בריבית בטווח הקצר וירידה בריבית בטווח הארוך.

(5) בתרחיש ירידת ריבית במגזרים צמוד המדד ובמט"ח נלקחת בחישוב סביבת רבית שלילית.

(6) במהלך הרבעון הרביעי בוצע עדכון למודל פיקדונות לפי דרישה (עו"ש) שהביא לעלייה בסך של 112 מ' ₪ בשווי ההוגן בבסיס. בתרחיש עליית ריבית של 1% עלה השווי ההוגן בכ-51 מ' ₪ ובתרחיש ירידת ריבית של 1% ירד השווי ההוגן בכ-51 מ' ₪. מספרי השוואה לא הוצגו מחדש.

(7) במהלך הרבעון הרביעי בוצע עדכון למודל פירעונות מוקדמים במשכנתאות שהביא לעלייה בסך של 11 מ' ₪ בשווי ההוגן בבסיס. בתרחיש עליית ריבית של 1% עלה השווי ההוגן בכ-49 מ' ₪ ובתרחיש ירידת ריבית של 1% ירד השווי ההוגן בכ-35 מ' ₪. מספרי השוואה לא הוצגו מחדש.

(8) לאחר השפעות מקדונות.

(9) בתרחיש ירידת ריבית המשקפים ריבית שלילית, חושבה השפעת התרחיש על ההכנסות נטו מריבית, בהתאם להנחות השונות.

מידע נוסף על חשיפה לשינויים בשערי הריבית

חשיפה כוללת של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית ליום 31 בדצמבר 2021

עם דרישה עד חודש	מעל חודש עד 3 חודשים	מעל 3 עד 5 שנים	מעל 5 עד 10 שנים	מעל 10 עד 20 שנים	מעל 20 שנה	ללא תקופת פרעון
במיליוני ש"ח						
127,785	5,495	7,945	13,172	11,923	5,957	1,830
36,655	17,675	10,251	4,029	1,657	1,196	997
116,348	5,876	9,487	13,646	18,128	1,153	1,012
34,503	16,818	10,831	5,288	2,297	2,601	997
13,589	476	(2,122)	(1,733)	(6,845)	3,399	818

נכסים פיננסיים*
 סכומים אחרים לקבל**
 התחייבויות פיננסיות*
 סכומים אחרים לשלם**
 החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית

פירוט נוסף של החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית

א. לפי מהות הפעילות:

החשיפה בתיק הבנקאי
 החשיפה בתיק למסחר

13,864	644	(2,088)	(2,163)	(6,875)	3,351	1,288	29	818
(275)	(168)	(34)	430	30	48	2	-	-

ב. לפי בסיסי הצמדה

מטבעי ישראלי לא צמוד
 מטבעי ישראלי צמוד מדד
 מטבע חוץ (לרבות צמוד מט"ח)

13,739	(485)	(2,002)	(4,885)	(5,770)	2,914	836	(18)	818
31	260	439	2,272	14	310	377	47	-
(184)	701	(559)	880	(1,089)	175	77	-	-

ג. השפעות על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית

השפעת התחייבויות לזכויות עובדים
 השפעת פריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה
 השפעת פירעונות מוקדמים בהלוואות לדיור
 השפעת הנחות התנהגותיות אחרות

(9)	(12)	(47)	(104)	(95)	(279)	(357)	(84)	-
13,810	-	-	-	(13,121)	-	-	-	-
115	223	858	1,162	(200)	(374)	(1,352)	(264)	-
(641)	(159)	(708)	1,261	142	64	28	-	-

31 בדצמבר 2020			31 בדצמבר 2021		
משך חיים ממוצע אפקטיבי	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	משך חיים ממוצע אפקטיבי	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן
בשנים	באחוזים	במיליוני ש"ח	בשנים	באחוזים	במיליוני ש"ח
0.87	1.97	163,909	0.82	2.11	176,153
0.43		66,713	0.44	-	72,460
0.69	0.48	154,355	0.73	0.65	165,936
0.89		68,091	0.78	-	73,776
		8,176			8,901

נכסים פיננסיים*
 סכומים אחרים לקבל**
 התחייבויות פיננסיות*
 סכומים אחרים לשלם**
 החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית

פירוט נוסף של החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית

						א. לפי מהות הפעילות:	
***0.76		8,110	***0.72		8,868	החשיפה בתיק הבנקאי	
***0.57		66	***0.62		33	החשיפה בתיק למסחר	
						ב. לפי בסיסי הצמדה	
***0.61		5,934	***0.61		5,147	מטבע ישראלי לא צמוד	
***2.81		2,465	***2.84		3,750	מטבע ישראלי צמוד מדד	
***0.60		(223)	***0.53		4	מטבע חוץ (לרבות צמוד מט"ח)	
						ג. השפעות על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית	
0.03		0.01	(960)	0.03	(0.01)	(987)	השפעת התחייבויות לזכויות עובדים
0.11		0.08	365	0.13	0.13	689	השפעת פריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה
(0.05)		(0.18)	(86)	(0.04)	(0.17)	168	השפעת פירעונות מוקדמים בהלוואות לדיוור
(0.02)		-	(5)	0.01	-	(13)	השפעת הנחות התנהגותיות אחרות

הערות כלליות:
 - פירוט נוסף על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית בכל מגזר של הנכסים הפיננסיים ושל ההתחייבויות הפיננסיות, לפי סעיפי המאזן השונים, יימסרו לכל מבקש.
 - בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מייצגים את הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים של כל מכשיר פיננסי ושל סכומים אחרים לקבל ולשלם, לאחר השפעת התחייבויות לזכויות עובדים, השפעת מודל פירעונות מוקדמים של משכנתאות, השפעת מודל פירעונות מוקדמים בפיקדונות הציבור והשפעת פריסת פיקדונות לפי דרישה, כשהם מהווים בעקבות להנחות שלפיהן חושב השווי ההוגן של המכשיר הפיננסי. לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים, ראה ביאור 32 א' בדוח הכספי.
 - הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים הנובעים מפיקדונות לפי דרישה חושב בהתאם להנחות לגבי תקופות לפירעון המשמשות את הבנק לניהול סיכוני ריבית.
 - שיעור תשואה פנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים ממכשיר פיננסי אל השווי ההוגן הכלול בגינו בביאור 32 א' בדוח הכספי.
 - משך חיים ממוצע אפקטיבי של קבוצת מכשירים פיננסיים מהווה קירוב לשינוי באחוזים בשווי ההוגן של קבוצת המכשירים הפיננסיים שיגרם כתוצאה משינוי קטן (גידול של 0.1%) בשיעור התשואה הפנימי של כל אחד מהמכשירים הפיננסיים.
 * למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים. לאחר השפעת פריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה, ולאחר השפעת מודל פירעונות מוקדמים משכנתאות.
 ** סכומים לקבל ולשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, לאחר השפעה של ההתחייבויות לזכויות עובדים.
 *** ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.

חלק 6 ב - מניות

ההשקעה במניות ובמכשירים המשקפים סיכון מנייתי, נועדה לשפר את פיזור הסיכונים ואת גיוון מקורות ההכנסה לטווח הבינוני-ארוך של ההון הפנוי. ההשקעה מתבצעת ככלל בקרנות השקעה פרטיות, במדדי מניות מובילים בשווקי ההון בארה"ב ובאירופה ובמניות מחלקות דיבידנד, הנסחרות במדד ת"א 125, וזאת תוך בדיקת נאותות כדאיות ההשקעה טרם הרכישה.

בנוסף למגבלות הרגולטוריות בכל הקשור להגבלת היקף ההשקעה המותר לתאגידים בנקאיים בתאגידים ריאליים, הגדיר דירקטוריון הבנק תיאבון סיכון עבור פעילות במניות. דירקטוריון הבנק קבע מגבלות על גובה ההשקעה, תמהיל ההשקעה - לרבות מגבלה על החשיפה המטבעית ומגבלות על אפיקי השקעה. מערכת המדידה משמשת לצורך ניהול ובקרת התיק הן בשקלים והן במטבע חוץ.

הטיפול החשבוני במניות בתיק הזמין למכירה מבוצע באופן בו העלות נרשמת בספרים לפי שער רכישת המניה, כאשר השערון נעשה בשוטרף מול שער השוק המתקבל מהבורסה. הפער בין העלות לבין שער השוק העדכני ייקף באופן שוטף לדוח רווח והפסד. במסגרת יישום הוראות באזל מיישמת הקבוצה את הגישה הסטנדרטית בגין החשיפה לסיכונים האשראי ולסיכונים שוק. במסגרת זאת נדרש הבנק להלימות ההון הרגולטורית בגין סיכון מניות בתיק למסחר ולהלימות ההון הרגולטורית בגין סיכון אשראי בתיק הבנקאי.

פוזיציות במניות בתיק הבנקאי

31 בדצמבר 2020		31 בדצמבר 2021		
דרישות ההון ⁽¹⁾	ערך במאזן שווי הוגן	דרישות ההון ⁽¹⁾	ערך במאזן שווי הוגן	
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	
-	-	-	-	השקעות המסווגות בתיק למסחר
42	307	93	731	השקעות המסווגות בתיק הזמין למכירה
20	120 ⁽¹⁾	27	166	מזה: מניות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין
42	307	93	731	סך הכל השקעות במניות

(1) דרישות ההון חושבו לפי 11.50% ל-31 בדצמבר 2021 ול-31 בדצמבר 2020.

בנוסף, במסגרת יישום הנדבך השני של באזל, הקבוצה מקצה הון נוסף במידת הצורך.

חלק 7 - סיכון נזילות

רקע

סיכון הנזילות הינו סיכון שהבנק יתקשה לעמוד בהתחייבויותיו בשל משיכות בלתי צפויות של פיקדונות הציבור, ביקוש בלתי צפוי לאשראי ואי ודאות לגבי זמינות המקורות, והתחייבויות בלתי צפויות אחרות, לרבות ירידה חדה בשווי הנכסים הנזילים שעומדים לרשות הבנק. התממשות הסיכון עלולה לגרום לבנק מחסור באמצעים נזילים, אשר בגינו יאלץ הבנק לממש נכסים במחירים הנמוכים ממחירי שוק ו/או לגייס מקורות במחיר הגבוה ממחיר שוק ובמקרי קיצון אף להוות סכנה ליציבותו של הבנק. הבנק פועל בהתאם לעקרונות שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 342 - "ניהול סיכון הנזילות", בין היתר באמצעות מדדים כמותיים לניטור אחר מצב הנזילות, ביצוע תרחישי קיצון ועוד. כמו כן, מיישם הבנק את הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221 - "יחס כיסוי הנזילות", ואת הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 222 "יחס מימון יציב נטו NSFR", המאמצות את המלצות ועדת באזל בנושא זה.

השפעת התפשטות נגיף הקורונה

משבר הקורונה הביא בתגובה, למהלכי הפחתות רבית לזמן קצר על ידי הבנקים המרכזיים ולנקיטה במגוון צעדי הרחבה מוניטריים ואספקת נזילות לשווקים אשר עשויים להצטמצם במהלך שנת 2022, לאור התאוששות המשק ולאור נתוני הצמיחה בישראל. החל משלב זה היה משבר הקורונה, הבנק שומר על יתרות נזילות גבוהות במט"ח ובשקלים, בהשוואה ליתרות במצב עסקים רגיל. כמו כן, נשמר יחס כיסוי נזילות גבוה מעבר למגבלות הרגולטוריות והפנימיות בכל המגזרים. יחס כיסוי הנזילות של הקבוצה לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 31 בדצמבר 2021 עמד על 128%, בהשוואה ל-150% בשלושת החודשים שנסתיימו ביום 31 בדצמבר 2020. יחס כיסוי הנזילות המינימלי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים הינו 100%.

יחס כיסוי הנזילות לפי הוראת ניהול בנקאי תקין 221 (LCR):

יחס כיסוי הנזילות מחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 221 אשר מבוססת על המלצות ועדת באזל. יחס כיסוי הנזילות (LCR) הינו תקן שנועד לשפר את עמידות פרופיל הסיכון של התאגידים הבנקאיים בטווח הקצר באמצעות דרישה שתאגיד בנקאי יחזיק מלאי הולם של נכסים נזילים באיכות גבוהה (High Quality Liquid Assets) HQLA, לא משועבדים, הניתנים להמרה למזומן במהירות ובקלות וזאת כדי לענות על צרכי נזילות בתרחיש קיצון הנמשך 30 ימים קלנדריים. התקן מגדיר מסגרת ספציפית לחישוב יחס כיסוי הנזילות במטרה ליצור אחידות ברמה בינלאומית. יחס כיסוי הנזילות - LCR, מכיל שני רכיבים:

(א) שווי מלאי הנכסים הנזילים באיכות גבוהה בתנאי קיצון (HQLA),

(ב) סך תזרים מזומנים יוצא נטו במהלך 30 הימים הקלנדריים הבאים, המחושב על פי הפרמטרים של התרחיש.

היחס מחושב כשיעור של מלאי נכסים נזילים באיכות גבוהה מתוך סך תזרים מזומנים יוצא נטו במהלך 30 הימים הקלנדריים הבאים. החל מינואר 2017 הדרישה הפיקוחית המזערית ליחס כיסוי הנזילות, הן ברמת הבנק והן ברמת הקבוצה הבנקאית, הינה 100%. עם זאת, בתקופה של לחץ פיננסי תאגיד בנקאי יוכל לרדת מתחת לדרישה מינימאלית זו, אך עליו לדווח מיידית על החרیגה למפקח על הבנקים, ובמקרים מסוימים, בליווי תכנית לסגירת פער הנזילות שנוצר.

יחס כיסוי הנזילות של קבוצת הבנק לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 31 בדצמבר 2021 עמד על 128%, בהשוואה ל-150% בשלושת החודשים שנסתיימו ביום 31 בדצמבר 2020. הקיטון ביחס כיסוי הנזילות נבע בעיקר מגידול באשראי, וכן גידול בפיקדונות סיטונאיים מלקוחות מוסדיים. קיימת תנודתיות מסוימת בין הימים במהלך הרבעון, ותחלופה בין שקלים למטבע חוץ, בעיקר בגין פעילות בנגזרים, אך תרומתם נטו בסך המטבעות נמוכה.

יחס הכיסוי הגבוה נשען כאמור על החזקת תיק נכסים ("כרית נזילות") איכותי אשר במטבע ישראלי מושקע בעיקר בפיקדונות בבנק ישראל ובאגרות חוב של ממשלת ישראל ובמטבע חוץ בעיקר באג"ח של ממשלות או בערבותן וכן על מגוון מקורות מימון יציבים ולטווחי זמן שונים. סיווג הנכסים, הפיקדונות, המסגרות והביטחונות השונים וכן השימוש במקדמים, מבוצע כפי שנקבע בהוראה 221. על פיקדונות מגופים פיננסיים ועסקיים שמועד פירעונם עד חודש, חלים על פי ההוראה מקדמי יציאה גבוהים ולכן הם תורמים תרומה גבוהה יחסית לתזרים היוצא. במהלך תקופת הדיווח עמד הבנק במגבלות הרגולציה, על פי הוראות ניהול בנקאי תקין 221.

למידע נוסף בדבר יחס כיסוי הנזילות ראו באור 224' סעיף ג' לדוחות הכספיים.

להלן פרוט רכיבי יחס כיסוי הנזילות הממוצע (LIQ1) :

א		ב
לשלושת החודשים שנתיים		לשלושת החודשים שנתיים
ביום 31 בדצמבר 2021 *		ביום 31 בדצמבר 2021 *
סך ערך לא משוקלל (ממוצע)	סך ערך לא משוקלל (ממוצע)	סך ערך לא משוקלל (ממוצע)
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
56,107		
5,909	82,071	
1,508	30,171	
3,973	37,641	
428	14,259	
46,509	61,712	
46,508	61,711	
1	1	
4,291	28,374	
574	574	
3,717	27,800	
69	69	
290	8,547	
57,068		
-	582	
12,092	14,838	
1,053	4,627	
13,145	20,047	
56,107		
43,923		
128%		

1	סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
2	תזרימי מזומנים יוצאים
3	פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים
4	מזה: פיקדונות יציבים
4A	פיקדונות פחות יציבים
5	פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים (סעיף 84 להוראת ניהול בנקאי תקין 221)
6	מימון סיטונאי בלתי מובטח
8	מזה: פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)
10	חובות לא מובטחים
11	דרישות נזילות נוספות
13	מזה: תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות
14	קווי אשראי ונזילות
15	מחויבויות מימון חוזיות אחרות
16	מחויבויות מימון מותנות אחרות
17	סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים
18	תזרימי מזומנים נכנסים
19	הלוואות מובטחות (למשל עסקאות מכר חוזר)
20	תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן
21	תזרימי מזומנים נכנסים אחרים
22	סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים
23	סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
24	סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו
25	יחס כיסוי נזילות

* במונחים של ממוצעים פשוטים של 79 תצפיות יומיות במשך הרבעון המדווח.

א		ב
לשלושת החודשים שנתיים		ביום 31 בדצמבר 2020 *
סך ערך לא משוקלל (ממוצע)	סך ערך לא משוקלל (ממוצע)	סך ערך משוקלל (ממוצע)
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה		
1	סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)	55,224
תזרימי מזומנים יוצאים		
2	פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים	5,767
3	מזה: פיקדונות יציבים	1,466
4	פיקדונות פחות יציבים	3,798
4A	פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים (סעיף 84 להוראת ניהול בנקאי תקין 221)	503
5	מימון סיטונאי בלתי מובטח	38,465
6	מזה: פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)	38,402
8	חובות לא מובטחים	63
10	דרישות נזילות נוספות	3,729
11	מזה: תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות	567
13	קווי אשראי ונזילות	3,162
14	מחויבויות מימון חוזיות אחרות	119
15	מחויבויות מימון מותנות אחרות	266
16	סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים	48,346
תזרימי מזומנים נכסים		
17	הלוואות מובטחות (למשל עסקאות מכר חוזר)	-
18	תזרימים נכסים מחשיפות הנפרעות כסדרן	10,310
19	תזרימי מזומנים נכסים אחרים	1,096
20	סך הכל תזרימי מזומנים נכסים	11,406
21	סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)	55,224
22	סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו	36,940
23	יחס כיסוי נזילות	150%

* במונחים של ממוצעים פשוטים של 80 תצפיות יומיות במשך הרבעון המדווח.

יחס מימון יציב נטו לפי הוראת ניהול בנקאי תקין 222 (NSFR):

ביום 21 ביוני 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים את הוראת ניהול בנקאי תקין 222 בנושא יחס מימון יציב נטו – NSFR, אשר קובעת את אופן חישוב היחס כפי שנקבע ברפורמת באזל III של ועדת באזל (BCBS). מטרת יחס המימון היציב נטו הינה לשפר את עמידות פרופיל סיכון הנזילות של התאגידים הבנקאיים בטווח הארוך באמצעות דרישה מתאגידים בנקאיים לשמור על פרופיל מימון יציב בהתאם להרכב נכסיהם המאזניים ולפעילויותיהם החוץ מאזניות. היחס מגביל הסתמכות יתר של התאגידים הבנקאיים על מימון סיטונאי קצר טווח.

יחס המימון היציב נטו מכיל שני מרכיבים: פריטי מימון יציב זמין ופריטי מימון יציב נדרש.

מימון יציב זמין מוגדר כחלק מההון ומההתחייבויות שניתן להסתמך עליו על פני אופק הזמן המובא בחשבון ביחס המימון היציב נטו, המשתרע על פני שנה אחת. סכום המימון היציב הנדרש הוא פונקציה של מאפייני הנזילות והתקופות הנותרות לפירעון של הנכסים השונים המוחזקים על ידי הבנק, וכן של החשיפות החוץ-מאזניות.

החל מ-31.12.2021 (מועד יישום ההוראה), הבנק נדרש לעמוד ביחס המימון יציב נטו השווה או גדול ל-100%, על בסיס שוטף.

יחס המימון יציב נטו של קבוצת הבנק ליום 31 בדצמבר 2021 עמד על 147%. לבנק שיעור פיקדונות קמעונאיים משמעותי אשר על פי ההוראה מוגדר כמימון יציב זמין.

להלן פרוט רכיבי יחס מימון יציב נטו (NSFR) :

על בסיס מאוחד ליום: 31 בדצמבר 2021				
א	ב	ג	ד	ה
ערך לא משוקלל לפי תקופות לפירעון				
ללא מועד פירעון ⁽¹⁾	עד 6 חודשים	מ-6 חודשים עד שנה	שנה או יותר	ערך משוקלל
10,993			878	11,871
10,964			878	11,842
29				29
	80,745	1,999	1,256	77,922
	41,939	1,961	1,023	42,728
	38,806	38	233	35,194
	32,288	1,261	8,436	24,563
	32,288	1,261	8,436	24,563
808	38,488	218	1,184	689
589				
219	38,488	218	1,184	689
				115,045
	55,173	1,539	11,965	758
	155			78
	23,096	8,200	66,852	67,480
	845			85
	7,835	714	1,743	3,275
	12,710	6,413	34,282	38,910
	253	28	1,297	984
	1,038	1,031	30,274	24,677
	465	455	10,455	7,255
	668	42	553	533
	3,438		4,250	8,168
2,738				
	1,025		42	907
				29
	2,413		4,208	7,232
	41,884			2,021
				78,505
				147%

1	הו:	פריטי מימון יציב זמין (AFS)
2	- הון פיקוחי	
3	- מכשירי הון אחרים	
4	פקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים:	
5	- פקדונות יציבים	
6	- פקדונות פחות יציבה	
7	מימון סיטונאי:	
8	- פקדונות לצרכים תפעוליים	
9	מימון סיטונאי אחר	
10	התחייבויות עם נכסים תואמים בעלי תלות הדדית	
11	התחייבויות אחרות:	
12	- התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו	
13	- כל יתר ההתחייבויות וההון שלא נכללו בקטגוריות לעיל	
14	סך מימון יציב זמין (AFS)	
15	פריטי מימון יציב נדרש (RSF)	
16	סך נכסים נזילים באיכות גבוהה לפי יחס מימון יציב נטו (HQLA)	
17	פקדונות המוחזקים במוסדות פיננסיים אחרים למטרות תפעוליות	
18	הלוואות וניירות ערך הנפרעים כסדרם	
19	- הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 1	
20	- הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה שאינם ברמה 1 והלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שאינן מובטחות	
21	- הלוואות ללקוחות סיטונאיים שאינם פיננסיים הנפרעות כסדרן, הלוואות ללקוחות קמעונאיים ולעסקים קטנים, והלוואות לריבוניות, לבנקים מרכזיים ולישויות סקטור ציבורי	
22	מזה: עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203	
23	הלוואות לדיר המובטחות במשכנתא שנפרעות כסדרן	
24	מזה: עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203	
25	- ניירות ערך שאינם כבשל ושאינם כשירים להיחשב נכסים נזילים באיכות גבוהה, לרבות נמיות נסחרות בבורסה	
26	נכסים עם הקבלה להתחייבויות בעלות תלות הדדית	
27	נכסים אחרים:	
28	- סחורות הנסחרות פיזית, לרבות זהב	
29	- נכסים שהופקדו כביטחון ראשוני לחוזי נגזרים והעמדות לטובת קרן למימון כשל (default fund) של צדדים נגדיים מרכזיים (CCPs)	
30	- נכסים בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו	
31	- התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו לפני ניכוי בטחונות משתנים שהופקדו	
32	- כל יתר הקטגוריות של הנכסים שלא נכללו בקטגוריות לעיל	
33	פריטים חוץ מאזניים	
34	סך מימון יציב נדרש (RSF)	
35	יחס מימון יציב נטו (NFSR) (%)	

מלאי נכסים נזילים

הבנק שומר על רמת נזילות נאותה, בשקלים ובמטבע חוץ, אשר יאפשרו לו לעמוד בכל צרכי הנזילות במגוון תרחישי קיצון ובאמצעות מדיניות של גיוס מקורות יציבים ומגוונים לטווחי זמן שונים הכוללים פיקדונות ציבור, גיוס אג"ח ושטרי הון.

הנכסים הנזילים העיקריים של הבנק על פי הוראת ניהול בנקאי תקין 221 הינם פיקדונות בבנק ישראל, אג"ח מדינת ישראל בשקלים ובמטבע חוץ ואג"ח ממשלות זרות ו/או בערבותן במטבע חוץ.

הנכסים הנזילים העיקריים בקבוצה, הכוללים מזומנים, פקדונות בבנק ישראל (עו"ש ופקדונות מוניטריים), פקדונות בבנקים וניירות ערך נזילים, הסתכמו ליום 31 בדצמבר 2021 ב-71.3 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-70.0 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2020, מזה, יתרת המזומנים, הפקדונות בבנק ישראל והפקדונות בבנקים הסתכמה ב-57.4 מיליארד ש"ח ו-13.9 מיליארד ש"ח הושקעו בניירות ערך, בעיקר באגרות חוב של ממשלת ישראל.

יחס פקדונות הציבור לאשראי לציבור, נטו ליום 31 בדצמבר 2021, עומד על 151.7%, בהשוואה ל-155.7% ב-31 בדצמבר 2020.

הרכב הנכסים הנזילים באיכות גבוהה (במיליוני ש"ח) (ENC)

ממוצע לרבעון שהסתיים ביום	יתרה ליום 31 בדצמבר 2020	ממוצע לרבעון הדוח *	יתרה לתאריך הדוח	
55,166	57,873	56,023	56,575	נכסי רמה 1
25	24	23	10	נכסי רמה 2
33	33	61	54	נכסי רמה 3
55,224	57,930	56,107	56,639	סך הכל HQLA

* במונחים של ממוצעים פשוטים של תצפיות יומיות במשך הרבעון המדווח.

מדיניות סיכון הנזילות של הבנק והקבוצה

הבנק מיישם מדיניות כוללת לניהול סיכון הנזילות במטבע ישראלי ובמטבע חוץ וצמוד מטבע חוץ, שאותה אישר דירקטוריון הבנק, ברמת הקבוצה, הבנק, וחברת הבת הבנקאית, בהתאם לנדרש בהוראות ניהול בנקאי תקין 342, 221 ו-222 כמתואר לעיל.

המדיניות כוללת, בין היתר, מגבלות על יחס כיסוי נזילות, על יחסי הנזילות המזעריים בתרחיש רגיל ובתרחישי קיצון וכן התייחסות לכלי המדידה השליטה והבקרה ולמנגנוני הדיווח שיש לקיים כחלק מניהול סיכון הנזילות השוטף.

כמו כן, הבנק קבע מתודולוגיה שתסייע בזיהוי וטיפול במשבר נזילות בבנק, וזאת בכדי להבטיח את יכולתו של הבנק לעמוד באתגרים העולים מניהול העסקים השוטף, וכאלה שעלולים להתעורר בעת מקרי לחץ בשווקים הפיננסיים.

חברת הבת הבנקאית מיישמת מדיניות לניהול הנזילות לטווח הקצר ולטווח הארוך בהתאם למדיניות הקבוצתית, תוך הקפדה על קיום ההוראות של הרשויות הרגולטוריות, ובהתאמה לאופי פעילותה וצרכי הנזילות שלה ותוך שמירה על ניהול עצמאי של סיכון הנזילות. כמו כן, חברת הבת עומדת ביחס כיסוי הנזילות בפני עצמה.

לא קיימים איסורים או מגבלות משמעותיות אחרות על העברת כספים בתוך הקבוצה מעבר למגבלות הכלליות החלות על ביצוע עסקאות מכל סוג.

תיאבון הסיכון

הבנק והקבוצה פועלים לשמירה על מלאי נכסים נזילים ברמה נאותה, במקביל לניהול השימושים, באופן שיניב הכנסה לבנק. הבנק רואה משנה חשיבות בניהול שמרני אך אקטיבי של הנזילות בבנק. תיאבון הסיכון של הבנק והקבוצה נמוך ומתבטא במבנה הנכסים וההתייבויות, כלי המדידה וניטור הסיכון הרבים שמוקצים לעניין זה ומערכי הניהול והבקרה המופקדים על ניהול סיכון זה. לפירוט נוסף בנושא כלי מדידה וניטור ראו פרק בנושא זה להלן.

פיקוח, בקרה ודיווח על ניהול החשיפה לסיכונים נזילות:

התפיסה הבקרתית של הבנק היא של זיהוי, כימות ואמידה של הסיכונים ובקרת עמידה במגבלות שנקבעו בנהלים באופן שוטף הן על ידי מנהלי החשיפה והן על ידי גורמי בקרה וביקורת בלתי תלויים, במטרה להבטיח את היכולת להתמודד גם במצבי ביקוש והיצע חריגים בשווקים הפיננסיים.

ניהול החשיפה לסיכון נזילות נבחן, מבוקר ונדון באופן שוטף ויעודי על ידי פורומים וועדות ברמת דירקטוריון והנהלה וברמת החטיבות. במסגרת זו, מבוצע מעקב שוטף אחר תחזיות של תזרימי מזומנים, מגמות בסגמנטים שונים של פיקדונות, ריכוזיות מפקידים ועלויות גיוס.

מערך הפיקוח והבקרה על סיכון הנזילות מושתת על שלושה קווי הגנה כמפורט להלן.

קו הגנה ראשון:

יחידת מערך הביניים, הכפופה למנהל הסיכונים הפיננסיים, מבצעת בקרה יומית על עמידה במגבלות, ריכוזיות מפקידים, ומעקב אחר האינדיקטורים לזיהוי מוקדם של לחצי נזילות.

קו הגנה שני:

היחידה לסיכונים שוק ונזילות ותיקוף מודלים אחראית להתאמה של פרופיל הסיכון לתיאבון הסיכון שנקבע בידי הדירקטוריון וההנהלה הבכירה, ובתוך כך אחראית על גיבוש ועדכון מסגרת ניהול הסיכונים הפיננסיים, זיהוי והערכת סיכונים באופן בלתי תלוי בקו העסקים, אתגור נאותות הבקורות, התשומות והתפוקות בקו הראשון ובחינת אפקטיביות המגבלות. כמו כן, היחידה מבצעת תיקוף למודלים המרכזיים בשימוש הבנק.

קו הגנה שלישי:

מערך הביקורת הפנימית של הבנק משלב בתוכניות העבודה השנתיות שלו ביקורות בנושא ניהול סיכונים פיננסיים בבנק, ובכללן ביקורות על היחידות השונות במערך הפיננסי והיחידות הרלוונטיות בקו ההגנה השני. מבין תפקידיו של המבקר הפנימי לבחון את גיבוש ויישום המדיניות והחלטות הדירקטוריון, את עמידת היחידות במגבלות שנקבעו, קיום הבקרה בנושא, ואת מהימנות וזמינות המידע הניהולי והדיווחים הפיננסיים המוצגים לדירקטוריון ולהנהלת הבנק.

כמו כן, קו ההגנה השלישי כולל את כל גופי הביקורת החיצוניים.

דיווח על החשיפה לסיכונים נזילות

- דוח סיכון נזילות יומי בשקלים, במט"ח ובסה"כ, מופק ממערכת הנזילות במחשב המרכזי, ומופץ לכל גורמי הניהול והבקרה הרלוונטיים.
- דיווח על החשיפות לסיכון הנזילות בשקלים, במט"ח ובסה"כ, בהשוואה למסגרות ולגבולות הפעילות שנקבעו על ידי הדירקטוריון והסמכויות לניהול מוצג שלוש פעמים בשבוע במסגרת הוועדה לעניינים שוטפים, בראשות המנכ"ל או מנהל הסיכונים הפיננסיים.
- דיווח על החשיפות, לרבות תוצאות תרחישי קיצון בנזילות, מוצג במסמך הסיכונים הרבעוני כנדרש בהוראה לניהול בנקאי תקין 310. מסמך הסיכונים נדון, אחת לרבעון, בהנהלה, בוועדה לניהול סיכונים ובדירקטוריון.
- בנוסף, הנהלת הבנק והדירקטוריון מעודכנים באופן שוטף ועל פי הצורך בהתפתחויות בחשיפות הבנק לסיכונים נזילות.

מדדים בשימוש ניהול סיכון הנזילות

לצורך מדידה וניטור אחר סיכון הנזילות, עושה הבנק שימוש במספר מדדים, כאשר מדדי המפתח העיקריים שבאמצעותם עוקבת ההנהלה אחר מצב הנזילות הינם:

- יחסי כיסוי הנזילות - LCR (בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221) ברמת הבנק וברמת הקבוצה המאוחדת, בהתאם למפורט לעיל, בתחילת פרק זה ;
 - יחס נזילות מזערי (בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 342) במצבי קיצון שונים;
 - יחס המימון היציב (בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 222);
 - כרית ביטחון מינימאלית של נכסים נזילים במט"ח, הניתנים למימוש מיידי (בהתאם לקביעת דירקטוריון הבנק);
- המדדים כוללים מגבלות הנהלה ודירקטוריון שמטרתם להתריע על חריגה ממגבלה לצורך קביעת תכנית פעולה לחזרה למסגרת תיאבון סיכון הנזילות של הבנק.

- יחס נזילות מזערי במטבעי ישראלי ובמטבע חוץ

יחסי נזילות המבוססים על מודל פנימי שפותח בבנק ושמתרתו מעקב אחר האמצעים הנזילים שברשות הבנק, הן תחת תרחיש של מצב עסקים רגיל והן תחת סט של תרחישים המדמים מצבי לחץ וקיצון שונים הנוגעים לכלל המערכת הבנקאית ולבנק באופן ספציפי. המודל מבוסס על הערכת איכות ופיזור תיק הנכסים ומשתמש במקדמי ביטחון הולמים שנבחנו על בסיס היסטורי בהתאם לרמות הסיכון, לסיפור התרחיש ובהתבסס על חוות הדעת של גורמים מקצועיים. המודל מאפשר ניהול, שליטה, פיקוח ובקרה ברמה היומית השוטפת על מצב הנזילות במטבע ישראלי ובמטבע חוץ ולפרקי זמן שונים. בכל אחד מהתרחישים נבחן מצב הנזילות על בסיס המדדים הכמותיים הבאים: יחס הנזילות, פער נזילות ואופק הישרדות. המודל משמש כלי ניהול דינמי, ברמה היומית, לבחינת מצב הנזילות בבנק ולניהול סיכון הנזילות. תוצאות המודל מוצגות 3 פעמים בשבוע בהנהלת הבנק ומבוקרות באופן שוטף על ידי גורמים עסקיים ובקריים בבנק.

תכנית חירום

בהתאם להוראות בנק ישראל, הוגדרה בבנק תכנית מגירה לטיפול במשבר נזילות (Contingency Funding Plan - CFP). מטרת התכנית היא להגדיר את הפעולות הדרושות בניהול סיכונים הנזילות להגנה על המפקידים, החייבים ובעלי המניות, ולקבוע מתודולוגיה שתסייע בזיהוי משבר נזילות בבנק. התוכנית מציינת מהם הקריטריונים להפעלתה, מהם תרחישי הלחץ האפשריים, ניטור הסיכון ומעקב אחר האינדיקטורים לזיהוי מוקדם של לחצי

נזילות, תחומי אחריות וסמכות של בעלי תפקידים, אופן המענה והדיווח וההתנהלות מול גורמי פנים וחץ. בנוסף, הבנק עורך אחת לתקופה תרגיל חירום המדמה תרחיש קיצון שמשפיע גם על מצב הנזילות, ובוחן את תפקוד הבנק ואת יישום תכנית החירום.

סיכון ואסטרטגיית המימון

סיכון מימון הינו סיכון למחסור במקורות מימון ועשוי לנבוע בין היתר ממבנה מקורות שאינו מספיק יציב בטווח הארוך לשרת את השימושים המתוכננים. סיכון זה מנוהל כחלק מניהול סיכון הנזילות בבנק הבנק מנטר באופן שוטף את היקף וריכוזיות המקורות על פי קריטריונים שונים, כגון: גודל ואורך חיי הפיקדון, תלות במפקידים גדולים, ומציב יעדים ומגבלות להיקף הפיקדונות הגדולים ולתמהיל המקורות בכלל. הבנק פועל בנגזרים ונדרש לביטחונות במסלקות השונות בגין פעילות זו. לדרישת הביטחונות הנ"ל קיימת השפעה נמוכה על רמת הנזילות ויחס כיסוי הנזילות של הקבוצה. הבנק והקבוצה מתמקדים בגיוס פיקדונות לפי סוג הלקוח ואורך חיי הפיקדון, ולשם כך מפתחים מוצרי פיקדונות שונים הנותנים מענה לצרכי הלקוחות ומאפשרים להם להשיג תשואות גבוהות באופן יחסי מחד ולפיזור והפחתת סיכון הנזילות מאידך. הבנק חותר לשיפור מתמיד בתמהיל המקורות בהתאם לצרכי יעדי הבנק בגיוס מקורות יציבים ולטווחי זמן ארוכים. לשם כך מושם דגש על גידול בפעילות הלקוחות הקמעונאיים מתוך סך הפיקדונות, ועל הפחתת סיכון הריכוזיות הנובע ממפקידים גדולים. הבנק והקבוצה מנפיקים מפעם לפעם חוב לטווח ארוך בהתאם לצרכי הנזילות ולצרכים אחרים.

מקורות המימון העיקריים - מידע נוסף

מקורות המימון העיקריים של הבנק כוללים את פיקדונות הציבור לטווח הקצר, הבינוני והארוך, זאת כתוצאה ממדיניות לגיוס מקורות מגוונים ויציבים, תוך מתן דגש על גיוס מקורות לטווחי זמן ארוכים, ממגוון של מגזרי לקוחות, ובמטבעות שונים. פקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2021 הסתכמו ב-153,447 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-141,677 מיליון ש"ח בסוף שנת 2020, גידול בשיעור של 8.3% בסוף דצמבר 2021 הסתכמו פקדונות הציבור, אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים, בכ-156.8 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-146.1 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2020. הרכב הנכסים וההתחייבויות של הבנק מצביע על נדירות גבוהה. זאת, כתוצאה ממדיניות לגיוס מקורות מגוונים ויציבים, תוך דגש על גיוס מקורות לטווחי זמן בינוניים וארוכים, ממגוון של מגזרי לקוחות, ובמטבעות שונים.

חוב לטווח ארוך

חוב לטווח ארוך מוגדר כחוב לתקופה של יותר משנה אחת. אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים הם חלק ממקורות המימון של הבנק לטווח ארוך. לתאריך 31 בדצמבר 2021 הסתכמו אגרות החוב וכתבי ההתחייבות הנדחים של הבנק בכ-3,356 מיליון ש"ח בהשוואה לכ-4,394 מיליון ש"ח בסוף שנת 2020 (קישור בשיעור של 23.6%). ביום 7 בדצמבר 2021, הנפיקה הבינלאומי הראשון הנפקות בע"מ, חברה בת בבעלות מלאה של הבנק, בהנפקה ציבורית, אגרות חוב בע"מ. של 467 מיליון ש"ח בתמורה לסך של 500 מיליון ש"ח. תמורת ההנפקה בגין אגרות החוב הופקדה בבנק. הבנק התחייב לקיים את תנאיהן של אגרות החוב שהונפקו.

להלן נתוני הנכסים הפיננסיים הלא משועבדים והמשועבדים, ברמת הקבוצה, נכון ליום 31.12.2021 (במיליוני ש"ח):

נכסים משועבדים	נכסים משועבדים	נכסים משועבדים	נכסים משועבדים
סה"כ	נכסים לא משועבדים	נכסים משועבדים	נכסים משועבדים
מזומנים ופיקדונות בבנקים	1,759	-	57,370
סך נ"ע	704	4,483	15,091
אשראי לציבור וממשלה	153	-	101,975

להלן נתוני הנכסים הפיננסיים הלא משועבדים והמשועבדים, ברמת הקבוצה, נכון ליום 31.12.2020 (*) (במיליוני ש"ח):

נכסים משועבדים	נכסים משועבדים	נכסים משועבדים	נכסים משועבדים
סה"כ	נכסים לא משועבדים	נכסים משועבדים	נכסים משועבדים
מזומנים ופיקדונות בבנקים	1,708	-	57,802
סך נ"ע	611	1,882	13,105
אשראי לציבור וממשלה	481	-	91,626

(*) הוצג מחדש

הערה: בנוסף לסכומים המופיעים בטבלה לעיל, לצורך פעילות בניירות ערך באמצעות מסלוקת יורוקליר וכבטוחה לקו אשראי בסך של 40 מיליון דולר (או בסכום גבוה יותר שהוסכם/יוסכם מעת לעת עם הבנק במקרים חריגים שלא יעלה על 200 מיליון דולר), שהעמיד/יעמיד מפעיל המסלוקה לטובת הבנק, יצר הבנק שיעבוד ללא הגבלה בסכום של מזומנים וניירות ערך המופקדים ביורוקליר להבטחת מסגרת הפעילות.

סיכונים נוספים

חלק 8 - סיכון תפעולי

בהתאם להגדרת הוראת ניהול בנקאי תקין 350, סיכון תפעולי הוא סיכון להפסד כתוצאה מאי-נאותות או כשל של תהליכים פנימיים, אנשים או מערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים. ההגדרה כוללת סיכון משפטי, סיכונים מעילות והונאות, סיכונים טכנולוגיים המידע סיכונים אבטחת מידע וסייבר והמשכיות עסקית, ואינה כוללת סיכון אסטרטגי או סיכון מוניטין.

הסיכונים התפעוליים מהווים חלק בלתי נפרד ממערך הסיכונים הכולל בתהליכי הבנק. הבנק רואה בסיכונים אלו מציאות הכרחית הנלווית לפעילות העסקית, מאחר שהסיכונים התפעוליים מובנים בכל סוגי הפעילויות העסקיות ותהליכי העבודה בבנק, בתהליכי הרוחב ובמערכות התומכות. ניהול הסיכונים מבוצע במטרה להעריך ולנטר את הסיכונים התפעוליים בתהליכי הבנק, לרבות סיכונים מעילות, הונאות והתנהגות לא אתית, למזער את הסיכונים הללו ולהפחית נזקים כספיים בגינם תוך הבאה בחשבון של שיקולים של עלות מול הפחתת הסיכון.

משבר הקורונה הוביל להתגברות הפעילות בערוצים דיגיטליים ולאור זאת הבנק ממשיך לנקוט בצעדים למזעור הסיכונים הנגזרים מגידול בפעילויות אלו. כמו כן, על מנת לאפשר המשכיות עסקית של יחידות בבנק, במהלך הגל החמישי, חלק מהיחידות פוצלו לקפסולות וחלק מהפעילות הועברה למתכונת של עבודה מרחוק ובהתאם בוצעו התאמות בתהליכי העבודה והבקרה אשר נבחנו בשיתוף כלל הגורמים הרלבנטיים ובכללם: גורמים עסקיים, ניהול סיכונים, אבטחת מידע וסייבר, ציות וייעוץ משפטי.

מדיניות לניהול סיכונים תפעוליים

דירקטוריון הבנק קבע מתודולוגיה קבוצתית אחידה לניהול הסיכון התפעולי לרבות באמצעות מדיניות כוללת ומקיפה לניהול הסיכונים התפעוליים, בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 310 ו-350. המדיניות מגדירה את תיאבון הסיכון, וכן מתווה את סביבת הבקרה, המסגרות הארגוניות והפונקציות הניהוליות שיפעלו לניהול ולמזעור החשיפה לסיכונים תפעוליים בבנק. המדיניות כוללת התייחסות לשרשרת של תהליכי ניהול הסיכונים, מרמת זיהוי הסיכונים, הערכה ומדידה, ועד להפחתת וניטור של הסיכונים. הנהלת הבנק רואה חשיבות מיוחדת ביישום בקורות כנגד מעילות, הונאות והתנהגות לא אתית, כאשר סדרי העדיפות ליישומן מביאים בחשבון גם שיקולים של מוניטין, אתיקה ואי סובלנות כלפי הפרת החוק. עקרונות המדיניות נקבעו במטרה לקיים את הוראות ההסדרה, להנהיג ולהטמיע תרבות ארגונית של ניהול סיכונים ולהגדיר מסגרת עבודה וסביבת בקרה נאותה לניהול הסיכונים התפעוליים. בנוסף, המדיניות באה להבטיח קיום מנגנוני דיווח אפקטיביים להנהלה הבכירה ולדירקטוריון הבנק. מסמך המדיניות הקבוצתי מאושר על ידי דירקטוריון הבנק, וכן בדירקטוריון של חברות הבנות. בהתאם להתאמות הנדרשות.

איסוף ודיווח אירועי כשל

הבנק מקיים תהליך של איסוף ותיעוד אירועי כשל, (אירועי הפסד/רווח, כמעט הפסד/כמעט רווח, הפרשה לתביעה), כבסיס נתונים לניתוחים רבעוניים ושנתיים של מגמות ומוקדי סיכון, לצורך הצגה בפני ההנהלה והדירקטוריון, לאומדן הסיכונים התפעוליים בתהליכי הבנק, לאימות הערכות הסיכון של מומחי התוכן, להפקת לקחים, לבחינה מחדש ולשיפור בקורות קיימות, לעדכון מפת הסיכונים ולשמירת היסטוריה. היחידה לניהול סיכונים תפעוליים אחראית לריכוז הדיווחים על אירועי כשל בקבוצה, לבחינת קישור האירועים למפת הסיכונים ועדכונה במידת הצורך, לקיום תהליכי הפקת לקחים ברמת הבנק, לדיווח אירועים בעלי משמעות רוחבית, ולדיווח מידע על אירועים מהותיים, בהתאם לנהלי העבודה בנושא.

בנוסף, מקיימת הקבוצה תהליך הפקת לקחים גם לגבי אירועים חיצוניים מהותיים שמידע לגביהם מופיע בתקשורת.

המבנה הארגוני ומסגרת העבודה לניהול הסיכונים התפעוליים

מסגרת העבודה לניהול הסיכונים התפעוליים נשענת על כללי ממשל תאגידי נאות ומבוססת על מודל שלושת קווי ההגנה:

קו הגנה ראשון - החטיבות/היחידות העסקיות, יחידות הרוחב וחברת הבת מיחשוב ותפעול פיננסי בע"מ (להלן - "מתף"), אחראים לניהול הסיכונים התפעוליים המובנים בתהליכים שבתחומי אחריותם. קו ההגנה הראשון כולל גם את מנהל הגנת הסייבר ואבטחת מידע.

קו הגנה שני - החטיבה לניהול סיכונים, כוללת את היחידה לניהול סיכונים תפעוליים, המהווה פונקציה בלתי תלויה האחראית לגיבוש והטמעת מתודולוגיה קבוצתית לזיהוי ולאומדן הסיכונים התפעוליים, סיכונים טכנולוגיים המידע וסיכונים סייבר באופן בלתי תלוי ביוצרי הסיכון, להנחיה ולפיקוח על יישום כללי המתודולוגיה בבנק, לריכוז דיווחים ולהכנת מסמכי סיכונים רבעוניים להנהלת הבנק ולדירקטוריון כנדרש בהוראות ניהול בנקאי תקין כולל: 310, 350 ו-361 ועוד. כמו כן, קו ההגנה השני כולל את יחידת ה-Sox בחטיבת חשבונאי ראשי וכן את המערך המשפטי.

קו הגנה שלישי - כולל את הביקורת הפנימית, אשר אחראית לביצוע ביקורת על מסגרת העבודה והבקורות כנגד הסיכונים התפעוליים, ואת כל גופי הביקורת החיצוניים.

הבנק הגדיר תפקידים וקבע סמכויות, תחומי אחריות וסדרי דיווח במטרה לקיים מסגרת עבודה לניהול הסיכונים התפעוליים.

פיקוח, בקרה ודיווח על ניהול החשיפה לסיכונים תפעוליים

הבנק מקיים מערך נאות של מנגנוני שליטה, ניהול, פיקוח, בקרה ודיווח על תהליך ניהול הסיכונים התפעוליים. ניהול החשיפה לסיכונים אלו נבחן ומבוקר על ידי הדירקטוריון, ההנהלה וכן על ידי דרגי הביניים במסגרת פורומים ודיווחים לרבות:

- הפורום הקבוצתי לניהול סיכונים תפעוליים בראשות מנכ"ל הבנק ובהשתתפות חברי ההנהלה ומנכ"ל חברת הבת הבנקאית. הפורום מתכנס לפחות אחת לרבעון ומקיים מעקב שוטף על מצב החשיפה לסיכונים תפעוליים, לרבות בהתבסס על אירועי כשל, על ממצאי סקר סיכונים תפעוליים, התממשות KRI , ומקבל דיווח על הפעולות הננקטות על ידי היחידות השונות בבנק וע"י חברות הבנות למזעור סיכונים אלו ודיווח על התפתחויות נוספות בתחום ניהול הסיכונים. הפורום דן, בין היתר, גם בנושא מניעת סיכונים מעילות, הונאות והתנהגות לא אתית, הגנת הסייבר וסיכונים טכנולוגיים המידע.
- ועדת היגוי אבטחת מידע בראשות מנכ"ל מתן, המתכנסת לפחות אחת לחודש. בוועדה משתתפים גם נציגי חטיבת ניהול סיכונים.
- ועדת היגוי הגנת הסייבר בראשות מנהל הסיכונים הראשי, מתכנסת 8 פעמים בשנה, ומטרתה לתת מענה לאיומי הסייבר.
- פורום המשכיות עסקית בשעת חירום בראשות מנהל הסיכונים הראשי, המתכנס לפחות אחת לרבעון.
- החשיפות לסיכונים תפעוליים מרוכזות ומדווחות לדירקטוריון הבנק במסגרת "מסמך הסיכונים" הרבעוני, כנדרש בהוראות ניהול בנקאי תקין 310, 350. במסגרתו מוצגות, בין היתר, התפתחויות בנושא ניהול הסיכונים הקבוצתי.

מערכת למדידה, אמידה וניהול של סיכונים תפעוליים

הבנק מנהל את מפת הסיכונים באמצעות מערכת, המשותפת לניהול סיכונים תפעוליים וניהול סיכונים ציית, התומכת במתודולוגיה לניהול הסיכונים התפעוליים. מאגר המידע של המערכת, כולל את מיפוי ותיעוד סקרי הסיכונים שבוצעו לגבי התהליכים בבנק, את הבקורות המומלצות ואת אירועי הכשל.

שיטות ותהליכי עבודה לניהול הסיכונים התפעוליים

אחד מהכלים המרכזיים למיפוי וזיהוי הסיכונים התפעוליים ולשליטה ובקרה עליהם הינו סקר הסיכונים התפעוליים. הסקר כולל את מיפוי הסיכונים התפעוליים והבקורות בתהליכים אלו, לרבות סיכונים מעילות, הונאות והתנהגות לא אתית, הסקר מתבסס גם על מאגר אירועי הכשל וממצאי ביקורת, הערכת אומדן הסיכונים והפחתתו על ידי יישום בקורות חדשות, חיזוק בקורות קיימות ועוד. הבנק עורך סקר סיכונים תפעוליים תקופתי, שמאושר בהנהלת הבנק ובדירקטוריון. כמו כן, הבנק מבצע באופן שוטף ניהול סיכונים לאיתור מוקדי סיכון במוצרים, תהליכים ושירותים חדשים בבנק בהתאם למדיניות לניהול סיכונים במוצרים, שירותים ותהליכים חדשים.

יצוין כי בעקבות ממצאי סקרי הסיכונים שמתבצעים, ממצאי הביקורת הפנימית ותהליכי הפקת לקחים בגין אירועי כשל, משולבות בקורות מיכניות ואחרות בפעילויות הבנק השונות, וכן משופרים ומשודרגים נהלי ותהליכי העבודה והבקרה.

בנוסף, כחלק מתשתית מעקב ובקרה, הוגדרו KRI - אינדיקטורים עיקריים לסיכונים תפעוליים בתהליכים נבחרים לאיתור מוקדם של שינוי במפת הסיכונים.

הגישות להערכת ההון הנדרש בגין סיכון תפעולי

הבנק מחשב את הסיכון התפעולי בהתאם לגישה הסטנדרטית, אשר לפיה מופתה ההכנסה הגולמית לשמונה קווי עסקים כפי שנקבעו בהוראה. לכל קו עסקים נקבע מקדם שונה, ודרישת ההון היא ממוצע שנים עשר הרבעונים האחרונים של ההכנסה הגולמית מוכפלת במקדם שנקבע לקו העסקים.

שימוש בביטוח על מנת להפחית את הסיכון התפעולי

הבנק רואה בקיום פוליסות ביטוח גורם משלים ולא מבטל את הצורך בהפחתת סיכונים.

להלן פירוט ה"כיסוי הביטוחי" הקיים:

קבוצת הבנק הבינלאומי מחזיקה כיום ארבעה כיסויים ביטוחיים עיקריים:

1. כיסוי ביטוח "בנקאי משולב" ($B.B.B$). גבול אחריות בפוליסה זו משותף לארבעת פרקי הפוליסה כמפורט:

- פרק ביטוח בנקאי: פרק זה מכסה נזק כספי ישיר שנגרם לבנק ממעשה אי יושר או תרמית של עובדי הבנק, נזק הנגרם כתוצאה מאובדן או נזק ל"רכוש בעל ערך", סיכונים העברה של "רכוש בעל ערך", נזק הנגרם כתוצאה מזיוף המחאות, בטחונות מזויפים, מזומנים מזויפים וכו'.
- פרק ביטוח פשעי מחשב: פרק זה מכסה נזק שנגרם כתוצאה מתשלום או העברת כספים או רכוש, מתן אשראי, חיוב חשבון או מתן ערך כלשהו על ידי הבנק, כתוצאה ישירה של הזנה במרמה או בזדון של מידע אלקטרוני ישירות לתוך מערכת המחשב של הבנק או למערכת מחשב של לשכת שרות או למערכת אלקטרונית להעברת כספים או למערכת תקשורת עם לקוחות; או כתוצאה משינוי או

השחתה במרמה או בזדון של מידע אלקטרוני האגור במערכות כאשר פעולת המרמה נעשתה על ידי אדם שפעל מתוך כוונה לגרום הפסד לבנק או לשם הפקת רווח פיננסי למען עצמו או למישהו אחר.

- פרק ביטוח אחריות מקצועית: פרק זה מכסה את הבנק בגין חבותו החוקית כלפי צדדים שלישיים בהתייחס לתביעה בגין הפסד כספי הנגרם כתוצאה ממעשה, טעות, או השמטה רשלניים או הפרת אמונים של עובד הבנק.

- ביטוח כספות אישיות: פרק זה מכסה את אחריותו החוקית של הבנק בגין אובדן או נזק לרכוש לקוחות, לרבות מזומנים ותכשיטים, המצוי בכספות אישיות בחצרי הבנק.

2. פוליסת ביטוח "דירקטורים ונושאי משרה": ביטוח זה מכסה את אחריותם של הדירקטורים ונושאי המשרה בגין תביעה בגין הפרת חובת זהירות ומיומנות, הפרת חובת אמונים כלפי הבנק, כאשר הם פעלו בתום לב והיה להם יסוד להניח שהפעולה לא תפגע בטובת הבנק.

3. פוליסות "ביטוחים אלמנטריים": עיקרי הכיסוי הביטוחי: ביטוח נכסים, ביטוח חבויות וביטוח כספים.

4. ביטוח "סייבר"/כשל מחשובי: פוליסה זו מכסה את קבוצת הבינלאומי בגין אירועי נזק שונים, אשר עיקרם: הוצאות, נזקים לצדדים שלישיים, סחיטת "סייבר" ונזקי אובדן תוצאתי למבוטחים בפוליסה (אובדן הכנסות לבנק ו/או הוצאות תפעול נוספות) עקב אירוע כשל מחשובי ו/או אירוע סייבר.

המשכיות עסקית (Business Continuity Planning)

הוראות בנק ישראל מחייבות את הבנקים לפעול להבטחת המשכיות עסקית בעת חירום. בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 355 בנושא, נערך הבנק להתאוששות ממקרה אסון והמשכיות עסקית במצבי חירום שונים. בבנק מתבצעת היערכות הכוללת מסמך מדיניות ומסגרת עבודה מקיף בנושא המשכיות עסקית, הכולל פירוט לגבי תשתיות טכנולוגיות נאותות, גיבוי והטמעת תוכניות פעולה מקיפות ותשתית נהלים תומכת וביצוע תרגילים המדמים מצבי חירום שונים. בבנק קיים חדר מצב קבוצתי ופורום הערכות לשעת חירום קבוצתי בראשות ראש החטיבה לניהול סיכונים אשר מרכז פעילות זו בכל הקבוצה. הפורום מופקד על יישום המדיניות, הנהלים והמעקב אחר היערכות הקבוצה למצבי חירום שונים ומתכנס לפחות אחת לרבעון. בנוסף, מתקיים דיווח רבעוני בהנהלה בנושא המשכיות עסקית והיערכות לשעת חירום, ובנוסף מתקיים דיווח במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני בנושא זה בהנהלה ובדירקטוריון.

הבנק מקיים באופן שוטף תהליך לשיפור היערכות המשכיות עסקית במסגרתו מעודכן המיפוי של כל הפעילויות והמשאבים הקריטיים אשר נדרשים בשעת חירום, ומעודכנים תרחישי החירום ומסמך המדיניות בהתאם.

הבנק הוגדר על ידי ממשלת ישראל כנותן שירותים חיוניים למשק ופועל החל מסוף רבעון ראשון 2020, בהתאם להנחיות משרד הבריאות והוראות הפיקוח על הבנקים. בתקופה בה הבנק פעל במתכונת חירום, צומצם כוח אדם שהגיע למתקני הבנק, כאשר חלק מהעובדים פוצלו לקפסולות וחלק מהעובדים עבדו במתכונת של עבודה מרחוק. הבנק פועל במשך כל התקופה על מנת להבטיח המשך מתן שירות ללקוחות בערוצים השונים תוך עמידה בתקנות ובהנחיות בנק ישראל. לאורך התקופה, תוכניות החירום של הבנק הופעלו על מנת להקטין את ההסתברות להדבקה ובכלל זה יחידות פוצלו לקפסולות ושופרו יכולות העבודה מרחוק. מתכונת העבודה מתעדכנת מעת לעת בהתאם למצב התחלואה בארץ ובהתאם לתקנות וההנחיות השונות כאמור לעיל.

הערכות המשכיות עסקית בגין נגיף הקורונה ר' דיון בפרק סיכונים מתפתחים.

סיכון טכנולוגיות המידע

הסיכון לכשל במידע ו/או במערכות המידע והתפעול של הבנק, וכן תמיכה שאינה הולמת ומספקת את השירותים והתהליכים העסקיים הנדרשים על ידי הבנק למימוש יעדיו העסקיים. לאור העובדה, כי בשנים האחרונות הסביבה הטכנולוגית מתפתחת והתלות בה הולכת וגוברת, נוצר הצורך בהגדלת הגמישות העסקית והטכנולוגית והצורך בהגברת השימוש בטכנולוגיות חדשות.

הסיכון מנוהל לפי מדיניות ניהול טכנולוגיות המידע ובהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 357. כמו כן, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 301 פועלת וועדת טכנולוגיה, חדשנות ומנהל של הדירקטוריון.

בנוסף, הבנק פועל על פי מדיניות ניהול סיכונים מוצרים חדשים ובמסגרת זו מבוצעים תהליכי ניהול סיכונים בהכנסת מערכות/טכנולוגיות חדשות.

ניהול סיכונים בסביבות מחשוב ענן

לבנק מדיניות שימוש במחשוב ענן במסגרת מדיניות ניהול טכנולוגיות המידע, שאושרה בהנהלה ובדירקטוריון. הבנק פועל בהתאם להוראה 362 בנושא, הקובעת הנחיות ותנאים הנדרשים לשימוש של תאגיד בנקאי בטכנולוגיות מחשוב ענן ומדגישה את הצורך לנהל את הסיכונים לכל שימוש בטכנולוגיות מחשוב ענן.

אבטחת מידע

דירקטוריון הבנק והנהלתו קבעו מדיניות מפורטת בנושא אבטחת מידע בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 357 - "ניהול טכנולוגיית המידע", ומינה מנהל אבטחת מידע האחראי על ניהול סיכונים אבטחת מידע. הבנק מבצע את כל הסקרים והמיפויים הנדרשים לעמידה בהוראה. הבנק מיישם את הנחיות בנק ישראל בנושא מדיות חברתיות. בנוסף, הבנק מיישם את הנחיות תקנות הגנת הפרטיות.

סיכונים אבטחת מידע והגנת הסייבר

בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 361 בנושא ניהול הגנת הסייבר, ההנהלה והדירקטוריון של כל אחת מהחברות בקבוצה אישרו את אסטרטגיית הגנת הסייבר ואת מדיניות הגנת הסייבר. מנהל אבטחת המידע של הקבוצה מונה גם כמנהל הגנת הסייבר הקבוצתי בהתאם להיתר מבנק ישראל. התקפות סייבר מבוצעות במטרה להסב נזק מאסיבי באמצעות פגיעה בפעילות אסטרטגית. הנזק הצפוי מהתקפות אלו עשוי לנבוע מפגיעה באמינות, שלמות, סודיות המידע ו/או בזמינות מערכות הבנק. נזקים אלו עלולים להוביל לפגיעה בפעילות העסקית של הבנק ולהשפעה על לקוחותיו.

הבנק מקיים מערך הגנה כולל ויעודי להתמודדות עם התקפות סייבר, בנוסף לפעילות הכוללת המבוצעת בתחום אבטחת מידע. מערך ההגנה כולל היבטים אנושיים, טכנולוגיים ותהליכיים שמטרתם לצמצם את הפגיעה בפעילות הבנק וההשפעה על לקוחותיו, והכל על פי תרחישי תקיפה ייעודיים המוגדרים על ידי מנהל הגנת הסייבר. היערכות זו כוללת, בין היתר, את הפעילויות הבאות:

- בחינת הסיכונים העיקריים וסקירת הסיכונים הרלוונטיים, תוך התייחסות לגורמי הסיכון, עלויות הסיכון והשלכותיו.
- דיווח להנהלה ולדירקטוריון על ממצאי סקרים ותרגילים, אירועי התקפות סייבר על הבנק וחברות הבנות והערכת הסיכון הנובע מתקורות סייבר ידועות בארץ ובעולם (שלא התממשו בבנק).
- ביצוע סקר שנתי מקיף לבחינת העמידות בפני התקפות סייבר. בכלל זה תרגול מערך ההגנה, על פי תרחישי התקיפה שהוגדרו.
- דיווח על מאפייני התקפות מהותיות במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני, תוך התייחסות לאופי הסיכונים המהותיים והשפעתם על הבנק. בעקבות משבר הקורונה, סבירות התממשות אירוע סייבר עולה בין היתר כתוצאה משימוש גובר של לקוחות בערוצים דיגיטליים ומעבר לעבודה מרחוק של עובדים וספקים. הבנק נוקט באופן שוטף בצעדים למזעור הסיכונים כולל: ליווי פתרונות גישה מרחוק ע"י אבטחת מידע, הגברת הניטור, עדכון נוהל עבודה מרחוק וכו'.
- מערך הגנת הסייבר זיהה ניסיונות תקיפה אך הבנק וחברות הבת שלו לא חוו התקפות סייבר בעלות השפעה מהותית על תפקודם. אגף אבטחת מידע והגנה בסייבר מבצע תרגילי סייבר לבדיקת המוכנות הטכנולוגית, המוכנות התשתיתית וכן סימולציות לבחינה של תרחישים מורכבים. בנוסף, בשיתוף עם החטיבה לניהול סיכונים הוגדרה המתודולוגיה למיפוי סיכונים סייבר ומבוצע סקר סיכונים סייבר. מנהל הגנת הסייבר מקיים פורום חודשי אשר דן בהתראות מודיעין והשפעה של אירועי סייבר, שהתרחשו בארגונים פיננסיים בעולם, על ההיערכות של הקבוצה והשינויים הנדרשים במתאר איומי הסייבר על הקבוצה הבנקאית.
- אגף אבטחת מידע והגנה בסייבר מפעיל תכנית לשמירת כשירות באמצעות הרצאות מודעות, ימי עיון, תרגילים מקומיים ויציאה להכשרות מרוכזות. ובאמצעות הפעלה של תכנית "אקסלרטור סייבר" לחברות הזנק בתחום, אשר מטרתה לאתר חברות אשר מפתחות יכולות הגנה חדשניות, לסייע לחברות לעצב את המוצר שלהן, כך שיענה על דרישות הגנה של הבנק, ולהפעיל את המוצר בסביבות שונות ברשת הבנק בהתאם לצרכים ושיקולי ההגנה.

הבנק מיישם את הנחיות הוראות ניהול בנקאי תקין 363 (ניהול סיכונים סייבר בשרשרת האספקה) אשר עוסקות בפעילות הבנק מול ספקיו והוראה 359A (מיקור חוץ). בנוסף הבנק עומד בדרישות הבקרה של חברת SWIFT העולמית.

חלק 9 - סיכונים אחרים

סיכון משפטי

א. כללי

סיכון משפטי נכלל בגדר סיכון תפעולי כהגדרתו בנב"ת מס' 350 - ניהול הסיכון התפעולי וכולל גם, אך אינו מוגבל ל"חשיפה לקנסות (fines, penalties) או צעדי עונשין כתוצאה מפעילות פיקוחית (punitive damages), כמו גם מהסדרים פרטניים (private settlements)".

הבנק מתייחס להגדרה באופן מרחיב וכולל בסיכון המשפטי, בין היתר, סיכון הנובע מאי קיומן של הוראות דין לרבות הוראות רגולטוריות, סיכון להפסד כתוצאה מהעדר אפשרות לאכוף באופן משפטי קיומו של הסכם, סיכונים הנובעים מפעילות ללא גיבוי משפטי או ייעוץ משפטי מול לקוחות, ספקים ו/או צדדים נוספים, סיכונים הכרוכים בהליכים משפטיים וכל סיכון אחר העלול לחשוף את הבנק לדרישה או תביעה משפטית וכן לקנסות ועיצומים.

ב. תיאבון הסיכון

הבנק נוקט במדיניות שמרנית של תיאבון סיכון נמוך ביחס לקשירת הסכמים והתחייבויות משפטיות ומבצע את פעילותו העסקית בליווי וגיבוי משפטי הולם, תוך הקפדה יתרה על עמידה בכל הוראות החקיקה והרגולציה והמגבלות והחבויים הנגזרות מהן. מבלי לגרוע מהאמור, הבנק מיישם מדיניות ניהול סיכונים משפטיים השוללת כל פעולה מודעת לסיכון שתוצאותיו עלולות לגרום העמדה לדין פלילי או נקיטת סנקציות פליליות או מנהליות נגד הבנק או מי מנושאי המשרה בו, ונוקט במדיניות של אפס סובלנות בכל הנוגע לסיכון שמקורו בהפרה של הוראות דין המהוות עבירה פלילית או הפרה מינהלית.

ג. מדיניות ניהול החשיפות

הבנק פועל על פי מדיניות לניהול הסיכון המשפטי המאפשרת על ידי ההנהלה והדירקטוריון, במסגרתה מתואר הסיכון המשפטי, הדרכים לאיתורו, מיפוי ומיזעורו.

מערך הייעוץ המשפטי של הבנק מקיים, בעצמו או באמצעות עורכי דין חיצוניים, מעקב שוטף אחר ההתפתחויות בחקיקה, ברגולציה ובפסיקה, העשויות להשליך על הפעילות השוטפת של הבנק, ומספק את הייעוץ, הגיבוי והתמיכה המשפטית הנדרשת לבנק על יחידותיו השונות. הבנק פועל למזעור הסיכונים על בסיס התפתחויות אלו ובהתאם להשלכותיהן. כמו כן, מערך הייעוץ המשפטי עורך, על פי הצורך, עדכונים נדרשים במסמכים המשפטיים שבשימוש הבנק, בהסכמי המסגרת להם הבנק צד ובחוות דעת משפטיות המהוות בסיס להתקשרויות ו/או קיום מנחים לפעילויות שונות.

בנוסף, פועל מערך הייעוץ המשפטי לאיתור מראש של הסיכונים המשפטיים, לרבות בחינת כל מוצר או פעילות חדשים ועריכת מכלול המסמכים הכרוכים באותו מוצר/שירות או פעילות, במגמה למזער את הסיכון המשפטי ככל האפשר. כן נקבעים בבנק נהלים לעבודת המטה והסניפים ונעשות הדרכות שוטפות ליישומם, תוך שימת דגש על הנושאים המשפטיים הכרוכים בפעילות הבנק.

במסגרת סקר הסיכונים התפעוליים שנערך בבנק נסקרות גם פעילויות מערך הייעוץ המשפטי, וסיכונים שאותו מוערכים, נקבעים צעדים למזעורם ומופקים לקחים לשם מניעת הישנותם.

ד. דיווח על החשיפה לסיכונים משפטיים

- החשיפות לסיכונים משפטיים מרוכזות ומדווחות במסגרת מסמך הסיכונים המשפטיים הרבעוני, המשולב במסמך הסיכונים הכולל של החטיבה לניהול סיכונים, אשר נדון אחת לרבעון בהנהלה, בוועדת הדירקטוריון לניהול סיכונים ובדירקטוריון.
- בעת אירוע מהותי בעל אפיונים משפטיים, מוגש למנהלת הסיכונים המשפטיים דיווח מיידי ביחס לאירוע, מידת השפעתו ואופן השפעתו על הבנק. מנהלת הסיכונים המשפטיים מורה על האמצעים שיש לנקוט על מנת לצמצם את מידת החשיפה לסיכון המשפטי שנוצר ונעזרת לשם כך בעובדי מערך הייעוץ המשפטי ו/או יועצים משפטיים חיצוניים, הביקורת הפנימית, קצין הציות, הממונים על אכיפה פנימית בדיני ני"ע ובדיני תחרות והממונה על הגנת הפרטיות, בהתאם לצורך. אירועים מהותיים כאמור מדווחים מיידי לממונה על אכיפה פנימית בדיני נירות ערך ובדיני תחרות.

ה. ניהול על בסיס קבוצתי של הסיכונים המשפטיים

מערך הייעוץ המשפטי פועל כיחידת המטה של הקבוצה בנושא ניהול הסיכונים המשפטיים, ובאחריותו הגדרת מדיניות ניהול הסיכונים המשפטיים הקבוצתית.

סיכונים משפטיים משמעותיים בקבוצה מדווחים למנהלת מערך הייעוץ המשפטי, הן בדיווחים מיידיים והן בדיווחים תקופתיים, וכן מתקיימים בקבוצה מנגנונים לשיתוף פעולה ולעדכון תקופתי ושוטף במידע ובסוגיות משפטיות רלוונטיות.

סיכון ציות

א. כללי

- הוראת ניהול בנקאי תקין 308 של הפיקוח על הבנקים, מחייבת את הבנקים לפעול לקיום כלל הדינים וכללי ההתנהגות החלים על הפעילויות הבנקאיות השונות של התאגיד הבנקאי. במסגרת עדכון להוראה שפורסם בדצמבר 2019, נוספה החובה לבחון גם שינויים משמעותיים מחוץ לישראל בהוראות הציות ובמדיניות האכיפה מחוץ לישראל, שחלות על התאגיד הבנקאי, לרבות על פעילות הלקוחות. תהליכי הזיהוי וההערכה שבבסיס העדכון יכללו גם לקחים מאירועי ציות משמעותיים ויעוגנו בנהלי התאגיד הבנקאי או בדרך מתועדת אחרת שתבטיח הטמעתם בתהליך. הבנק פועל לאיסוף מאורגן ויזום של עדכונים רגולציה זרה ביחס למדינות עיקריות הרלוונטיות לפעילות cross border של הבנק.
- סיכון ציות הינו הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי מהותי, או לנזק תדמיתי, אשר התאגיד הבנקאי עלול לספוג כתוצאה מכך שאינו מקיים את הוראות הציות. סיכון זה כולל סיכון בנקאות הוגנת (Conduct Risk), אשר הינו סיכון חוצה ארגון השואב את מסגרתו הנורמטיבית משורה ארוכה של הוראות דין ורגולציה ואשר מושתת על ערכי יסוד בדמות הוגנות, הגינות ושקיפות, באופן שבו הבנק מתנהל אל מול מחזיקי העניין השונים.
- **הוראות ציות:** כמוגדר בהוראה 308, הינם: חוקים, תקנות, הוראות רגולציה (לעניין זה, לרבות עמדות שנקבעו על ידי הפיקוח על הבנקים בטיפול בפניות הציבור וציות להוראות רשות שוק ההון, רשות התחרות והרשות לני"ע), תקדים משפטי מחייב, נהלים פנימיים והקוד האתי, החלים על הפעילויות הבנקאיות של התאגיד הבנקאי. ההוראה מאפשרת לתאגיד הבנקאי לקבוע כי הוראות ציות מתחומים שאינם בליבת הפעילות הבנקאית כגון דיני עבודה, הוראות הדיווח לציבור וכדומה, יהיו באחריות ובפיקוח גורם בקרה בקו ההגנה השני, שאינו חלק מפונקציית הציות (להלן: "מנהל סיכון ציות").
- החובות החלות החובות החלות על הבנק הינן חובות חוצות ארגון הנוגעות למגוון נרחב של פעילויות, תהליכים ומוצרים אותם מבצע הבנק מדי יום.
- הבנק אימץ תוכנית אכיפה פנימית בדיני ניירות ערך, המבוססת על מיפוי מקיף של הוראות הדין הרלוונטיות, נהלי הבנק והתהליכים השונים בבנק, אשר מסדירה נהלים והנחיות ליישום מתמשך של התוכנית, וזאת בהתאם לקריטריונים שפרסמה רשות ניירות ערך בנושא. הבנק מינה את ראש החטיבה לניהול סיכונים ומנהל הסיכונים הראשי של הבנק כממונה על האכיפה הפנימית בדיני ניירות ערך בבנק. הבנק מבצע מעקב אחר הוצאתה לפועל של תוכנית האכיפה בדיני ניירות ערך, בין היתר, באמצעות קיום בקורות וביקורות בתחום דיני ניירות ערך.
- הבנק אימץ תוכנית אכיפה פנימית בדיני התחרות הכלכלית המבוססת על מיפוי מקיף של הוראות הדין הרלוונטיות. הבנק קבע נהלים ותהליכים שונים ליישום מתמשך של התוכנית. הבנק מינה את קצין הציות הראשי של הבנק כממונה על האכיפה הפנימית בדיני תחרות כלכלית בבנק. הבנק מבצע מעקב אחר הוצאתה לפועל של תוכנית האכיפה בדיני תחרות כלכלית, בין היתר, באמצעות קיום בקורות וכן נוקט פעולות להטמעת ידע בתחום זה.
- הבנק פועל ליישום הוראות החוק בעניין ההגנה על הפרטיות. הבנק מינה ממונה על הגנת הפרטיות, בכפיפות ישירה לקצין הציות הראשי, ופועל ליישום תוכנית בקורות עדכנית וכן נוקט פעולות להטמעת ידע בתחום זה.

ב. מדיניות

דירקטוריון הבנק קבע ואישר מדיניות ציות קבוצתית, אשר הועברה לחברת הבת הבנקאית לאישור במסדויותיה תוך התאמה לאופי המיוחד שלה. במדיניות מוסדרים, בין היתר, מבנה פונקציית הציות, הגורמים השונים המעורבים ביישום המדיניות, חלוקת האחריות לביצוע בקורות בקו ההגנה השני אחר הוראות הציות השונות בהתאם לכללים שנקבעו בהוראה וכדומה.

כמו כן דירקטוריון הבנק מאשר אחת לשנה את תוכנית העבודה של מחלקת הציות של הבנק.

ג. תיאבון הסיכון

הבנק והקבוצה אימצו מדיניות של הקפדה יתרה בהתייחסות לסיכון הציות. ביחס להפרת הוראות החוק ונהלי הבנק הקשורים להוראות החוק, הקבוצה תמלא אחר הוראות ציות החלות עליה ותפעל לשם הבטחת העמידה בהן על ידי כלל עובדי הקבוצה. כל עסקיה של הקבוצה יבוצעו על פי נהלי הבנק, הקוד האתי ובהתאם לכל החוקים והתקנות. הקבוצה פועלת להטמעת תרבות ארגונית ואמות מידה ליושרה ואתיקה כבסיס הכרחי לקיום של תרבות ציות בכל דרגי הארגון.

ד. ניהול החשיפה

- לשם קיום ההוראה קיימת בבנק מחלקת ציות (להלן: "פונקציית הציות" או "הפונקציה"), הכפופה לקצין הציות הראשי ומשמשת כפונקציה בלתי תלויה, אחראית על ניהול סיכון הציות בבנק. כמו כן, ממונה קצין הציות הראשי כ-RO (הממונה) על יישום כללי החקיקה וההוראות בתחומי ה-FATCA שמטרתו לאכוף מנגנוני דיווח לגבי חשבוניות של אמריקאים מחוץ לארה"ב, RO לבחינת יישום הסכם ה-QI (Qualified Intermediary) המרחיב את דרישות הדיווח וניכוי המס מתשלומים מסוימים מעבר לחשבוניות אמריקאים גם לחשבוניות אחרים להם

הכנסות ממקורות אמריקאים וכן אחראי לוודא יישום כללי ה-CRS (Common Reporting Standard) שבדומה ל-FATCA מסדירים החלפת

מידע, בין מדינות אשר ביניהן הסכם ליישום חילופי מידע, לגבי חשבונות פיננסיים של תושבים לצרכי מס של אותן מדינות.

- הפונקציה אחראית על ריכוז הבקרה בבנק לציות להוראות הציות שבאחריותה בהתאם למדיניות הציות ותוכנית העבודה השנתית ולדיווח על ליקויים או פערים, לכל מדרג הסמכויות בבנק, בין היתר ע"י בחינת מוצרים חדשים ו/או פעילויות חדשות, כמו גם ביצוע בקורות שוטפות על מוצרים ופעילויות קיימות בהתאם להוראות הציות השונות וע"י קבלת דיווחים ממנהלי סיכון הציות. כחלק מתפקידה, בוחנת גם הפונקציה חוזרים ונהלים חדשים, טרם פרסומם, וכן בודקת את קיום הוראות הציות באופן שוטף, אחר שינויים בחקיקה ובהוראות רגולטוריות.

- לצד קצין הציות הראשי פועלים:

- נאמני ציות בכל אחד מסניפי הבנק, ובקרים במטה, אשר מתפקדים, בין היתר, לזהות ולאתר אירועים המצריכים דיווח או טיפול מיוחד של המחלקה.

- פורום מעקב אחר יישום הוראות סטטוטוריות בראשות מנהל הסיכונים הראשי, שמתפקידו לעקוב אחר יישום הוראות ציות חדשות ולדון בביטויים הוראות, הצעות חוק, תזכירי חוק וכדומה.

- כמו כן, מסתייעת הפונקציה במערך הביקורת הפנימית של הבנק, ביחידה לפניות הציבור, במחלקת שיטות ותהליכים, במערך הייעוץ המשפטי, במתן ובמחלקת ההדרכה.

- בבנק מבוצעים תהליכי הטמעה שוטפים בנושאי הציות, בין היתר, על ידי לומדות, קיום ימי עיון והדרכות למטה ולסניפים.

- מערך הייעוץ המשפטי מבצע מעקב אחר עדכוני חקיקה ואחר עדכוני רגולציה בעולם, כמפורט בסעיף א' לעיל, ויידוא מסירתם לאחראי על ניהול סיכונים ציות וכן למתן תמיכה משפטית ככל שזו נדרשת על ידי האחראי, לקיום חובות האחראי ופעילות היחידה והבנק.

ה. דיווח על החשיפה

- אחת לרבעון מדווח קצין הציות להנהלת הבנק ולוועדה לניהול סיכונים של הדירקטוריון, על פעילותו במהלך הרבעון שחלף במסגרת מסמך הסיכונים הכללי. הדיווח המפורט כולל סיכום פעילות הפונקציה, פירוט המלצות, פרטים ביחס להפרות של הוראות ציות שזוהו במהלך התקופה המדווחת והמלצות לגבי צעדים שיש לנקוט בגין ההפרות ומניעת הישנותן והיערכות הבנק ליישום הוראת ציות חדשה.

- לפחות אחת לשנה מדווח קצין הציות לדירקטוריון הבנק, דיווח מפורט בנפרד ממסמך הסיכונים ובו הוא מסכם את פעילותו בשנה הקודמת וכן מציג את תכנית העבודה לשנה הבאה.

- בנוסף, במדיניות הציות שנקבעה על ידי הדירקטוריון מוגדרים דיווחים מידיים לדירקטוריון.

ו. ניהול על בסיס קבוצתי של סיכון הציות

- קצין הציות הראשי פועל כיחידת המטה של הקבוצה בנושא ניהול סיכונים הציות, ובאחריותו לוודא יישום המדיניות הקבוצתית בנושא הציות בחברת הבת הבנקאית, וליווי חברת הבת בבניית מערכות, בכתובת נהלים, בפעולות הדרכה ובהטמעה של ההוראות. - תחולת המדיניות הינה על כלל חברות הקבוצה, בהתאמות הנדרשות.

- מערך הביקורת הפנימית של הבנק משלב בתוכניות העבודה השנתיות שלו ביקורות בנושא הציות בבנק ובחברות הבנות בקבוצה.

ז. ניהול סיכון בנקאות הוגנת - Conduct Risk

סיכון בנקאות הוגנת הינו סיכון חוצה ארגון השואב את מסגרתו הנורמטיבית משורה ארוכה של הוראות דין ורגולציה ואשר מושתת על ערכי ייסוד בדמות הוגנות, הגינות, מניעת הפליה ושקיפות, באופן שבו הבנק מתנהל אל מול מחזיקי העניין השונים.

קבוצת הבנק הטמיעה ערכי הוגנות ושקיפות בפעילותה מול לקוחותיה וחזוק עקרונות אלו בהתנהלותה השוטפת. ככלל, נדרשת קבוצת הבנק לוודא, כי ההצעות הניתנות ללקוח מותאמות לצרכיו. אי עמידה בסטנדרט התנהלות ראוי חושפת את הקבוצה לסיכונים שונים כמו סיכונים ציות, משפטי, מוניטין וכיו"ב. לקבוצת הבנק קיימת מדיניות בנושא התנהלות עסקית נאותה כחלק ממדיניות הציות ואחד מיעדי קצין הציות הינו לפעול להטמעת עקרונות המדיניות בקרב החטיבות השונות.

סיכון איסור הלבנת הון ומימון טרור

א. כללי

- סיכוי איסור הלבנת הון ומימון טרור (להלן "הלבנת הון") הינם הסיכונים להטלת עיצומים כספיים משמעותיים על הבנק לאור אי עמידה בהוראות החוק בנושא מניעת הלבנת הון ואיסור מימון טרור וכן הסיכון להיווצרותה של אחריות פלילית של התאגיד ועובדיו. בנוסף, התממשות עבירה על הוראות הדין בתחום איסור הלבנת הון ומימון טרור עשויה לגרום התממשות של סיכון מוניטין.
- על המגזר הבנקאי חלות הוראות שונות במסגרת מניעת הלבנת הון ומימון טרור הכוללות, בין היתר, את החוק לאיסור הלבנת הון, החוק לאיסור מימון טרור, צו איסור הלבנת הון, תקנות איסור מימון טרור, הוראת ניהול בנקאי תקן מספר 411, חוזרים שונים של הפיקוח על הבנקים ועוד.

ב. מדיניות

דירקטוריון הבנק מאשר אחת לשנה את מדיניות איסור הלבנת הון ומימון טרור של הקבוצה במסגרת אישור מדיניות הציות.

ג. תיאבון הסיכון

- הבנק, מפעיל מדיניות של "אפס סובלנות" בהתייחסות לסיכוי הלבנת הון וסיכונים חוצי גבולות לעניין עבירת מס (cross border) ובמסגרתה נדרשים כל מנהלי הבנק ועובדיו, ללא יוצא מן הכלל, כולל כל חברות הבת בקבוצה, למלא אחר הוראות החוק והרגולציה החלות על הבנק וכן אחר כל נהלי הבנק הרלוונטיים הנובעים מהוראות אלו.
- קבוצת הבנק נוהגת מדיניות מחמירה שנועדה להבטיח יישום דווקני של הוראות החוק והכרה נאותה של הלקוח את מנהל הבנק עסקים, ובכלל זה הבנת עסקי המנוהלים עם הבנק או באמצעותו, החיוניים למניעת הלבנת הון ומימון טרור באמצעות הבנק ולניהולו התקין של הבנק.
- המדיניות בתחום מניעת הלבנת הון כוללת הגדרה ברורה של איסורים ביחס לפעילות מול גופים ומדינות לגביהן ישנן הגבלות.
- מדיניות ניהול הסיכון מתייחסת לדרישות "הכר את הלקוח" בהתאם לחקיקה מחייבת ומגדירה תהליכים וכלים הנדרשים לצורך עמידה מיטבית בדרישות אלו.

ד. ניהול החשיפה

- בבנק פועלת יחידה למניעת הלבנת הון ומימון טרור, הכפופה לקצין הציות הראשי, אשר מופקדת על יישום הוראות הדין בנושא זה ועל הטמעתן. קצין הציות הראשי משמש גם כאחראי איסור הלבנת הון. היחידה מהווה חלק מפונקציית הציות הכפופה למנהל הסיכונים הראשי של הבנק (CRO).
- תפקידי האחראי על איסור הלבנת הון ומימון טרור כוללים, בין היתר: כתיבה ועדכון המדיניות והנהלים בהתאם לעדכוני חקיקה והוראות הדין, פיתוח וביצוע בקורות על מנת לוודא כי הבנק מיישם את הוראות הדין ומבצע את הדיווחים הנדרשים כולל בקורות אחר ביצוע הדיווחים לרשות לאיסור הלבנת הון על פי סוג וגודל הפעולה, העברת דיווחים על פעולות בלתי רגילות לרשות לאיסור הלבנת הון ובדיקת יישום מדיניות הבנק בכל חברות הבת בקבוצה וכן קיום הדרכות יומי עיון לנאמני הציות ולכלל העובדים, המגבירים את המודעות לנושא.
- לשם יישום החוק והטמעתה של הוראותיו מינה הבנק נאמני ציות המשמשים גם כנאמני איסור הלבנת הון בסניפים, האחראים על הפעילות השוטפת למניעת הלבנת הון ומימון טרור בהתאם למדיניות ולנהלים. נאמנים אלו נבחרים מתוך אוכלוסיית מורשי החתימה בבנק וכפופים מקצועית בתחום איסור הלבנת הון, לאחראי על איסור הלבנת הון.
- הבנק, מפעם לפעם, עורך ימי עיון לכל נאמני איסור הלבנת הון, כנסים למנהלים, הרצאות לעובדי הסניפים וכן השתלמויות והדרכות לכלל העובדים בקורסים במסגרת מחלקת ההדרכה של הבנק. כמו כן, נערכות הדרכות והשתלמויות ביחידה או באופן מקוון. בנוסף מפיץ הבנק לומדה ממוחשבת הכוללת מבדק לבחינת הטמעת תוכן הלומדה בקרב העובדים. הלומדה מתעדכנת בהתאם לשינויים והתפתחויות בתחום ובהוראות הדין. עובדי הבנק הרלוונטיים נבחנו במבדק ונבדקת עמידתם בו בהצלחה. אחת לתקופה מהלך זה חוזר על עצמו לריענון הידע. מהלכי ההדרכה שבוצעו הגבירו את המודעות לנושא.
- הבנק נוקט באופן שוטף במהלכים לאיתור וטיפול נתונים באמצעות דוחות בקרה ולייעול הבקורות, ומשקיע משאבים רבים בפיתוח ושדרוג מערכות הבקרה הממוכנות ומקצה משאבי כח אדם לנושא.
- מערך הייעוץ המשפטי מבצע מעקב אחר עדכוני חקיקה ווידוא מסירתם לאחראי על ניהול סיכוי איסור הלבנת הון וכן למתן תמיכה משפטית ככל שזו נדרשת על ידי האחראי, לקיום חובות האחראי ופעילות היחידה והבנק.
- ועדה מיעצת הוקמה לצורך תמיכה במילוי תפקידו של האחראי אשר עיקרי תפקידה כוללים בין היתר: דיון על חשבוניות בהם זוהו פעילויות אשר בספק בלתי רגילות לצורך דיווח לרשות לאיסור הלבנת הון.

- במסגרת דיון חצי שנתי במסגרת פורום למעקב אחר סיכונים תפעוליים מתקיים דיון בהתפתחויות טכנולוגיות, כגון שימוש באינטרנט, טלפונים סלולריים, כרטיסי חיוב נטענים ועוד, העלולות לסייע בידי לקוחות בביצוע הלבנת הון ו/או מימון טרור על מנת לגבש ולבחון אמצעי הגנה נאותים, להתמודדות בהתפתחויות אלו ובחשיפות הנובעות מהן.
- במסגרת חוזק ניהול ומעקב אחר סיכונים הלבנת הון ומימון טרור בין היתר על רקע משבר הקורונה, הבנק בוחן את מערך הכלים והשיטות הנמצאים בשימוש בתחום זה ואת האפשרויות וההשלכות של אימוץ "טכנולוגיות חכמות" המתאימות לסטנדרט המקובל במדינות מובילות, כולל אם הן עומדות בהגדרת "מודלים" ובהתאם לכך ינהל את סיכונים המודלים הנובעים מהשימוש בהן.

ה. דיווח על החשיפה

- אחת לרבעון מדווח הממונה על איסור הלבנת הון להנהלת הבנק ולוועדת הדירקטוריון לניהול סיכונים על פעילותו במהלך הרבעון שחלף במסגרת מסמך הסיכונים הכללי. הדיווח המפורט כולל בין היתר התייחסות למוקדי סיכון שאותרו על ידי הממונה ודרכי הטיפול בהם ודיווח על יישום מדיניות "הכר את הלקוח".
- אחת לשנה לפחות מדווח הממונה על איסור הלבנת הון לדירקטוריון הבנק, דיווח מפורט בנפרד ממסמך הסיכונים.
- בנוסף, במדיניות שנקבעה על ידי הדירקטוריון מוגדרים דיווחים מידיים לדירקטוריון ולבנק ישראל.

ו. ניהול על בסיס קבוצתי של סיכון הלבנת הון ומימון טרור

- האחראי למילוי החובות בבנק לפי חוק איסור הלבנת הון פועל כיחידת המטה של הקבוצה בנושא ניהול סיכונים איסור הלבנת הון ומימון טרור, ובאחריותו לוודא יישום המדיניות הקבוצתית בנושא איסור הלבנת הון ומימון טרור בחברות הבנות - כנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין 411, הכוונות וליווי חברות הבנות בבניית מערכות, בכתבת נהלים, בפעולות הדרכה ובהטמעה של ההוראות.
- תחולת המדיניות הינה על כלל חברות הקבוצה, בהתאמות הנדרשות.
- מערך הביקורת הפנימית של הבנק משלב בתוכניות העבודה השנתיות שלו ביקורות בנושא יישום מדיניות איסור הלבנת הון ומימון טרור בבנק ובחברות הבנות בקבוצה.

ז. ניהול סיכונים חוצי גבולות - Cross border

- קבוצת הבנק פועלת בתחומי בנקאות שונים. בין שאר לקוחותיה, מספקת קבוצת הבנק שירותים גם ללקוחות שהינם תושבי חוץ. על רקע המאמצים המוגברים של מדינות שונות באיתור כספים של תושביהן המוחזקים מחוץ למדינת התושבות והמגמה של שיתוף פעולה בינלאומי במאבק בהעלמות מס, עלולה פעילות הבנק מול תושבי החוץ כאמור להגדיל את החשיפה של הבנק לסיכונים חוצי גבולות (Cross Border) וכן לסיכונים מוניטין.
- נקבעה מדיניות יעודית לנושא זה, נקבעו נהלי עבודה, מתבצעת שורה של צעדים אופרטיביים לניהול וצמצום הסיכון, חשבונות בסיכון גבוה בהיבטי סיכונים חוצי גבולות מזוהים ומסומנים. לקוחות להם אינדיקציות לתושבות מס זרה וכן כל הלקוחות החדשים נדרשים לחתום על הצהרות לעניין חביות המס וויתור על סודיות.
- ביום 6 בפברואר 2019 פורסמו תקנות מס הכנסה (יישום תקן אחיד לדיווח ולבדיקת נאותות של מידע על חשבונות פיננסיים), התשע"ט-2019, המטמיעות לדין הישראלי את ההתחייבויות שמדינת ישראל לקחה על עצמה לאימוץ התקן הבינלאומי לחילופי מידע (תקן CRS), אשר פותח ע"י הארגון לשיתוף פעולה כלכלי (OECD), לצורך קיום חילופי מידע אוטומטיים על בסיס שנתי למטרות סיוע הדדי באכיפת מס בין מדינות. בהתאם לתקנות אלה, מדווח הבנק מדי חודש ספטמבר על לקוחות שסווגו ככרי דיווח בהסתמך על הצהרת תושבות שלהם או בהסתמך על סממן לתושבות מס במדינה זרה ברת דיווח בהתאם לאמור בתקנות, כפי שזוהו בתום השנה הקלנדרית הקודמת.
- הוראות ה-FATCA – ציות להוראות החקיקה המקומית המעגנת את הכללים הקבועים בחוק האמריקאי והוטמעה בהסכם בין מדינת ישראל ובין ישראל. במסגרת כללי הוראה זו, מפעיל הבנק תהליכים פנימיים לזיהוי ותיעוד חשבונות של לקוחות אמריקאים ומדווח עליהם, מדי חודש ספטמבר, לגבי שנת המס הקודמת, לרשות המסים בארה"ב. הדיווח מתבצע באמצעות רשות המסים בישראל, בהתאם לדרישות ההוראה. במסגרת זו ובהתאם להוראות החקיקה, החל מכניסת התקנות לתוקף, הבנק מאפשר פתיחת חשבון חדש, בכפוף לחתימת לקוח על הצהרה בדבר תושבות המס שלו.

סיכון מוניטין

א. כללי

סיכון המוניטין מוגדר כסיכון הנובע מתפיסה שלילית מצד לקוחות, צדדים נגדיים, בעלי מניות, משקיעים, מחזיקי אגרות חוב, אנליסטים, גורמים רלוונטיים אחרים או רגולטורים, אשר עלולה להשפיע לרעה על יכולתו של תאגיד בנקאי לשמור על קשרים עסקיים קיימים או ליצור קשרים חדשים וליהנות מנגישות רציפה למקורות מימון.

סיכון המוניטין הינו סיכון מורכב, וקשה לחזות את התממשותו, שכן הוא מדבר על "תפיסת" הארגון בעיני "הציבור". תפיסה/דעה הוא דבר שאינו מוחשי, בעייתי למדידה, משתנה, והשפעתו המידית על פעולה (פתיחה/סגירת חשבון או העברת פעילות) היא קשה לחיזוי. קושי נוסף קיים בעובדה שבמקרים רבים הסיכון הינו פועל יוצא של התממשות סיכונים אחרים כגון סיכון תפעולי מסוג מעילה, אבטחת מידע, סיכון ציות והלבנת הון, סיכון אשראי ו/או שוק בהיקף חריג, מערכת יחסי העבודה בבנק ועוד.

ב. מדיניות וניהול החשיפות

ניהול סיכונים המוניטין בבנק ובקבוצה כולל מספר מרכיבים עיקריים:

- זיהוי ומעקב אחר גורמי סיכון בתחום המוניטין וגיבוש פעילות מונעת המבוססת על גיבוש דפוסי התנהגות/התנהלות המביאים בחשבון ככל שניתן את סיכון המוניטין במסגרת הגיבוש והיישום של המדיניות העסקית.
- איתור מוקדם של אירועי מוניטין פוטנציאליים והצפתם בפני דוברת הבנק, מנהל סיכון המוניטין וההנהלה.
- ניטור מתמשך של סיכון המוניטין במטרה להבטיח זיהוי מגמות שעלולות להוביל לאירוע מוניטין ולדווח עליהן לראש חטיבת חשבונאי ראשי, בתפקידו כמנהל סיכון המוניטין ולדוברת הבנק, העוסקת בניהול השוטף של הסיכון.
- ניהול שוטף של מערכת היחסים עם כלי התקשורת השונים בעיקר עם בעלי תפקידים המסקרים את הבנק: כתבים ועורכים בעלי השפעה (באחריות הדוברת).

ג. תיאבון הסיכון

לקבוצה סובלנות נמוכה לסיכון המוניטין שעלול להשפיע על יציבותה ובכלל זה - איזמים שמקורם בתדמית הבנק. מעבר לכך, הבנק רואה בתדמית חיובית משום נכס מרכזי ולכן יפעל למניעת התממשות סיכון מוניטין שעלול להגיע לתרחיש קיצון וינסה למזער התממשותם של סיכונים מוניטין ככל האפשר.

ד. דיווח על החשיפה של סיכון מוניטין

דוברת הבנק מעורבת בפרסום הודעות ודיווחים מהותיים לבורסה בדגש על הודעות שיש בהן איום פוטנציאלי או השפעה על מוניטין הבנק כגון אזהרות רווח, מינויים מהותיים, עסקאות מהותיות ועוד. במסגרת מסמך הסיכונים מדווחים נושאים מרכזיים הנוגעים לסיכון המוניטין.

ה. ניהול על בסיס קבוצתי של הסיכון הקבוצתי

החברות הבנות בקבוצה, לרבות הלא בנקאיות, מאמצות מדיניות זו בהתאמות הנדרשות. כל חברת בת או מותג שיווקי דואגים למתן דגש מיוחד על אוכלוסיות הליבה שלה. כל חברת בת או מותג שיווקי מינו מנהל סיכון מוניטין אשר אחריותו בהתאם למפורט במדיניות לניהול סיכון מוניטין. דוברת הבנק הבינלאומי משמשת כדוברת הקבוצה ולפיכך, כל מגע מהותי עם התקשורת בקשר לפעילות הקבוצה ו/או הבנקים מדווח לה ומתואם עימה מראש.

סיכון אסטרטגי

א. כללי

הסיכון מוגדר כסיכון של ההשלכות הנוכחיות והעתידיות על רווחים, הון, מוניטין או מעמד הנובעים מהחלטות עסקיות שגויות, מיישום בלתי נאות של החלטות או מהעדר תגובה לשינויים ענפיים, כלכליים או טכנולוגיים. סיכון זה הינו פונקציה של התאימות בין היעדים האסטרטגיים של הבנק, האסטרטגיות העסקיות שפותחו להשגת יעדים אלו, המשאבים שהוקצו לעמידה ביעדים אלו ואיכות היישום.

ב. מדיניות וניהול החשיפות

יעדי מדיניות ניהול הסיכון האסטרטגי, הינם:

- הבטחת התאמה בין היעדים האסטרטגיים לבין: תכניות העבודה השנתיות; האמצעים שהוקצו לעמידה ביעדים (בין היתר, משאבי הון במסגרת תכנון ההון של הבנק); יישום החלטות האסטרטגיות.
- יכולת ניטור של הסיכון האסטרטגי, המאפשרת זיהוי מוקדם של פערים בהתממשות התכנון האסטרטגי: החלטות/ תכניות עסקיות שגויות; יישום בלתי נאות של החלטות אסטרטגיות; שינויים ענפיים, כלכליים, טכנולוגיים ורגולטוריים.

ג. תיאבון הסיכון האסטרטגי

לקבוצת הבנק סובלנות נמוכה לסיכון האסטרטגי בשל ההשפעה הקריטית שעשויה להיות לו על יציבות הבנק והישיגיו העסקיים. הקבוצה מאמצת אסטרטגיה עסקית המתאפיינת ברמה גבוהה של זהירות ומידתיות. הקבוצה מפעילה תהליכי בקרה על מנת לצמצם החשיפה לסיכונים חריגים.

ד. דיווח על החשיפה לסיכון האסטרטגי

בבנק קיימת מעטפת סדורה של דיווחים ביחס לסיכון האסטרטגי לאורך קווי ההגנה השונים. במסגרת מסמך הסיכונים מדווחים נושאים מרכזיים הנוגעים לסיכון האסטרטגי.

ה. ניהול על בסיס קבוצתי של הסיכון האסטרטגי

התאגיד הבנקאי הנשלט בקבוצה, מאמץ את מדיניות חברת האם בהתאמות הנדרשות. תוך מתן דגש מיוחד למאפיינים הייחודיים לו בתהליך התכנון האסטרטגי.

סיכון רגולטורי

מקורו של הסיכון הוא בהתגברות הדרישות הרגולטוריות בארץ ובעולם בשנים האחרונות. השינויים הרגולטוריים האמורים ויישום רפורמות רגולטוריות מגבירים את אי הוודאות והתחרותיות במערכת הפיננסית ויוצרים סיכון להכנסות והון הקבוצה, לרבות באמצעות מניעת או הטלת מגבלות על פעילות עסקית ואובדן הכנסות, וכן מחייבים את הבנק להיערכות, יישום והטמעה העלולים לגרום לעלויות והשקעות (כגון השקעות מיכניות) נכבדות. כמו כן, אי עמידה בהוראות החוק והרגולציה החלות על הבנק והקבוצה חושף אותם לסנקציות, ובהן עיצומים כספיים, תביעות של לקוחות, לרבות תובענות ייצוגיות, הטלת אחריות פלילית על התאגיד הבנקאי ועל נושאי משרה בו וכן לפגיעה בתדמיתו של הבנק בציבור. הסיכון הרגולטורי מנוהל בבנק כחלק מהסיכון המשפטי, סיכון הציות וסיכון האסטרטגי.

מדיניות הציות של הבנק מעגנת, בין היתר, את ערכי הציות אותם מקדם הבנק, משמשת כקו מנחה לפעילות כל הגורמים בבנק בניהול סיכונים הציות בכלל ובעמידה במכלול ההוראות הרגולטוריות בפרט, מתווה את העקרונות וקווי היסוד, ומעגנת את הסמכויות ותחומי האחריות של הגורמים השונים בבנק ובקבוצה לצורך בניית תשתית נאותה ליישום החובות החלות על הבנק והקבוצה בתחום הציות והסדרתם בנהלים ותהליכים. ההיבטים הרגולטוריים-משפטיים מפקחים ומנוהלים על ידי מערך הייעוץ המשפטי במסגרת מדיניות ניהול הסיכון המשפטי המאושרת על ידי ההנהלה והדירקטוריון. המדיניות מסדירה את הדרכים לאיתורו, מיפוי ומיזעורו של הסיכון המשפטי, לרבות באמצעות מעקב שוטף אחר ההתפתחויות בחקיקה, רגולציה ובפסיקה ומתן יעוץ ותמיכה משפטית שוטפים על בסיס התפתחויות אלה.

בהיבט האסטרטגי - התוכנית האסטרטגית ותוכנית העבודה מתייחסות להשפעות אפשריות שצינו לעיל, ולוקחת בחשבון את השינויים האמורים. לפרטים בדבר יוזמות רגולטוריות מהותיות בעלות השפעה על פעילות הבנק בתקופת הדיווח ראה פרק חקיקה ויוזמות רגולטוריות בדוח הכספי לשנת 2021.

סיכון סביבתי

סיכון סביבתי הינו הסיכון להפסד הן בשל עלויות שמקורן בחשיפה לפגיעה פוטנציאלית ישירה (נדקי שריפות, שטפונות וכיו"ב) והן בשל עלויות שמקורן בהוראות מעבר הנוגעות לנושאי איכות הסביבה ובאכיפתן. הסיכון הסביבתי הוא בעל השפעה במספר היבטים באופן ישיר או עקיף: סיכון אשראי, סיכון שוק, סיכון תפעולי, ציות, סיכון מוניטין.

השפעה ישירה - כתוצאה מעלויות מפגעים סביבתיים שעל הבנק לשאת בהם בגין נזקים ישירים הקשורים בשינויי אקלים או הפסד כספי העלול להיגרם כתוצאה מאימוץ של הוראות לגבי מדיניות אקלים וסביבה, התפתחות טכנולוגית ושינויים בהעדפות השוק.

השפעה עקיפה – כגון על סיכונים האשראי - עלולה לנבוע מהרעה במצבו הפיננסי של לווה בעקבות השפעות סביבתיות ושינויי אקלים, בין היתר בעקבות אי-עמידה בהוראות הדין הסביבתי הרלבנטי, בשל הוצאות גדולות הנדרשות כדי לעמוד בדרישות רגולציה סביבתית או בשל קנס גבוה שניתן להשית בשל פגיעה סביבתית, וכן התממשות של סיכונים אחרים הקשורים בסיכונים סביבתיים כגון סיכון מוניטין.

הבנק נוקט בפעולות לזיהוי וניהול הסיכון הסביבתי, בדגש על סיכון האשראי, תוך חתירה לצמצום או מניעה של סיכון הנובע מהשפעה סביבתית שיש בה פוטנציאל לפגיעה. הבנק רואה ערך רב במימון פרויקטים/גופים התורמים לפיתוח סביבתי, כגון מימון פרויקטים בתחום האנרגיה המתחדשת.

ניהול הסיכון, מדיניות ותיאבון סיכון

קיימת לבנק מדיניות מפורטת לניהול הסיכונים הסביבתיים במסגרת מדיניות האשראי, המגדירה מתודולוגיה ותהליכי עבודה לניטור סיכונים סביבתיים באשראי. הבנק מביא זאת בחשבון במסגרת החלטותיו לגבי מתן אשראי ללקוחות במגזרים אותם הוא מנטר בעלי סיכון סביבתי גבוה במיוחד, ומתחשב בפוטנציאל סיכון האשראי של לקוחותיו. החשיפה של הלקוח לסיכונים אלה משפיעה על החלטות האשראי הרלבנטיות ונלקחת בחשבון במסגרת מכלול השיקולים בעת מתן אשראי. בנוסף, סיכונים פיזיים ישירים מוטמעים במסגרת ניהול הסיכונים התפעוליים והמשכיות עסקית. כמו כן, בחטיבה לניהול סיכונים מתקיימת בקרה אחר עמידת הבנק בדיני איכות הסביבה.

הבנק פועל לאיתור הסיכונים הסביבתיים המהותיים הרלבנטיים לו ולפעילותו, ולבחינת הצורך בקביעת סט של KRI's (מדדי סיכון מרכזיים) לכל אחד מסיכונים אלה, תוך בחינת השתלבות סיכונים אלה בתוך תיאבון הסיכון הכללי שלו.

כמו כן, הבנק פועל להרחיב את ניטור הסיכונים הסביבתיים אליו הוא חשוף, על מנת לוודא כי הוא מוטמע בכלל מסגרות פעילותו ובתהליכי הערכת הסיכונים שלו. ובכלל זה, במסגרת ניהול סיכונים שוק, ניהול סיכונים הנדלוא, ניהול סיכונים תפעוליים וניהול סיכונים מוניטין.

הבנק יבחן הוספת סיכונים פיזיים וסיכונים מעבר לתרחישי הקיצון הקיימים בתחומי פעילות שונים.

הבנק נמצא בתהליך של קביעת יעדים ומדדים ספציפיים בהתייחס לסיכון הסביבתי.

סיכון מודלים

הגדרת הסיכון

סיכון המודל מוגדר כפוטנציאל להשלכות שליליות מהחלטות שהתקבלו בהתבסס על תוצרי מודל שגויים או שימוש שגוי בתוצרי מודל. סיכון מודל עלול להוביל להפסד כספי, קבלת החלטות עסקיות שגויות, או פגיעה במוניטין הבנק.

מדיניות וניהול הסיכון

לבנק מדיניות לניהול סיכון מודל (MRM) המפרטת ומגדירה מסגרת תיקוף מודלים מקיפה אשר כוללת כלים שונים שמטרתם הפחתת סיכון מודל, מניעת שימוש לא נכון במודל ומניעת סיכונים ביצועי מודל.

תיאבון סיכון

תיאבון הסיכון של הבנק לסיכון מודל הנו נמוך והבנק פועל למזער את סיכון המודל ככל האפשר תוך שיקולים של עלות אל מול הפחתת הסיכון. הסיבולת לסיכון בבנק נמדדת על פי המתודולוגיה להערכת סיכון מודלים אשר מתייחסת למקורות הסיכון וליחסי הגומלין בין המודלים, וכן על פי איכות תוצאות הכלים לתיקוף מודלים.

חלק 10 - תגמול

כללי

בשנת 2020 אישר דירקטוריון הבנק, לאחר אישור ועדת התגמול, ובהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 301A בדבר מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי (להלן - "הוראה 301A"), את מדיניות התגמול של הבנק (להלן - "מדיניות התגמול"), אשר החליפה את מדיניות התגמול הקודמת של הבנק. במסגרת זו, ביום 26 בפברואר 2020 אישרה האסיפה הכללית של הבנק, לאחר אישור ועדת התגמול והדירקטוריון, את מדיניות התגמול לנושאי משרה, בהתאם להוראות סעיף 267א לחוק החברות, התשנ"ט-1999 (להלן - "חוק החברות") להוראה 301A ולחוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי-התרת הוצאה לצורכי מס בשל תגמול חריג), תשע"ו-2016 (להלן - "חוק התגמול"), אשר החליפה את מדיניות התגמול שאושרה על ידי האסיפה הכללית של הבנק בחודש פברואר 2017. (להלן - "מדיניות התגמול לנושאי המשרה"). מדיניות תגמול הינה לכלל עובדי הבנק, לרבות עובדים מרכזיים, וכן כוללת עקרונות למדיניות תגמול קבוצתית, כאשר מדיניות התגמול לנושאי המשרה כפי שאושרה על ידי אסיפת בעלי המניות של הבנק ביום 26 בפברואר 2020 מהווה חלק ממנה. בחודש אפריל 2021, אישרו ועדת התגמול והדירקטוריון, בהתאם לסמכותם לפי סעיף 4.5.1 למדיניות התגמול לנושאי המשרה, לעדכן בהיקף לא מהותי את תקרת המשכורת החודשית לנושא משרה בתפקיד חבר הנהלת הבנק.

הפיקוח על התגמול ותחולת מדיניות התגמול

הגוף העיקרי המפקח על נושא התגמול הוא ועדת התגמול של הדירקטוריון (להלן - "ועדת התגמול"). הרכב ועדת התגמול וסמכויותיה הינם בהתאם להוראות הקבועות בסעיף 118א לחוק החברות, להוראה 301A ולהוראת נב"ת 301 "הדירקטוריון" (להלן - "הוראה 301"). נכון למועד זה חברי ועדת התגמול הינם: ה"ה רונן הראל (דח"צ לפי חוק החברות; יו"ר), פנינה ביטרמן כהן (דח"צ לפי חוק החברות) ואילן עייש (דח"צ לפי הוראה 301).

בהתאם למדיניות התגמול, גם לגופים נוספים בבנק תפקידים בקשר לפיקוח על נושא התגמול, ובכלל אלה חטיבת המשאבים וחטיבת ניהול הסיכונים בבנק.

ועדת התגמול והדירקטוריון נעזרו בייעוץ משפטי של משרד עורכי הדין גרוס ושות'. מדיניות התגמול כוללת כאמור עקרונות למדיניות תגמול קבוצתית ביחס לתאגידים הנשלטים על ידי הבנק.

נושאי משרה בכירה ועובדים מרכזיים אחרים נכון לסוף שנת 2021

נכון לסוף שנת 2021, היו בבנק, 24 נושאי משרה בכירה כהגדרתם בהוראה 301A ובכלל זה הדירקטורים, המנהלת הכללית, חברי הנהלת הבנק, קצין הציות ואיסור הלבנת הון ונושאי משרה אחרים (כהגדרת "נושא משרה" בחוק החברות). נכון לסוף שנת 2020 היו בבנק 24 נושאי משרה בכירה כאמור.

כמו כן, נכון לסוף שנת 2021, היו בבנק, 15 עובדים מרכזיים אחרים, שאינם נושאי משרה בכירה כהגדרתם בהוראה 301A. נכון לסוף שנת 2020 היו בבנק 15 עובדים מרכזיים אחרים כאמור. קבוצת העובדים המרכזיים האמורה כוללת מנהלים המדווחים למנכ"ל או מנהלים מסוימים בלבד המדווחים ישירות למנהל המדווח ישירות למנכ"ל ושלפעילותם עשויה להיות השפעה מהותית על פרופיל הסיכון של הבנק וסך התגמול המשויך להם לא נופל בגדר החריגים בהוראה 301A להגדרת עובד מרכזי.

יצוין כי ישנם מספר עובדים שהתגמול השנתי שלהם עלה על 1.5 מיליון ש"ח בשנים 2020 ו-2021 בעקבות יציאתם לפרישה מוקדמת מרצון באחת מהשנים האמורות וזכאותם לפיצויים מוגדלים בגין סיום העסקה ושנתונים כמותיים לגביהם לא נכללים בגילוי זה.

שיקולים כלליים בקביעת מדיניות התגמול

במדיניות התגמול נקבעו כללים שמטרתם להבטיח כי הסדרי התגמול בבנק יהיו עקביים עם מסגרת ניהול הסיכונים ועם המטרות ארוכות הטווח של הבנק.

השיקולים שהנחו את ועדת התגמול והדירקטוריון באמצע את מדיניות התגמול, בדגש על מדיניות התגמול לנושאי המשרה, הינם, בין היתר, קידום מטרות הבנק, תוכנית העבודה שלו והאסטרטגיה של הבנק בראיה ארוכת טווח ולאור סביבת הבקרה שלו; התרבות הארגונית של הבנק; יצירת תמריצים ראויים, בהתחשב, בין השאר, במדיניות ניהול הסיכונים של הבנק על מנת שאלה לא יעודדו לקיחת סיכונים מעבר לתאבון הסיכון של הבנק; גודל הבנק ואופי פעילותו בשים לב לאופייה המיוחד של המערכת הבנקאית והבנק בתוכה; יצירת איזון ראוי בין מרכיבי תגמול שונים; הגברת תחושת ההזדהות עם הבנק ופעילותו, הגברת שביעות הרצון והמוטיבציה שלהם ושימור לאורך זמן של העובדים המרכזיים האיותיים בבנק בעלי היכולת להוביל את הבנק להצלחה עסקית ולהתמודדות עם האתגרים העומדים בפניו בהיותו אחד מחמשת הבנקים הגדולים במערכת הבנקאית בישראל.

הסדרי התגמול העיקריים לעובדים שאינם עובדים מרכזיים

מרבית העובדים בבנק מועסקים על פי הסכמים קיבוציים. האמור במדיניות התגמול ביחס לעובדי הבנק המועסקים על פי ההסכמים הקיבוציים בבנק, כפוף להוראות ההסכמים הקיבוציים, בהתאם לאמור בהוראה 301A. ביחס לעובדים שאינם עובדים מרכזיים, מדיניות התגמול קובעת כללים ביחס להענקת תגמול משתנה לעובדי הבנק. הענקת תגמול משתנה מותנית בהתקיימות תנאי סף, שיקללו לפחות תנאי של שיעור תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי המניות של הבנק (להלן - "התשואה להון") וכן גם יחס יעילות ויחס הלימות הון. תנאי הסף ייקבעו על ידי דירקטוריון הבנק, בשים לב לריבית הנהוגה במשק, לתנאי הסף שנקבעו בארבעת התאגידים הבנקאיים הגדולים האחרים במערכת הבנקאית ולתוכניות העבודה של הבנק באותה שנה. תקציב המענק השנתי לעובדים (למעט עובדים שנקבעו בעניינים תכניות תגמול ספציפיות) יקבע על ידי דירקטוריון הבנק, במונחים של מספר משכורות חודשיות בממוצע לכל עובד או במונחים של תקציב כספי כולל, ועד לתקרה שנקבעה במדיניות התגמול, ובהתאם לפרמטרים האמורים לעיל. בכך, הענקת התגמול המשתנה קשורה לביצועי הבנק. תקציב נפרד ייקבע גם לעובדי אוצר החייל לשעבר (עד אשר יחתם הסכם קיבוצי חדש המסדיר את שילובם בהסכמי העבודה של הבנק), עובדים המועסקים בחוזים אישיים ועובדי מת"ף – מחשוב ותפעול פיננסי בע"מ. יצוין, כי בהתקיים נסיבות מיוחדות, הבנק יהיה רשאי לאשר הענקת מענק שנתי לעובדים, כולם או חלקם, גם אם הבנק לא עמד בתנאי הסף, אולם המענק הממוצע לעובד בנסיבות אלה לא יעלה על תקרה שנקבעה במדיניות התגמול. בנוסף למענק השנתי, הבנק רשאי לאשר תגמול משתנה נוסף לעובדים מצטיינים (לרבות יועצי השקעות), לסניפים ו/או יחידות מצטיינות ו/או בגין הישגים בעבודה. בדרך כלל, תגמולים משתנים נוספים כאמור אינם מיועדים לעובדים שהינם עובדים מרכזיים.

הסדרי התגמול המשתנה העיקריים לעובדים מרכזיים ולנושאי משרה

ככלל, עקרונות המענק שחלים על כל עובדי הבנק חלים גם על העובדים המרכזיים (למעט עובדים מרכזיים שנקבעו בעניינים תוכנית תגמול ספציפיות). העובדים המרכזיים מועסקים גם הם ברובם על פי ההסכמים הקיבוציים בבנק. המענק המרבי לעובד מרכזי יחושב במונחי משכורת חודשית. עם זאת, הבנק יהיה רשאי לקבוע כי מענקים לעובדים המרכזיים יוענקו בהתאם לקריטריונים שייקבעו מראש המבוססים, בין היתר, על ביצועי העובד, היחידה העסקית והבנק בכללותו. בשנה שבה לא נקבעו קריטריונים למענק כאמור, יוגבל היקף המענק לעובד מרכזי עד לתקרה שנקבעה של 3 משכורות חודשיות. בכל הנוגע לנושאי משרה, חלה מדיניות התגמול לנושאי משרה, הקובעת, בין היתר, עקרונות הנוגעים לתגמול הקבוע ולהסדרי סיום העסקה של נושאי המשרה, וכן לעקרונות לתגמול המשתנה לנושאי המשרה. מדיניות התגמול לנושאי המשרה קובעת הוראות בדבר תנאי סף לתשלום מענקים כאמור וכן הוראות בדבר קביעת היקף המענק השנתי הנגזר, בין היתר, משיעור התשואה להון של הבנק, יחס הלימות ההון ויחס יעילות של הבנק. אי עמידה במדדים אלה תביא לכך שלא יוענק תגמול משתנה או כי התגמול המשתנה יהיה נמוך באופן יחסי. במסגרת מדיניות התגמול לנושאי משרה נקבע כי הבנק יהיה רשאי להעניק לנושאי המשרה (א) מענק שנתי המבוסס על קריטריונים מדידים ("רכיב מדיד") בסך כולל של עד 2 משכורות, המותנה בתנאי סף ואשר היקפו נקבע על בסיס שיעור התשואה להון ויחס יעילות, בכפוף להתאמות, ובחלקו גם על בסיס עמידה ביוני KPI איכותיים וכמותיים; ו- (ב) מענק שנתי אישי איכותי, מתוך סל מענקים בהיקף כולל של עד שתי משכורות חודשיות בממוצע לנושא משרה, ואשר היקפו יקבעו על יסוד שיקולים שונים, ובכללם שיקולים של ציות לחוקים, לתקנות ולהוראות רגולטוריות ותרומה לארגון. מדיניות התגמול לנושאי משרה כוללת גם אפשרות למענק מיוחד אשר תקציבו מוגבל בהיקפו, גם אם הבנק לא עמד בתנאי הסף. בנוסף, נקבע כי סך כל המענקים בשיקול דעת שיוענקו בגין שנת מענק לנושא משרה יחיד לא יעלה על 3 משכורות של נושא המשרה. ועדת התגמול והדירקטוריון רשאים להעניק למנכ"ל מענק שנתי בסך כספי שלא יעלה על סך של 2 משכורות חודשיות, אם מצאו כי קיימים טעמים מצדיקים זאת, בכפוף לתקרה המותרת לפי סעיף 2(ב) לחוק התגמול. יצוין, כי בהתאם להוראה 301A יו"ר הדירקטוריון אינו זכאי לתגמול משתנה.

תגמול במזומן ותגמול הוני

בהתאם למדיניות התגמול, ככלל, התגמול המשתנה בבנק יוענק במזומן. מדיניות התגמול לנושאי המשרה אינה כוללת הוראות הנוגעות לרכיב תגמול הוני לנושאי משרה.

הסדרי תגמול בקשר לקבוצות עובדים ייחודיות

בהתאם למדיניות התגמול, קיימות תוכניות תגמול ספציפיות לעובדים, לרבות עובדים מרכזיים, אשר התגמול המשתנה בעניינים שונה מעקרונות התגמול המשתנה לקבוצות העובדים השונות. יצוין כי בהתאם לאמור אישרה ועדת התגמול עקרונות תגמול משתנה לעובדים בחדר עסקאות ולעובדים ביובנק חברה לנאמנות בע"מ.

מדיניות התגמול מייחדת התייחסות ספציפית לעובדים העוסקים בניהול סיכונים, בקרה וביקורת. התגמול המשתנה של עובדים כאמור נקבע על פי סטנדרטים המתחשבים בחשיבות ורגישות התפקידים המוטלים על פונקציות אלו. התגמול של יחידות כאמור או של עובדים ביחידות כאמור לא יהיו תלויים בתוצאות העסקיות של התחומים העסקיים שאת פעילותם הם מנטרים, מבקרים או מפקחים. ככלל, עובדים העוסקים בניהול סיכונים,

בקה ובקורת, למעט נושאי המשרה, כפופים להסדרי התגמול החלים על כלל עובדי הבנק (בהתאם לסוג ההעסקה של עובד כאמור). התגמול הקבוע של מרבית העובדים כאמור נגזר מההסכמים הקיבוציים. בהתאם למדיניות התגמול, ובשילוב חטיבת ניהול הסיכונים של הבנק, ניתנה במנגנון הערכת העובדים בבנק התייחסות ייעודית לעובדים העוסקים בניהול סיכונים, בקרה ובקורת ביחידות עסקיות ולתפקודם בתחום זה.

הסדרים נוספים: פריסת המענק; הפחתת סכומי המענק השנתי; השבה

מדיניות התגמול קובעת הסדר לפיו חלק מתשלום המענק השנתי (בכפוף לגובה המענק השנתי) לעובד מרכזי יידחה תוך התניית תשלום המענקים הנדחים בעמידה בתנאים, ומחזקת את ביסוס הרכיב המשתנה על ביצועים בראייה ארוכת טווח בהתאם להוראה 301A, לרבות התאמה בגין ביצועים חלשים.

במסגרת מדיניות התגמול לנושאי משרה, נקבעו הסדרי דחיית המענק השנתי ופריסתו, כך שאם עלה המענק השנתי לעובד מרכזי על 40% מהתגמול הקבוע של העובד בשנת המענק, יידחה 50% מהמענק השנתי ויפרס לשלוש מנות שוות שישולמו בשלוש השנים העוקבות, בכפוף לעמידה בתנאים שנקבעו במדיניות התגמול לנושאי המשרה. במקרה של סיום יחסי עובד מעביד, לא יוקדמו מנות המענק הנדחה בגין השנים הקודמות, והן תמשכנה להיות כפופות להוראות האמורות.

יצוין, כי לפי מדיניות התגמול לנושאי המשרה, ועדת התגמול והדירקטוריון רשאים להפחית מסכומי המענק השנתי, בהתאם לשיקולים שונים כמפורט שם.

גם ביחס לכלל העובדים נקבע במדיניות התגמול כי הדירקטוריון, לאחר קבלת המלצת ועדת התגמול, רשאי לאשר הפחתת מענקים לעובדים, ככל שנדרש, בין היתר, לצורך שמירה על יציבות הבנק או במקרים שהענקת מענקים כאמור אינה מוצדקת לאור ביצועים שליליים כגון ירידה בהכנסות וברווחים או אי עמידה ביעדים.

בנוסף, ביחס לעובדים מרכזיים לרבות נושאי המשרה, נקבעו במדיניות התגמול כללי השבה, ולפיהם אם יתברר כי שולם תגמול על בסיס נתונים שהתבררו כמוטעים והוצגו מחדש בדוחות הכספיים של הבנק, ולאור הצגתם מחדש של הנתונים היה אמור להיות משולם תגמול נמוך מזה ששולם בפועל, יושב התגמול לבנק, עם דרישתו. כמו כן, קיימות הוראות השבה בהתאם להוראה 301A, ובכלל זה קביעת הנסיבות אשר בהתקיימן יושב תגמול שהוענק לנושא משרה או לעובד מרכזי, אופן הפעלת מנגנון ההשבה, תקופת ההשבה והוראות בקשר לפטור מהשבה.

האמצעים המפורטים לעיל, לצד ההסדרים המפורטים לעיל בדבר תקציבי המענקים, קושרים מלכתחילה את היקפי המענקים לביצועי הבנק ואף מאפשרים את התאמת היקפי המענקים בדיעבד לביצועי הבנק.

הסדרי סיום העסקה

בהתאם להוראה 301A, חלק מהתגמולים בגין סיום ההעסקה, המהווה תגמול משתנה, יהיו מותנים בביצועים שנקבעו במדיניות התגמול לנושאי המשרה, חלק מהם יפרס לשלוש שנים נוספות, ויתנה באי התקיימותו של אירוע קיצון בבנק ויהיה נתון להפעלת מנגנוני התאמה לביצועים בדיעבד.

הסדרי סיום ההעסקה של יתר העובדים המרכזיים בבנק מוסדרים בהסכמים הקיבוציים או בחוזה אישי ואינם כוללים תגמולים בגין סיום ההעסקה מעבר לקבוע בדיון או לקבוע בתנאי ההעסקה של כלל עובדי הבנק. ככל שמעת לעת, יבקש הבנק לקבוע תכניות פרישה הכוללות מתן תגמולים בגין סיום ההעסקה מעבר לקבוע בדיון לעובדים מרכזיים המועסקים בהסכמים הקיבוציים או לקבוע בתנאי ההעסקה של כלל עובדי הבנק, יובאו תכניות אלה לאישור דירקטוריון הבנק, לאחר קבלת המלצות בועדת התגמול, וייקבעו הוראות מתאימות, ככל שנדרש, בשים לב להוראת המפקח לעניין תגמולים בגין סיום ההעסקה, ותכניות אלה תיחשבנה כחלק ממדיניות תגמול זו.

תיאור הדרכים שבהן סיכונים קיימים ועתידיים מובאים בחשבון בתהליך התגמול

גורמי ניהול הסיכונים היו מעורבים בפיתוח מנגנון התגמול ולפיכך נבחנו מדדי הסיכון והביצוע המוצעים. במסגרת קביעת מנגנון התגמול והבחינה השנתית בדבר אפקטיביות מדיניות ומנגנון התגמול וידא הבנק כי המנגנון שנקבע עולה בקנה אחד עם תאבון הסיכון של הבנק ואינו מעודד נטילת סיכונים מופרזת, עקבי עם מסגרת ניהול הסיכונים ועם המטרות ארוכות הטווח של הבנק. מדדי הסיכון השונים גם הובאו בחשבון בעת קביעת המדדים הכמותיים לחברי ההנהלה בגין שנת 2021 כפי שאושר ע"י ועדת התגמול והדירקטוריון. בהתאם למדיניות התגמול לנושאי משרה, קיימים תנאי סף לחלוקת הרכיב המדיד של המענקים כולל עמידה ביחסי הלימות הון רגולטוריים.

הקשר שבין מדדי הסיכון והתגמול; היחס בין התגמול הקבוע לתגמול המשתנה

במסגרת קביעת מנגנון התגמול מוודא הבנק כי המנגנון שנקבע עולה בקנה אחד עם תאבון הסיכון של הבנק ואינו מעודד נטילת סיכונים מופרזים, באופן שיוצר מבנה תמריצים המאזן כראוי בין רכיבי התגמול הקבוע לרכיבי התגמול המשתנה ועקביות עם מסגרת ניהול הסיכונים של הבנק ועם המטרות ארוכות הטווח של הבנק. מדיניות התגמול לוקחת בחשבון את הסיכונים העיקריים של הבנק.

מדדי הסיכון משפיעים על התגמול במספר מובנים עיקריים: תנאי סף לתשלום הרכיב המדיד של המענקים לפי מדיניות התגמול לנושאי המשרה כוללים גם עמידה ביחסי הלימות הון הרגולטוריים; יחס הלימות הון עצמי רובד 1 משפיע על היקף הרכיב המדיד; מדדי סיכון מובאים בחשבון בעת קביעת המדדים הכמותיים (KPI's) לפי מדיניות התגמול לנושאי המשרה ומשפיעים על היקף הרכיב המדיד; תשלום הרכיב המדיד של המענקים מושפע מעמידה בשיעור תשואה להון יחס יעילות רלוונטיים; תשלום מנת מענק נדחית מותנית ביחסי הלימות הון רגולטוריים; ומדדי הסיכון משפיעים גם על אופן התאמת תגמול נדחה בגין סיום ההעסקה הנחשב כתגמול משתנה לפי הוראה 301A.

כמו כן, הרכיב המשתנה מבוסס על תשואה להון, יחס יעילות והלימות הון ונותן משקל לתכנית העבודה השנתית של הבנק, הנקבעת מדי שנה על ידי הדיקטוריון, בין היתר, בהתאם לתיאבון הסיכון העדכני של הבנק. יוטעם, כי תכנית העבודה השנתית של הבנק נבנת, בין היתר, בשים לב להיקף הסיכונים, לסוגיהם השונים, אשר הבנק מוכן ליטול על עצמו. יעדי התשואה להון יחס הלימות ההון מותאמים אף הם לסיכונים העדכניים ולעלות ההון של הבנק על מנת לתת ביטוי לפרמטרים של שליטה בסיכון.

פריסת התגמול המשתנה והתנאים להענקת מנות נדחות שלו מובילים בנסיבות הקבועות בהוראה 301A להענקת חלק התגמול בפועל במועד מרוחק בזמן ובכך מצמצמים את המוטיבציה לנטילת סיכונים לצורכי השגת מענק בטווח הזמן המיידי ומבטיחים שאיפה לביצועים לטווח ארוך. השילוב במדיניות התגמול בין תשואה להון, הלימות הון יחס יעילות מהווה את השילוב הנכון היוצר תגמול המביא לקידום מטרות הבנק. הוא יוצר תמריצים ראויים תוך שמירה על מדיניות ניהול הסיכונים של הבנק. יצוין, כי גורמי ניהול הסיכונים, סיעו בגיבוש מנגנוני התגמול, על מנת להבטיח כי המדדים בהם נעשה שימוש במסגרת מנגנוני התגמול עקביים עם יעדי מדיניות ניהול הסיכונים של הבנק ובכך מבטיחים מנגנוני התגמול אפקטיביים. מהות וסוגי המדדים לא השתנו במהלך השנה האחרונה.

היחס בין התגמול המשתנה המירבי לבין התגמול הקבוע, בהתאם למדיניות התגמול, הינו יחס סביר והולם:

- נקבעה תקרה לרכיב המשתנה המסייעת ביצירת מבנה תמריצים מאוזן, כך שלא יעודדו לקיחת סיכונים מעבר לתאבון הסיכון של הבנק.
- סך התגמול המשתנה לנושאי משרה לפי מדיניות התגמול לנושאי משרה לא יעלה על 40% מסך התגמול הקבוע באותה השנה.
- מדיניות התגמול לנושאי המשרה קובעת כי סכום המענק השנתי (לרבות מענק מיוחד) לנושא משרה לא יעלה על סך של 5 משכורות חודשיות של נושא המשרה, קרי יחס אשר מוטה עוד יותר לטובת התגמול הקבוע.
- לעניין התגמול המשתנה של יתר העובדים המרכזיים נקבעו תקרות במדיניות התגמול כמפורט בסעיף "הסדרי התגמול העיקריים לעובדים מרכזיים" לעיל.
- היחסים המרביים האמורים בין רכיב התגמול הקבוע לרכיב התגמול המשתנה הינם מידתיים ומאוזנים לדעת הבנק, ומאזנים כראוי בין הצורך לעודד את עובדי הבנק להצטיין ובין הצורך לשמור על יציבותו של הבנק.
- בפועל, כפי שניתן לראות בפרק הגילוי הכמותי, היחס בין התגמול הקבוע לתגמול המשתנה בבנק נמוך באופן משמעותי מהיחסים המרביים שנקבעו במדיניות התגמול.

מידע נוסף

לפרטים נוספים בדבר התגמולים לבעלי עניין ולנושאי משרה בכירה, בהתאם לאמור בתקנות 21 ו-22 נירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידים), תש"ל - 1970, ראה פרק בדבר שכר נושאי משרה בכירה בדוחות הכספיים של הבנק לשנת 2021.

גילוי כמותי

טבלה 1 - תגמול שהוענק במהלך שנת הדיווח (באלפי ש"ח)

א		ב		ג		ד	
ליום 31 בדצמבר 2021		ליום 31 בדצמבר 2020		ליום 31 בדצמבר 2020			
סכום התגמול		עובדים מרכזיים	נושאי משרה בכירה	עובדים מרכזיים	נושאי משרה בכירה ^(*)	עובדים מרכזיים	נושאי משרה בכירה ^(*)
תגמול קבוע							
1	מספר העובדים	24	15	24	15	15	24
2	סך תגמול קבוע	30,068	11,145	27,433	11,373	11,373	27,433
3	מזה: מבוסס מזומן	30,068	11,145	27,433	11,373	11,373	27,433
4	מזה: נדחה	-	-	-	-	-	-
5	מזה: מניות או מכשירים מבוססי מניות אחרים	-	-	-	-	-	-
6	מזה: נדחה	-	-	-	-	-	-
7	מזה: צורות אחרות	-	-	-	-	-	-
8	מזה: נדחה	-	-	-	-	-	-
תגמול משתנה							
9	מספר העובדים	10	14	-	2	-	2
10	סך תגמול משתנה ⁽¹⁾	3,476	353	-	299	-	299
11	מזה: מבוסס מזומן	3,476	353	-	299	-	299
12	מזה: נדחה	-	-	-	-	-	-
13	מזה: מניות או מכשירים מבוססי מניות אחרים	-	-	-	-	-	-
14	מזה: נדחה	-	-	-	-	-	-
15	מזה: צורות אחרות	-	-	-	-	-	-
16	מזה: נדחה	-	-	-	-	-	-
17	סך תגמול	33,544	11,498	27,433	11,672	27,433	11,672

(*) הוצג מחדש

טבלה 2 - תשלומים מיוחדים (באלפי ש"ח)

ליום 31 בדצמבר 2021					
בנוסים מובטחים		מענקים בעת החתימה		תשלומי פיצויים	
מספר עובדים	סך הכל	מספר עובדים	סך הכל	מספר עובדים	סך הכל
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-

ליום 31 בדצמבר 2020					
בנוסים מובטחים		מענקים בעת החתימה		תשלומי פיצויים	
מספר עובדים	סך הכל	מספר עובדים	סך הכל	מספר עובדים	סך הכל
-	-	-	-	1	109
-	-	-	-	-	-

⁽¹⁾ למרבית העובדים המרכזיים שאינם חברי הנהלת הבנק, גובה המענק השנתי האישי בגין שנת 2021 נקבע לאחר מועד אישור הדוחות הכספיים לשנת 2021, למעט מקדמה על חשבון המענק השנתי ששולמה ל-13 עובדים מרכזיים באופן אחיד ברבעון השלישי לשנת 2021 בגובה של 2,500 ₪ לעובד (בתוספת מיסים).

טבלה 3 - תגמול נדחה (באלפי ש"ח)

ליום 31 בדצמבר 2021					
ה	ד	ג	ב	א	
הסכום הכולל של התגמול ששולם בשנת הדיווח (paid out)	הסכום הכולל של התיקון שבוצע במהלך השנה עקב התאמות משתמעות בדיעבד	הסכום הכולל של התיקון שבוצע במהלך השנה עקב התאמות מפורשות בדיעבד	מזה: הסכום הכולל שטרם שולם של יתרת התגמול הנדחה והתגמול המוחזק שחשופ להתאמות בדיעבד, מפורשות ו/או משתמעות	הסכום הכולל שטרם שולם של יתרת התגמול הנדחה	
-	-	-	-	-	נושאי משרה בכירה
-	-	-	-	-	מזומן
-	-	-	-	-	מניות
-	-	-	-	-	מכשירים מבוססי מזומן
-	-	-	-	-	אחר
-	-	-	-	-	עובדים מרכזיים
-	-	-	-	-	מזומן
-	-	-	-	-	מניות
-	-	-	-	-	מכשירים מבוססי מזומן
-	-	-	-	-	אחר
-	-	-	-	-	סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2020					
ה	ד	ג	ב	א	
הסכום הכולל של התגמול ששולם בשנת הדיווח (paid out)	הסכום הכולל של התיקון שבוצע במהלך השנה עקב התאמות משתמעות בדיעבד	הסכום הכולל של התיקון שבוצע במהלך השנה עקב התאמות מפורשות בדיעבד	מזה: הסכום הכולל שטרם שולם של יתרת התגמול הנדחה והתגמול המוחזק שחשופ להתאמות בדיעבד, מפורשות ו/או משתמעות	הסכום הכולל שטרם שולם של יתרת התגמול הנדחה	
-	-	-	-	-	נושאי משרה בכירה
-	-	-	-	-	מזומן
-	-	-	-	-	מניות
-	-	-	-	-	מכשירים מבוססי מזומן
-	-	-	-	-	אחר
-	-	-	-	-	עובדים מרכזיים
-	-	-	-	-	מזומן
-	-	-	-	-	מניות
-	-	-	-	-	מכשירים מבוססי מזומן
-	-	-	-	-	אחר
-	-	-	-	-	סך הכל

אלי כהן
סמנכ"ל, מנהל סיכונים ראשי

סמדר ברבר-צדיק
מנהל כללי

רון לבקוביץ
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוח על הסיכונים באינטרנט: 7 במרס, 2022

תוספות

תוספת א' – קשרים בין הדוחות הכספיים לבין סכומים פיקוחיים

ההבדלים בין בסיס האיחוד החשבונאי ובין בסיס האיחוד הפיקוחי ומיפוי הדוחות הכספיים בהתאם לקטגוריות סיכון פיקוחיות

(L1) במיליוני ש"ח

ליום 31 בדצמבר 2021						L11	
א+ב	ג	ד	ה	ו	ז		
יתרות מאזניות כפי שדווחו בדוחות הכספיים שפורסמו ובהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי	כפופים למסגרת סיכון אשראי	כפופים למסגרת סיכון אשראי של צד נגדי	כפופים למסגרת סיכון אשראי	כפופים למסגרת סיכון שוק	לא כפופים לדרישות הון או כפופים ליניקי מבסיס ההון		
נכסים							
מזומנים ופיקדונות בבנקים	57,370						
ניירות ערך	15,091			232			
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	845						
אשראי לציבור	102,240						
הפרשה להפסדי אשראי	(1,076)				(914)		
אשראי לציבור, נטו	101,164						
אשראי לממשלה	811						
השקעות בחברות מוחזקות	712				96		
בנינים וציוד	931						
נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין	300						
נכסים בגין מכשירים נגזרים	1,709		1,709	-	1,654		
נכסים אחרים	1,536				-		
סך נכסים	180,470	179,442	1,709		1,886	(818)	
התחייבויות							
פיקדונות הציבור	153,447				153,447		
פיקדונות מבנקים	5,144				5,144		
פיקדונות הממשלה	960				960		
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	-						
איגרות חוב וכתבי התחייבויות נדחים	3,356				907		
התחייבויות בגין מכשירים פיננסיים נגזרים	2,038		2,038		1,853		
התחייבויות אחרות	5,088				5,088		
סך התחייבויות	170,033	-			165,546		

ליום 31 בדצמבר 2020					
א+ב	ג	ד	ה	ו	ז
LI1					
יתרות מאזניות כפי שדווחו בדוחות הכספיים שפורסמו ובהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי	כפופים למסגרת סיכון אשראי	כפופים למסגרת סיכון של צד נגדי	כפופים למסגרת איגוח	כפופים למסגרת סיכון שוק	לא כפופים לדרישות הון או כפופים לניכוי מבסיס ההון
נכסים					
מזומנים ופיקדונות בבנקים	57,802				
ניירות ערך	13,105			207	
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	11				
אשראי לציבור	92,247				
הפרשה להפסדי אשראי	(1,277)				(1,096)
אשראי לציבור, נטו	90,970				
אשראי לממשלה	656				
השקעות בחברות מוחזקות	636				98
בניינים וציוד	965				
נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין	272				
נכסים בגין מכשירים נגזרים	1,897	1,897	-	1,827	
נכסים אחרים	1,464				-
סך נכסים	167,778	166,770	1,897	2,034	(998)
התחייבויות					
פיקדונות הציבור	141,677				141,677
פיקדונות מבנקים	2,992				2,992
פיקדונות הממשלה	459				459
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	-				1,796
איגרות חוב וכתבי התחייבויות נדחים	4,394				
התחייבויות בגין מכשירים פיננסיים נגזרים	2,314	2,314		1,965	
התחייבויות אחרות	6,407				6,407
סך התחייבויות	158,243	-			153,331

הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי (cc2)

הפנית לרכיבי ההון הפיקוחי	31.12.2020	31.12.2021	
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
			נכסים
	57,802	57,370	מזומנים ופיקדונות בבנקים
	13,105	15,091	ניירות ערך (*)
13	135	602	* מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסים שאינן עולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי שאינן עולות על סף ההפחתה
14	6	5	* מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסים שעולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי שאינן עולות על סף ההפחתה
12	-	-	* מזה: השקעות שאינן במניות של תאגידים בנקאיים וחברות בת שכנון מההון
	12,964	14,484	* מזה: ניירות ערך אחרים
	11	845	ניירות ערך שנשאלו
	92,247	102,240	אשראי לציבור
	(1,277)	(1,076)	הפרשה להפסדי אשראי *
11	(871)	(915)	* מזה הפרשה להפסדי אשראי הנכללת ברובד 2 (מאזני)
	(406)	(161)	* מזה הפרשה להפסדי אשראי שלא נכללת בהון הפיקוחי
	90,970	101,164	אשראי לציבור נטו
	656	811	אשראי לממשלה
	636	713	השקעות בחברות כלולות *
15	546	623	* מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסים שעולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי שלא הופחתו מההון
5	90	90	* מזה: מוניטין הכלול בהשקעות בחברות כלולות
	965	931	בנינים וציוד
	272	300	נכסים בלתי מוחשיים *
5	8	6	* מזה מוניטין
	264	294	* מזה נכסים בלתי מוחשיים אחרים
	1,897	1,709	נכסים בגין מכשירים נגזרים
	1,464	1,536	נכסים אחרים *
16	680	617	* מזה נכס מס נדחה
7	-	-	* מזה עודף יעודה על עתודה
	784	919	* מזה נכסים אחרים נוספים
	-	-	נכסים מוחזקים למכירה
	167,778	180,470	סך כל הנכסים
			התחייבויות והון
	141,677	153,447	פיקדונות הציבור
	2,992	5,144	פיקדונות מבנקים
	459	960	פיקדונות הממשלה
	4,394	3,356	אגרות חוב וכתבי התחייבויות נדחים *
	2,598	2,449	* מזה כתבי התחייבויות נדחים שאינם מוכרים כהון פיקוחי
8+9	1,796	907	* מזה כתבי התחייבויות נדחים המוכרים כהון פיקוחי **
8+9	43	29	** מזה: אינם כשירים כהון פיקוחי וכפופים להוראות המעבר
	2,314	2,038	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
6	2	3	* מזה: בגין סיכון האשראי העצמי
	6,407	5,088	התחייבויות אחרות
10	(82)	(69)	* מזה הפרשה להפסדי אשראי הנכללת ברובד 2 (חוץ מאזני)
	-	-	התחייבויות המוחזקות למכירה
	158,243	170,033	סך כל התחייבויות
			הון זמני - זכויות שאינן מקנות שליטה
	9,141	10,003	הון המיוחס לבעלי מניות הבנק *
1	927	927	* מזה: הון מניות רגילות ופרמיה על מניות רגילות
2	8,397	9,257	* מזה: עודפים
3	(183)	(181)	* מזה: רווח אחר כולל מצטבר
	394	434	זכויות שאינן מקנות שליטה *
4	208	220	* מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להון עצמי רובד 1
	185	214	* מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שלא ניתן לייחס להון הפיקוחי
4	-	-	* נוסף: זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להון עצמי רובד 1
	9,535	10,437	סך כל ההון
	167,778	180,470	סך הכול ההתחייבויות וההון

המקורות העיקריים להבדלים בין סכומי החשיפה הפיקוחית לבין היתרות המאזניות בדוחות הכספיים (LI2) במיליוני ש"ח

ליום 31 בדצמבר 2021					א	ב	ג	ד	ה
					סה"כ	מסגרת סיכון אשראי	מסגרת איגוח	מסגרת סיכון אשראי של צד נגדי	מסגרת סיכון שוק
1	סכום היתרה המאזנית של הנכסים בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוח (על פי מתכונת גילוי LI1)	180,470	178,529	-	1,709	232			
2	סכום היתרה המאזנית של ההתחייבויות בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוח (על פי מתכונת גילוי LI1)	170,033	-	-	-	-			
3	סכום כולל נטו לפי בסיס האיחוד הפיקוחי	180,470	178,529	-	1,709	232			
4	סכומים חוץ-מאזניים	41,630	10,361	-	544	-			
5	הבדלים שנגרמים מהבדלים בכללי הקיזוז, פרט לאלה שכבר נכללו בשורה 2	-	-	-	-	-			
6	הבדלים הנגרמים מהפרשות	914	914	-	-	-			
7	התאמות בגין חשיפות נגזרים כולל Netting	(1,152)	-	-	(1,152)	-			
8	שונות	102	334	-	-	(232)			
9	סכומי החשיפה שמובאים בחשבון למטרות פיקוחיות	221,964	190,138	-	1,101	-			

ליום 31 בדצמבר 2020					א	ב	ג	ד	ה
					סה"כ	מסגרת סיכון אשראי	מסגרת איגוח	מסגרת סיכון אשראי של צד נגדי	מסגרת סיכון שוק
1	סכום היתרה המאזנית של הנכסים בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוח (על פי מתכונת גילוי LI1)	167,778	165,674	-	1,897	207			
2	סכום היתרה המאזנית של ההתחייבויות בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוח (על פי מתכונת גילוי LI1)	158,243	-	-	-	-			
3	סכום כולל נטו לפי בסיס האיחוד הפיקוחי	167,778	165,674	-	1,897	207			
4	סכומים חוץ-מאזניים	36,739	9,369	-	170	-			
5	הבדלים שנגרמים מהבדלים בכללי הקיזוז, פרט לאלה שכבר נכללו בשורה 2	-	-	-	-	-			
6	הבדלים הנגרמים מהפרשות	869	872	-	-	-			
7	התאמות בגין חשיפות נגזרים כולל Netting	(1,121)	-	-	(1,122)	-			
8	שונות	225	432	-	-	(207)			
9	סכומי החשיפה שמובאים בחשבון למטרות פיקוחיות	204,490	176,347	-	946	-			

הבהרות לטבלת ההבדלים בין סכומי החשיפה החשבונאית לסכומי החשיפה הפיקוחית

המכשירים הפיננסיים הנגזרים מתחלקים למכשירים נסחרים, ושאינם נסחרים (נגזרי OTC). מכשירים פיננסיים נגזרים שיש להם שוק פעיל הוערכו לפי שווי שוק שנקבע בשוק העיקרי. כאשר קיימים מספר שווקים בהם נסחר המכשיר, ההערכה נעשתה לפי השוק הפעיל ביותר. מכשירים פיננסיים נגזרים שאינם נסחרים בשוק פעיל הוערכו לפי מודלים המשמשים את הקבוצה בפעילותה השוטפת והלוקחים בחשבון את הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי (סיכון שוק, סיכון אשראי וכיו"ב) לדוגמא: ערך נוכחי של תזרים מזומן עתידי המהווה בריבית השוק. למכשירים פיננסיים נגזרים הנמדדים באמצעות מודלים, מתבצע אימות מחירים בלתי תלוי.

תוספת ב' - איגוח

חשיפות איגוח

נכון ליום 31 בדצמבר 2021 אין בבנק חשיפות איגוח כהגדרתן בהוראות ניהול בנקאי תקין.